

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 277

Ediția
în limba română

Comunicări și informări

Anul 52

17 noiembrie 2009

Numărul informării	Cuprins	Pagina
I	<i>Rezoluții, recomandări și avize</i>	
	AVIZE	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 453-a sesiune plenară din 13 și 14 mai 2009	
2009/C 277/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind cercetarea și dezvoltarea: un sprijin pentru competitivitate	1
2009/C 277/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind impactul obstacolelor legislative din statele membre asupra competitivității UE (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției cehe)	6
2009/C 277/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind necesitățile de educare și formare într-o societate bazată pe energie fără emisii de dioxid de carbon (aviz exploratoriu)	15
2009/C 277/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind ecologizarea transportului maritim și a transportului pe căi navigabile interioare (aviz exploratoriu)	20
2009/C 277/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind transportul rutier în 2020: așteptările societății civile organizate (aviz exploratoriu)	25
2009/C 277/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind implicarea societății civile în Parteneriatul estic (aviz exploratoriu)	30
2009/C 277/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind implicarea societății civile în punerea în aplicare a planurilor de acțiune ale politicii europene de vecinătate (PEV) în țările din Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan și Georgia	37

RO

Preț: 7 EUR

(continuare în pagina următoare)

2009/C 277/08	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Regiunea Mării Baltice: rolul societății civile organizate în îmbunătățirea cooperării regionale și în identificarea unei strategii regionale”	42
---------------	--	----

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European

A 453-a sesiune plenară din 13 și 14 mai 2009

2009/C 277/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de abrogare a Directivelor 71/317/CEE, 71/347/CEE, 71/349/CEE, 74/148/CEE, 75/33/CEE, 76/765/CEE, 76/766/CEE și 86/217/CEE ale Consiliului privind metrologia COM(2008) 801 final – 2008/0227 (COD)	49
2009/C 277/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice COM(2008) 543 final – 2008/0211 (COD)	51
2009/C 277/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a unui sistem comunitar de control pentru asigurarea respectării reglementărilor politicii comune în domeniul pescuitului COM(2008) 721 final – 2008/0216 (CNS)	56
2009/C 277/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor - Abordarea problemelor legate de defrișări și de degradarea pădurilor pentru a combate schimbările climatice și reducerea biodiversității COM(2008) 645 final	62
2009/C 277/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie a UE pentru ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor COM(2008) 767 final	67
2009/C 277/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină în timpul alimentării autoturismelor la stațiile de benzină COM(2008) 812 final – 2008/0229 (COD)	72
2009/C 277/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind performanța energetică a clădirilor (reformare) COM(2008) 780 final – 2008/0223 (COD)	75
2009/C 277/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind obligația statelor membre de a menține un nivel minimal de rezerve de petrol brut și/sau de produse petroliere COM(2008) 775 final – 2008/0220 (CNS)	81

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 453-a SESIUNE PLENARĂ DIN 13 ȘI 14 MAI 2009

Avizul Comitetului Economic și Social European privind cercetarea și dezvoltarea: un sprijin pentru competitivitate

(aviz exploratoriu)

(2009/C 277/01)

Raportor: **dna DARMANIN**

La 27 iunie 2008, Președinția cehă a solicitat Comitetului Economic și Social European elaborarea unui aviz exploratoriu cu privire la tema

Cercetarea și dezvoltarea: un sprijin pentru competitivitate (aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 aprilie 2009. Raportor: dna DARMANIN.

În cea de a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz în unanimitate.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE solicită o redefinire a conceptului de competitivitate, susținând că, pe termen lung, competitivitatea nu mai poate fi calculată în funcție de PIB ca unic indicator, ci în funcție de o perspectivă mai largă, care include factorii de durabilitate din domeniile social, economic și de mediu. CESE consideră că, în climatul economic actual, este necesar să ne concentrăm asupra unei competitivități durabile pentru viitor.

1.2. CESE identifică inovarea drept o parte esențială a competitivității durabile, bazându-se pe argumentul că durabilitatea reprezintă un proces și o măsură în curs de evoluție și, ca atare, inovarea este elementul care impulsionează acest proces. Totodată, cercetarea și dezvoltarea reprezintă un aspect foarte important al procesului de inovare.

1.3. CESE identifică în prezentul aviz mai mulți factori inhibitori ai abordării din punctul de vedere al cercetării și inovării. Depășirea acestor factori presupune o viziune pe termen lung și o

investiție în viitor. Ca atare, CESE recomandă să se ia următoarele inițiative, pentru minimizarea efectului acestor factori inhibitori:

- Armonizarea programelor și posibilităților de inovare în cadrul Uniunii Europene. În prezent, în UE există o gamă largă de posibilități care să motiveze inovarea, însă acestea sunt adesea fragmentate și nu beneficiază în mod vizibil de coordonare. De aceea, CESE consideră că, în cadrul Comisiei și al altor organisme care gestionează programe de stimulare a inovării, ar trebui să se depună eforturi mai intense pentru abordarea coordonată a acestora.
- Reducerea excesului de informație și asigurarea unui mod mai simplu și mai coerent de acces la informația privind posibilitățile și detaliile din domeniul inovării și cercetării. CESE ia notă de faptul că au existat eforturi de a reduce excesul de informație fragmentată, însă acestea trebuie continuate. Mai ales în scopul informării IMM-urilor, datele trebuie să fie la obiect, simple, eficiente și coordonate.

- Investiții suplimentare în sistemele de educație, prin consolidarea programelor de tip Erasmus și Comenius, prin care studenții au acces la educație în afara țării lor de origine. CESE consideră că etapa fundamentală la care se poate realiza o schimbare definitivă o reprezintă educația primară și secundară, ca atare șanse de genul programelor menționate mai sus reprezintă o fază importantă în formarea studenților.
- Includerea antreprenoriatului ca parte integrantă a programei de învățământ. Spiritul antreprenorial este important atât în câmpul cercetării, cât și în industrie; ca atare, acest mod de a vedea lumea poate fi stimulat prin punerea accentului, în mod insistent, în sistemul de învățământ, asupra dezvoltării spiritului antreprenorial.
- Îmbunătățirea șanselor de supraviețuire economică pentru tinerii întreprinzători angajați în elaborarea de noi procese sau produse cu un înalt standard tehnologic.
- Stabilirea condițiilor de angajare a tinerilor cercetători nu numai la un nivel demn, ci și la un nivel care să atragă cei mai buni oameni către această profesie. CESE recunoaște faptul că există diferențe în ceea ce privește condițiile oferite profesioniștilor din domeniul cercetării în diverse state membre, dar subliniază că ar trebui să fie depus un efort concertat paneuropean pentru rezolvarea acestei chestiuni.
- Angajarea tuturor statelor membre ca actori importanți în procesul de inovare, și nu numai a actorilor cu experiență în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării, lucru care va fi în beneficiul potențialului UE 27.
- Consolidarea structurilor în care se face schimb constant de experiență între mediul academic și cel industrial.

1.4. CESE recunoaște că cercetarea și inovarea nu cad exclusiv în răspunderea universităților și a departamentelor speciale din întreprinderi, ci reprezintă o chestiune care privește pe toată lumea. Angajații fiecărei întreprinderi reprezintă o resursă uriașă; conceptul de inovare generată de angajați trebuie dezvoltat mai în detaliu. Acest concept trebuie luat în calcul în colaborarea la locul de muncă, în problema învățării pe tot parcursul vieții și în lucrările comitetelor de întreprindere.

1.5. CESE consideră că noua Agendă de la Lisabona de după 2010 ar trebui să conțină nu numai un obiectiv pentru investițiile statelor membre în cercetare, dezvoltare și inovare, ci și un obiectiv pentru cheltuielile din PIB destinate educației, care, în opinia CESE, reprezintă un puternic catalizator pentru inovare. Așadar, Comitetul recomandă ca în noua Agendă de la Lisabona de după 2010 să se includă următoarele obiective:

- 7 % din PIB pentru educație, de la învățământul primar la cel superior;
- 1 % din PIB pentru cercetare și inovare în sectorul public;
- 2 % din PIB pentru investițiile în cercetare și dezvoltare din sectorul privat.

1.6. CESE afirmă, de asemenea, că statele și întreprinderile cu un nivel înalt de producție durabilă, cu noi tehnologii și o producție

solide, bazate pe un grad ridicat de eficiență ecologică, vor fi în viitor cele mai competitive. CESE recomandă introducerea de către UE a eficienței ecologice ca factor de prim-plan în cadrul politicilor educaționale, de cercetare și inovare, al politicilor industriale, al celor privind transporturile, energia și clima, precum și al politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă, susținând o cooperare intensă și consolidată între diferitele domenii politice.

1.7. În contextul actualei crize financiare și economice, Comitetul întrevede un serios pericol: multe întreprinderi se pot vedea constrânse să-și reducă și activitățile de cercetare-dezvoltare, reacționând în acest sens prin oprirea angajărilor, ceea ce i-ar condamna la șomaj pe absolvenții universităților și institutelor politehnice. De aceea, Comitetul cere Comisiei și statelor membre ca, tocmai în această gravă situație de criză, să contracareze șomajul care îi amenință pe tinerii oameni de știință și pe ingineri, printr-o politică de angajare anticiclică în cadrul institutelor de cercetare finanțate de stat, stimulând astfel în continuare motivația pentru studiile tehnice și științele exacte.

2. Competitivitatea

2.1. În opinia CESE, este esențial să se relanseze competitivitatea UE, ceea ce presupune anumite alegeri și o creștere substanțială a resurselor, precum și implicarea deplină a tuturor structurilor și cunoștințelor științifice și tehnice din Comunitate. Numai printr-o sinergie eficientă între o politică de inovare relansată recent și o gamă de politici comunitare poate Uniunea Europeană să revină în frunte și să pună bazele unui nou model de dezvoltare, bazat pe creșterea propriilor sale capacități de export în raport cu țările în curs de dezvoltare care pot conta pe mână de lucru ieftină.

2.2. CESE are convingerea că noțiunea de competitivitate în Europa ar trebui să aibă un obiectiv mai larg, care să meargă dincolo de unitatea de măsură a PIB-ului statelor membre. De aceea, este necesară trecerea la o abordare holistică a competitivității, cu accentul pe competitivitatea durabilă. Există diferite măsuri care ar putea fi utilizate drept instrumente pentru realizarea acestui tip de competitivitate. Documentul de referință al Proiectului Paradiso (întocmit de Clubul de la Roma) sugerează, de altfel, mai multe asemenea măsuri. CESE subliniază că trebuie adoptată o nouă măsură, care să ia în considerare instrumentele existente. Această nouă măsură ar trebui să aibă în vedere conceptele de aplicație socială durabilă, de scenariu economic durabil și de durabilitate pentru planetă.

2.3. Având în vedere recesiunea din țările industrializate și perspectivele cenușii pentru economia UE, Comitetul intenționează să contribuie la găsirea răspunsurilor necesare pentru a depăși această criză. Din acest motiv, CESE salută propunerea Președinției cehe de a pregăti un aviz exploratoriu pe tema „Cercetarea și dezvoltarea: un sprijin pentru competitivitate”.

2.4. Comitetul are convingerea că, dintr-o etapă negativă precum cea pe care o trăim în prezent, nu vor ieși învingătoare și nu se vor redresa rapid decât acele întreprinderi care se vor dovedi capabile de competitivitate pe piețele produselor tradiționale de înaltă calitate și pe piețele înaltelor tehnologii. Singura modalitate de a proteja viitorul este un angajament mai ferm în direcția cercetării și inovării. Este evident că cei care au investit în cercetare în trecut dețin în prezent structurile și resursele umane adecvate și au astfel o șansă mai ridicată de a depăși criza mai rapid și cu mai mult succes decât cei care au neglijat acest angajament.

3. Cercetarea, dezvoltarea și inovarea

3.1. CESE recunoaște cercetarea și dezvoltarea ca motoare ale inovării. Este nevoie de atenție pentru inovarea industrială în această perioadă deosebit de dificilă prin care trece Europa. Pentru a reacționa la scăderea economică și la recesiunea crescândă, CESE consideră că este esențială impulsivitatea unui proces de inovare care să genereze progresul către un „factor de competitivitate real”, bazat pe câțiva piloni esențiali care pot relansa efectiv sistemul industrial european, utilizând în mod activ avantajele oferite de piața internă extinsă. Acești piloni sunt:

- cercetarea, inovarea și antreprenoriatul,
- sprijinul pentru investiții și
- un angajament ferm și reînnoit în direcția formării profesionale.

3.2. Pare clar în prezent că în cadrul UE au fost deja depuse eforturi uriașe în domeniul cercetării și inovării. Cu toate acestea, este necesar să se continue investițiile, dacă se iau în considerare necesitățile generate de dimensiunile crizei. CESE ar dori să constate eforturi mai susținute de comercializare a rezultatelor inovatoare obținute prin programele de cercetare. Totodată, CESE se exprimă în favoarea unei mai mari transparențe în procesul de alocare a fondurilor și în procesul de evaluare.

3.3. În același timp, Planul european de redresare economică al Comisiei Europene oferă noi stimulente pentru inovare. Acest fapt este ilustrat de alocarea de fonduri, în viitor, pentru inițiativa „automobile ecologice”, inițiativa „eficiența energetică a clădirilor” și inițiativa „fabrici ale viitorului”. Toate aceste inițiative sunt destinate stimulării mai intense a cercetării în aceste trei domenii, care au fost afectate de criza economică.

3.3.1. Europa a investit sume substanțiale în structurile care promovează cercetarea și dezvoltarea tehnologică (CDT), fapt evidențiat de numărul de structuri și programe existente în cadrul diferitelor sisteme centrale, naționale și regionale.

4. Triunghiul cunoașterii

4.1. Este evident că, pentru aplicarea eficientă a inovării și a CDT în industrie, cele trei componente ale triunghiului cunoașterii trebuie să fie implicate efectiv în întregul proces.

4.2. Conform opiniei Comitetului, un obiectiv fundamental îl va reprezenta atingerea unui înalt nivel de cooperare între structurile de cercetare publice și private, studiile universitare și sectorul industrial, situație care pare de maximă importanță pentru crearea unui cerc virtuos pentru competitivitatea europeană.

4.3. A fost elaborat de curând un aviz special pe aceste teme, intitulat „Cooperarea și transferul de cunoștințe între organizații de cercetare, industrie și IMM-uri - o condiție prealabilă importantă pentru inovare” (INT/448). Obiectivul acestui aviz este acela de a efectua o analiză de detaliu a fazei actuale, în ceea ce privește rezultatele obținute și perspectivele, atrăgând atenția asupra obstacolelor care trebuie depășite printr-un transfer rapid și eficient de cunoștințe între două lumi care au fost la prea mare distanță una de cealaltă și nu au comunicat vreme prea îndelungată.

4.4. În acest cadru de cooperare între lumea științifică și sectorul industrial, CESE a sprijinit și salutat înființarea de consorții de cercetare cu finanțare publică și privată, cum ar fi sistemul propus în recente inițiative tehnologice comune (ITC), privite cu interes de Comitet, care a solicitat implementarea imediată a acestuia și aplicarea lui pe scară largă ⁽¹⁾. Comitetul a argumentat în favoarea extinderii acestor inițiative la alte sectoare, având în vedere că acestea nu numai că definesc de la bun început parteneriatele public-privat și alocarea de resurse în părți egale, ci și oferă structurilor universitare, centrelor de cercetare publice și private și organelor științifice reprezentative posibilitatea de a deveni membri ai acestor întreprinderi.

4.5. În acest sens, CESE ar dori să-și repete apelul urgent, enunțat într-un aviz precedent (INT/335), în direcția conceperii unui instrument pentru coordonarea activă și consolidarea relațiilor dintre mediul academic și cel de afaceri, instrument care a fost deja identificat drept Institutul european de inovare și tehnologie (EIT). Comitetul consideră urgentă aducerea acestui institut în stare de funcționare deplină, prin punerea la dispoziția acestuia a resurselor financiare și umane necesare.

4.6. CESE consideră vital rolul mai sus menționat al coordonării comunitare în domeniul tehnologiei, prin colaborare efectivă și prin asigurarea unei interfețe între universități și industrie. Acesta este factorul decisiv pentru elaborarea celui tip de produse și procese inovatoare care sunt esențiale pentru competitivitatea sistemului industrial al UE.

5. Factorii inhibitori ai unui avânt veritabil al cercetării și dezvoltării pentru inovare

5.1. Pentru a obține o imagine mai clară a poziției actuale a Europei în cadrul sferei inovării, este nevoie să analizăm care sunt factorii care inhibă în prezent stimularea inovării.

5.2. CESE identifică o gamă de asemenea factori inhibitori; în termeni tradiționali, ei pot fi descriși după cum urmează:

- instituțiile de învățământ stimulează tot mai puțin tinerii să se angajeze în cariere de cercetare;

⁽¹⁾ JO C 204 din 9.8.2008, p. 19; JO C 44 din 16.2.2008, p. 11; JO C 44/15 din 16.2.2008; JO C 44 din 16.2.2008, p. 19; JO C 44 din 16.2.2008, p. 22.

- condițiile în care trebuie să lucreze tinerii cercetători sunt jalnice în comparație cu cele ale confrăților lor din state precum SUA și în comparație cu alte profesii, ceea ce îi descurajează pe tinerii cercetători de calitate de la urmarea acestei cariere;
- instituțiile de cercetare nu sunt îndeajuns în contact cu cerințele economice ale sectorului industrial;
- sectorul industrial nu preia posibilitățile de inovare identificate de instituțiile de cercetare.

5.3. La un nivel mai profund, CESE identifică anumiți factori inhibitori suplimentari:

- spiritul întreprinzător nu reprezintă o înclinație stimulată și formată suficient în cadrul culturii europene, începând cu școlile din Europa; ca urmare, atât sprijinul pentru tinerii întreprinzători, cât și condițiile economice și șansele tinerelor întreprinderi de înaltă tehnologie de a supraviețui primilor 5 ani sunt reduse, ceea ce nu conferă un stimul suficient;
- cultura academică este posibil să nu fie orientată către tipul de cercetare care încurajează competitivitatea;
- este posibil ca cultura industrială să nu fie orientată către explorarea schimbării și a proactivității;
- se constată o implicare mai redusă în programe de inovare și în cercetare și dezvoltare în cazul mai multor state membre UE, printre care mai ales cele 12 noi state membre.

6. Un factor esențial pentru inovare și competitivitate: formarea profesională

6.1. Disponibilitatea unor resurse umane de înaltă calificare profesională și care să aibă posibilitatea accesului la o formare cel puțin echivalentă cu cele mai înalte standarde internaționale reprezintă condiții necesare pentru transpunerea programelor și priorităților definite la nivel comunitar într-un înalt grad de competitivitate.

6.2. Capitalul uman est, într-adevăr, resursa cea mai importantă pentru cercetare și dezvoltare. Încă de la înființare, Uniunea Europeană a recunoscut întotdeauna nevoia de a include educația și cultura în procesul de integrare europeană. Articolul 127 din Tratatul de la Roma (articolul 150 TCE) prevede: „Comunitatea pune în aplicare o politică de formare profesională care sprijină și completează acțiunile statelor membre, respectând pe deplin responsabilitatea statelor membre față de conținutul și organizarea formării profesionale”.

6.3. Până în anii '80 au existat multe declarații de intenție, dar au fost întreprinse puține acțiuni privind formarea profesională. Această tendință s-a modificat odată cu înființarea Eurydice, rețeaua oficială pentru colectarea, monitorizarea și difuzarea de informații privind sistemele și politicile de educație din Europa. În 1985, a fost identificat un temei juridic pentru politica educațională, prin interpretarea termenului de „formare profesională” în mod foarte larg, astfel încât conceptul să acopere toate formele de școlarizare care au ca scop pregătirea pentru o profesie, o meserie sau o ocupație, incluzând astfel învățământul superior.

6.4. Acesta a fost momentul începând cu care atenția față de formare a devenit o chestiune prioritară pentru politicile comunitare și s-a materializat în primele programe ale CE (COMETT, ERASMUS, LINGUA pentru învățământul superior și PETRA, EUROTECNET și FORCE pentru formarea profesională).

6.5. Pentru a ilustra impactul acestor programe asupra rolului formării la nivel comunitar, este suficient să privim programul ERASMUS care, în pofida unor obstacole inițiale ale anumitor state membre, a permis, pe o perioadă de peste 20 de ani, unui număr de aproape 1 500 000 de tineri și 250 000 de profesori să petreacă o perioadă studiind sau predând la o universitate dintr-o altă țară, ceea ce a avut un impact pozitiv asupra înaintării întregului proces de integrare europeană.

6.6. În urma unei lungi perioade în care s-au făcut propuneri privitoare la toate nivelurile de învățământ, de la școli primare până la universități, sub egida Strategiei de la Lisabona, în luna martie 2000, Consiliul European a stabilit pentru UE obiectivul strategic de a deveni „cea mai competitivă și mai dinamică economie bazată pe cunoaștere din lume”, fapt urmat în 2002 de Consiliul European de la Barcelona, care a reafirmat acest rol important și și-a stabilit obiectivul de a transforma sistemele de învățământ și de formare din Europa „într-un punct de referință în materie de calitate pe plan mondial până în 2010”.

6.7. CESE recunoaște faptul că o carieră în cercetare nu poate fi urmată decât de tinerii foarte talentați, deci acești tineri trebuie să fie atrași către această profesiune. Cercetătorii, universitățile și societatea, în general, au investit în dobândirea și dezvoltarea de cunoștințe specializate. De aceea este esențial ca politica nu doar să ducă la obținerea de rezultate maxime din această investiție, ci și să se asigure că investiția nu este în zadar. Mai mult decât atât, este absolut necesară planificarea pe termen lung pentru finanțarea instituțiilor de cercetare. Aceste stimulente au fost deja prezentate în alt aviz al CESE ⁽²⁾.

7. Din perspectiva IMM-urilor

7.1. La nivelul IMM-urilor se manifestă alți factori inhibitori, iar CESE consideră că principalul factor este faptul că IMM-urile nu dispun de suficiente resurse pentru a investi în cercetare și pentru a exploata ideile inovatoare și posibilitățile de cercetare. Există diferite tipuri de posibilități, însă abundența informațiilor și a șanselor reprezintă în sine un inhibitor suplimentar, deoarece îndepărtează persoanele interesate.

7.2. CESE reiterează totuși importanța creării unui context favorabil participării directe a IMM-urilor la inițiativele comunitare de cercetare și inovare, așa cum s-a prevăzut în cadrul acțiunilor programului „Capacități” din cel de-al 7-lea Program-cadru, date fiind numărul important al acestora și marea lor relevanță în ceea ce privește crearea de noi locuri de muncă.

(2) JO C 110 din 30.4.2004, p. 3

7.3. Participarea IMM-urilor este adesea îngreunată de absența unor proceduri adaptate la dimensiunile acestora, factor care, alături de capitalul de risc necesar în faza de pornire, constituie motivele principale ale dificultății pe care o întâmpină acestea în a participa. Într-adevăr, în timp ce marile întreprinderi dispun de birouri special concepute și de toate informațiile necesare pentru a depune solicitări de finanțare a anumitor programe, micile întreprinderi adesea se hotărăsc să nu prezinte astfel de solicitări din cauza formalităților birocratice excesive, fie în cursul pregătirii solicitării, fie în pregătirea contractelor și în gestionarea administrativă ulterioară.

7.4. Toate acestea fac problematică atingerea unui obiectiv strategic stabilit în toate avizele CESE din proprie inițiativă cu privire la rolul participativ al IMM-urilor, care dețin un enorm potențial de inovare. CESE solicită încă o dată simplificarea normelor necesare pentru această participare a IMM-urilor care dispun de un potențial creativ semnificativ și care constituie o prezență fundamentală prin proximitatea lor față de așteptările și față de cerințele de noi produse care apar în cadrul societății civile.

8. Alte observații

8.1. Odată cu acceptarea deplină a faptului că un angajament semnificativ față de cercetare și inovare reprezintă o componentă a tuturor economiilor moderne, nu putem uita că însuși procesul de cercetare trebuie să se bazeze pe o producție strict ecologică, pe o protecție riguroasă a sistemului nostru de valori și pe o protecție temeinică a modelului social european.

8.2. Pentru a transforma în realitate o nouă politică bazată pe cercetare și inovare și pentru a permite sistemului european să-și recâștige competitivitatea în fața altor economii avansate și în fața economiilor emergente, trebuie să ne luăm un angajament strategic și să sporim substanțial resursele umane și economice, pentru a-i permite Europei să atingă un nivel înalt de excelență științifică pe plan global.

8.3. CESE subliniază, de asemenea, că o condiție indispensabilă pentru inovare și competitivitate o reprezintă o educație și o formare profesională adecvate, asigurate de instituțiile de formare de la nivelul școlii primare și până la universități, în scopul de a convinge tinerii să opteze pentru cariere științifice, care ar asigura resurse umane cu un înalt nivel de profesionalism și de motivație, pe baza unor posibilități de formare la cele mai înalte standarde internaționale.

8.4. Comisarul european pentru afaceri economice, Joaquín Almunia, a oferit celor 27 de state membre datele cu privire la „previziunea economică pe termen mediu”, date care au produs o mare îngrijorare. Această previziune confirmă faptul că Europa se confruntă cu o gravă recesiune, cu o scădere medie a PIB-ului

de 1,8 %. În cazul țărilor din zona euro, previziunea nu este cu nimic mai încurajatoare în ceea ce privește țările care au fost întotdeauna în fruntea economiei UE, cum ar fi Germania (– 2,3 %). Irlanda a fost afectată grav de criza financiară (– 5 %), la fel ca și Spania și Italia (– 2 %) și Franța (– 1,8 %). Conform acestei previziuni, scăderea PIB-ului european va avea un efect dezastruos asupra ocupării forței de muncă, ridicând rata șomajului la 8,2 %, echivalentul pierderii a 3,5 milioane de locuri de muncă, și va duce la un deficit bugetar în 12 din cele 27 de state membre, care va depăși pragul de 3 % stabilit prin Tratatul de la Maastricht, cu nivelurile cele mai ridicate în Irlanda (11 %), Spania (6,2 %) și Franța (5,4 %).

8.5. Aceste date făceau referire la luna ianuarie 2009, dar par deja îndepărtate de realitatea actuală. Același comisar a intervenit de mai multe ori, „trăgând un semnal de alarmă cu privire la deteriorarea progresivă și continuă a economiei și cu privire la pierderea în Europa a 6 milioane de locuri de muncă până în 2010.” Într-un discurs ținut la CESE, comisarul Almunia anunță că „luând în considerare cele mai recente date disponibile, previziunile economice din ianuarie trecut trebuie revizuite în sens negativ.”

8.6. Pentru a măsura diferența existentă și distanța față de obiectivul necesar pentru redresarea economică la nivel comunitar, nu trebuie decât să ne uităm la investițiile făcute în Europa și în Statele Unite. SUA au investit în mod consecvent 3 % din PIB în cercetare, în timp ce Uniunea Europeană investește mai puțin de 2 %, unele state membre aflându-se încă mult sub obiectivul de 3 % stabilit prin Strategia de la Lisabona. În noua perioadă de recesiune de astăzi, până și acest obiectiv pare complet insuficient din punct de vedere cantitativ.

8.7. Acest scenariu negativ dovedește cât de mult în urmă este Europa de fapt și care este dimensiunea efortului care trebuie depus pentru a recâștiga un nivel suficient de ridicat de competitivitate într-un context industrial internațional în schimbare rapidă, în principal datorită economiilor emergente.

8.8. Europa ar trebui, de aceea, să știe cum să profite de rezultatele pozitive ale investiției în cunoaștere (cercetare și dezvoltare, educație, formare profesională) în direcția competitivității și, totodată, de creșterea economiilor industrializate, și să facă pași hotărâți în această direcție.

8.9. Diverse rapoarte arată că întreprinderile obțin rezultate mai bune din cercetare dacă își implică angajații, dacă își dezvoltă competențele și organizează locurile de muncă în așa fel încât ideile angajaților să poată fi dezvoltate și transformate într-o politică efectivă a întreprinderii.

8.10. Inovarea bazată pe inițiativa angajaților a îmbunătățit poziția întreprinderilor, le-a scutit pe acestea de cheltuieli importante și le-a sporit competitivitatea. Conceptul trebuie susținut și ar putea fi util atunci când se discută ideea de a munci nu mai mult, ci mai inteligent.

Bruxelles, 14 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind impactul obstacolelor legislative din statele membre asupra competitivității UE

(aviz exploratoriu la solicitarea Președinției cehe)

(2009/C 277/02)

Raportor: **dl Joost van IERSEL**

Într-o scrisoare din 27 iunie 2008, dl Alexandr Vondra, viceprim-ministrul ceh responsabil de afaceri europene, în numele Președinției cehe a Consiliului, a solicitat Comitetului Economic și Social European elaborarea unui aviz exploratoriu privind

Impactul obstacolelor legislative din statele membre asupra competitivității UE.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 aprilie 2009. Raportor: dl Joost VAN IERSEL.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 198 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Piața internă, ca obiectiv politic general vizând promovarea creșterii economice și ocuparea forței de muncă și pentru dezvoltare durabilă, se află în centrul procesului de integrare europeană. Piața unică este un proiect de succes prin aceea că a îndepărtat un număr impresionant de bariere legislative în beneficiul cetățenilor și al consumatorilor, al întreprinderilor și al societății în ansamblul său ⁽¹⁾. În acest context, respectarea normelor de drept reprezintă un principiu esențial.

1.2. Însă, în ciuda obișnuitei afirmații potrivit căreia realizarea pieței interne s-a încheiat, dinamica economică necesită eforturi continue de creare a unei adevărate piețe unice pentru actorii publici și privați din întreaga UE. Mai mult, legislația UE nu a condus la funcționarea eficientă a pieței unice în domenii importante, cum ar fi finanțele și energia. În circumstanțele actuale, sectorul financiar are nevoie urgentă de un cadru legislativ.

1.3. În condițiile celei mai mari recesiuni economice din istoria recentă și a crizei sistemice a piețelor financiare, recâștigarea încrederii în Europa este crucială. Pentru a soluționa această criză trebuie regândite politice actuale, în special cele din sectorul financiar. Pentru a îndepărta riscul de protecționism și de revenire a politicilor la nivelul național și pentru a păstra piețele deschise în cadrul UE și dincolo de ea, UE are urgent nevoie să definească o traiectorie politică clară. CESE face un apel în favoarea angajării susținute și ferme a Consiliului și a statelor membre împotriva protecționismului și a fragmentării pieței.

1.4. Măsurile de atenuare a urmărilor crizei, cum ar fi intervenția directă a statului în sistemul bancar sau preluarea băncilor în proprietatea statului, precum și stimulentele fiscale și financiare, oricât de necesare ar fi în criza actuală, nu trebuie să submineze obiectivele convenite pe termen mediu și lung ale UE sau să pună în pericol condițiile-cadru existente care se bucură de succes, inclusiv normele aplicabile ajutorului de salvare sau de restructurare. În caz contrar, s-ar crea posibilitatea unor denaturări la scară largă ale concurenței. În același timp, în urma crizei este important să tragem învățăminte cu privire la legislația și măsurile financiare necesare pentru o dezvoltare durabilă pe termen lung.

1.5. Recesiunea economică severă necesită un mediu puternic, rezistent și echitabil pentru întreprinderile și lucrătorii europeni, pentru a promova creșterea economică, inovarea, crearea de locuri de muncă, progresul social și dezvoltarea durabilă. Agenda Lisabona-Göteborg ⁽²⁾ rămâne o piatră de temelie pentru creșterea economică și ocuparea forței de muncă și pentru asigurarea vitalității și inovării în cadrul UE, precum și pe plan mondial.

1.6. În această privință, o mai bună legiferare și toate inițiativele de la nivelul UE din acest domeniu, precum și calitatea transpunerii și controlul aplicării legislației în statele membre și la nivel regional sunt de o importanță capitală. Principalii actori, și anume Comisia, Parlamentul European, Consiliul și statele membre înseși, trebuie să rămână pe deplin angajate față de aceste obiective.

1.7. O bună guvernare presupune ca, pe lângă actorii guvernamentali, întreprinderile și asociațiile acestora, partenerii sociali și societatea civilă organizată să își îndeplinească rolul și să își asume responsabilitățile proprii și pe cele comune în cadrul întregului proces.

⁽¹⁾ Pentru o privire de ansamblu asupra tendinței de creștere a obstacolelor din calea realizării pieței unice, a se vedea studiul CESE-OPU disponibil la adresa: http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽²⁾ Consiliul European de la Göteborg din iunie 2001 a adăugat o dimensiune de mediu Agendei de la Lisabona.

1.8. Noua abordare și pachetul „Bunuri” din 2008, reducerea sarcinilor administrative nejustificate și recunoașterea calificărilor profesionale servesc, cu siguranță, obiectivului integrării europene.

1.9. Evoluțiile recente confirmă încă o dată punctul de vedere mai vechi al CESE conform căruia Comisia, în calitate de „gardian al tratatelor”, trebuie să primească mai multe resurse, și nu să fie împiedicată, așa cum se întâmplă adesea, în activitatea sa de asigurare efectivă a conformității legislației naționale cu cerințele juridice convenite în UE.

1.10. În 2009, punerea în aplicarea a Directivei privind serviciile va deschide noi posibilități în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor. Însă, pentru a evita relaxarea standardelor sociale, de calitate, de protecție a mediului și de siguranță, va fi nevoie de o supraveghere eficientă.

1.11. Înlăturarea obstacolelor legislative și modul în care se realizează acest lucru necesită, mai ales în prezent, o strategie de comunicare mai bună la nivelul UE și în statele membre. Această comunicare trebuie să consolideze credibilitatea UE și să genereze încredere în rândul cetățenilor și al întreprinderilor pentru a lupta împotriva euroscepticismului.

1.12. Înlăturarea obstacolelor legislative, procesul „O mai bună legiferare” și condițiile-cadru convenite în cadrul UE vor sta, de asemenea, la baza poziției UE în negocierile cu alte blocuri comerciale în cadrul OMC și al Runde de la Doha.

1.13. În sfârșit, UE poate învăța din istoria sa că și perioadele dificile pot duce la evoluții benefice. Criza din anii '70 și începutul anilor '80 ai secolului trecut a confirmat voința politică de a crea o uniune economică și monetară și a condus la Actul Unic European din 1985, care a reprezentat baza programului „Europa 1992”, calea către definitivarea pieței interne.

2. Introducere

2.1. Prezentul aviz exploratoriu privind impactul obstacolelor legislative asupra competitivității, pe care CESE îl elaborează la solicitarea Președinției cehă, are ca obiect realizarea unei piețe interne fără obstacole administrative (nejustificate) și bazată pe o mai bună reglementare. Piața unică înseamnă să li se ofere cetățenilor europeni și întreprinderilor un cadru legislativ sigur și stabil, în vederea circulației libere a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor în întreaga UE.

2.2. În programul său, actuala Președinție (Președinția cehă) se concentrează în special asupra punerii în aplicare corecte și rapide a Directivei privind serviciile, precum și asupra eliminării în continuare a obstacolelor din calea comerțului dintre statele membre, în conformitate cu revizuirea Strategiei privind piața internă. Aceste obiective sunt privite, pe bună dreptate, din perspectiva programelor naționale de reformă și a Strategiei de la Lisabona, precum și a posibilei revizuirii și adaptării a acesteia, preconizate pentru 2010.

2.3. În același context se înscrie și relația dintre procesul „O mai bună legiferare” ⁽³⁾, utilizarea crescută a evaluărilor de impact și punerea în aplicare și evaluarea permanentă a măsurilor de reducere a sarcinilor administrative pentru întreprinderi, precum și susținerea inițiativei „A Small Business Act for Europe” și a unei politici industriale a UE durabile, care să includă o politică adecvată în domeniul inovării.

2.4. Aceste intenții și propuneri trebuie puse în practică în timpul unei recesiuni economice severe ⁽⁴⁾. Ele evidențiază faptul că, în acord cu opinia Comisiei, Președinția are în vedere să păstreze în programul său orientări strategice astfel cum au fost acestea definite într-o perioadă mai promițătoare. Astfel, Președinția intenționează să transmită impulsuri noi pentru mandatul noii Comisii.

2.5. Președinția dorește să mențină cursul politicilor strategice stabilite anterior, indiferent de măsurile pe termen scurt care vor trebui luate pentru a absorbi șocurile bruște și substanțiale din economie, care afectează sectoare întregi, investițiile și oferta de locuri de muncă.

2.6. Prezentul aviz se concentrează, în principal, pe eliminarea restricțiilor din calea dezvoltării spontane a întreprinderilor în Europa. În acest sens, creșterea competitivității trebuie definită ca fiind consolidarea condițiilor de concurență echitabile din UE, făcând baza legislativă comună cât mai eficace cu putință.

2.7. Un element de bază în acest proces este agenda convenită în domeniul unei mai bune legiferări, care pune accentul pe calitatea legislației, evaluările de impact, simplificarea, introducerea de noi norme, acolo unde se impune, și reducerea sarcinilor administrative cu 25 % până în 2012 ⁽⁵⁾.

2.8. Prezentul aviz se concentrează pe înlăturarea barierelor legislative și pe o reglementare eficientă care să restabilească încrederea în piețe, fără a uita dimensiunea mondială din ce în ce mai pregnantă a competitivității. Cu cât cadrul de reglementare pentru piața internă funcționează mai bine, cu atât mai puternică va fi poziția UE pe scena mondială.

2.9. CESE și-a exprimat deja punctul de vedere asupra mai multor aspecte. Întrucât chestiunea competitivității este extrem de vastă, prezentul aviz se va concentra pe o selecție de teme care sunt deosebit de acute în situația actuală.

⁽³⁾ JO C 24, 31.1.2006, p. 39.

⁽⁴⁾ A se vedea raportul recent al OCDE care se pronunță în favoarea unei reforme de reglementare și preconcurențiale susținute în actualul context de criză (*Going for Growth* 2009).

⁽⁵⁾ A se vedea în special „A treia analiză strategică a programului pentru o mai bună legiferare în Uniunea Europeană”, COM(2009) 15 final

2.10. S-au înregistrat progrese impresionante în realizarea pieței interne. În același timp însă, nu se poate nega faptul că există încă o lipsă de armonizare substanțială în anumite domenii – energie, finanțe, brevetul comunitar (care ar putea deveni o realizare emblematică a Comunității!) – și că este nevoie de măsuri în domeniul social. Măsurile adoptate continuu la nivelul fiecărui guvern – legislație și practici administrative – necesită o atenție permanentă dintr-o perspectivă europeană ⁽⁶⁾.

2.11. Absența armonizării dezirabile a acțiunilor guvernelor creează adesea probleme importante pentru întreprinderile mari și obstacole pentru investițiile întreprinderilor mici și mijlocii la scară europeană.

2.12. IMM-urile reprezintă o componentă esențială a competitivității europene în ansamblul ei. Întreprinderile mari sunt indispensabile menținerii forței Europei. Însă datorită externalizării, fragmentării proceselor de afaceri, lanțului de aprovizionare și de valoare adăugată, principalii creatori de locuri de muncă sunt IMM-urile. Acestea sunt, de regulă, suficient de flexibile pentru a se adapta modului de producție durabil necesar și se află adesea, în special ca parteneri în cadrul lanțului de aprovizionare și de valoare adăugată, la baza invențiilor și a noilor sisteme care promovează producția durabilă și ecologică.

2.13. Barierele legislative nu afectează doar întreprinderile, ci și mobilitatea transfrontalieră a lucrătorilor ⁽⁷⁾. Este important să fie asigurată respectarea drepturilor fundamentale, precum și aplicarea normelor de pe piața forței de muncă tuturor lucrătorilor ⁽⁸⁾.

3. Context și observații generale

3.1. Piața unică este un concept dinamic. Conținutul său și crearea unor condiții de concurență echitabile pentru agenții economici din Europa sunt definite prin obiective politice corespunzătoare la nivelul UE și garantate prin legislația europeană. Obiectivele și normele sunt, de asemenea, adaptate în timp util, ca urmare a modificării circumstanțelor. În cazul în care este necesar și util, ar trebui adoptate cât mai repede măsuri concrete și adecvate pentru protecția lucrătorilor, care să clarifice faptul că nici libertățile economice, nici regulile concurenței nu au prioritate față de drepturile sociale fundamentale.

3.2. Recesiunea economică acută ne afectează pe toți din punct de vedere social și economic. Afectează, de asemenea, poziția Europei ca actor pe scena mondială. Condițiile extraordinare pot necesita soluții și abordări extraordinare - de exemplu, ajutoare de

stat sensibile aprobate pentru a „remedia perturbări grave ale economiei unui stat membru” ⁽⁹⁾ ca urmare a unei îndrumări pentru „situații de urgență” din partea Comisiei ⁽¹⁰⁾ - însă condițiile-cadru convenite nu trebuie compromise și fiecare intervenție va trebui motivată corespunzător.

3.3. Reglementările naționale sunt adesea concepute astfel încât să răspundă provocărilor de tot felul care apar într-un context național. Tot în acest context, este necesară și ar trebui încurajată continuarea programelor care privesc înlăturarea obstacolelor legislative existente și potențiale dintre statele membre.

3.4. Motivațiile pe termen scurt, mai ales în perioada actuală, pot submina cu ușurință voința politică de a acționa corespunzător. Protecționismul – fie el vizibil sau ascuns – nu este niciodată departe. Este cu atât mai necesară o pledoarie clară în favoarea continuării a ceea ce a fost pus în mișcare cu privire la obstacolele legislative. Cu cât pregătim mai bine terenul acum, cu atât mai puternică va fi economia europeană mai târziu.

3.5. Situația actuală necesită cu certitudine eforturi însușite pentru a defini noi condiții-cadru transparente în domeniile financiar și energetic.

3.5.1. În contextul crizei financiare actuale, statele au recâștigat teren ca actori centrali în sistemul economic, furnizând un sprijin „de urgență” important principalelor instituții financiare. Pe lângă impactul potențial asupra finanțelor publice, această abordare poate conduce la denaturări ale concurenței, dacă normele privind acordarea ajutoarelor de stat nu sunt respectate ⁽¹¹⁾, și poate plasa băncile mai integre într-o poziție de inferioritate.

3.5.2. Deși CESE nu pune la îndoială necesitatea unei intervenții prompte în aceste împrejurări excepționale, este important să se urmărească îndeaproape ⁽¹²⁾ evoluția situației pentru a proteja coeziunea actuală, statul de drept, precum și nivelul de concurență atins în cadrul pieței europene, factori care sunt cruciali pentru cetățeni și pentru economie.

⁽⁶⁾ A se vedea în acest context recenta broșură „When will it really be 1992?” (*Când va fi în realitate 1992?*) elaborată de federațiile patronale din Olanda (VNO – NCW, MKB) și publicată în decembrie 2008. Anul 1992 a fost anunțat la vremea respectivă ca anul definitivării pieței interne.

⁽⁷⁾ JO C 228, 22.9.2009, p. 14.

⁽⁸⁾ A se vedea Avizul CESE privind identificarea obstacolelor rămase în calea mobilității pe piața internă a forței de muncă, JO C 228, 22.9.2009, p. 14, pct. 1.5.

⁽⁹⁾ A se vedea articolul 87 alineatul (3) litera (b) din Tratatul CE. Este vorba despre o schimbare deliberată a temeiului juridic din articolul 87 alineatul (3) litera (c) care se aplică de regulă. Acesta conferă o libertate mai mare pentru acordarea de ajutoare financiare statelor membre și poate conduce la denaturări. Așadar, „o astfel de denaturare voită și autorizată trebuie să fie riguros monitorizată și urmărită de către Comisie, precum și corectată de îndată ce situația economică va reintra în normal”. A se vedea în acest sens avizul JO C 228, 22.9.2009, p. 47.

⁽¹⁰⁾ JO C 16, 22.1.2009, p. 1.

⁽¹¹⁾ JO C 270, 25.10.2008, p. 8, JO C 10, 15.1.2009, p. 2, JO C 72, 26.3.2009, p. 1.

⁽¹²⁾ Termenul „a urmări” este utilizat în acest context, precum și la punctele 4.2. și 4.2.6.2, într-un sens general, independent de definirea detaliată a rolului și mandatului Comisiei. Acestea variază în funcție de instrumentele legislative utilizate în fiecare caz în parte.

3.5.3. Este nevoie de noi condiții-cadru și noi dispoziții legislative. Acestea trebuie să se concentreze asupra unei supravegheri de la nivel european – sau, cel puțin, a unei supravegheri strâns coordonate la nivel european – a sectorului bancar, asupra reglementărilor indispensabile și asupra politicilor divergente existente în domeniul bancar ⁽¹³⁾. CESE subliniază necesitatea unei reglementări și a unui control mai bun al sectorului financiar, astfel cum propune, în numele Comisiei, *Raportul de Larosière* elaborat în timpul Președinției cehe ⁽¹⁴⁾. Supravegherea de la nivel european ar trebui să includă, pe lângă sectorul bancar, și sectorul asigurărilor.

3.5.4. Dezbatere ce urmează cu privire la arhitectura juridico-financiară trebuie să aibă ca obiectiv strategic un cadru stabil, necesar vitalității viitoare a economiei europene în general. Această perspectivă mai largă s-a bucurat de prea puțină atenție până în prezent.

3.5.5. Energia, ca materie primă esențială pentru întreaga societate, poate fi în multe privințe – prețuri, intervenția publică, gradul de liberalizare, concurența și altele – o sursă importantă (și nedorită) de obstacole legislative care împiedică existența unor condiții de concurență echitabile și care pot avea efecte negative în alte sectoare industriale. În sectorul energetic, o motivație foarte importantă pentru crearea unei piețe comune a energiei ar trebui să fie înlăturarea unor astfel de obstacole structurale și legislative din calea schimburilor comerciale și a investițiilor.

3.6. Metoda deschisă de coordonare (MDC) ⁽¹⁵⁾ a generat multe așteptări în legătură cu posibilitățile de coordonare a acțiunilor naționale. O astfel de abordare flexibilă conferă un grad de libertate statelor membre, ceea ce reprezintă o sursă suplimentară de obstacole legislative. Ar fi de dorit o abordare mai structurată în acest sens.

3.7. În această privință, un subiect de discuție important este dacă, în anumite cazuri, directivele sau regulamentele UE ar trebuie alese drept cel mai potrivit temei juridic pentru armonizare. De asemenea, CESE subliniază faptul că promovarea în continuare a standardizării, care conduce, printre altele, la un mediu transparent și la îmbunătățirea interoperabilității, este în multe cazuri foarte utilă.

3.8. Obstacolele în calea existenței unui mediu competitiv în Europa sunt multiple. Ele pot fi grupate în mai multe categorii, care trebuie abordate în mod specific.

3.8.1. O primă categorie include înseși obstacolele existente, cu care se confruntă atât cetățenii, cât și întreprinderile care doresc să își desfășoare activitatea într-un alt stat membru. Acest tip de obstacole poate proveni din legislația, actele și procedurile administrative naționale, care nu depind de legislația UE și de transpunerea propriu-zisă a acesteia, fiind astfel dificil de anticipat de către o întreprindere care intenționează să desfășoare o activitate peste graniță.

⁽¹³⁾ JO C 224, 30.8.2008, p. 11.

⁽¹⁴⁾ A se vedea *Raportul de Larosière* privind supravegherea financiară în UE, 25 februarie 2009.

⁽¹⁵⁾ Această metodă asigură un cadru de cooperare între statele membre ale UE în politicile care sunt în competența lor, cum ar fi ocuparea forței de muncă, protecția socială, incluziunea socială, educația, tineretul și formarea profesională. Este un instrument politic tipic de natură interguvernamentală. Pentru informații suplimentare puteți consulta: http://www.europa.eu/scadplus/glossary/open_methodcoordination_en.htm.

3.8.2. Integrarea europeană nu duce în mod obligatoriu la reducerea numărului reglementărilor naționale, în multe cazuri efectul fiind chiar contrar. De foarte multe ori, astfel de reglementări naționale (suplimentare) generează obstacole suplimentare. Mai mult, în situația economică actuală, dispozițiile legislative speciale pot avea cu ușurință un efect protecționist.

3.8.3. Un alt tip de obstacol poate izvorî din inițiative existente, cum ar fi ghișeele unice pentru întreprinderi, care sunt deja operaționale, dar care nu funcționează pe deplin conform așteptărilor. Acest lucru se poate datora lipsei resurselor adecvate sau altor tipuri de probleme, cum ar fi disponibilitatea informațiilor exclusiv în limba țării în cauză.

3.8.4. Un al patrulea tip de obstacol îl reprezintă inițiativele care urmăresc crearea de condiții de concurență echitabile, care însă fie nu sunt puse în practică, fie sunt puse în practică doar parțial. Acest tip de obstacol rezultă din respectarea insuficientă a legislației și a reglementărilor europene de către statele membre ⁽¹⁶⁾.

3.8.5. Obstacolele specifice pe care le putem menționa sunt, printre altele, determinate de împărțirea între membrii zonei euro și celelalte state membre, de limbile de lucru obligatorii din statele membre și de regimurile fiscale și bazele de impozitare diferite.

3.9. Mai multe dintre obstacolele menționate mai sus sunt un produs secundar al trăsăturilor sistemelor administrative și legislative ale statelor membre. Acest lucru ar trebui să determine un accent mai mare pe convergență în tratarea problemelor transfrontaliere.

3.10. Stimulentele financiare pot crea noi bariere dacă nu sunt coordonate în mod corespunzător și, mai ales, dacă nu respectă normele UE privind ajutoarele de stat. CESE insistă asupra faptului că *acquis-ul comunitar* – atât reglementările, cât și instrumentele – trebuie respectat în toate cazurile.

3.11. Ar fi foarte utile rețelele specifice instituite între UE și administrațiile naționale (asemenea rețelei *Enterprise Europe*, rețelei SOLVIT, Rețelei europene în domeniul concurenței) și platformele online destinate schimbului de bune practici, concentrate pe înlăturarea obstacolelor nejustificate.

3.12. Lipsa cooperării și a informării reciproce între administrațiile naționale cu privire la punerea în aplicare a legislației comunitare reprezintă o problemă foarte serioasă. În acest context, CESE pregătește în prezent un aviz privind Sistemul de informare al pieței interne (IMI – *Internal Market Information System*) ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ JO C 325, 30.12.2006, p. 3.

⁽¹⁷⁾ A se vedea COM(2008) 703, precum și JO C 325, 30.12.2006, p. 3.

3.13. Mai mult, intensificarea comunicării dintre administrațiile naționale ar putea constitui o modalitate suplimentară de verificare a existenței obstacolelor potențiale (ascunse) care rezultă din reglementările și obligațiile naționale din anumite domenii.

3.14. În același spirit, sunt esențiale perfecționarea și pregătirea funcționarilor publici naționali care au responsabilități legate de legislația UE. Acestea necesită resurse adecvate pentru actualizarea competențelor, ceea ce este relevant în special având în vedere accentul din ce în ce mai mare care se pune, în elaborarea politicilor, pe instrumente bazate pe date concrete, cum ar fi evaluările de impact și evaluarea sarcinilor administrative.

3.15. CESE a susținut în cadrul mai multor avize că este indispensabilă o monitorizare eficace a aplicării reglementărilor și acordurilor adoptate la nivelul UE în statele membre.

3.16. O bună guvernare a pieței unice presupune ca, pe lângă actorii guvernamentali, și întreprinderile și asociațiile acestora, partenerii sociali și societatea civilă organizată să își îndeplinească rolul și să își asume responsabilitățile proprii și pe cele comune în promovarea condițiilor-cadru pentru existența unor condiții de concurență echitabile în Europa. Instrumentele sunt: experiența practică, schimbul de bune practici, autoreglementarea, dialogul social la diferite niveluri, comunicarea și informarea ș.a.m.d.

4. Aspecte specifice

4.1. „O mai bună legiferare”

4.1.1. „O mai bună legiferare” este o strategie crucială pentru existența unui mediu de afaceri puternic. Agenda privind o mai bună legiferare definită la punctul 2.7 reprezintă motorul acestei strategii.

4.1.2. O legiferare mai bună se reflectă atât în selectarea aspectelor care urmează a fi armonizate la nivelul UE, cât și în metoda de reglementare, de exemplu prin intermediul regulamentelor, al directivelor detaliate sau al directivelor-cadru. Obstacolele legislative dintre statele membre pot rămâne intacte atunci când directivele sunt prea ambigue sau când prescriu doar obligații minime.

4.1.3. În mai multe ocazii, CESE a salutat revizuirea generală și orientată a legislației comunitare, întreprinsă de către Comisie. O astfel de revizuire generală poate veni în completarea adaptărilor la modificarea împrejurărilor și la abolirea barierelor legislative existente.

4.1.4. Trebuie recunoscut faptul că armonizarea anumitor aspecte nu este adecvată din cauza regimurilor juridice diferite existente în statele membre. În aceste situații trebuie analizate în mod specific obstacolele legislative potențiale.

4.1.5. Trebuie remarcat faptul că s-au realizat cu succes evaluări de impact de către Comisia Europeană, dar la nivelul statelor membre există deficiențe grave, ceea ce subminează existența unor condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi și pentru mobilitate în general.

4.1.6. Evaluările de impact sunt un instrument foarte util, atât în lupta împotriva excesului de reglementare, cât și pentru adoptarea de noi norme. Acestea conduc la un nivel de conștientizare din ce în ce mai mare în cadrul Comisiei, al Parlamentului European și al Consiliului. CESE insistă asupra necesității ca Parlamentul European și Consiliul să respecte evaluările de impact și actualizările acestora pe întreaga durată a procesului legislativ.

4.1.7. Evaluările de impact necesită o abordare de ansamblu și completă nu doar a aspectelor tehnice ce țin de bunuri și servicii, ci și a efectelor secundare, cum ar fi interesele consumatorilor și cele ce țin de protecția mediului. Pe de altă parte, în legislația privind protecția mediului și protecția consumatorilor, ar trebui să se țină întotdeauna seama de nevoia existenței unei industrii competitive. În evaluările de impact de bună calitate, își găsesc locul părți interesate foarte diverse.

4.2. Punerea în aplicare și controlul aplicării ⁽¹⁸⁾

4.2.1. Punerea în aplicare corectă și la timp, precum și controlul aplicării pe teren sunt strâns legate de o legiferare mai bună. Experiența practică arată că atât punerea în aplicare parțială (*cherry picking*), cât și cea excesivă (*goldplating*) reprezintă unele dintre sursele principale de obstacole legislative, probleme transfrontaliere și protecționism. În consecință, resursele și instrumentele necesare pentru monitorizarea și controlul aplicării legislației UE la nivelul statelor membre ar trebui, de asemenea, evaluate cu atenție.

4.2.2. Subsidiaritatea trebuie respectată, dar nu trebuie să funcționeze într-un singur sens. Într-adevăr, UE trebuie să se abțină să intervină în procedurile și sistemele administrative naționale. Însă tratatul impune, de asemenea, ca UE să garanteze obiectivele Uniunii și funcționarea pieței în conformitate cu normele convenite. Doar cu această condiție pot fi rezolvate satisfăcător problemele cu care se confruntă întreprinderile, alte organizații, precum și cetățenii, în teren.

4.2.3. Cu alte cuvinte, relația dintre normele comunitare și subsidiaritate este o relație subtilă. CESE consideră că în procesul de aprofundare a integrării, echilibrul just dintre respectarea necesară a tradițiilor și sistemelor administrative naționale și monitorizarea la nivelul UE ar trebui să fie definit și aplicat în concordanță cu obiectivele convenite.

4.2.4. În această privință, subliniem faptul că entitățile locale și regionale sunt responsabile de punerea în aplicare a legislației UE în mai multe state membre. Aceste entități trebuie să țină seama în mod corect de legislația UE.

⁽¹⁸⁾ JO C 24, 31.1.2006, p. 52.

4.2.5. Un alt domeniu vast și important este cel al achizițiilor publice. Deși directivele din 2004 se aplică, încă există practici tradiționale și proceduri administrative, inclusiv obstacole legislative, care stânjenesc concurența transfrontalieră în domeniul contractelor publice. Achizițiile publice necesită o atenție continuă, respectând totodată dreptul la negocieri colective între partenerii sociali.

4.2.6. CESE consideră că guvernanta în vederea înlăturării obstacolelor legislative din UE trebuie să fie îmbunătățită considerabil.

4.2.6.1. Informațiile cu privire la aplicarea concretă a legislației sunt încă nesatisfăcătoare ⁽¹⁹⁾.

4.2.6.2. Ca element indispensabil al statului de drept, monitorizarea realizată de Comisie ar trebui să fie extinsă în mod sistematic la punerea în aplicare și la controlul aplicării legislației UE. Acest aspect necesită o atenție deosebită și o dezbatere publică.

4.2.6.3. Pe lângă aceasta, este de dorit să se introducă, acolo unde nu există încă, rețele de evaluare create între administrațiile naționale ⁽²⁰⁾ și să se promoveze dezvoltarea competențelor administrative în statele membre.

4.2.6.4. În aceeași ordine de idei, CESE susține pe deplin înființarea de către Comitetul Regiunilor a Rețelei de monitorizare a subsidiarității, în vederea facilitării schimbului de informații dintre UE și entitățile locale și regionale.

4.2.6.5. Comisia trebuie să garanteze faptul că organele naționale de reglementare din întreaga Europă aplică normele UE în același mod și de o manieră coordonată.

4.2.6.6. Guvernanta dorită, menționată la punctul 4.2.6, trebuie să se aplice în aceeași măsură și în cazul obstacolelor nelegislative care decurg adeseori din practicile administrative existente.

4.3. Piața unică a serviciilor

4.3.1. Europa se află într-un moment de cotitură în ceea ce privește piața internă a serviciilor. Stadiul transpunerii și punerii în aplicare a Directivei privind serviciile, prevăzute pentru sfârșitul anului 2009, va trebui să fie urmărit îndeaproape pentru a se asigura că la nivel național nu se introduc obstacole și diferențe noi. Totuși, aceasta nu trebuie să determine relaxarea standardelor sociale, de calitate, de protecție a mediului și de siguranță din interiorul UE. Punerea în aplicare a Directivei UE privind serviciile necesită formarea corespunzătoare a personalului din administrație (limbi străine și competențe interculturale).

⁽¹⁹⁾ Comisia Europeană propune mai multe surse de informare care pot fi folosite inclusiv pentru plângeri, cum ar fi centrul de intermediere telefonică *Europe Direct*, Eurojuz, centrele SOLVIT naționale, centrele europene ale consumatorilor, rețeaua *Enterprise Europe* și portalul *Your Europe*.

⁽²⁰⁾ CESE atrage atenția asupra Sistemului de informare al pieței interne (*Internal Market Information System - IMI*), creat de Comisie pentru facilitarea informării reciproce între administrațiile naționale cu privire la legislația UE.

4.3.1.1. Abordarea adoptată în prezent de Comisia Europeană, constând în sprijinirea transpunerii directivei la nivel național, pare a da rezultate și ar trebui încurajată în continuare.

4.3.2. În ceea ce privește aspectele specifice ale Directivei privind serviciile, libertatea de stabilire și activitățile transfrontaliere reprezintă un ingredient esențial în crearea unui mediu propice pentru întreprinderile europene ⁽²¹⁾.

4.3.2.1. Reacțiile părților interesate par a sugera că, în ciuda existenței unor măsuri ad-hoc pentru facilitarea înființării de întreprinderi într-un alt stat membru, mai există încă aspecte care ar putea fi îmbunătățite.

4.3.3. O altă chestiune care se cere discutată este abordarea ce urmează să fie adoptată în domeniile nereglementate în prezent de Directiva privind serviciile.

4.3.3.1. Unele domenii, cum ar fi serviciile financiare, comunicațiile electronice și serviciile audiovizuale sunt reglementate separat, iar alte domenii nu sunt reglementate deloc la nivel comunitar.

4.3.3.2. Acestea din urmă pot prezenta diferențe importante între statele membre, putând astfel genera obstacole neașteptate. În consecință, este necesară o coordonare mai strânsă între guvernele naționale pentru a evita adoptarea unor abordări divergente asupra unor chestiuni specifice care afectează direct mediul de afaceri din UE.

4.3.4. Mai mult, trebuie subliniat faptul că granița dintre bunuri și servicii este, în prezent, din ce în ce mai neclară. Prin urmare, o punere în aplicare corectă a normelor privind libertatea de stabilire și activitățile transfrontaliere în domeniul serviciilor va avea efecte deosebit de benefice asupra industriei prelucrătoare.

4.3.4.1. Chiar și în cazul unei transpuneri depline și corecte a Directivei privind serviciile, instituțiile europene și statele membre ar trebui să monitorizeze cu atenție acest domeniu, pentru a aborda chestiunile încă neclare și pentru a împiedica apariția unor noi obstacole. Întrucât cele mai multe progrese în stabilirea unor condiții de concurență echitabile pentru toți s-au înregistrat pe piața bunurilor, lecțiile învățate în acest domeniu pot oferi informații valoroase cu privire la cele mai bune modalități de abordare a obstacolelor care există încă în domeniul serviciilor.

4.4. Noua abordare, pachetul „Bunuri” 2008 și standardizarea

4.4.1. Noua abordare în domeniul armonizării tehnice și a standardelor ⁽²²⁾, precum și revizuirea continuă a acestora reprezintă unul dintre succesele cele mai concrete în ceea ce privește înlăturarea obstacolelor din calea competitivității în cadrul pieței interne.

⁽²¹⁾ JO C 221, 8.9.2005, p. 11.

⁽²²⁾ Lansată în 1985, Noua abordare în domeniul armonizării tehnice și a standardelor constituie o răscruce în legislația UE în domeniul pieței interne. A fost adoptată ca răspuns la cadrul legislativ complex generat de un set de norme detaliate introduse pentru crearea și definitivarea pieței interne pentru bunuri.

4.4.2. În condițiile actuale, este extrem de important să se mențină metoda specifică Noii abordări și să se evite un eventual regres generat de adoptarea unor măsuri protecționiste.

4.4.3. De asemenea, ar fi util să se evalueze aplicarea și utilizarea principiului recunoașterii reciproce. În acest domeniu, trebuie să se analizeze măsura în care se poate garanta dezvoltarea durabilă în domeniul economic, social și ecologic. În afară de aceasta, este esențial să se monitorizeze impactul real al pachetului „Bunuri” din 2008, care își propune să asigure aplicarea efectivă a principiului recunoașterii reciproce.

4.4.4. Un alt domeniu este standardizarea, care se bazează de regulă pe măsuri voluntare, și nu pe legislație. Contribuția evidentă a standardizării la integrarea economică europeană atrage atenția asupra chestiunilor nesoluționate care periclitează încă eforturile din cadrul pieței interne, precum și poziția competitivă a UE pe scena mondială.

4.4.5. În alte situații, chiar absența standardelor într-un anumit domeniu generează obstacole (legislative), cum este cazul achizițiilor publice, domeniu în care lipsa unui consens între actorii industriali are efecte negative asupra concurenței din cadrul UE. De exemplu, acest aspect este evident atunci când întreprinderile inițiază o „luptă a standardelor” pentru a crea sau a apăra o poziție de monopol pe piață, în detrimentul concurenței și al posibilităților de alegere ale cetățenilor. În aceste cazuri, ar trebui să se prevadă posibilitatea de a interveni la nivelul UE pentru a facilita un acord între părțile implicate.

4.4.6. În consecință, CESE subliniază nevoia de intensificare a eforturilor de standardizare în anumite domenii, cum ar fi achizițiile publice, tehnologia informației și serviciile de comunicații. Cu toate acestea, pentru evitarea denaturărilor, este crucial ca toate părțile interesate relevante fie implicate atunci când se stabilește un standard. În această privință, inițiativele actuale, cum ar fi activitatea NORMAPME (Biroul European de Standardizare pentru Artizanat și IMM-uri) în ceea ce privește standardizarea și IMM-urile, ar trebui să fie încurajate în continuare.

4.5. Reducerea sarcinilor administrative nejustificate

4.5.1. O politică de referință a Comisiei Europene o reprezintă Programul de acțiune privind evaluarea sarcinilor administrative din 2007, destinat simplificării cadrului de reglementare în favoarea întreprinderilor.

4.5.1.1. Folosind Modelul costului standard, adoptat inițial în Țările de Jos, UE este pe cale de a finaliza evaluarea sarcinilor administrative generate de legislația UE ⁽²³⁾.

⁽²³⁾ Această abordare – la care se face referire adesea prin sintagma „lupta împotriva birocrației” – își propune să identifice toate sarcinile administrative ale întreprinderilor, care decurg din legislația UE, în vederea identificării unor modalități de reducere cu 25 % a acestora.

4.5.1.2. Desemnarea „grupului Stoiber” – un grup la nivel înalt alcătuit din 15 experți – pentru prezentarea unor propuneri de reducere concrete reprezintă un pas suplimentar în direcția concretizării acestei inițiative.

4.5.2. Programul de reducere a sarcinilor administrative câștigă din ce în ce mai mult teren și la nivel național, majoritatea statelor membre angajându-se deja să evalueze și să reducă sarcinile administrative pe plan intern.

4.5.2.1. În această etapă, pentru asigurarea succesului acestui exercițiu, este imperios necesar să existe o coordonare a strategiilor de evaluare și reducere de la nivel național din întreaga Europă, precum și între nivelul UE și cel național.

4.6. Recunoașterea calificărilor profesionale

4.6.1. Pentru a face ca piața internă să funcționeze eficient, pe lângă libera circulație a mărfurilor și a serviciilor, trebuie sprijinită și o circulație liberă a lucrătorilor. În concordanță cu decizia privind mobilitatea cercetătorilor, adoptată în cadrul Consiliului pentru Cercetare, este nevoie de o aplicare mai extinsă care să includă și alte categorii profesionale.

4.6.2. Recunoașterea calificărilor profesionale în cadrul UE este o chestiune complexă, care depășește chestiunea obstacolelor legislative; aceasta trebuie abordată deoarece, în mai multe privințe, este legată direct de problema obstacolelor (ascunse) din piața internă.

4.6.3. Recent, s-au înregistrat progrese importante în acest domeniu, prin crearea cadrului european al calificărilor, așa-numita „cea de-a cincea libertate”, și anume mobilitatea cercetătorilor. CESE salută acest important pas înainte.

4.7. Alte inițiative

4.7.1. Date fiind durata și costurile procedurilor judiciare tradiționale, mecanismele alternative de soluționare a litigiilor constituie o contribuție prețioasă la soluționarea conflictelor decurgând din activitățile transfrontaliere.

4.7.1.1. Cu toate acestea, se cunosc puține lucruri despre situația actuală în ceea ce privește utilizarea și accesul întreprinderilor și cetățenilor la acest instrument. Este regretabil că recomandările fără caracter obligatoriu ale Comisiei în acest domeniu se aplică numai într-un număr redus de state membre.

4.7.1.2. Ar fi util să se analizeze în detaliu acest subiect și să se găsească modalitățile de sprijinire și de promovare a utilizării mecanismelor alternative pe teren, ca mijloc suplimentar de reducere a obstacolelor și a problemelor existente.

4.7.2. Atunci când funcționează corespunzător, rețeaua SOLVIT este pe bună dreptate apreciată pentru capacitatea sa de a acționa cu rapiditate în rezolvarea problemelor și prevenirea apariției acestora. Fiecare stat membru ar trebui să se asigure că resursele și personalul alocate centrelor naționale corespund nevoilor existente ⁽²⁴⁾ și că părțile interesate sunt informate cu privire la existența și rolul rețelei.

4.7.3. Rolul rețelei *Enterprise Europe* (care a înlocuit fosta rețea a centrelor Euro Info - EIC) este, de asemenea, un element esențial pentru sprijinirea întreprinderilor, cu precădere a IMM-urilor, și pentru îmbunătățirea mediului în care activează acestea. De fapt, rețeaua *Enterprise Europe* echivalează adeseori cu imaginea Europei pentru operatorii de la nivel local.

4.7.3.1. Studii anterioare ⁽²⁵⁾ au demonstrat că, în timp ce fosta rețea a centrelor Euro Info asigură, în general, servicii de calitate,

mecanismele de informare dintre centre și Comisia Europeană nu funcționează întotdeauna corespunzător. Ar trebui ca acest aspect să fie reanalizat și să se intervină în mod adecvat acolo unde persistă probleme.

4.7.4. Plângerile referitoare la obstacolele legislative pot fi adreseate, de asemenea, direct Comisiei Europene. Acest canal de comunicare suplimentar ar trebui să fie făcut cunoscut mai bine.

4.7.5. Situația actuală a inițiativelor de autoreglementare și de coreglementare are, de asemenea, efecte asupra mediului de afaceri, putând contribui la înlăturarea obstacolelor existente. Ar fi util să se aprofundeze cunoștințele în legătură cu autoreglementarea și coreglementarea, în vederea diseminării celor mai bune practici ⁽²⁶⁾.

Bruxelles, 14 mai 2009.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ JO C 77, 31.3.2009, p. 15.

⁽²⁵⁾ Renda A., Schrefler L. și Von Dewall F. (2006), *Ex post evaluation of the MAP 2001-2005 initiative and suggestions for the CIP 2007-2013*, CEPS Studies.

⁽²⁶⁾ CESE, împreună cu Secretariatul General al Comisiei Europene, a creat o bază de date privind inițiativele de autoreglementare și coreglementare: <http://eesc.europa.eu/self-and-coregulation/index.asp>.

ANEXĂ

la avizul

Comitetului Economic și Social European

Următorul text din Avizul Secțiunii, care a întrunit peste o pătrime din voturile exprimate, a fost votat și respins în timpul dezbaterilor în favoarea unui amendament:

Punctul 3.1

Se modifică după cum urmează: „Piața unică este un concept dinamic. Conținutul său și crearea unor condiții egale pentru agenții economici din Europa sunt definite prin obiective politice corespunzătoare la nivelul UE și garantate prin legislația europeană. Obiectivele și normele sunt, de asemenea, adaptate în timp util, ca urmare a modificării circumstanțelor.”

Expunere de motive:

A se vedea Avizul CESE SOC/315

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 125 Voturi împotriva: 76 Abțineri: 9

Avizul Comitetului Economic și Social European privind necesitățile de educație și formare într-o societate bazată pe energie fără emisii de dioxid de carbon

(aviz exploratoriu)

(2009/C 277/03)

Raportor: **dl IOZIA**

Prin scrisoarea sa din 23 octombrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a solicitat Comitetului Economic și Social European elaborarea unui aviz exploratoriu cu privire la

Necesitățile de educație și formare într-o societate bazată pe energie fără emisii de dioxid de carbon.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 aprilie 2009. Raportor: dl IOZIA.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 161 de voturi pentru, 7 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este conștient de rolul fundamental al educației la toate vârstele și nivelurile de formare, destinate tehnicienilor și specialiștilor, pentru crearea unei societăți care va trebui să atingă un nivel zero de emisii de gaze cu efect de seră. Guvernele și oamenii de știință recunosc prioritatea luptei împotriva supraîncălzirii planetei. Țările mai dezvoltate, care produc și cea mai mare cantitate de emisii, au responsabilitatea de a depune cele mai mari eforturi în această direcție și de a sprijini țările în curs de dezvoltare în aplicarea unor politici de dezvoltare durabile din punct de vedere ecologic și social.

1.2. În pofida angajamentelor solemne (Declarația de la Kiev 2003, Deceniul Națiunilor Unite pentru educație în vederea dezvoltării durabile 2005-2014), inițiativele guvernelor și autorităților locale în domeniul educației și formării sunt absolut insuficiente, cu - puține, dar semnificative - excepții.

1.3. Comisia Europeană ia măsuri pentru promovarea eficienței energetice în statele membre, pentru reducerea consumului și a dependenței energetice de țări terțe, pentru realizarea unei interconexiuni transnaționale a rețelelor prin simplificarea protocoalelor de conectare, pentru construirea laborioasă a unei Europe a energiei care să vorbească la unison. De-a lungul ultimilor ani s-au făcut progrese însemnate, dar, în lipsa unei implicări propriu-zise a societății civile în domeniul educației și formării, acestea au fost destul de modeste. CESE salută reînființarea unei DG pentru energie și speră într-o coordonare mai eficientă a acțiunilor Uniunii, în lupta împotriva schimbărilor climatice, prin regruparea competențelor în cadrul unei autorități unice.

1.4. În unele țări, datorită mai ales ONG-urilor dedicate acestui obiectiv specific, sunt întreprinse tot mai multe acțiuni pentru răspândirea de informații și cunoștințe. Cu ocazia unei audieri organizate de CESE, la care a luat parte și comisarul pentru energie, Andris Piebalgs, au fost prezentate câteva experiențe relevante, precum Terra Mileniul III, Eurec, Fundația Collodi (Pinocchio ar putea fi un personaj ideal care să promoveze educația copiilor pentru protecția mediului), ARENE Ile-de-France, KITH (*Kyoto in the home*). De asemenea, asociații profesionale precum EBC (Confederația Europeană a Constructorilor - *European Building Confederation*), organizații pentru locuințe sociale, precum CECODHAS (*European Social Housing Association*), sau cele ale producătorilor de pile de combustie, ca *Fuel Cell Europe*, au un aport substanțial la diseminarea activităților de informare cu privire la posibilitățile pe care le oferă piața.

1.5. CESE este convins că trebuie intensificate eforturile și trebuie acționat asupra unor roluri multiple în societate:

- Cadrele didactice: trebuie investit în această direcție pentru că profesorii sunt cei care le transmit tinerilor cunoștințe despre mediu și îi sensibilizează în acest sens. Educația privind protecția mediului ar trebui inclusă nu doar în programa de studiu, ci și printre disciplinele prevăzute în cadrul învățării pe tot parcursul vieții.
- Reprezentanți din administrația locală: ei pot influența atât opțiunile în materie de urbanism, cât și programele școlare pentru tână generație, incluzând în propriile programe administrative elementele necesare unei societăți bazate pe energie cu emisii reduse de CO₂. Accentul care se pune pe inițiativa europeană „Pactul primarilor”, în cadrul căreia peste trei sute de primari s-au angajat să promoveze reducerea consumului de energie și eficiența energetică în regiunile respective, este o dovadă a importanței și potențialului acestui nivel de acțiune.

- Asociațiile de întreprinderi, în special de IMM-uri: orice asociație teritorială ar trebui să pună la dispoziția întreprinderilor un serviciu pentru a facilita derularea proiectelor de informare și formare. În Spania au fost experimentate cu succes „clasele mobile”, constând în autobuze dotate cu echipament special care sunt închiriate de întreprinderi pentru a organiza cursuri de formare *volante*, la sediul întreprinderii. Prin acest proiect, realizat în colaborare de întreprinderi, cu participarea consiliului regional Junta de Leon y Castilla, au participat la cursuri de formare 5 600 de salariați din sectorul energiilor regenerabile.
- Asociațiile sindicale: confederația sindicatelor din Regatul Unit (TUC), de exemplu, a lansat un proiect-pilot, *Green workplaces*, care a dat deja rezultate deosebite, prin încheierea de acorduri de reducere a consumului energetic și emisiilor cu anumite întreprinderi și instituții. Includerea unor programe de eficiență energetică în contractele colective de muncă și stabilirea unor obiective comune, a căror îndeplinire să fie recompensată pot reprezenta un mod inteligent de creștere a veniturilor și profiturilor.
- ONG-urile: competența organizațiilor de protecție a mediului, asociată experienței didactice a profesorilor și oamenilor de știință, constituie o valoare adăugată de neînlocuit. Ar putea fi organizate cursuri destinate profesorilor, întreprinderilor și funcționarilor din administrația publică, cu acordul autorităților locale.
- Arhitecții și inginerii constructori, a căror contribuție poate fi deosebit de importantă, atât pentru construcțiile noi, cât și pentru reabilitarea fondului locativ.
- Prin creșterea numărului de achiziții publice „ecologice” (*Green Public Procurement*), care presupun criterii tot mai stricte de protecție a mediului, autoritățile publice pot să influențeze pozitiv orientarea pieței.
- Guvernele statelor membre, prin îndeplinirea angajamentelor solemne cu privire la acțiuni concrete care să vină în sprijinul educației pentru protecția mediului.

1.6. Investițiile în energiile cu nivel scăzut de emisii de gaze cu efect de seră (GES) sunt o afacere din care toată lumea câștigă. Sunt necesare câteva milioane de noi locuri de muncă de calitate pentru îndeplinirea obiectivelor vizând reducerea emisiilor, limitarea dependenței de furnizorii externi, dezvoltarea tehnologiilor inovatoare, cercetarea etc.

1.7. Nefiind posibilă stabilirea la nivel european a conținutului programelor de învățământ, ar fi bine-venită proiectarea unui sistem de „evaluare comparativă” a calității acestora.

1.8. Dezvoltarea unor competențe și atragerea copiilor către activități legate de problemele de mediu, inclusiv în afara mediului școlar, lăsându-le o anumită libertate de inițiativă, vor determina schimbarea „stilului de viață”, ceea ce poate duce la o redescoperire a valorii socializării: odată stins televizorul, copiii s-ar putea întoarce la joacă, alături de prietenii lor.

1.9. Cea mai mare parte din acțiunile care trebuie întreprinse le revine statelor membre, autorităților locale, instituțiilor, economiei și societății și, în general, cetățenilor. UE ar putea juca totuși un rol important în stimularea și promovarea gamei largi de acțiuni necesare.

1.10. Educația consumatorilor: Directiva 2006/32 trebuie consolidată și extinsă în general, și în special partea care se referă la diseminarea printre consumatori a informației privind eficiența energetică a diferitelor bunuri și servicii, astfel încât aceștia să fie capabili să acționeze în calitate de cetățeni responsabili. Comisia ar trebui să introducă în documentația despre planurile energetice naționale inițiativele din domeniul educației, formării și informării pe care intenționează să le realizeze fiecare stat membru.

1.11. Importanța sectorului construcțiilor: noua directivă propusă de Comisie va îmbunătăți eficiența energetică a fondului locativ. Comisia ar putea lansa un program european de încurajare și de stimulare a unor îmbunătățiri semnificative ale competențelor al tehnicienilor.

1.12. Atribuirea contractelor de achiziții publice: acestea pot avea o influență enormă asupra îmbunătățirii eficienței energetice. În toate contractele de achiziții publice din sectorul construcțiilor ar trebui introduse cerințe semnificative și stricte de eficiență energetică, astfel încât economia de energie să fie considerată un element principal de evaluare a ofertelor în cadrul procedurilor de atribuire. Pentru funcționarii publici interesați, ar trebui prevăzut un curs de formare pe această temă.

1.13. Ținând seama de caracterul multidisciplinar al acestei teme, trebuie prevăzute cursuri speciale de formare pentru profesori. Crearea unei rețele europene a forumurilor naționale dedicate educației pentru energie curată, pe baza organizațiilor și inițiativelor existente care promovează energiile curate, rețea care să funcționeze ca un canal de diseminare la nivel național a programelor și materialelor adecvate, ar putea facilita includerea energiilor curate în programele școlare. CESE sprijină constituirea acestei rețele.

2. Introducere

2.1. La Conferința miniștrilor mediului (Kiev, 2003), se declara solemn: „recunoaștem că educația este un instrument esențial de protecție a mediului și dezvoltare durabilă. Adresăm tuturor țărilor invitația de a include dezvoltarea durabilă în sistemele lor de învățământ, la toate nivelurile, de la cel preșcolar până la învățământul superior, pentru promovarea educației ca agent al schimbării”.

2.2. În decembrie 2002, cea de-a 57-a Adunare Generală a Organizației Națiunilor Unite a declarat perioada 2005-2014 Deceniul Națiunilor Unite dedicat educației pentru dezvoltare durabilă, în colaborare cu UNESCO și cu alte organizații din domeniu.

2.3. Comisarul Piebalgs a afirmat: „Trebuie să construim o societate care să se folosească de resursele Terrei astfel încât să asigure supraviețuirea pe termen lung a generațiilor viitoare și trebuie să acționăm în așa fel încât să le putem asigura tot mai multă sănătate, pace și prosperitate. Aceasta este o provocare formidabilă, care va necesita schimbarea din temelie a întregii societăți, cu alte cuvinte, o a treia revoluție industrială”.

2.4. În prezent, concentrația de CO₂ în atmosferă, care de mii de ani s-a păstrat constantă, în jurul valorii de 260 p.p.m., a ajuns la circa 390 p.p.m. și crește în fiecare an cu circa 2 p.p.m. În lipsa unor măsuri energice de limitare a emisiilor, în 2050 se va ajunge la 550 p.p.m. Agențiile internaționale și Grupul interguvernamental privind schimbările climatice (GISC) sunt de părere că, la acest nivel de concentrație, este posibil ca temperatura medie a planetei să crească cu până la 6 °C în cursul secolului al XXI-lea.

2.5. Fiind unul dintre principalii „poluatori”, conștientă de propria responsabilitate, Europa se prezintă la conferința de la Copenhaga cu temele făcute, pentru a putea obține de la ceilalți mari parteneri internaționali angajamente la fel de semnificative. Înființarea unei DG pentru energie este extrem de importantă, dar ar fi logic ca domeniul schimbărilor climatice să fie de resortul aceluiași autorități.

2.6. Este evident că, pentru a obține rezultatele scontate, sunt necesare eforturi conjugate din partea întregii societăți și a fiecărui cetățean, care trebuie să conștientizeze și să împărtășească aceste imperative încă de la vârsta școlarității sau, și mai bine, de la vârsta preșcolară. Problema încălzirii globale trebuie înțeleasă în contextul mai larg al problemei resurselor limitate și dezvoltării durabile.

2.7. În cursul audierii publice, reprezentantul KITH și-a încheiat intervenția în mod foarte grăitor, parafrazându-l pe J. F. Kennedy: „Nu te întreba ce poate face Terra pentru tine, întreabă-te mai curând ce poți tu să faci pentru ea”. Această schimbare de mentalitate va fi hotărâtoare pentru viitorul umanității.

3. Importanța educării și formării într-o societate bazată pe emisii scăzute de CO₂

3.1. Obiectivul construirii unei societăți cu nivel scăzut de emisii de dioxid de carbon reclamă realizarea grabnică a unei rețele de infrastructuri. Cele mai importante dintre acestea sunt cele destinate: 1) asigurării unei informări corecte a cetățeanului pe tema emisiilor de CO₂; 2) formării de tehnicieni în noul sector al tehnologiilor fără emisii de carbon, de diverse niveluri și în număr suficient; 3) investițiilor în cercetare și dezvoltare în acest sector. Deseori se constată că unele modele de conduită tradiționale împiedică adoptarea unui comportament mai responsabil în materie de emisii de CO₂. Și problema aceasta trebuie abordată prin măsuri care trebuie luate în sectorul educației. Este necesară, de asemenea, educația cetățenilor în domeniul tehnico-științific; formarea personalului tehnic de specialitate este, evident, o premisă necesară pentru ca dezvoltarea în acest domeniu să nu aibă de suferit din cauza lipsei de tehnicieni cu nivel corespunzător de pregătire. Dintre tehnologiile bazate pe emisii reduse de carbon, pentru care va fi nevoie să fie pregătiți tehnicieni și ingineri în număr îndeajuns de mare, se numără și sectorul nuclear,

care va mai fi încă pentru mulți ani o sursă de energie cu emisii reduse de GES. În acest sector, este extrem de important ca toți cetățenii să primească informații complete și transparente cu privire la argumentele pro și contra opțiunii nucleare.

3.2. Sunt deosebit de utile inițiativele care, prin joc, îi încurajează pe copii să-și cultive sensibilitatea față de protecția mediului participând la mici concursuri bazate pe impactul activităților casnice asupra mediului. Copiii vin la școală cu o listă de acțiuni care țin de viața de zi cu zi a familiei și învață să măsoare economia pe care o realizează în termeni de energie sau de emisii de CO₂, asociind-o cu suma totală a micilor gesturi cotidiene. Astfel, intră în competiție, implicându-i și pe adulți, care sunt informați și sensibilizați, în scopul adoptării unei conduite corespunzătoare în acest sens.

3.3. Educația trebuie să înceapă din școala primară. Ea este, cu siguranță, utilă pentru formarea sensibilității față de problemele de mediu și a unei noi conduite orientate către economisirea energiei în rândurile tinerilor, dar ar trebui dezvoltată mai apoi, treptat, până la cel mai înalt nivel tehnic cu putință, în toate instituțiile de învățământ superior, în special în cele cu orientare tehnico-științifică, obiectivul fiind dublu: pe de o parte, construirea unei societăți care să conștientizeze în mai mare măsură aceste probleme și, pe de altă parte, constituirea unui bagaj de cunoștințe care, odată însușit, să-i îndrume pe tineri către alegerea unei profesii legate de controlul emisiilor de CO₂.

3.4. În prezent, Europa traversează o criză economică globală. Printre posibilitățile de depășire a acesteia, se numără și dezvoltarea sectoarelor înaltei tehnologii destinate protecției mediului. Diminuarea emisiilor de CO₂ este, cu siguranță, unul dintre acestea, întrucât poate fi aplicată în numeroase sectoare-cheie ale economiilor avansate, precum industria construcției de automobile, transportul public de călători și de marfă, construcțiile, chiar producția de energie electrică, asociată deseori ideii de eventuală economisire, pentru o mai mare eficiență energetică.

3.5. Promptitudinea cu care sistemul de producție european se va orienta către noile tehnologii, în comparație cu ceilalți protagoniști ai economiei mondiale, ar putea fi hotărâtoare pentru viitorul economic al Europei.

3.6. În multe domenii tehnologice în care se pune problema reducerii consumului energetic și a emisiilor de CO₂, unele țări europene ocupă un loc fruntaș pe plan mondial, dar investițiile făcute recent în alte părți ale lumii (de exemplu, de administrația americană, în sectorul automobilelor) pot aduce rapid Europa în ariergardă, pe o poziție destul de primejdioasă.

3.7. În orice caz, trebuie reduse diferențele considerabile dintre țările membre, atât în ceea ce privește capacitatea de producție și inovație în acest domeniu, cât și în ceea ce privește nivelul calității educației și formării în învățământul preuniversitar și în cel superior, prin promovarea schimburilor dintre țările membre în cadrul formării de înalt nivel tehnologic.

3.8. Dificultatea introducerii la nivel european a unor standarde didactice uniforme pentru educația în materie de mediu nu trebuie să constituie o piedică în calea difuzării cunoștințelor prin valorificarea potențialului țărilor mai avansate. Ar trebui introdusă o evaluare comparativă a calității, pentru îmbunătățirea nivelului mediu european.

3.9. Programele UE *ManagEnergy*, *Intelligent Energy Europe*, COMENIUS și LEONARDO DA VINCI, cu orientări diferite și destinate formării, consilierii și educației, reprezintă contribuții importante la dezvoltarea unei Europe care să utilizeze cât mai eficient cu putință propriile resurse umane și de mediu.

3.10. Constituirea unei Rețele europene a forumurilor naționale pentru educația în domeniul energiilor curate pe baza organizațiilor și inițiativelor existente privind energia curată, rețea care să funcționeze ca un canal de diseminare la nivel național, pentru a le furniza cadrelor didactice programe și materiale adecvate, ar putea facilita includerea temelor energiei curate și mediului în programele naționale.

3.11. Prin urmare, acum este momentul unei inițiative comunitare prompte, coerente și coordonate, care să promoveze dezvoltarea sectorului tehnologiilor cu emisii reduse de CO₂. Elementul fundamental necesar este formarea unei „mase critice” de specialiști, în măsură să alimenteze dezvoltarea sectorului pe parcursul următoarelor decenii.

3.12. Odată depășite barierele lingvistice, formarea în învățământul preuniversitar și în cel superior poate și trebuie să fie coordonată la nivel european. În Europa există deja exemplele unei astfel de coordonări între universități: Agenția EUREC, care organizează un masterat european în domeniul energiilor regenerabile în colaborare cu universități din Germania, Franța, Regatul Unit, Grecia și Spania și un masterat internațional în domeniul tehnologiilor de reducere a gazelor cu efect de seră, împreună cu Universitatea din Perugia – Italia, Universitatea din Liège - Belgia și cu Universitatea Mälardalen din Västerås - Suedia (www.masterghg.unipg.it). Aceste inițiative ar trebui însă diseminate și finanțate de Comunitate, în cadrul unui plan coordonat, care să urmărească teme specifice, asigurând astfel formarea unei generații de tehnicieni cu competențe de înalt nivel în toate sectoarele relevante din punct de vedere economic.

3.13. Cât privește educația universitară sau de nivel echivalent, înființarea de cursuri și acordarea de diplome cu destinație specifică în domeniul dezvoltării durabile (probleme legate de CO₂, dar și economisirea energiei, producerea de energie „curată” etc.) va trebui susținută de o creștere semnificativă a finanțării cercetării din aceste sectoare. Într-adevăr, învățământul de înalt nivel nu este posibil decât în condițiile implicării profesorilor în proiecte de cercetare la nivel internațional, în sectorul în care se derulează activitatea didactică respectivă.

4. Educația: exemple de urmat

4.1. Există, în Europa și în lume, exemple pozitive de activități didactice de promovare a protecției mediului, iar unele se referă chiar la reducerea emisiilor de CO₂.

4.2. În Austin, departamentul *Jackson School of Geosciences* al Universității din Texas (*University of Texas*) a lansat în urmă cu câțiva ani, sub denumirea de Programul GK-12, o colaborare cu școlile primare și secundare din acest stat, prin care sunt finanțate din fonduri publice cursuri pentru profesori și studenți (profesorii primesc și un mic stimulente financiar, de 4 000 \$/an).

4.3. În Europa există nenumărate inițiative similare, printre care cea a guvernului britanic, constând în invitația la calcularea amprentei de carbon proprii și în sfaturi privind reducerea consumului (<http://actonco2.direct.gov.uk/index.html>).

4.4. Consiliul Regional din Île de France a organizat și finanțat de curând (2007) un proiect de educație pentru mediu și dezvoltare durabilă (EEDD) prin care sunt încurajate inițiativele pedagogice specifice și federarea asociațiilor, în vederea coordonării inițiativelor pe plan regional.

4.5. Prin proiectul UE *Young Energy Savers* se vor crea, sub îndrumarea unor desenatori de marcă, o serie de desene animate amuzante, menite să le demonstreze copiilor într-un mod plăcut și atractiv că, asemenea personajelor din desenele animate, și ei pot realiza acțiuni simple, dar eficiente, prin care să-și reducă amprenta de carbon.

4.6. Școala, familia, locul de muncă sunt locurile cele mai potrivite în care, cu instrumente educative, se poate acționa pentru diseminarea cunoștințelor și pentru sporirea gradului de conștientizare. Aceste obiective ambițioase, care trebuie îndeplinite, reclamă comportamente cu largă răspândire în rândurile întregii populații și adoptarea unor noi stiluri de viață.

4.7. Trebuie create mecanisme și instrumente care să le permită tinerilor să-și dezvolte inițiativele în afara cadrului școlar. Tinerii au competențe novatoare și privesc cu entuziasm schimbarea, dar deseori doresc să poată acționa în deplină libertate. Mulți tineri nu se simt atrași de acțiunile adulților, dat fiind că mentalitatea lor reacționează la alți stimuli.

5. Formarea profesională a tehnicienilor și a specialiștilor cu înaltă calificare

5.1. Numărul locurilor de muncă ce vor fi create, în Europa și în lume, se ridică la câteva milioane.

5.2. În septembrie 2008 a fost publicat raportul „*Green Jobs: Towards decent work in a sustainable, low-carbon world*”, al Programului Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP), Organizației Internaționale a Muncii (ILO), Organizației Internaționale a Patronatului (OIP) și Confederației Sindicale Internaționale (CSI). Referitor la UE, acest studiu deosebit de interesant preconizează că, până în 2010, ar trebui înființate 950 000-1 700 000 de locuri de muncă iar până în 2020, 1 400 000-2 500 000, în funcție de strategia, standard sau avansată, pentru care se va opta. 60-70 % din aceste locuri de muncă ar trebui create în sectorul energiilor regenerabile și cel puțin o treime dintre acestea necesită înaltă calificare.

5.3. Dacă se iau în considerare tehnologiile și activitățile pe care le implică eficiența energetică și consumul redus de energie, gestionarea și reciclarea deșeurilor, alimentarea cu apă și gestionarea eficientă a acesteia, precum și transportul durabil și inovator, investițiile necesare, ce vor genera o creștere importantă a ocupării forței de muncă, se vor ridica la sute de miliarde de dolari.

5.4. Toate acestea pun în evidență rolul central pe care formarea științifică și profesională îl deține pentru dobândirea competențelor specifice activităților viitoare.

5.5. Pentru a grăbi inversarea acestei tendințe, în ciuda dificultăților bugetare de la nivel național, este necesară o intervenție financiară masivă de susținere a locurilor de muncă „verzi”. Cursurile de formare pentru generația tânără și de perfecționare profesională pentru angajați ar trebui să fie finanțate substanțial din fonduri publice.

5.6. Industriile, sindicatele, organizațiile neguvernamentale și autoritățile publice ar trebui să-și unească forțele, organizând conferințe pe aceste teme la nivel național, pentru a găsi, în funcție de situația specifică a fiecărei țări, cele mai potrivite soluții de susținere a activităților de formare și de perfecționare profesională în sectoarele mai inovatoare în general și în cel al emisiilor reduse de CO₂, în special.

5.7. Cu ocazia audierii publice s-a subliniat, în special cu privire la administrația publică, importanța activităților de informare și de asistență tehnică destinate managerilor și funcționarilor publici, care contribuie la organizarea eficientă a muncii, la cunoașterea potențialului produselor și tehnologiilor bazate pe emisii reduse de CO₂ și la stabilirea unor norme judicioase din punct de vedere cantitativ pentru achizițiile publice *ecologice*.

5.8. În sectorul construcțiilor se poate realiza o economie semnificativă de energie și, implicit, o reducere a emisiilor. Din consumul energetic de 40 % înregistrat în cazul clădirilor, 22 % ar putea fi economisit. 41,7 % din numărul total al lucrătorilor (sunt însă diferențe mari de la o țară la alta) au un nivel redus de calificare, iar costurile de formare profesională sunt prohibitive pentru micile întreprinderi. De aceea, trebuie încurajate inițiativele de tipul celei din Spania, prin care lucrătorii sunt instruiți cu privire la tehnologiile ecologice din construcții prin intermediul unei școli mobile, nemaifiind nevoie să stea departe de locul de muncă un timp îndelungat. Organizațiile care se ocupă de locuințe sociale au promovat o serie de acțiuni de informare în beneficiul administratorilor și al utilizatorilor de locuințe. Proiectul „Energy Ambassadors” constă în formarea așa-numiților „ambasadori ai energiei”, recrutați dintre membrii personalului care își desfășoară activitatea pe lângă autoritățile locale, organizațiile nonprofit și organizațiile sociale: ei trebuie să devină, într-o primă etapă, referenți pe teme de energie în propriile organizații, iar apoi să răspândească aceste cunoștințe în rândurile publicului larg.

5.9. Printre categoriile profesionale care pot avea o influență pozitivă asupra emisiilor se numără și cea a arhitecților, în rândurile cărora devine din ce în ce mai răspândită o schimbare de abordare culturală: aceasta se referă la adaptarea stilului de viață și a proiectelor ambientale la exigențele unor ritmuri naturale, și nu la exigența satisfacerii unui stil artificial de viață, pentru care mecanica și electricitatea sunt preponderente. Este, de asemenea, importantă răspândirea cunoștințelor tehnice specifice privind caracteristicile unor materiale novatoare, care contribuie la economia de energie.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind ecologizarea transportului maritim și a transportului pe căi navigabile interioare

(aviz exploratoriu)

(2009/C 277/04)

Raportor: **dna BREDIMA**

Prin scrisoarea din 3 noiembrie 2008, Comisia Europeană a solicitat Comitetului Economic și Social European, în temeiul articolului 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Ecologizarea transportului maritim și a transportului pe căi navigabile interioare.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 aprilie 2009. Raportor: dna BREDIMA.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 182 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii

1.1. Prezentul aviz exploratoriu examinează posibilitatea de a ecologiza mediul oceanelor și al râurilor menținând totodată competitivitatea acestui sector, în conformitate cu Strategia de la Lisabona. Ecologizarea poate fi obținută printr-o politică holistică de investiții „ecologice” și de creare a unor locuri de muncă „ecologice”. CESE susține că economia ecologică nu reprezintă un lux și salută o astfel de abordare.

1.2. Transportul maritim este coloana vertebrală a globalizării, prin intermediul său realizându-se aproximativ 90 % din comerțul mondial, 90 % din comerțul exterior al UE și 45 % din comerțul intern al UE (în volum). Transportul pe căi navigabile interioare joacă un rol important în transportul intern european, acest mod de transport deținând o cotă de 5,3 % din totalul transportului intern al UE. Ambele moduri sunt competitive, durabile și ecologice.

1.3. CESE îndeamnă Comisia ca în documentele viitoare să facă deosebirea între aceste două tipuri de transport și să considere navigația pe ape interioare ca fiind un mod de transport intern.

1.4. CESE consideră că performanțele din perspectivă ecologică ale transportului maritim și pe căi navigabile interioare ar trebui comparate cu transportul pe uscat din UE și cu poluarea aferentă acestuia. CESE reiterează ideea că măsurile UE privind poluarea mediului trebuie să poată fi aplicate vaselor de croazieră și, dacă este posibil, navelor militare. Astfel de măsuri ar trebui să fie aplicabile tuturor navelor (indiferent de pavilion), să fie cât mai practice și mai avantajoase cu putință și să se bazeze pe o temeinică evaluare socioeconomică, tehnică și de mediu.

1.5. În Anul european al creativității și inovării (2009), CESE consideră că industria UE ar trebui să devină lider în cercetarea inovatoare în domeniul tehnologiilor ecologice pentru proiectarea și funcționarea navelor și a porturilor. Comisia Europeană ar trebui să examineze posibilitatea de comercializare a tehnologiilor ecologice europene în alte părți ale lumii. Inițiativa ar avea avantajul suplimentar de a crește gradul de ocupare a forței de muncă în UE (locuri de muncă „ecologice”). Investițiile inteligente în sisteme mai ecologice pentru nave, eficiență energetică și porturi vor grăbi depășirea crizei economice mondiale.

1.6. CESE susține că stabilirea unui echilibru între adoptarea de legislație și autoreglementare poate conduce la rezultate mai bune. CESE îndeamnă Comisia să examineze modul în care poate valorifica cele mai bune practici la nivelul UE. „Ecologizarea” în scopul protejării mediului este rentabilă și poate genera mai multe locuri de muncă. Nu există niciun conflict între rentabilitate și un transport maritim și pe căi navigabile interioare durabil.

1.7. CESE ar putea servi drept „canal oficial de comunicare” a noilor politici ecologice în rândul societății civile organizate din Europa, în vederea formării unei „culturi ecologice”. CESE ar putea fi acel forum european care să atragă atenția societății civile asupra problemelor de mediu. Până vom ajunge la Nava Ecologică, Combustibilul Ecologic și Portul Ecologic, va trebui să ne modificăm modul în care ne comportăm în viața de zi cu zi și să ne dezvoltăm conștiința ecologică.

1.8. În ceea ce privește emisiile de CO₂, transportul maritim și cel pe căi interioare sunt recunoscute ca fiind cele mai eficiente forme de transport comercial. Promovarea navigației pe ape interioare poate veni în sprijinul principalelor obiective ale politicii de mediu a UE. Utilizarea mai intensă a acestui tip de navigație este esențială pentru reducerea emisiilor de CO₂ din sectorul transporturilor.

1.9. Transportul maritim va continua să se dezvolte în viitorul apropiat și să deservească un comerț mondial aflat în continuă creștere și care determină, astfel, creșterea corespunzătoare a emisiilor. Pe cale de consecință, vor crește și emisiile totale. Printr-o gamă de măsuri tehnice și operaționale pot fi realizate reduceri semnificative.

1.10. Luarea în considerare a sistemului de comercializare a cotelor de emisii (ETS - *emissions trading scheme*) pentru transportul maritim nu trebuie să afecteze negativ competitivitatea comerțului maritim european. Un sistem global ar fi mult mai eficient în reducerea emisiilor de CO₂ cauzate de comerțul maritim internațional decât un sistem al UE sau alt sistem regional.

1.11. Aplicarea ETS este cu mult mai complicată în cazul transportului maritim decât în aviație, în special în cazul transportului de tip *tramp*. În transportul maritim, o taxă pe conținutul de carbon (combustibilii de nave) sau altă formă de taxă poate fi la fel de eficientă și mult mai simplu de aplicat, dacă acest lucru se face la nivel internațional.

1.12. Alinierea educației și a formării destinate echipajelor navelor de transport pe ape interioare la standardele din transportul maritim va fi deosebit de utilă, în special în domeniul transportului de mărfuri periculoase.

2. Recomandări

2.1. Deși transportul maritim și cel pe căi navigabile interioare sunt moduri de transport competitive, durabile și ecologice, Comisia ar trebui să examineze posibilitatea unor îmbunătățiri suplimentare, urmărind realizarea unor sinergii între inițiativele de reglementare și cele de autoreglementare.

2.2. CESE constată că este necesar să se îmbunătățească infrastructura porturilor și a canalelor, pentru a primi nave mai mari, a elimina aglomerația din port și a scurta perioada de ședere în port.

2.3. Statele membre, atât în mod individual, cât și colectiv, ar trebui să dispună de mecanisme corespunzătoare, sub aspectul pregătirii și al echipamentelor, pentru a răspunde, a combate și a atenua efectele unei poluări a apelor UE.

2.4. CESE îndeamnă Comisia să studieze inițiativele provenind din acest sector și alte inițiative ecologice și să examineze modul în care ar putea valorifica la nivelul UE cele mai bune practici de reducere a emisiilor provenite de la nave.

2.5. Pentru a ajunge la Nava Ecologică sau la Portul Ecologic al Viitorului, Comisia ar trebui să sprijine industria UE să devină lider în cercetarea în materie de tehnologii maritime și portuare inovatoare.

2.6. CESE îndeamnă Comisia să examineze comercializarea tehnologiilor ecologice europene în alte părți ale lumii. Inițiativa ar avea avantajul suplimentar de a crește gradul de ocupare a forței de muncă în țările UE (locuri de muncă „ecologice”).

2.7. Ca măsuri de reducere a emisiilor provenind de la nave, CESE propune îmbunătățirea logisticii, prin intermediul itinerariilor mai scurte, al reducerii călătoriilor fără încărcătură (călătorii cu lest) și al adaptării pentru optimizarea datelor de sosire.

2.8. UE trebuie să sprijine eforturile Organizației Maritime Internaționale (OMI) de a asigura reglementări globale pentru comerțul maritim și de a răspunde nevoii de capacitate instituțională legată de punerea în aplicare a responsabilităților statului de pavilion.

2.9. Cele mai multe accidente din acest sector sunt cauzate de erori umane. Confortul la bord al navigatorilor (condițiile de viață și de muncă) reprezintă o necesitate. În consecință, ar trebui depuse toate eforturile pentru a instila o cultură a siguranței și a responsabilității sociale corporative.

2.10. Calitatea combustibililor maritimi are efecte asupra sănătății umane. CESE consideră că, pentru sectoarele implicate, întreprinderea voluntară a unor acțiuni suplimentare de protecție a mediului și de îmbunătățire a calității vieții societății în general ar trebui să fie o chestiune de responsabilitate corporativă.

2.11. Extinderea, la nivel mondial, a numărului de nave care folosesc gaze naturale lichefiate (GNL) reprezintă o provocare semnificativă din perspectiva personalului care le manevrează, acesta trebuind să fie bine pregătit și certificat. Deficitul de ofițeri calificați impune acțiuni în vederea creșterii numărului celor recrutați și formați.

2.12. Activitățile și incidentele de pe mare pot avea efecte asupra apelor din UE. CESE propune utilizarea serviciului de pregătire și intervenție în caz de poluare, a serviciului de nave de intervenție pentru recuperarea hidrocarburilor și a serviciului de monitorizare și supraveghere prin satelit ale Agenției Europene pentru Siguranță Maritimă (EMSA), care oferă posibilități sporite de acțiune în vederea detecției, intervenției prompte și decontaminării. Finanțarea corespunzătoare a EMSA va consolida capacitatea de coordonare a acestora.

2.13. Programele de recrutare, educare și formare destinate echipajelor navelor de transport pe ape interioare, în special în domeniul transportului de mărfuri periculoase, trebuie să fie perfecționate, astfel încât să atragă tinerii și să mențină nivelul necesar de competență în acest sector.

3. Introducere generală

3.1. Prezentul aviz exploratoriu urmărește două direcții: „Cum să ecologizăm mediul, atât al oceanelor cât și al râurilor, menținând totodată competitivitatea sectorului de transporturi?”. Întrebarea apare în contextul comunicărilor „Ecologizarea transporturilor” ⁽¹⁾ și „Strategie pentru punerea în aplicare a internalizării costurilor externe” ⁽²⁾. Pachetul conține o strategie care asigură o reflectare mai bună a costului real pentru societate în prețurile de transport, astfel încât congestionarea traficului și daunele de mediu să poată fi reduse treptat și să crească eficiența transportului și a întregii economii. CESE salută aceste inițiative care sprijină dimensiunea de mediu, în consens cu Strategia de la Lisabona/Göteborg.

3.2. În privința navigației pe ape interioare, strategia anunțată internalizarea costurilor externe. În privința transportului maritim, unde internalizarea încă nu a început, aceasta angajează Comisia Europeană să treacă la acțiune în 2009, dacă Organizația Maritimă Internațională nu convine până atunci asupra unor măsuri concrete de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră. Pentru transportul maritim, strategia va fi elaborată cu respectarea noii politici maritime integrate europene.

⁽¹⁾ COM(2008) 433 final, SEC(2008) 2206.

⁽²⁾ COM(2008) 435 final.

3.3. Atât Parlamentul European cât și Consiliul European au subliniat importanța unei politici durabile în materie de transporturi, în special în contextul combaterii schimbărilor climatice, și susțin că sectorul transporturilor va trebui să contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

3.4. CESE subliniază că transportul maritim, inclusiv cel pe distanțe scurte, reprezintă un mod de transport care ar trebui strict delimitat de transportul pe căi navigabile interioare, din punct de vedere economic, social, tehnic și nautic. Există diferențe mari și fundamentale între piețele pe care funcționează aceste moduri de transport, normele și circumstanțele sociale care li se aplică, unitățile de măsură pentru greutatea încărcăturii și a motoarelor, capacitatea de transport, rutele și structura căilor navigabile. Transportul maritim și cel aerian sunt în mod evident moduri de transport mondiale, în timp ce transportul pe căi navigabile interioare din Europa face parte din așa-numitul transport intern, care include și transportul rutier și feroviar european (3). Prin urmare, CESE îndeamnă Comisia ca, în documentele și sesizările viitoare, să facă deosebirea și să considere navigația pe ape interioare ca fiind un mod de transport intern.

4. Contextul schimbărilor climatice

4.1. Încălzirea globală, impactul poluării aerului asupra sănătății umane și rezervele de petrol limitate de pe planetă sunt stimulente majore pentru ca politica UE să micșoreze dependența acestui sector de combustibili fosili. Prin consumul de combustibili fosili se emite dioxid de carbon care, dintre gazele cu efect de seră, este cel predominant. Politicile de mediu actuale se concentrează aproape exclusiv asupra eforturilor de reducere a emisiilor de CO₂. Dintre celelalte gaze cu efect de seră, cel mai important este gazul metan (CH₄) emis în sectorul zootehnic.

4.2. CESE consideră că performanța ecologică a transportului maritim trebuie evaluată în comparație cu performanța transportului pe uscat din UE și poluarea provocată de sursele situate pe uscat. CESE reafirmă (4) că este nevoie de o abordare holistică, care să ia în considerare disponibilitatea pe piață a tehnologiilor de reducere a emisiilor, nevoia de a încuraja inovarea, economia schimburilor comerciale la nivel mondial și nevoia de a evita efectele negative ale creșterii emisiilor de CO₂, rezultate ca urmare a reducerii emisiilor celorlalți agenți poluanți, adică nevoia de a reduce la minimum interacțiunile nedorite ale politicilor.

4.3. Măsurile de reducere a emisiilor provenind din transportul maritim și pe căi navigabile interioare trebuie să fie practice, eficiente și aplicabile tuturor navelor (indiferent de pavilionul sub care se află), inclusiv vaselor de croazieră și, dacă este posibil, navelor militare (5). De asemenea, trebuie să se bazeze și pe o temeinică evaluare socio-economică, tehnică și de mediu. În plus, legislația prin care se urmăresc reduceri nesemnificative ale emisiilor de gaze cu efect de seră, cu costuri considerabile, poate conduce cu ușurință la un transfer modal către alte forme de transport,

mai puțin ecologice, cu un impact final negativ asupra încălzirii globale.

4.4. Un aspect deseori neglijat al politicilor ecologice este rentabilitatea lor. Într-adevăr, economia ecologică este una din modalitățile de ieșire din criza mondială. „Economia ecologică” emergentă generează noi oportunități de ocupare a forței de muncă (6). Comisarul Dimas a declarat că „investițiile ecologice” vor genera 2 milioane de locuri de muncă în următorul deceniu în UE. Rezultă de aici că economia ecologică nu este un lux.

4.5. Sunt posibile reduceri suplimentare ale emisiilor de CO₂ generate de transportul maritim și de cel pe căi navigabile interioare, dar acestea vor fi nesemnificative, deoarece mărfurile vor trebui transportate indiferent de taxele suplimentare, care, în orice caz, vor fi suportate de către consumator.

5. Ecologizarea transportului maritim

5.1. Industrializarea tot mai accentuată și liberalizarea economiei au dus la extinderea comerțului mondial și la creșterea cererii pentru produsele de larg consum. Planul de acțiune al UE privind politica maritimă (7) pune un accent deosebit pe transportul maritim ca mod de transport competitiv, durabil și ecologic.

5.2. Performanța ecologică a comerțului maritim se îmbunătățește constant de mai mulți ani. Poluarea operațională a fost redusă la valori neglijabile. Îmbunătățiri semnificative aduse eficienței motoarelor și concepției cocii au condus la reducerea emisiilor și la creșterea eficienței combustibililor. Din perspectiva volumului de mărfuri transportate pe nave, cota ce revine transportului maritim în emisiile globale de CO₂ rămâne mică (2,7 %) (8).

5.3. Topirea gheții în regiunea arctică deschide treptat oportunități de navigare pe rute care traversează apele arctice (9). Scurtarea traseelor dintre Europa și Oceanul Pacific va conduce la economii de energie și la reducerea emisiilor. Importanța rutei arctice a fost evidențiată în avizul CESE privind o politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană (10). În același timp, devin din ce în ce mai necesare protejarea și conservarea mediului marin și a speciilor sale, ca și îmbunătățirea guvernantei multilaterale a acestei zone. Stabilirea unor noi rute maritime în această regiune ar trebui analizată cu atenție până la realizarea unui studiu de impact asupra mediului de către ONU. CESE propune ca pe termen scurt și mediu această regiune să fie considerată arie naturală de conservare. În consecință, ar fi de dorit ca la nivelul UE și al ONU să se adopte un document care să definească un echilibru între parametrii acestei noi rute. Alte avantaje sunt așteptate în urma extinderii Canalului Panama, la care lucrările urmează să se încheie în 2015.

(3) Termenul „pe apă”, care se poate aplica ambelor moduri, se referă numai la mediul în care se desfășoară transportul, fără să semnifice modul de transport și implicațiile în privința politicii de mediu. Faptul că DG TREN a inclus în transportul intern atât transportul rutier, cât și pe cel feroviar, dar nu și pe cel pe căi navigabile interioare, nu schimbă acest lucru.

(4) JO C 168, 20.7.2007, p. 50. JO C 211, 19.8.2008, p. 31.

(5) A se vedea nota de subsol 4.

(6) UNEP Green Job.

(7) SEC(2007) 1278.

(8) OMI: Studiu privind emisiile de gaze cu efect de seră ale navelor maritime, actualizat în 2000.

(9) COM(2008) 763.

(10) JO C 211, 19.8.2008, p. 31.

5.4. Transportul maritim este reglementat în detaliu, prin peste 25 de convenții și coduri internaționale importante. MARPOL73/78 este principala convenție internațională referitoare la prevenirea poluării marine de către nave, din cauze operaționale sau accidentale ⁽¹¹⁾. Transportul maritim este reglementat și printr-o legislație UE cuprinzătoare, în special pachetele legislative ERIKA I și II și al treilea pachet legislativ privind securitatea maritimă. Legislația a consolidat puternic securitatea maritimă, monitorizarea poluării și, după caz, capacitatea de intervenție pentru a preveni sau a atenua consecințele unor incidente.

5.5. Recent revizuita anexă VI la Convenția MARPOL privind prevenirea poluării atmosferice de către nave introduce limite mai stricte în cazul emisiilor de oxizi de sulf, pulberi și oxizi de azot. Printr-o serie de măsuri tehnice și de operare se pot realiza reduceri semnificative ale emisiilor de dioxid de carbon, însă unele dintre aceste măsuri pot fi aplicate numai pe baze voluntare. Reducerea vitezei (*slow steaming*) este cea mai eficientă și are efect imediat. Cu toate acestea, aplicarea sa este dictată de necesitățile comerțului.

5.6. CESE consideră că se pot obține rezultate mai bune printr-un mix de legislație și inițiative de autoreglementare, așa cum sunt obiectivele de pionierat ale Asociației Elene de Protecție a Mediului Marin (HELMEPA) ⁽¹²⁾, ale trofeului „Poseidon Challenge” ⁽¹³⁾, ale inițiativei „Floating Forest” ⁽¹⁴⁾ și ale „Green Award Foundation” ⁽¹⁵⁾.

5.7. În perspectiva introducerii unui sistem de comercializare a cotelor de emisii pentru transportul maritim, nu trebuie să fie afectată negativ concurența din domeniul comerțului maritim european pe piața globală, acest lucru intrând în conflict cu Agenda de la Lisabona. Înainte de a lua decizii, Comisia trebuie să găsească răspunsuri clare la următoarele întrebări: care vor fi beneficiile de mediu ale introducerii unui astfel de mecanism în comerțul maritim internațional și cum va funcționa acesta într-un domeniu cu un grad atât de mare de internaționalizare cum este comerțul maritim? În acest context, un sistem global ar fi mult mai eficient în reducerea emisiilor de CO₂ provenind din transportul maritim internațional de mărfuri decât un sistem UE sau orice alt sistem regional.

5.8. Presiunile politice în favoarea includerii comerțului maritim în sistemul ETS al UE până în 2013 sunt evidente. Aplicarea ETS este cu mult mai complicată în domeniul transportului maritim decât în domeniul aeronautic, în special în cazul transportului de tip *tramp*, din cauza particularităților comerțului maritim

mondial, care creează dificultăți în ceea ce privește calculul impus de ETS. Transportul internațional se ocupă în principal de transportul de marfă în contexte comerciale din întreaga lume, aflate în continuă schimbare. Majoritatea navelor UE au ca port de încărcare și descărcare porturi din afara UE, care sunt stabilite de către navlositor. Navele nu sunt omogene, astfel încât este dificil de stabilit indicatori. Transportul naval este caracterizat de prezența multor companii mici, pentru care sarcina administrativă determinată de gestionarea ETS ar fi foarte grea. Multe nave din sectorul de transport *tramp*, care cuprinde cea mai mare parte a flotei, fac escală în UE numai ocazional. Aprovizionarea navelor cu combustibil în timpul călătoriei poate avea loc în porturi din afara UE, iar consumul de combustibil dintre porturi se bazează doar pe estimări. În aceste condiții, în alocarea emisiilor de gaze cu efect de seră ar putea fi implicate mai multe state, de exemplu, statul de proveniență al armatorului, al operatorului navei, al navlositorului, al proprietarului încărcăturii sau al celui de destinație a încărcăturii. Mai mult, un sistem ETS al UE pentru transportul maritim ar trebui să se aplice tuturor navelor care intră în porturile UE, ceea ce ar crea un risc real de adoptare a unor măsuri de retorsiune de către state din afara UE, care nu aplică ETS, în numele navelor aflate sub pavilionul lor.

5.9. În transportul maritim, o taxă pe conținutul de carbon (combustibilii de nave) sau altă formă de taxă poate fi la fel de eficientă și mult mai simplă de aplicat. În plus, va fi mai ușor să se garanteze că fondurile astfel colectate sunt cheltuite pentru inițiative „ecologice”.

5.10. În viitorul previzibil, sistemele de propulsie a navelor cu combustibili pe bază de carbon vor rămâne majoritare. Gazele naturale vor deveni un combustibil alternativ și vor fi folosite pe scară mai largă atunci când vor deveni disponibile infrastructurile de distribuție. Studiile de fezabilitate pentru pilele de combustie alimentate cu gaze naturale indică o reducere semnificativă a emisiilor de CO₂. De asemenea, viitoarea activitate a OMI se va concentra pe reducerea zgomotului produs de nave.

5.11. Este improbabil să fie disponibil suficient biocombustibil pentru comerțul maritim sau ca hidrogenul și captarea și stocarea dioxidului de carbon să aibă un impact semnificativ asupra acestuia în următoarele două decenii. Tehnologia de captare a energiei eoliene, cum este Skysails, și cea de captare a energiei solare nu vor putea asigura propulsia propriu-zisă a navelor, dar pot ajuta motoarele. Alimentarea cu energie electrică furnizată de rețeaua de electricitate terestră (*cold ironing*) va permite ca operațiunile portuare să devină mai ecologice. Propulsia cu energie nucleară necesită o infrastructură specială și capacitate de reacție în situații de urgență și nu este o opțiune viabilă pentru navele comerciale.

6. Ecologizarea navigației pe ape interioare

6.1. Navigația pe ape interioare joacă un rol deloc neglijabil în transportul intern european, dată fiind cota deținută de transportul fluvial, care atinge 5,3 % din totalul transportului intern în UE și care depășește uneori 40 % în regiunile cu căi navigabile mari. Este un mod de transport fiabil, sigur și eficient din punct de vedere energetic și al costurilor. Promovarea transportului pe căi navigabile interioare poate contribui la atingerea obiectivelor politicii UE în domeniul mediului și o utilizare pe scară largă a acestuia este esențială pentru reducerea emisiilor de CO₂ în sectorul transporturilor. Acest lucru răspunde pe deplin politicii UE care abordează chestiunea drumurilor excesiv de aglomerate.

⁽¹¹⁾ Prevenirea poluării provenite de la nave va fi în continuare consolidată prin punerea în aplicare, în viitor, a convențiilor internaționale privind sistemele antivegetative, apa de balast, îndepărtarea epavelor, rezervoarele și reciclarea navelor, (ce urmează a fi adoptată în 2009).

⁽¹²⁾ HELMEPA, înființată în 1981, a servit drept model pentru înființarea CYMEPA, TURMEPA, AUSMEPA, NAMEPA, UKRMEPA, URUMEPA și INTERMEPA.

⁽¹³⁾ Instituit în 2005 de Intertanko (Asociația internațională a proprietarilor independenți de petroliere).

⁽¹⁴⁾ A luat naștere în Marea Britanie, info@flyingforest.org.

⁽¹⁵⁾ Creată în Olanda, www.greenaward.org.

6.2. În mod tradițional, navigația pe ape interioare a fost reglementată de normele Comisiei Centrale pentru Navigația pe Rin (CCNR), care au introdus standarde tehnice și de siguranță înalte. Legislația întemeiată pe Tratatul de la Mannheim este aplicabilă țărilor riverane Rinului și conține reglementări legate de siguranță, răspundere și prevenirea poluării. Datorită acestor standarde înalte, navigația pe ape interioare este caracterizată de o omogenitate importantă a nivelului de calitate și de siguranță a echipamentelor navelor și a pregătirii echipajelor. Pe baza normelor rezultate din Tratatul de la Mannheim, UE a introdus recent, în cadrul Directivei 2006/87CE, cerințe tehnice și operaționale cuprinzătoare pentru navele de transport pe ape interioare.

6.3. Legislația UE ⁽¹⁶⁾ stabilește limite de emisie pentru calitatea combustibilului utilizat de navele de transport pe ape interioare. Propunerea Comisiei Europene ⁽¹⁷⁾ privind conținutul de sulf în combustibili urmărește reducerea conținutului de sulf atât în cazul combustibilului de nave maritime, cât și în cazul celui de nave de transport pe ape interioare. Sectorul navigației pe ape interioare a propus reducerea conținutului de sulf al combustibilului de la 1 000 p.p.m. la 10 p.p.m., într-o singură etapă. Parlamentul European a acceptat recent această propunere și a decis reducerea conținutului de sulf la 10 p.p.m., într-o singură etapă, începând din 2011. În viitorul nu prea îndepărtat, navigația pe ape interioare va putea beneficia de utilizarea sistemelor cu zero emisii, cum ar fi pilele de combustie. Exemple concrete sunt noua barjă fluvială CompoCaNord, noul petrolier Futura din Germania și remorcherul olandez hibrid cu hidrogen, ale cărui emisii sunt aproape zero. În plus, un nou act legislativ ⁽¹⁸⁾ reglementează transportul mărfurilor pe șosele, căi feroviare sau căi navigabile interioare în și între statele membre.

6.4. Recentă extindere a UE a mărit rețeaua de căi navigabile interioare de la Marea Nordului la Marea Neagră, prin legarea Rinului de Dunăre. Căile navigabile interioare ale Europei oferă un

mare potențial pentru un transport de mărfuri sigur, iar comparația cu celelalte tipuri de transport, confruntate adesea cu probleme de aglomerație și de capacitate, îi este favorabilă.

6.5. Ar fi nerealistă o tratare a navigației pe ape interioare ca activitate de nivel național, care poate fi reglementată pe plan intern și regional. Navele fluviale sub pavilion croat, ucrainean, sârb sau moldovenesc operează deja pe râurile și canalele europene, iar liberalizarea transportului fluvial în Rusia și a accesului operatorilor UE la acesta și viceversa va adăuga, și aceasta, o dimensiune internațională navigației din UE.

6.6. Una dintre cele mai importante condiții și provocări pentru fiabilitatea navigației pe ape interioare este îmbunătățirea infrastructurii fizice, care va înlătura blocajele și va elimina necesitatea unor lucrări de întreținere. CESE amintește precedentul său aviz ⁽¹⁹⁾ și speră că acțiunile din cadrul proiectului NAIADES ⁽²⁰⁾ vor revitaliza navigația pe ape interioare și vor face posibilă finanțarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii.

6.7. În ceea ce privește internalizarea costurilor externe, navigația pe ape interioare, ca mod de transport relativ puțin utilizat, nu ar trebui să devină pionier în domeniu. Orice politică de impunere a unei taxe pe conținutul de carbon în navigația pe ape interioare se va confrunta inevitabil cu dificultăți juridice, deoarece pe Rin, potrivit Convenției de la Mannheim (1868), nu se pot aplica niciun fel de taxe. Practic, 80 % din navigația fluvială din prezent se desfășoară în bazinul Rinului. CESE constată faptul că incompatibilitatea regimurilor juridice instituite prin tratatul privind Rinul și prin cel privind Dunărea creează probleme în ceea ce privește legislația de mediu referitoare la Dunăre. Astfel, CESE propune ca UE să își intensifice eforturile pentru uniformizarea viitoare a regulilor (de mediu, sociale, tehnice), în vederea facilitării navigației interioare.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Directiva 2004/26/CE, JO L 225, 25.6.2004, p. 3.

⁽¹⁷⁾ COM(2007) 18.

⁽¹⁸⁾ Directiva 2008/68/CE, JO L 260, 30.9.2008, p. 13.

⁽¹⁹⁾ JO C 318, 23.12.2006, p. 218.

⁽²⁰⁾ COM(2006) 6.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind transportul rutier în 2020: așteptările societății civile organizate

(aviz exploratoriu)

(2009/C 277/05)

Raportor: **dl SIMONS**

Prin scrisoarea sa din 24 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Președinția cehă a Uniunii Europene a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Transportul rutier în 2020: așteptările societății civile organizate.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 aprilie 2009. Raportor: dl SIMONS.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 89 de voturi pentru, 33 de voturi împotrivă și 17 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul a decis să limiteze domeniul de interes al acestui aviz astfel încât să includă exclusiv transportul rutier de mărfuri, conform informațiilor ulterioare primite din partea Președinției cehă. În ceea ce privește transportul rutier profesionist de persoane ar trebui întocmit un aviz separat.

1.2. Toate previziunile indică o creștere rapidă, cu câteva zeci de procente, a transportului rutier de mărfuri până în 2020. Actuala criză economică va determina probabil o stagnare a creșterii în următorii ani, dar acest lucru nu va influența în mod considerabil situația din 2020.

1.3. Dacă creșterea finală din anul 2020 este cea așteptată, atunci înseamnă, printre altele, că abordarea elaborată în jurul noțiunii de *modalitate* din domeniul transporturilor, așa cum a fost prezentată în Cartea albă privind transporturile, și aprobată de Comitet în avizul său din 15 martie 2007, trebuie continuată prin eforturi susținute, pentru a realiza o politică integrată de transport, bazată pe principii economice, sociale și ecologice.

1.4. Creșterea preconizată este cuplată cu o serie de probleme cu care se confruntă deja autoritățile supranaționale, guvernele, grupurile de interese și cetățenii: acestea sunt creșterea emisiilor de CO₂, dependența sectorului transporturilor de combustibilii fosili, lipsa unor infrastructuri sigure și asigurarea unor condiții și unui mediu bun de muncă pentru șoferi.

1.5. Pentru a putea face față acestor probleme, Comitetul consideră esențială inducerea unui sentiment comun de urgență, în vederea asigurării sprijinului societății, vital în acest caz.

1.6. Referitor la măsurile absolut necesare, Comitetul consideră că trebuie intensificate eforturile pentru reducerea emisiilor CO₂ la sursă, printre altele prin construirea mai rapidă a unor motoare de nouă generație cu consum redus de energie.

1.7. În ce privește dependența de combustibilii fosili a transporturilor profesionale, Comitetul consideră indispensabilă realizarea unui program de cercetare și dezvoltare bine finanțat, care să urmărească folosirea energiei durabile în domeniul transportului.

1.8. De asemenea, promovarea prin intermediul mijloacelor fiscale a produselor și/sau măsurilor care vizează posibilitățile de propulsie alternativă și reducerea emisiilor de constituie, în opinia Comitetului, un pas în direcția bună. Una dintre aceste măsuri ar putea fi scoaterea mai rapidă din circulație a camioanelor de generație mai veche.

1.9. Pe lângă inovațiile tehnice și alte investiții similare, trebuie realizată urgent infrastructura necesară în vederea adaptării la creșterea prevăzută, cum ar fi amenajarea de zone de parcare și zone de odihnă cu facilități adecvate, sigure și păzite. Acestea trebuie astfel amenajate încât șoferii să-și poată respecta pauzele și timpii de odihnă legali și să poată beneficia de acestea în mod real. Șoferii trebuie mai cu seamă să fie la adăpost de jafuri, atacuri și alte acte criminale. Trebuie elaborate și aplicate fără întârziere standarde generale obligatorii (privind amenajarea arhitecturală, oferta de servicii, sistemele de dirijare a parcarilor) pentru zonele de parcare și de odihnă - inclusiv pentru cele care nu sunt situate pe autostrăzi. Îmbunătățirea zonelor de parcare și de odihnă poate fi finanțată din încasările taxei de drumuri pentru camioane. Avantajul suplimentar al unor astfel de măsuri, în actuala situație de criză economică, este că investițiile în această direcție pot stimula activitatea economică.

1.10. Va trebui să se asigure în continuare atractivitatea profesiei de șofer prin garantarea unor condiții și unui mediu de lucru bune, nu numai la nivelul reglementărilor, ci și în practică – de exemplu prin reglementarea timpului de lucru și prin armonizarea perioadelor de condus și de odihnă. De asemenea, controlul asupra dispozițiilor sociale din acest sector va trebui, în opinia Comitetului, să fie armonizat la nivel înalt în UE și, eventual, supus anumitor sancțiuni. Dialogul social dintre angajatori și salariați la nivel național și comunitar este considerat de către Comitet o condiție esențială pentru buna funcționare a acestui sector.

1.11. Comitetul atrage atenția cu insistență asupra faptului că propunerile conținute în acest aviz nu trebuie să genereze numai un sentiment de urgență, ci, în primul rând, trebuie să stimuleze luarea unor măsuri prompte și rapide pentru a se putea absorbi de o manieră durabilă creșterea preconizată.

2. Introducere

2.1. La data de 24 noiembrie 2008, în perspectiva Președinției cehă a Uniunii Europene din primul semestru al anului 2009, dl Aleš Řebíček, ministrul ceh al transporturilor, a adresat o scrisoare dlui Westlake, secretarul general al Comitetului Economic și Social European.

2.2. În scrisoare, ministrul ceh al transporturilor subliniază că este vital ca ministerul său să stabilească o bună colaborare cu Comitetul Economic și Social European, în vederea unei îndepliniri optime a sarcinilor înscrise pe agenda Președinției cehă.

2.3. În acest context, Președinția cehă invită CESE să elaboreze un aviz exploratoriu pe tema „Transportul rutier în 2020: așteptările societății civile organizate”. Aceasta este o temă de mare importanță politică, strâns legată de evoluțiile actuale din dosarul privind Eurovinieta și de programul privind TEN-T, care va fi publicat în curând.

2.4. Pentru a putea culege în cel mai scurt timp opiniile părților interesate din diferite sectoare ale societății, Comitetul a considerat că este necesară organizarea unei audieri, în care reprezentanții acestor sectoare să-și poată prezenta punctele de vedere.

2.5. În anexa la avizul de față au fost incluse opiniile reprezentanților diverselor grupuri sociale interesate, așa cum au fost exprimate în cursul audierii ⁽¹⁾.

2.6. Prin *transport rutier* se înțelege în prezentul aviz *transportul mărfurilor pe șosea*, în conformitate cu instrucțiunile primite de la Președinția cehă. Va trebui întocmit un aviz separat cu privire la transportul rutier profesionist de persoane.

2.7. Această delimitare înseamnă însă că, în ceea ce privește, de exemplu, infrastructura, concluziile vor trebui privite cu multă prudență, dat fiind că nu țin seama de dimensiunea suplimentară a traficului rutier al persoanelor particulare, a cărui pondere este dominantă în utilizarea infrastructurii.

2.8. Importanța solicitării Președinției cehă de a cartografia piața transportului rutier până în 2020 devine evidentă în lumina observațiilor Comisiei Europene, cuprinse în evaluarea intermediară a Cărții albe din 2001, conform căreia trebuie să ne așteptăm până în 2020 la o creștere cu 50 % a transportului de marfă (în tone/km) pentru UE-25 și dat fiind că în 2006 s-a constatat că aproximativ trei sferturi (73 %) din transportul intern în cele 27 de state membre (exprimat în tone/km) se făcea pe cale rutieră.

2.9. În termeni de tone/km, transportul feroviar de mărfuri reprezintă 17 %, în timp ce navigația pe ape interioare și transportul prin oleoducte/gazoducte reprezintă fiecare 5 % din total. Prin urmare, ar trebui urmărită o creștere a ponderii acestor moduri de transport de mărfuri și a transportului maritim pe distanțe scurte în ansamblul transporturilor.

2.10. Dacă previziunile de creștere a transporturilor pentru anul 2020 se confirmă și transportul rutier internațional se dublează ca volum – creștere de două ori mai rapidă decât cea a transportului național – vor apărea consecințe grave în mai multe domenii. De exemplu, trebuie luată în considerare infrastructura, care va deveni insuficientă și, prin urmare, blocajele; dacă nu se iau măsuri drastice, vor avea loc creșteri importante ale emisiilor de CO₂, ale poluării fonice și ale consumului de energie. Mai mult, dacă politica actuală nu se schimbă, condițiile și mediul de lucru al șoferilor se vor deprecia calitativ, ceea ce va cauza scăderea atractivității profesiei.

2.11. Este limpede că aceste domenii trebuie marcate drept blocaje, care vor necesita opțiuni fundamentale, de o importanță esențială pentru buna funcționare a pieței interne în sectorul transportului rutier.

2.12. Un factor care complică situația este structura pieței de transport rutier, care are un caracter fragmentat. În UE, aceasta cuprinde aproximativ 90 000 de întreprinderi, dintre care mai mult de jumătate pot fi clasificate drept întreprinderi mici. Deși numărul întreprinderilor pare în prezent să se stabilizeze, dimensiunile acestora cresc. De asemenea, piața transportului rutier este caracterizată de o coeziune destul de redusă. Aceasta este compusă în majoritate de întreprinderi mici, care operează individual și nu doresc să colaboreze, ceea ce înseamnă că procesele logistice nu decurg în mod optim și că s-ar putea realiza multe îmbunătățiri la nivelul standardelor de calitate din acest sector.

⁽¹⁾ Anexele la avize nu sunt publicate în Jurnalul Oficial. Acestea pot fi, totuși, consultate pe site-ul internet al CESE: www.eesc.europa.eu

3. Observații generale

3.1. Din datele oferite de Eurostat reiese că în 2006, în raport cu celelalte tipuri de transport intern (feroviar, navigație pe ape interioare și conducte), transportul rutier reprezenta, în 25 din cele 27 de state membre, mai mult de 50 % din total (în tone/km). În Estonia și Letonia, proporția transportului feroviar era mai mare de 60 %. Conform aceluiași studiu Eurostat, ponderea transportului feroviar în Elveția se ridică, de asemenea, la peste 60 %.

3.2. În plus, 85 % din tonele transportate pe șosea corespund unor distanțe mai mici de 150 de km. Distanțele mai mari de 150 de km reprezintă 15 % din masa totală transportată.

3.3. Se poate, astfel, imediat constata importanța transportului rutier de marfă, și în special flexibilitatea acestui mod de transport, având în vedere că pentru distanțele scurte există puține alternative.

3.4. În ceea ce privește transportul intern, transportul feroviar și navigația pe ape interioare pot constitui alternative la transportul rutier de marfă, în special pe distanțe mai lungi și în funcție de tipul de marfă ce trebuie transportat, în măsura în care calitatea serviciului prestat rămâne comparabilă, iar inevitabilele costuri de transbordare rămân acceptabile. Internalizarea costurilor externe ar putea juca un rol în acest sens.

3.5. Pentru rutele cu acces la mare, transportul maritim pe distanță scurtă („short sea shipping”) poate deveni o alternativă, cu condiția eliminării obstacolelor de tip vamal și administrativ și a limitării costurilor de transbordare.

3.6. Cercetările realizate de Comisia Europeană (raportul „European Energy and Transport”) și de institutul de cercetări NEA preconizează că produsul național brut și, ca atare, transporturile, vor înregistra o creștere bruscă până în 2020 dacă nu se iau măsuri pentru decuplarea acestor doi factori, așa cum se constatare deja în evaluarea intermediară a Cărții albe privind transporturile.

3.7. Previzunile pentru fluxul de mărfuri în 2020, în comparație cu datele din 2005, indică următoarele:

- transportul intern în Europa Occidentală va crește cu 33 %,
- transportul intern în Europa de Est va crește cu 77 %,
- transportul dinspre Europa Occidentală către Europa de Est va crește cu 68 %, iar
- transportul dinspre Europa de Est către Europa Occidentală va crește cu 55 %.

Data fiind dependența sectorului de combustibili fosili, această creștere prevăzută a transportului rutier de marfă până în 2020 va avea un impact considerabil asupra rezervelor de energie.

3.8. Prin urmare, se preconizează o creștere generală a fluxului de mărfuri. Data fiind criza creditelor și recesiunea economică care decurge de aici, creșterea va fi probabil mai modestă decât cea anunțată, dar va necesita totuși măsuri pentru a-i putea face față. Mai rămân totuși mai bine de 10 ani până în 2020 și este puțin probabil că urmările recesiunii se vor simți încă în acel moment.

3.9. Creșterea anticipată a sectorului transporturilor depinde de creșterea economică din UE și trebuie să aibă loc în cadrul unei piețe mai bine integrate, la baza căreia să stea măsuri armonizate, cum ar fi o politică riguroasă de control și de sancționare.

3.10. Strategia prevăzută de Comisia Europeană, de a trece de la modificarea forțată a modurilor de transport la o politică centrată pe noțiunea de comodalitate ⁽²⁾, altfel spus pe optimizarea utilizării fiecărui tip de transport în parte și pe interacțiunea optimă dintre toate modurile de transport reprezintă, în opinia Comitetului, alături de conceperea de alternative și alături de investiții, cea mai bună abordare pentru a oferi pe termen lung un înalt nivel de mobilitate și, în același timp, de protecție a mediului.

3.11. În ședința sa din 15 martie 2007 ⁽³⁾, Comitetul și-a însușit obiectivele din Cartea albă revizuită și anume optimizarea tuturor tipurilor de transport, luate izolat sau în combinație, și folosirea optimă a posibilităților proprii fiecărui tip de transport, accentuând totuși necesitatea consolidării competitivității transportului maritim, fluvial și feroviar.

3.12. Pentru a se putea adapta la creșterea prevăzută, este indispensabilă obținerea sprijinului și colaborării părților interesate. De aceea a fost utilă organizarea unei audieri, care a reunit organizațiile confederative relevante pe plan internațional din rândul societății civile, punctele de vedere ale acestor organizații fiind incluse ulterior în prezentul aviz exploratoriu.

3.13. Una din concluziile care pot fi deduse din creșterea preconizată a fluxului de mărfuri până în 2020 este că infrastructura fizică a tuturor modurilor de transport intern va trebui consolidată. În ce privește transportul maritim pe distanță scurtă, vor trebui eliminate mai întâi obstacolele vamale și administrative.

⁽²⁾ În conformitate cu definiția propusă de Comisia Europeană în evaluarea intermediară a Cărții albe privind transporturile [COM(2006) 314], pag. 4, comodalitatea este „utilizarea eficientă a diferitelor moduri de transport, în mod independent unul față de altul și în combinație, ceea ce va duce la o utilizare optimă și durabilă a resurselor.”

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European - „Pentru o Europă în mișcare. Mobilitate durabilă pentru continentul nostru - Evaluarea intermediară a Cărții albe privind transporturile, publicate de Comisia Europeană în 2001”, COM(2006) 314 final, JO C 161, 13.7.2007.

3.14. De asemenea, dacă creșterea preconizată a transportului rutier de marfă se va confirma, o altă concluzie este că vor trebui găsite soluții pentru consecințele astfel generate, cum ar fi emisiile de CO₂, accidentele de circulație, consumul de energie și consecințele sociale (nu în ultimul rând, numărul insuficient de zone de parcare și de odihnă supravegheate și amenajate corespunzător).

3.15. Alte domenii în care trebuie realizate progrese se referă la „drumurile fără marfă”, armonizarea controalelor și amenzilor, integrarea reală a pieței interne, îmbunătățirile eficienței - printre altele, prin concepte modulare - acolo unde este cazul, controalele vamale mai rapide, conceptele logistice din cadrul sectorului transportului ca atare și la studiile privind vitezele de deplasare și îmbunătățirea cauciucurilor.

3.16. Comitetul este, totodată, conștient că pentru perioada de după 2020 va fi nevoie de o politică mai vizionară. De aceea, face apel la Comisie, Consiliu, Parlament și la sectorul în cauză să acorde atenție acestei probleme în viitoarea dezbateră privind viitorul transporturilor, anunțată de comisarul pentru transport, dl Tajani, pentru 2010.

4. Observații specifice

4.1. Date fiind modestele posibilități de a găsi soluții la creșterea preconizată a transportului internațional rutier de marfă prin recurgerea la alte moduri de transport, Comitetul consideră că este vitală elaborarea, atât la nivel internațional, cât și pe plan național, a unei strategii de creare a condițiilor necesare realizării acestei creșteri.

4.2. Vor trebui întreprinse eforturi pentru realizarea sau îmbunătățirea (eliminarea blocajelor) infrastructurii fizice rutiere și de transport, atât la nivel european, cât și național. De asemenea, va trebui acordată o atenție corespunzătoare deficitului și, prin urmare, necesității de creștere a numărului de zone de parcare și zone de odihnă cu dotări suficiente, păzite și sigure.

4.3. În acest context se atrage atenția asupra Comunicării Comisiei „Strategie pentru punerea în aplicare a internalizării costurilor externe” și a avizului Comitetului pe această temă, în curs de elaborare ⁽⁴⁾.

4.4. Pentru ca meseria de șofer să rămână atractivă, va trebui să li se asigure șoferilor condiții și un mediu bun de muncă, inclusiv prin reglementarea timpului de lucru, și prin armonizarea perioadelor de condus și de odihnă - nu numai la nivelul reglementărilor, ci și în practică. De asemenea, controlul dispozițiilor sociale din acest sector va trebui, în opinia Comitetului, să fie armonizat în UE. În cazul nerespectării dispozițiilor, ar trebui introduse și aplicate sancțiuni, în special de natură economică. Dialogul social dintre angajatori și salariați la nivel național și comunitar este considerat de către Comitet o condiție esențială pentru buna funcționare a acestui sector.

4.5. În ultimii ani, firme de transport rutier din Europa Occidentală au înființat filiale în țări precum Polonia, Cehia sau Ungaria. Aceste firme (delocalizate) asigură, împreună cu întreprinderile de transport naționale înființate cu mult timp în urmă, cea mai mare parte a transportului internațional rutier de mărfuri între vestul și estul Europei și se prevede o continuare a acestei tendințe.

4.6. În condițiile creșterii preconizate, Comitetul solicită eliminarea blocajelor fizice și administrative care stau în calea utilizării intermodalității. În opinia Comitetului, este necesar ca toate modurile de transport să poată opera în mod cât mai eficient, fără a pierde din vedere necesitatea unei egalități de tratament a acestora.

4.7. În mod similar, Comitetul consideră necesar ca, în același timp cu adaptarea la creșterea preconizată din domeniul transporturilor, să se intensifice eforturile în materie de schimbări climatice și de energie. Așa cum a indicat în avizul său privind evaluarea intermediară a Cărții albe a transporturilor, Comitetul consideră că trebuie acordată prioritate reducerii dependenței de combustibilii fosili, precum și diminuării emisiilor de CO₂, în special prin luarea de măsuri la sursă cum ar fi ameliorarea, motoarelor în vederea reducerii emisiilor de CO₂ (prin introducerea motoarelor de nouă generație cu consum redus de energie, a Euro V și Euro VI).

4.8. În ce privește emisiile de CO₂, în condițiile creșterii volumului, rezultatele unui studiu indică o creștere a emisiilor cu un procent cuprins între 17 % și 55 % până în 2020, în funcție de scenariul creșterii economice. Începând cu 2040, cantitatea totală a emisiilor de CO₂ ar urma să scadă. Aceste rezultate constituie un motiv de îngrijorare pentru Comitet. Ar trebui utilizate toate cunoștințele disponibile și depuse toate eforturile posibile pentru a lua acele măsuri - nu întotdeauna de la sine înțelese - care să permită reducerea emisiilor de CO₂ între momentul prezent și 2020. Una dintre aceste măsuri ar putea fi scoaterea mai rapidă din circulație a camioanelor de generație mai veche și alocarea fondurilor obținute prin internalizarea costurilor externe.

4.9. Comitetul consideră că, deși dependența de combustibili fosili a sectorului transportului rutier de marfă nu poate fi - desigur - redusă pe termen scurt, vor trebui depuse eforturi suplimentare pentru a găsi soluții alternative pe termen lung. În avizul menționat mai sus, Comitetul insistase asupra necesității de a elabora un program de cercetare și dezvoltare finanțat corespunzător, care să contribuie la stimularea utilizării energiei durabile.

4.10. În Planul său de acțiune pentru eficiența energetică ⁽⁵⁾, Comisia estimează că s-ar putea economisi 26 % din consumul de energie din sectorul transporturilor.

4.11. În ce mod pot fi reduse efectele nefaste din sectorul transportului rutier de marfă? În opinia Comitetului, este foarte importantă o mai bună organizare a proceselor logistice, prin care s-ar îmbunătăți și eficiența transportului rutier de marfă.

⁽⁴⁾ COM(2008) 435 final, 8.7.2008 și TEN/357 („Internalizarea costurilor externe”).

⁽⁵⁾ Comunicarea Comisiei: „Planul de acțiune pentru eficiență energetică: realizarea potențialului” COM(2006) 545.

4.12. De asemenea, Comitetul apreciază că cheia succesului constă mai ales în obținerea sprijinului social și în sensibilizarea factorilor interesați. Ar trebui utilizate în acest context atât recompense, cât și sancțiuni. Acțiunile ar trebui să includă recompense, concretizate prin stimulente financiare sau subvenții pentru investiții în camioane sau autobuze durabile, prin diferențieri în tarifele sistemului de taxare rutieră și/sau prin alte tipuri de taxe sau prin promovarea prin mijloace fiscale similare a produselor care utilizează soluții alternative de propulsie, a camioanelor și autobuzelor ecologice și prin măsuri riguroase de reglementare.

4.13. În încheiere, Comitetul recomandă sectorului transportului rutier să efectueze un studiu comparativ în domeniul dezvoltării tehnologice și al celei manageriale, pentru a se putea inspira din măsurile aplicate în alte sectoare.

4.14. Comitetul este conștient că nu este timp de pierdut. Ca atare, atrage atenția cu insistență asupra faptului că propunerile conținute în acest aviz – precum și orice alte sugestii pertinente – nu trebuie să genereze numai un sentiment de urgență, ci trebuie, în primul rând, puse în aplicare în mod concret. În consecință, trebuie luate măsuri prompte și rapide pentru a se putea absorbi de o manieră durabilă creșterea anticipată.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind implicarea societății civile în Parteneriatul estic

(aviz exploratoriu)

(2009/C 277/06)

Raportor: **dl VOLEŠ**

Prin scrisoarea sa din 12 ianuarie 2009, dna Milena VICENOVÁ, ambasador și reprezentant permanent al Republicii Cehe pe lângă Uniunea Europeană, a solicitat Comitetului Economic și Social European să elaboreze un aviz exploratoriu cu privire la

Implicarea societății civile în Parteneriatul estic.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 aprilie 2009. Raportor: dl VOLEŠ.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 160 de voturi pentru, 15 voturi împotriva și 18 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE întâmpină cu satisfacție și sprijină propunerea de creare a unui Parteneriat estic, care reprezintă o modalitate calitativ superioară de cooperare cu țările estice incluse în politica europeană de vecinătate (PEV). Acest parteneriat trebuie să se bazeze pe împărtășirea unor valori democratice comune și pe respectarea drepturilor omului, de care depind dialogul social și civil și recunoașterea rolului important al organizațiilor societății civile în societățile democratice.

1.2. Programul de cooperare înscris în Parteneriatul estic trebuie să se concentreze pe un ajutor concret acordat țărilor partenere, în special acum, când economiile lor resimt repercusiunile dure ale crizei economice mondiale, cu grave consecințe sociale. Parteneriatul estic ar trebui, de asemenea, să contribuie la consolidarea instituțiilor și la rezolvarea pașnică a conflictelor existente.

1.3. Parteneriatul estic nu rezolvă problema perspectivei de aderare la UE, la care aspiră câteva dintre țările respective. După armonizarea legislațiilor lor cu normele europene din sectoarele respective, țările partenere ar trebui să aibă posibilitatea de a obține un statut privilegiat care să le permită, cum este cazul țărilor membre ale Spațiului Economic European, să participe la elaborarea *acquis*-ului comunitar în anumite sectoare, fără a dispune, totuși, de drept de vot.

1.4. Este necesar ca în Parteneriatul estic să se țină seama de învățămintele celor cinci ani de punere în aplicare a politicii europene de vecinătate:

— este necesară îmbunătățirea cooperării dintre UE și țările partenere, în ceea ce privește elaborarea de măsuri de aplicare a planurilor de acțiune la nivel național;

— societatea civilă, inclusiv partenerii sociali, ar trebui să fie implicați în elaborarea planurilor de acțiune și în monitorizarea punerii în aplicare a acestora;

— în ceea ce privește cooperarea privind chestiunile sectoriale bazate pe acordurile de parteneriat și de cooperare, datele ședințelor subcomitetelor mixte ar trebui respectate, iar punerea în aplicare a concluziilor acestora ar trebui să facă obiectul unei monitorizări care să implice societatea civilă;

— condițiile de participare la programele instituțiilor și ale agențiilor comunitare ar trebui să fie definite în mod clar, pentru a stimula partenerii să se alinieze la legislația comunitară corespunzătoare;

— societatea civilă ar trebui să fie implicată în alegerea temelor ce vor fi analizate în cadrul platformelor tematice; ar trebui abordate teme cum ar fi buna guvernare, statul de drept, principiile economiei sociale de piață și ale cadrului de reglementare al acesteia, dialogul social și civic, migrațiile, protecția drepturilor de proprietate intelectuală, securitatea aprovizionării cu energie, eradicarea sărăciei, obstacolele din calea schimburilor comerciale, cooperarea transfrontalieră, protecția mediului, contactele interumane etc.

1.5. Ar trebui condiționată participarea țărilor partenere la Parteneriatul estic de voința și dorința lor de a împărtăși valori comune cu UE, de a respecta drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și de a dezvolta și susține dialogul social și civic. Aceasta privește în special Republica Belarus.

1.6. Este indispensabil ca Parteneriatul estic să nu ducă la apariția unor noi linii de fractură în Europa de Est și să permită participarea țărilor terțe în domenii în care au interese comune cu UE și Parteneriatul estic; este vorba în special de securitatea energetică, migrații, protecția mediului etc. Multe dintre prioritățile Parteneriatului estic fac obiectul unui parteneriat strategic între UE și Rusia. CESE propune ca, în cadrul Forumului societății civile și al platformelor tematice, să fie implicate organizațiile societății civile din Rusia, Turcia și din alte țări în negocierea chestiunilor de interes comun.

1.7. Pentru a îndeplini obiectivele Parteneriatului estic, este fundamentală promovarea mobilității și a contactelor interpersonale. CESE pledează pentru flexibilizarea regimurilor de acordare a vizelor pentru anumite grupuri de resortisanți din țările partenere, în perspectiva unei eliminări treptate a regimurilor de acordare a vizelor, respectându-se interesele în materie de securitate ale celor două părți.

1.8. CESE este dispus să contribuie la realizarea Parteneriatului estic, prin sprijinirea societății civile din țările partenere, precum și să pună la dispoziție experiența dobândită prin crearea de rețele ale societății civile organizate în numeroase țări și regiuni, inclusiv în țările vecine din est. Comitetul îndeamnă Comisia Europeană și Consiliul să îi încredințeze un rol central în înființarea Forumului societății civile din cadrul Parteneriatului estic. Acest forum ar deveni o rețea flexibilă și deschisă a societății civile din UE și din țările incluse în Parteneriatul estic, s-ar întruni o dată pe an și și-ar desfășura activitățile prin intermediul unor grupuri de lucru și echipe, care ar aborda teme concrete pentru a elabora propuneri pe marginea programelor și proiectelor care vizează îndeplinirea obiectivelor Parteneriatului estic. O finanțare corespunzătoare ar trebui să încurajeze societatea civilă să participe pe deplin și în mod eficient la acest forum.

1.9. La nivel bilateral, CESE va susține crearea de structuri în țările partenere, pentru a permite participarea partenerilor sociali și a altor organizații ale societății civile la procesul consultativ, la punerea în aplicare a programelor bilaterale pe care le desfășoară UE cu țările partenere, inclusiv la elaborarea planurilor naționale de punere în aplicare, la aplicarea acestora și la monitorizarea rezultatelor obținute.

1.10. Pentru ca societatea civilă să își poată îndeplini sarcina, CESE îndeamnă Comisia Europeană să vegheze la includerea organizațiilor societății civile în programul global de consolidare instituțională și în programele de parteneriat, în cadrul finanțării prin capitolul corespunzător al Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP).

1.11. CESE este dispus să ia parte, împreună cu organizațiile societății civile din țările partenere, la fiecare dintre cele patru platforme tematice. Într-adevăr, în cadrul acestora sunt abordate chestiuni asupra cărora Comitetul lucrează în mod activ și asupra cărora a elaborat deja numeroase avize și a formulat numeroase observații.

2. Introducere și conținutul propunerii privind crearea unui Parteneriat estic

2.1. Comitetul a răspuns favorabil solicitării Președinției cehe de elaborare a unui aviz exploratoriu care să examineze posibilitățile și formele de implicare a societății civile în Parteneriatul estic, pe baza propunerii prezentate în comunicarea Comisiei Europene din 3 decembrie 2008 ⁽¹⁾.

2.2. Politica europeană de vecinătate, creată cu ocazia extinderii UE din 2004, a permis intensificarea relațiilor bilaterale ale UE cu țările vecine de la frontiera de est ⁽²⁾ și obținerea de numeroase realizări în ceea ce privește consolidarea legăturilor reciproce. Aceasta nu a fost, totuși, la înălțimea așteptărilor, în special ale țărilor care nutresc ambiții mai mari în ceea ce privește UE.

2.3. Polonia și Suedia au luat inițiativa prezentând Consiliului „Afaceri generale și relații externe”, desfășurat la 26 mai 2008, o propunere menită să creeze un „Parteneriat estic”, care reprezintă o formă calitativ superioară a PEV. Propunerea s-a bucurat de sprijinul Președinției cehe, care a făcut din această temă una dintre prioritățile sale.

2.4. La 3 decembrie 2008, Comisia Europeană a publicat o comunicare privind Parteneriatul estic. După adoptarea de către Consiliu în cadrul summitului din martie ⁽³⁾, Parteneriatul estic va fi lansat la 7 mai 2009, la Praga, în cadrul unui summit cu țările incluse în Parteneriatul estic.

2.5. Parteneriatul estic este menit să susțină cu mai multă fermitate decât în trecut țările partenere în eforturile lor de a se apropia de Uniune și să le furnizeze tot ajutorul necesar pentru punerea în aplicare a reformelor pentru democrație și economie de piață, aplicarea principiilor statului de drept, bună guvernare, respectarea drepturilor omului, respectarea și protecția minorităților, precum și punerea în aplicare a principiilor călăuzitoare ale economiei de piață și ale dezvoltării durabile.

2.6. Parteneriatul estic se concretizează în special la scară bilaterală, în scopul încheierii de acorduri de asociere ⁽⁴⁾, cu condiția ca partenerii să fi înregistrat progrese în materie de democrație, respectarea statului de drept și a drepturilor omului ⁽⁵⁾. Fiecare acord de asociere va cuprinde, printre altele, crearea unei zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare.

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European „Parteneriatul estic” - COM(2008) 823 final, 3.12.2008.

⁽²⁾ Partenerii din est (sau „partenerii”) despre care este vorba în prezentul aviz sunt țările din Europa de Est și din Caucazul de Sud implicate în Politica europeană de vecinătate, și anume Armenia, Azerbaidjan, Republica Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina.

⁽³⁾ Concluziile Președinției Consiliului European de la Bruxelles (19 și 20 martie 2009) 7880/09.

⁽⁴⁾ Au fost deja lansate negocierile pe tema unui acord de asociere cu Ucraina, care ar putea deveni un model pentru celelalte țări partenere.

⁽⁵⁾ Aceasta privește în special Republica Belarus, unde progresele în acest sens sunt insuficiente.

2.7. Nivelul multilateral prevede crearea a patru platforme consacrate următoarelor teme: 1) democrație, bună guvernanță și stabilitate, 2) integrare economică și convergență cu politicile UE, 3) securitate energetică, și 4) contacte interpersonale. Cadrul multilateral va întări legăturile dintre țările partenere în perspectiva unei viitoare comunități economice de vecinătate. S-ar putea obține progrese concrete în domeniul cooperării multilaterale prin **inițiativele emblematic** ⁽⁶⁾. Aceste inițiative ar fi finanțate de instituțiile financiare internaționale, de sectorul privat și de diverși comanditari.

2.8. Șefii de stat și de guvern din UE și din țările din cadrul Parteneriatului estic se vor întruni o dată la doi ani, miniștrii afacerilor externe în fiecare an, iar ședințele înalților funcționari din fiecare platformă, precum și cele ale experților din grupurile de lucru vor avea loc de două ori pe an.

2.9. Comisia Europeană și Consiliul își pun speranța în participarea societății civile la realizarea obiectivelor Parteneriatului estic și propun instituirea unui forum al societății civile însărcinat cu dialogul cu autoritățile publice. Comisia a invitat CoR și CESE să ia parte la lucrările realizate în cadrul platformelor tematice consacrate democrației, bunei guvernante și stabilității, precum și contactelor interpersonale.

2.10. Sursele de finanțare ale Parteneriatului estic vor crește, de la 450 de milioane de euro pentru exercițiul 2008, la 600 de milioane de euro în 2013, ceea ce va face necesare fonduri suplimentare, pe care vor trebui să le furnizeze rezervele bugetului Instrumentului european de vecinătate și parteneriat.

3. Cum poate deveni Parteneriatul estic un instrument care să permită îmbunătățirea punerii în aplicare a politicii europene de vecinătate

3.1. CESE consideră Parteneriatul estic un nou cadru strategic al dimensiunii estice a PEV și o manifestare a solidarității cu popoarele Europei de Est. Acesta trebuie să se bazeze pe valori comune, susținerea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, buna guvernanță și construirea unei societăți democratice din care face parte integrantă societatea civilă. Voința politică a guvernelor țărilor partenere de a dezvolta dialogul cu societatea civilă și de a susține dialogul dintre partenerii sociali ar trebui să fie unul dintre indicatori pentru utilizarea instrumentelor și programelor de cooperare existente în cadrul Parteneriatului estic.

⁽⁶⁾ Acestea ar privi, de exemplu, un program integrat de gestionare a frontierelor, un instrument pentru întreprinderile mici și mijlocii, sprijinirea piețelor regionale ale energiei electrice, precum și a eficienței energetice și a energiei regenerabile, dezvoltarea coridorului energetic sud sau cooperarea în materie de prevenire a catastrofelor naturale.

3.2. Criza financiară și economică mondială care se adâncește amenință dezvoltarea economică și stabilitatea vecinilor din est ai UE. În opinia CESE, este important ca programul de cooperare al Parteneriatului estic și mijloacele financiare alocate în cadrul IEVP să susțină reformele structurale și să fie orientate în așa fel încât să ajute guvernele țărilor partenere să stabilizeze situația economică și socială și să elimine repercusiunile negative ale crizei asupra celor mai vulnerabile categorii de populație.

3.3. Parteneriatul estic vizează ajutorarea țărilor din Europa de Est să se modernizeze în conformitate cu normele UE, fără a da, totuși, o perspectivă directă de aderare, ceea ce nu ar trebui să limiteze ambițiile diverselor țări în legătură cu viitoarele lor relații cu UE. În vederea sporirii motivației țărilor partenere de a aplica în mod mai activ reformele și normele UE, CESE recomandă să li se propună acestor țări posibilitatea de a obține un statut privilegiat, după transpunerea *acquis*-ului comunitar în sectoare precise și stabilite. În acest sens, acestea ar putea, precum țările din Spațiul Economic European ⁽⁷⁾, să fie integrate pe piața internă, să participe la programele instituțiilor și agențiilor comunitare, precum și la elaborarea, la nivel de experți, de noi acte legislative comunitare, fără a avea drept de vot.

3.4. Parteneriatul estic ar trebui să fie perceput ca un instrument prin care UE va permite Azerbaidjanului și, pe termen lung, Republicii Belarus să îndeplinească condițiile de aderare la OMC. Faptul că toate celelalte țări din Parteneriatul estic sunt deja membre ale OMC ar trebui să furnizeze un cadru adecvat pentru instaurarea unui dialog multilateral care să nu vizeze doar liberalizarea schimburilor bilaterale dintre UE și diversele țări partenere, ci și o liberalizare regională a comerțului dintre țările incluse în Parteneriatul estic. Încă de la lansarea acestui parteneriat, prioritatea UE ar trebui să fie crearea unei Comunități economice de vecinătate, după modelul Spațiului Economic European ⁽⁸⁾.

3.5. CESE recomandă ca punerea în practică a politicii Parteneriatului estic să țină seama de învățămintele desprinse din aplicarea PEV în perioada 2004-2008 ⁽⁹⁾. Aceste învățăminte se pot sintetiza după cum urmează:

3.5.1. Societatea civilă ar trebui să fie consultată în timpul viitoarelor negocieri privind acordurile de asociere dintre UE și țările partenere, în special cu privire la rolul societății civile și la posibilitatea creării, în cadrul acordurilor respective, a unor comitete consultative mixte, formate din reprezentanți ai societății civile din țările partenere și din statele membre ale UE.

⁽⁷⁾ Norvegia, Lichtenstein și Islanda.

⁽⁸⁾ COM(2008) 823 final, p. 10.

⁽⁹⁾ A se vedea concluziile proiectului Centrului de cercetări al Asociației slovacă pentru politica externă, cu sprijinul Fundației Friedrich-Ebert-Stiftung, publicate în *The reform of the European Neighbourhood Policy Tools, Institutions and a Regional Dimension (Reforma instrumentelor politicii europene de vecinătate, instituțiile și dimensiunea regională)*, autori: Duleba, Najšlová, Benč și Bilčík, 2009.

3.5.2. Este necesar ca guvernele țărilor partenere să planifice și să pună în aplicare acțiunile prioritare din cadrul planurilor naționale de acțiune, în colaborare cu Comisia Europeană și cu celelalte părți interesate (factorii politici, partenerii sociali, societatea civilă, autoritățile locale și regionale), astfel încât punerea în aplicare a acestor acțiuni să beneficieze de un sprijin cât mai larg. Planurile de acțiune ar trebui să cuprindă dispoziții care să permită societății civile să participe în mod mai eficace la procesul de consultare, în special prin garantarea traducerii documentelor europene în limbile naționale.

3.5.3. Subcomitetele comune responsabile cu colaborarea în chestiuni sectoriale, create prin acordurile de parteneriat și cooperare, sunt cele chemate să difuzeze informațiile și să permită colectarea de informații în cadrul PEV; ele nu-și exercită însă funcția decât parțial, dat fiind că se reunesc rar și în mod neregulat. Este necesar ca ședințele acestor comitete și controlul lor să capete caracter obligatoriu. Reprezentanții platformelor instituționale prevăzute în cadrul Parteneriatul estic (cooperarea parlamentară EuroNest, forumul societății civile, adunarea locală și regională) ar trebui să fie invitați să supravegheze lucrările subcomitetelor și activitățile organelor naționale în ceea ce privește punerea în aplicare a acțiunilor prioritare definite în cadrul planurilor de acțiune. Evaluarea progreselor realizate ar trebui să se efectueze pe baza unor criterii de referință clare, stabile de comun acord, transparente și măsurabile, iar societatea civilă ar trebui să aibă posibilitatea de a participa la definirea acestor criterii și la monitorizare aplicării lor.

3.5.4. Inițiativa Parteneriatului estic ar trebui să cuprindă o definiție mai explicită a instrumentelor sectoriale. Este necesară definirea cu precizie a criteriilor care le vor permite țărilor partenere să participe la un program sectorial sau la o agenție anume, pentru ca fiecare țară să știe ce condiții trebuie să îndeplinească pentru a putea fi asociată programelor și agențiilor Comunității.

3.5.5. Platformele tematice ar trebui să permită realizarea cu regularitate de schimburi de bune practici între UE, statele membre și țările partenere, precum și identificarea de proiecte multilaterale comune în domeniile de interes. În cadrul platformelor, negocierile ar putea avea loc pe teme ca:

- principiile statului de drept;
- principiile economiei sociale de piață și cadrul de reglementare al acesteia;
- buna guvernanță;
- combaterea corupției și a economiei informale;
- problemele sociale, inclusiv egalitatea între bărbați și femei;
- migrația și relațiile interumane;
- promovarea dialogului social și civic;
- eliminarea obstacolelor din calea schimburilor comerciale;

- protejarea drepturilor de proprietate intelectuală;
- eradicarea sărăciei;
- securitatea și eficiența energetică;
- respectarea normelor în materie de siguranță alimentară;
- protecția împotriva importurilor de produse periculoase provenite din țări terțe;
- protecția mediului, a sănătății publice, a plantelor și a animalelor;
- cooperarea transfrontalieră etc.

Ar trebui ca organizațiile societății civile reprezentate în cadrul forumului societății civile să fie implicate în alegerea temelor de dezbătut, precum și în examinarea lor. Pentru a putea îndeplini acest rol, organizațiile societății civile trebuie să beneficieze de finanțare adecvată.

3.6. CESE este de părere că țările partenere nu ar trebui să poată participa la programul de cooperare din cadrul Parteneriatului estic decât dacă adoptă și asigură respectarea deplină a valorilor comune, cum sunt drepturile omului și libertățile fundamentale, buna guvernanță și dialogul cu societatea civilă independentă și cu partenerii sociali. CESE amintește că aceste precizări privesc în special Republica Belarus și participarea acesteia la Parteneriatul estic.

3.7. În opinia CESE, este esențial ca Parteneriatul estic să nu ducă la apariția unor noi linii de demarcație în Europa de Est, ci să rămână deschis participării reprezentanților țărilor terțe pe temele de interes comun. Dintre prioritățile Parteneriatului estic, sunt numeroase cele care fac obiectul unui parteneriat strategic între UE și Rusia. Putem menționa în special exemplul dialogului pe tema securității energetice, a problemelor legate de migrație, a mediului sau pe alte teme de interes regional sau mondial, care nu poate avea rezultate concrete decât dacă participă la el și Rusia, Turcia sau chiar reprezentanți ai țărilor din Asia Centrală. CESE sugerează ca reprezentanții acestor țări să fie implicați în negocierile asupra acestor teme din cadrul forumului societății civile sau din cadrul altor platforme.

3.8. Parteneriatul estic ar trebui să completeze inițiativa Sinergia Mării Negre. Cele două inițiative urmăresc obiective diferite și nu utilizează aceleași instrumente, dar au în comun mai multe domenii de intervenție fundamentale. Prin urmare, este indispensabilă coordonarea abordărilor adoptate în cadrul lor, pentru a evita suprapunerea inutilă sau redundanța anumitor activități.

3.9. Pentru a îndeplini obiectivele Parteneriatului estic, este fundamentală promovarea contactelor interpersonale. Mobilitatea este un element crucial în cadrul relațiilor bilaterale, precum și în context multilateral. Pentru a atinge obiectivul final de instaurare a unui regim de scutire de vize în cazul acestor țări, este util să se treacă treptat la relaxarea regimului vizelor pentru studenți, oameni de afaceri, persoane care călătoresc cu regularitate în statele membre ale UE și membrii familiilor acestora, precum și la reducerea taxelor de viză. În prealabil, este necesară încheierea de acorduri corespunzătoare cu țările partenere.

3.10. CESE propune inițierea unui dialog cu țările partenere, cu statele membre, cu partenerii sociali și cu societatea civilă organizată cu privire la chestiunile legate de piața forței de muncă, și în special la evoluția și mobilitatea forței de muncă, precum și la modul în care putem lupta împreună împotriva muncii fără forme legale și împotriva încălcării convențiilor importante ale OIM.

4. Caracteristicile organizațiilor societății civile din țările din cadrul Parteneriatului estic

4.1. Deși contextul istoric, politic și socioeconomic al celor șase țări membre ale Parteneriatului estic diferă, societatea civilă din aceste țări prezintă numeroase similitudini, din cauza evoluției societale a acestor țări în perioada Uniunii Sovietice; pe atunci, organizațiile societății civile erau doar „curele de transmisie” ale partidului comunist aflat la putere.

4.2. Prăbușirea Uniunii Sovietice le-a permis acestor țări să accedă la independență, însă a antrenat, în același timp, și prăbușirea economiilor lor. Reformele economice menite să facă trecerea de la un model centralizat la economia de piață s-au făcut încet și fără o viziune de ansamblu. Situația a fost complicată și mai mult de instabilitatea politică și de luptele pentru putere. În cel puțin patru dintre aceste țări (Moldova, Armenia, Azerbaidjan și Georgia), situația s-a deteriorat din cauza conflictelor armate cu țările vecine sau cu regiuni secesioniste.

4.3. În ciuda creșterii economice de la sfârșitul anilor 1990 și de după anul 2000, aceste țări continuă să aibă o situație instabilă, ceea ce agravează și mai mult lucrurile în situația de criză economică actuală. Există diferențe sociale profunde, iar o mare parte din populație trăiește din economia informală sau a emigrat pentru a căuta de lucru în străinătate. Principalele obstacole în calea modernizării și a dezvoltării rămân birocrăția, reglementările hip-ertrofiate și corupția care le însoțește pe primele două.

4.4. În toate țările partenere, domeniul de acțiune al societății civile s-a extins treptat în ultimii ani; se observă o ușoară ameliorare chiar și în Belarus, sub presiunea UE și a opiniei publice internaționale. Politica europeană de vecinătate și instrumentele sale, precum și Organizația Internațională a Muncii (OIM) contribuie la instaurarea treptată a dialogului social și la instituționalizarea sa în țările partenere. Normele comunitare sunt deocamdată departe de a fi respectate în ceea ce privește independența justiției, împărțirea autorității și a responsabilității între puterea centrală și autoritățile locale, interpretarea și aplicarea corectă a drepturilor și libertăților civice și independența mass-media. Guvernele ezită să accepte pluralismul societății, independența partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile sau dreptul acestora la dialogul social și civic, care ar trebui să consolideze societatea în ansamblul său.

4.5. De cinci ani, CESE studiază situația societății civile din toate țările partenere, în special în ceea ce privește libertatea de asoc-

ie, exprimare și funcționarea consultărilor tripartite și a elaborat, pe această temă, avize ce cuprind numeroase recomandări ⁽¹⁰⁾.

4.6. Participanții la conferința privind dialogul social și civic în cadrul Sinergiei Mării Negre și al Parteneriatului estic, organizată în comun de CESE și OIM la 2 și 3 martie 2009, au confirmat faptul că, în toate țările partenere, există oficial un dialog tripartit, dar că acesta este departe de a avea substanța care să-i permită să-și ducă la bun sfârșit misiunea. În plus, nu se reușește instaurarea unui dialog social la nivel regional sau a unui dialog sectorial. Toți participanții au indicat că este necesară implicarea efectivă a societății civile în cele două inițiative regionale.

4.7. Situația diferitelor grupuri ale societății civile

4.7.1. Organizațiile angajatorilor

În toate țările partenere există actori tradiționali care îi reprezintă pe angajatori și le furnizează serviciile necesare, cum ar fi camerele de comerț sau asociațiile întreprinzătorilor. Reformele în curs și necesitatea stabilirii, în ceea ce îi privește pe angajatori, a unor parteneriate în cadrul dialogului social au dus la crearea unor organizații a angajatorilor care aduc laolaltă marile întreprinderi și asociațiile profesionale. Aceste organizații se confruntă încă cu numeroase dificultăți, multe dintre ele nu sunt suficient de reprezentative, sunt adesea fragmentate și își fac concurență una alteia. În anumite țări, în special acolo unde sectorul public continuă să domine economia, ca în Belarus, Moldova sau Azerbaidjan, acestea sunt strâns legate de putere, ceea ce le limitează capacitatea de a critica politica guvernamentală sau de a i se opune. Acest lucru le restrânge considerabil interesul și dispoziția de a participa la dialogul social.

4.7.2. Organizațiile sindicale

4.7.2.1. În majoritatea țărilor partenere, sindcatele tradiționale de tip sovietic au trecut printr-un proces de reformă și au adoptat, cu mai mult sau mai puțin succes, principiile democrației, independenței și libertății pe care le apără mișcările sindicale internaționale și europene. În Belarus și Ucraina, au luat naștere noi organizații sindicale. Cu toate acestea, principiul independenței organizațiilor lucrătorilor este departe de a fi general respectat, după cum o demonstrează, în anumite țări, diversele ingerințe guvernamentale, care fac obiectul plângerilor privind încălcarea libertății sindicale depuse pe lângă OIM.

⁽¹⁰⁾ Avizele Comitetului Economic și Social European privind „O Europă mai extinsă – vecinătatea: un nou cadru pentru relațiile cu vecinii noștri de la est și de la sud”, JO C 80, 30.3.2004, „Societatea civilă din Belarus”, JO C 318, 23.12.2006; „Relațiile UE - Republica Moldova: care este rolul societății civile organizate?”, JO C 120, 16.5.2008; „Relațiile UE-Ucraina: un nou rol dinamic pentru societatea civilă”, JO C 77, 31.3.2009, p. 157; „Crearea de rețele ale organizațiilor societății civile în regiunea Mării Negre”, JO C 27, 3.2.2009; și REX/241 „Implicarea societății civile în punerea în aplicare a planurilor de acțiune ale politicii europene de vecinătate (PEV) în țările din Caucazul de Sud (Armenia, Azerbaidjan și Georgia)”, raportor: dl ADAMCZYK, mai 2009, care nu a fost încă publicat în Jurnalul Oficial.

4.7.2.2. Deși toate țările partenere au ratificat principalele convenții ale OIM, convenția privind dreptul de negociere colectivă și libertatea de asociere face obiectul a numeroase încălcări, care iau forma dificultății înregistrării sau a restricțiilor în ceea ce privește dreptul la grevă. În întreprinderi, drepturile fundamentale sunt încălcate, iar anumiți lideri sindicali sunt concediați.

4.7.2.3. În ansamblu, s-au realizat totuși progrese, care le permit sindicatelor să joace un rol pozitiv în consolidarea procesului democratic din țările partenere.

4.7.3. Organizațiile neguvernamentale

4.7.3.1. Numărul organizațiilor societății civile a crescut considerabil în toate țările partenere. Activitățile acestor organizații privesc în principal integrarea europeană, chestiuni sociale precum migrația, educația, sănătatea, economia socială, lupta împotriva sărăciei, protecția mediului, drepturile omului și ale cetățeanului, lupta împotriva corupției, apărarea drepturilor consumatorilor sau reprezentarea intereselor agricultorilor și artizanilor. Aceste organizații fac parte din rețele europene sau internaționale și au contribuit activ la apărarea valorilor democratice în timpul revoluțiilor din Ucraina și Georgia.

4.7.3.2. În toate țările partenere, organizațiile neguvernamentale se confruntă cu numeroase probleme generate de neîncrederea guvernelor față de societatea civilă. Așa se întâmplă în special atunci când guvernele nu pot controla ONG-urile și, drept urmare, încearcă să le limiteze prin legislație marja de manevră. Organizațiile neguvernamentale independente cunosc în special dificultăți legate de finanțare, ceea ce le obligă să solicite ajutor în străinătate. Acest lucru le expune însă criticilor interne și acuzațiilor de favorizare a intereselor străine în fața celor naționale. În multe țări partenere există organizații neguvernamentale apropiate de guverne și impuse astfel în cadrul diferitelor forumuri ale dialogului civic.

4.7.3.3. Cu toate acestea, situația și conștiința necesității desfășurării unui dialog civic se îmbunătățesc treptat, în special grație schimburilor de informații și de experiență și creării de rețele ale societății civile. În Ucraina s-au realizat progrese considerabile în ceea ce privește dialogul dintre guvern și organizațiile neguvernamentale, care susțin activ integrarea europeană.

5. Rolul CESE în cadrul Parteneriatului estic

5.1. CESE dorește să continue să-și joace rolul de a consolida situația, capacitățile și dezvoltarea rețelelor regionale și naționale ale societății civile din țările partenere, pentru a le permite să participe cât mai eficient la programele și la instrumentele bilaterale și multilaterale, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor Parteneriatului estic.

5.2. În ultimii ani, CESE a dobândit o experiență valoroasă în ceea ce privește crearea de rețele ale societății civile la scară regională și națională, de exemplu la nivelul Euromed, în țările ACP, în America Centrală, în cadrul Mercosur, în China, în India și în Brazilia. În plus, Comitetul este partener european în comitetele consultative mixte create prin acordurile de asociere cu Turcia, Croația și, pe viitor, cu FYROM. Activitățile CESE au contribuit la consolidarea societății civile în ansamblul regiunilor și țărilor în discuție.

5.3. CESE și-a asumat, de asemenea, un rol asemănător în relațiile cu țările din Europa de Est și din Caucazul de Sud. În 2004, a creat Grupul de contact „Vecinii UE din est”, a făcut o analiză de bază a statutului și domeniului de acțiune al organizațiilor societății civile din țările partenere și a stabilit contacte directe cu ele. Comitetul a organizat de asemenea mai multe evenimente, printre care conferința privind dialogul social și civic în cadrul Sinergiei Mării Negre și al Parteneriatului estic, menționată anterior.

5.4. Comitetul îndeamnă Comisia Europeană și Consiliul să îi încredințeze un rol central pentru garantarea participării active a societății civile în cadrul structurii instituționale a Parteneriatului estic. În vederea creării forumului societății civile din cadrul acestuia, se poate profita de experiența și de cunoștințele de care dispune CESE în acest domeniu, precum și de contactele pe care le are în cadrul societății civile, printre partenerii sociali și în rețelele naționale și regionale din țările partenere, precum și din UE. Forumul societății civile din cadrul Parteneriatului estic ar trebui creat imediat după prezentarea oficială a inițiativei, în cursul celui de-al doilea semestru din 2009.

5.5. Este necesar să i se confere forumului societății civile din cadrul Parteneriatului estic un caracter funcțional și flexibil; el ar trebui să regrepeze organizații reprezentative, democratice și independente ale societății civile din UE și din țările partenere, reprezentanți ai angajatorilor, ai salariaților, precum și alte organizații ale societății civile, care ar aduce o valoare adăugată concretă acestei inițiative. Forumul societății civile ar putea să se reunească cel puțin o dată pe an, alternativ în UE și într-una dintre țările partenere, ar putea să creeze grupuri de lucru și echipe care să abordeze chestiuni problematice concrete (a se vedea punctul 3.5.5) la al patrulea nivel operațional al Parteneriatului estic prin crearea unor grupuri specifice, și ar putea să emită propuneri și recomandări adresate reprezentanților UE și ai guvernelor țărilor partenere. Aspectele organizaționale și administrative ar putea fi asigurate de secretariat în cadrul CESE, cu o contribuție financiară din capitolul bugetar corespunzător din IEVP.

5.6. CESE va continua să susțină crearea de structuri care să reunească organizațiile societății civile din țările partenere, printre care și partenerii sociali, pentru ca acestea să se poată integra în mod activ în procesul consultativ pentru elaborarea priorităților comune ale planurilor de acțiune și ale Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP), pentru definirea acțiunilor indispensabile la nivel național, pentru monitorizarea și colectarea informațiilor și pentru evaluarea ulterioară a progreselor realizate. Forumul societății civile ar putea fi platforma adecvată pentru schimbul de bune practici în ceea ce privește rolul societății civile în cadrul proceselor decizionale naționale și pentru dezvoltarea dialogului social.

5.7. Comitetele consultative mixte care reunesc societatea civilă din UE și din țările interesate ar putea fi, de asemenea, implicate în acest proces, după ce vor fi create pe baza acordurilor de asociere.

5.8. Pentru ca organizațiile societății civile să poată duce la bun sfârșit sarcinile dificile menționate, este necesar să li se acorde sprijinul și asistența necesare. Astfel, CESE face apel la Comisie să includă în programul global de consolidare instituțională, pe lângă administrațiile publice, și organizațiile societății civile, care

ar putea astfel profita de experiența omoloagelor lor din statele membre ale UE în cadrul programelor de parteneriat.

5.9. Comisia Europeană a invitat CESE să participe la platformele tematice „democrație, bună guvernare și stabilitate” și „contacte între persoane”. CESE este convins că dispune de capacitatea și experiența necesare pentru a fi invitat să participe și la celelalte două platforme, „integrare economică” și „securitate energetică”. În afară de aceasta, CESE pledează și pentru implicarea în aceste platforme și a societății civile din țările partenere, precum și a forumului societății civile.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind implicarea societății civile în punerea în aplicare a planurilor de acțiune ale politicii europene de vecinătate (PEV) în țările din Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan și Georgia

(2009/C 277/07)

Raportor: **dl Andrzej ADAMCZYK**

În cadrul sesiunii sale plenare din 15 și 16 februarie 2007, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Implicarea societății civile în punerea în aplicare a planurilor de acțiune ale politicii europene de vecinătate (PEV) în țările din Caucazul de Sud: Armenia, Azerbaidjan și Georgia.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 aprilie 2009. Raportor: dl Andrzej ADAMCZYK.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 1 abținere.

1. Concluzii

1.1. Regiunea Caucazului de Sud este extrem de diversă în materie de alcătuire etnică, limbă, istorie, religie și politică. Acest fapt, alături de conflictele teritoriale neîntrerupte și de secolele de dominație străină, face ca anumite probleme, precum clădirea unor state independente, a unor identități naționale și apărarea independenței să absoarbă multă energie în această zonă, nu în ultimul rând pentru organizațiile societății civile.

1.2. Până în prezent, nici partenerii sociali, nici alte organizații ale societății civile nu au jucat un rol adecvat în elaborarea sau punerea în aplicare a Acordurilor de parteneriat și cooperare, care au intrat în vigoare în 1999, sau a planurilor de acțiune pentru 2007-2011 aferente politicii europene de vecinătate, de la începutul negocierilor pe aceste teme.

1.3. Atât punerea în aplicare a planurilor de acțiune și negocierile preconizate ale Acordurilor de asociere ca instrumente bilaterale, cât și inițiativa multilaterală a Parteneriatului estic reprezintă oportunități pentru implicarea societății civile organizate în activitățile inițiate în acest sens. Însă, pentru realizarea acestui deziderat, este necesară implicarea atât a instituțiilor europene, cât și a statelor membre.

1.4. Comisia Europeană ar trebui să încurajeze guvernele statelor din Caucazul de Sud să colaboreze în mod activ cu partenerii sociali și cu organizațiile societății civile pentru punerea în aplicare a planurilor de acțiune și a Acordurilor de parteneriat și cooperare.

1.5. În același timp, instituțiile europene ar trebui să sublinieze că drepturile omului și standardele democratice, precum și principiile dialogului social și cele ale dialogului civil trebuie respectate în cadrul negocierilor privind planurile de acțiune. Rapoartele anuale cu privire la punerea în aplicare a planurilor de acțiune ar trebui să includă o evaluare a acestor chestiuni. Aceasta ar putea spori importanța societății civile și independența organizațiilor acesteia și, totodată, ar putea avea un impact pozitiv asupra protejării drepturilor fundamentale ale lucrătorilor și a egalității în drepturi a femeilor și bărbaților.

1.6. Înființarea forumului societății civile, prevăzută în cadrul inițiativei Parteneriatului estic, ar putea facilita dialogul dintre organizații ale statelor incluse în parteneriat și dialogul dintre acestea și autorități. Cu toate acestea, ar trebui făcut un efort pentru a se garanta că organizațiile care iau parte la forum sunt cu adevărat reprezentative și independente. CESE ar putea juca un rol semnificativ în asigurarea respectării acestor criterii și în funcționarea forumului.

1.7. Ar trebui promovate în toate domeniile contacte extinse între persoanele și organizațiile din țările din regiune și cele din statele membre ale UE, printre altele pe bază bilaterală. În acest scop, este absolut necesară facilitarea obținerii de vize de către persoanele din țările Caucazului de Sud.

1.8. Instituțiile UE, care ar putea juca un rol în eforturile de a rezolva conflictele dintre statele din regiunea Caucazului de Sud, ar trebui să încerce implicarea organizațiilor societății civile în procesul de pace, deoarece acestea ar putea avea o influență pozitivă asupra procesului de reconciliere.

2. Introducere

2.1. Regiunea Caucazului de Sud cuprinde trei state: Armenia, Azerbaidjan și Georgia. În pofida faptului că nu acoperă un teritoriu întins, regiunea este extrem de diversă în materie de alcătuire etnică, limbă, istorie, religie și politică.

2.2. Situația este cu atât mai complicată cu cât două dintre țările din regiune, Armenia și Azerbaidjan, se află în stare de conflict de aproximativ 20 de ani în privința regiunii Nagorno-Karabakh, iar Georgia a pierdut de mult timp controlul asupra a două dintre provinciile sale, Abhazia și Osetia de Sud. Recentul război cu Rusia a complicat și mai mult situația.

2.3. Dincolo de tradiții, istorii și căi de dezvoltare diferite, țările din Caucazul de Sud sunt legate printr-un trecut comun de apartenență la Uniunea Sovietică, fapt care a lăsat o amprentă distinctă în multe domenii ale vieții, mai cu seamă în sfera economică și în cea socială.

2.4. Ca urmare a componenței multietnice a Caucazului de Sud, precum și a conflictelor armate permanente, consolidarea identității naționale, clădirea unui stat și a unor instituții proprii și apărarea independenței rămân chestiuni prioritare în toate cele trei țări, nu în ultimul rând pentru organizațiile societății civile.

2.5. Situația politică din regiune este caracterizată printr-un deficit demografic considerabil. În perioada recentă de independență, care cuprinde numai ultimele două decenii, au avut loc, cu mai mult sau mai puțin succes, lovături de stat, războaie civile și revoluții. Guverne succesive au încercat să impună restricții activităților opoziției politice, să controleze mass-media și să influențeze organizațiile societății civile și mai ales partenerii sociali. În Georgia a avut loc o transformare democratică abia după „Revoluția trandafirilor”, deși atât organizațiile independente, cât și observatorii externi semnalează multe deficiențe în modul de funcționare a democrației georgiene.

2.6. Situația economică rămâne dificilă. Lipsa unei infrastructuri moderne, tehnologia învechită, insuficiența capitalului de investiții local, finanțarea armamentului și instalațiilor militare și colapsul pieței în fostele republici sovietice reprezintă principalele cauze ale condițiilor economice precare. Datorită zăcămintelor sale de petrol și gaze, Azerbaidjan se află într-o poziție diferită, deși dependența economiei de acest sector, pierderea regiunii Nagorno-Karabakh și a altor regiuni ale Azerbaidjanului aflate la periferia acestuia fac ca problemele economice ale acestei țări să fie considerabile.

2.7. Situația socială este, de asemenea, foarte dificilă. O parte semnificativă a populației trăiește, în continuare, sub pragul sărăciei, diferențele de venituri între cei înstăriți și cei săraci cresc dramatic și se constată uriașe probleme sociale, mai ales în ceea ce privește populația vârstnică și cea bolnavă. Situația este înrăutățită și de nivelul ridicat al șomajului și de numărul mare de refugiați de război, mai ales în Georgia și Azerbaidjan. În plus, conform mai multor estimări, până la 60 % din veniturile din Caucazul de Sud sunt generate de economia subterană, ceea ce creează probleme sociale grave. Această situație nefericită este agravată de actuala criză economică mondială, căreia i se adaugă problema corupției extrem de răspândite.

2.8. Situația geopolitică a țărilor din Caucazul de Sud este extrem de complexă din pricina relațiilor dificile dintre acestea și a relațiilor cu țările învecinate. Este limpede că izolarea lor geografică de restul lumii va fi greu de depășit fără implicarea activă a vecinilor lor mai mari, cum ar fi Turcia și Rusia. Normalizarea și îmbunătățirea relațiilor cu aceste țări este, ca atare, în interesul lor. Faptul că toate cele trei țări din Caucazul de Sud, alături de Rusia și Turcia, fac parte din Sinergia Mării Negre, care reprezintă o inițiativă de cooperare regională multilaterală, ar putea fi util în acest sens.

2.9. Agricultură ar putea reprezenta unul dintre potențialele avantaje ale țărilor din această regiune, la ora actuală fiind însă depășită, distrusă de politicile iraționale din trecut și de nivelul scăzut al investițiilor din prezent. Ca atare, unul din stimulii semnificativi pentru dezvoltarea agricolă ar putea fi deschiderea deplină a relațiilor comerciale - atât între aceste trei state, cât și cu piața lor tradițională, Rusia.

3. Politica europeană de vecinătate (PEV) în Caucazul de Sud

3.1. Țările din Caucazul de Sud nu au fost inițial incluse în politica europeană de vecinătate (PEV). Abia după semnele de interes privind apropierea de Europa primite din regiune și, mai cu seamă, în urma „Revoluției trandafirilor” din Georgia, a apărut această nouă perspectivă de cooperare.

3.2. Planurile de acțiune pentru cele trei țări au fost adoptate în noiembrie 2006, în urma a doi ani de negocieri, și reprezintă baza de cooperare pentru perioada 2007-2011. Prioritățile planurilor de acțiune pentru Armenia, Azerbaidjan și Georgia sunt similare și acoperă, printre altele, următoarele aspecte:

- consolidarea statului de drept, mai ales prin reformarea sistemului judiciar în conformitate cu standardele Consiliului Europei;
- consolidarea democrației și asigurarea respectării drepturilor omului, printre altele prin promovarea administrației locale
- crearea de condiții pentru mass-media independente;
- îmbunătățirea situației economice prin crearea unor condiții mai bune pentru întreprinderi și afaceri, reformarea sistemului de impozitare și combaterea corupției;
- atingerea unei mai mari stabilități prin susținerea unei dezvoltări economice durabile și a coeziunii sociale, a reducerii sărăciei și a măsurilor de protecție a mediului;
- consolidarea cooperării regionale în zona Caucazului de Sud;
- măsuri de soluționare pe cale pașnică a conflictelor teritoriale.

3.3. PEV nu este legată în niciun fel de perspectiva unei aderări la UE a țărilor din Caucazul de Sud. Cu toate acestea, ea identifică domenii în care se poate coopera mai strâns, ceea ce ar putea aduce aceste țări mai aproape de standardele acquis-ului comunitar. Potențial, aceasta ar putea duce și la aderarea acestora la Spațiul Economic European, dacă o doresc.

3.4. Nici partenerii sociali, nici alte organizații ale societății civile nu au jucat până în prezent un rol semnificativ în negocierea principiilor Acordurilor de parteneriat și cooperare sau ale planurilor de acțiune sau în punerea în aplicare a acestora, deși situația variază de la țară la țară și depinde de cât de dinamice sunt organizațiile în sine. Organizațiile care au încercat să se implice în acest proces au făcut adesea acest pas din proprie inițiativă și mai degrabă împotriva voinței autorităților, decât la invitația acestora.

3.5. Atât punerea în aplicare a planurilor de acțiune ca instrumente-cheie în abordarea bilaterală, cât și noua inițiativă multilaterală a Parteneriatului estic oferă organizațiilor societății civile o șansă de a se implica mai intens în procesele care au loc și în măsurile aferente acestora. Însă, pentru ca acestor organizații să li se permită într-adevăr să colaboreze, este necesară o oarecare inițiativă și monitorizare din partea instituțiilor europene, precum și asistență din partea organizațiilor partenere din statele membre UE.

4. Angajatorii

4.1. Organizațiile angajatorilor din cele trei țări ale Caucazului de Sud par a se afla sub influența semnificativă a autorităților, nu în ultimul rând datorită faptului că o bună parte a activităților economice se desfășoară în sectorul de stat. Cu toate acestea, motivele acestei influențe și modul în care este ea exercitată nu sunt aceleași în toate aceste țări.

4.2. O trăsătură comună a organizațiilor de afaceri o reprezintă importanța crucială a camerelor de comerț și industrie. Deși acestea nu sunt organizații de angajatori în sens strict și deși sarcinile și domeniile de activitate ale acestora sunt mai ample decât simpla reprezentare a domeniului afacerilor în calitate de partener social, relațiile strânse ale acestora cu guvernul și statutul lor, adesea cvasi-guvernamental, fac ca aceste organizații să dispună de o mare autoritate, dar să nu fie neapărat independente.

4.3. Din cauza slăbiciunii lor, a faptului că nu sunt suficient de reprezentative și a relației lor cu autoritățile statului, care ia cel mai adesea forma de dependență, organizațiile angajatorilor nu sunt capabile să joace rolul unor parteneri sociali reali în negocierea cu sindicatele, care se văd obligate să discute numeroase subiecte direct cu guvernul, fie că le place sau nu. Cu toate acestea, trăsăturile specifice ale organizațiilor de angajatori variază de la țară la țară.

4.3.1. În pofida unor presiuni semnificative în sensul privatizării exercitate de guvernul georgian, orientat spre economia de piață, o parte semnificativă a industriei este controlată de stat, iar majoritatea întreprinderilor privatizate sunt deținute de investitori din Rusia sau Kazahstan. Acest fapt încurajează și mai mult guvernul să se amestece în problemele angajatorilor și îi oferă mai multe posibilități de a acționa în acest mod.

4.3.2. Principalele sectoare ale economiei armene se află în continuare în mâinile veteranilor războiului din Nagorno-Karabakh, care au constituit un grup privilegiat de întreprinzători. Totodată se mențin relațiile de interdependență la nivel financiar, de afaceri și politic dintre oamenii de afaceri și, respectiv, parlamentari și politicienii din guvern. În prezent, se pare că odată cu părăsirea scenei de către generația de luptători din Nagorno-Karabakh și ca rezultat al cooperării cu organizații similare ale angajatorilor din Europa, organizațiile de afaceri din Armenia ar putea începe să-și îndeplinească rolul, mai tradițional, de partener social.

4.3.3. Sectorul energetic reprezintă 90 % din economia Azerbaidjanului și se află în continuare sub supravegherea directă a președintelui. Această subordonare precum și faptul că elita oamenilor de afaceri din celelalte sectoare ale economiei este compusă din manageri, în mare parte tineri, loiali autorităților statale, mulți dintre ei cu studii aprofundate și formați în Europa de Vest și în Statele Unite, înseamnă că organizațiile de angajatori încep de-abia acum, dar din ce în ce mai mult, să joace un adevărat rol de partener social.

5. Sindicatele

5.1. Sindicatele din cele trei țări ale Caucazului de Sud sunt foarte diferite, în bună parte pentru că ele funcționează în condiții economice, sociale și politice deosebite. Trăsăturile lor comune includ o scădere semnificativă a numărului de membri în decursul timpului și încercări mai mult sau mai puțin reușite de a-și reforma structurile și metodele de organizare depășite. În pofida mai multor încercări, nu a fost posibil să se constituie o alternativă sindicală reală, ceea ce, în practică, înseamnă că lucrătorii sunt reprezentați exclusiv de către organizațiile care existau la momentul declarării independenței.

5.2. Cu toate acestea, organizațiile sindicale sunt diferite în ceea ce privește gradul de independență față de autoritățile statului și tipul de relație întreținută cu organizațiile de angajatori partenere.

5.2.1. Sindicatele georgiene sunt relativ independente față de guvern și de administrația prezidențială, cu care se află în conflict. Această situație este dificilă, având în vedere acuzațiile de comportament nepatriotic și chiar de sabotaj într-o situație de război. Totuși, este o situație inevitabilă, dată fiind aroganța autorităților și refuzul acestora de a lua în considerare punctele de vedere ale partenerilor sociali. Drepturile sindicatelor și ale lucrătorilor au fost încălcate adesea, iar noul cod al muncii a fost introdus fără nicio consultare.

5.2.2. Sindicatele armene, care au pornit pe calea reformei mai recent decât omoloagele lor din celelalte două țări, nu adoptă decât foarte rar o poziție critică sau cel puțin independentă față de autoritățile de stat și nu au întreprins nicio reformă majoră în lunga perioadă care s-a scurs de la declararea independenței de structurile pansovietice. Această situație derivă din starea de război și din principiul de corectitudine politică al acestei țări, care implica susținerea autorităților ca obligație patriotică. Schimbările care au intervenit în 2007 în conducerea confederației sindicatelor îi vor permite acesteia să devină mai dinamică în activități și mai independentă.

5.2.3. Din momentul venirii la putere a echipei actuale, autoritățile statului din Azerbaidjan au acordat o atenție deosebită dialogului social și asigurării armoniei sociale. Sindicatul, care susține această direcție politică, dorește să obțină cât mai multe avantaje pentru lucrători, fără să intre însă în conflicte grave și evitând orice risc cu privire la unitatea națională. Acest fapt a dat naștere unui anumit model de tip corporatist de organizare a sindicatelor, mai ales în cel mai bogat sector industrial (cel energetic) și în sectorul serviciilor deținut de stat. Sindicatul, care beneficiază de un nivel relativ ridicat de independență, ia atitudine în mod activ pentru drepturile sociale și bunăstarea membrilor lor, evitând însă confruntarea directă cu guvernul, ceea ce pare a fi, momentan, singura strategie viabilă.

6. Organizațiile neguvernamentale care reprezintă alte activități

6.1. ONG-urile din Caucazul de Sud pot fi clasificate în trei categorii, pe baza modului lor de a-și finanța activitățile:

- ONG-uri independente, care își finanțează activitățile prin contribuția membrilor, prin prestarea de servicii externe sau pe baza unor fonduri acumulate sau moștenite;
- ONG-uri care sunt înființate, finanțate și controlate de stat;
- ONG-uri care sunt dependente de donatori externi, de obicei din străinătate.

6.2. O trăsătură caracteristică a ONG-urilor din regiunea Caucazului de Sud este varietatea de obiective și de sarcini, precum și natura lor adesea efemeră. În mod frecvent se înființează ONG-uri care dispar după ce au îndeplinit un obiectiv specific sau după ce li s-a terminat finanțarea.

6.3. Lipsa de tradiție a organizațiilor societății civile, existența conflictelor armate și dificultățile de finanțare a activităților acestora fac ca înființarea de organizații într-adevăr independente să fie problematică.

6.4. Ca urmare a colapsului economic și a catastrofei sociale care au avut loc în perioada de după prăbușirea Uniunii Sovietice, o proporție semnificativă a organizațiilor societății civile și-au concentrat eforturile în direcția combaterii sărăciei și a îmbunătățirii standardelor de viață.

6.4.1. Societatea civilă pare să cunoască cel mai mare dinamism în Georgia. Există aici aproximativ 100 de ONG-uri, care au fost recunoscute de observatori independenți și care activează în domenii cum ar fi combaterea corupției și promovarea statului de drept, drepturile omului și ale minorităților, libertatea presei, protecția mediului și siguranța energetică.

6.4.2. În Armenia, grupul principal de ONG-uri este reprezentat de cele mandatate direct de guvern sau de organizații internaționale să elaboreze analize politice sau documente de strategie, precum și de cele care desfășoară proiecte în domeniile educației, sănătății sau protecției sociale. Un fenomen interesant este transformarea ONG-urilor în mici întreprinderi prestatoare de servicii comerciale după încheierea câte unui proiect.

6.4.3. În Azerbaidjan, Forumul național al ONG-urilor, înființat în 1999 cu sprijinul PNUD, reprezintă un grup de peste 400 de ONG-uri care sunt parțial dependente de guvern, de sponsori străini sau de partidele de opoziție, în vreme ce puținele organizații care nu se încadrează în aceste categorii se întrețin prin comercializarea serviciilor pe care le oferă. Totuși, există și un număr restrâns de organizații care își mențin neutralitatea politică și ar putea juca în viitor un rol mai mare în formarea opiniei publice.

7. Perspective și recomandări

7.1. Punerea în aplicare a planurilor de acțiune din cadrul politicii europene de vecinătate reprezintă o șansă, până în prezent neutilizată, de a consolida dialogul social și dialogul civil în sensul cooperării europene cu țările din Caucazul de Sud.

7.1.1. Comisia Europeană ar trebui să încurajeze guvernele statelor din Caucazul de Sud să consulte partenerii sociali și alte organizații ale societății civile în privința planurilor de acțiune și să îi includă pe aceștia în eforturile comune de implementare, monitorizare și evaluare a acestor planuri. Nici măcar cele mai bune practici în materie de contacte directe între reprezentanții UE și anumite organizații selectate nu pot înlocui această consultare. Această măsură ar avea un impact considerabil, atât pentru punerea în aplicare a planurilor de acțiune, cât și pentru sporirea importanței și rolului societății civile.

7.1.2. În cursul negocierilor cu privire la planurile de acțiune și la Acordurile de parteneriat și cooperare, Comisia Europeană ar trebui să pună un accent mai pronunțat pe respectarea drepturilor omului și a standardelor democratice și a principiilor dialogului social și ale dialogului civil, inclusiv a dreptului la asociere și la desfășurarea de negocieri colective. Ar fi oportun ca rapoartele anuale privind punerea în aplicare a planurilor de acțiune să includă o evaluare aprofundată a acestor chestiuni.

7.1.3. Pe lângă colaborarea cu instituțiile europene și cooperarea strânsă cu organizațiile societății civile, guvernele fiecărui stat ar trebui să desfășoare o amplă campanie de informare privind UE, instituțiile acesteia și acquis-ul comunitar, precum și privind politica de vecinătate și punerea în aplicare a planurilor de acțiune. În acest sens, ar trebui create instrumente de finanțare adecvate. O asemenea instrument ar putea fi posibilitatea acordării de mici subvenții europene organizațiilor societății civile, dedicate în mod special acestui scop.

7.2. Noua inițiativă a Parteneriatului estic va oferi o nouă ocazie de a consolida contactele dintre organizațiile societății civile din Caucazul de Sud și Uniunea Europeană și, în primul rând, de a impulsiona dialogul civil la nivel local.

7.3. Propunerea exprimată în inițiativa Parteneriatului estic de a înființa un forum al societății civile menit să promoveze cooperarea între organizații și să faciliteze dialogul dintre acestea și autorități este o inițiativă valoroasă, însă ar trebui însoțită de monitorizarea din partea instituțiilor europene pentru a asigura veridicitatea acestui dialog.

7.3.1. Este necesar aici un efort pentru a se garanta numirea în mod democratic a reprezentanților care iau parte la forum și includerea organizațiilor celor mai reprezentative, mai democratice și mai independente. CESE ar putea juca un rol semnificativ în acest proces, asigurând respectarea acestor criterii și funcționarea forumului.

7.3.2. Totodată, dacă forumul, ca organism, ar include și membri din alte state vizate de Parteneriatul estic, acest lucru ar permite societății civile să extindă principiul cooperării multilaterale la state din afara zonei Caucazului de Sud.

7.4. Parteneriatul estic ar trebui să promoveze contacte reale între persoane și organizații în domenii precum educația, știința, cultura, combaterea discriminării și a intoleranței și respectul reciproc între popoare. Pentru a atinge acest obiectiv, este absolut necesară facilitarea obținerii de vize de către cetățenii țărilor din Caucazul de Sud.

7.5. Atât politica europeană de vecinătate, cât și Parteneriatul estic permit societății civile din țările din Caucazul de Sud nu numai să întrețină contacte cu instituțiile UE, ci și să se implice în cooperare bilaterală cu propriile ei organizații partenere. Ar fi, de asemenea, foarte util să se înființeze un mecanism care să sprijine inițiativele de cooperare cu organizații omoloage din UE.

7.6. Una dintre problemele cu care se confruntă țările din Caucazul de Sud o reprezintă continuarea conflictului armat. Dincolo de rolul firesc care revine instituțiilor UE în efortul de a dezamorsa aceste conflicte, se pare că organizațiile societății civile ar putea juca un rol de susținere în procesul de pace și mai ales în promovarea acestuia în rândurile cetățenilor pe care îi reprezintă. Inițiativele regionale comune ar putea fi foarte importante în acest sens; stabilirea de contacte între organizații partenere ale țărilor aflate în conflict ar putea reprezenta punctul de plecare pentru un dificil proces de reconciliere.

Bruxelles, 14 mai 2009

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Regiunea Mării Baltice: rolul societății civile organizate în îmbunătățirea cooperării regionale și în identificarea unei strategii regionale”

(2009/C 277/08)

Raportor: **dna PELTOLA**

În sesiunea sa plenară din 10 iulie 2008, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Regiunea Mării Baltice: rolul societății civile organizate în îmbunătățirea cooperării regionale și în identificarea unei strategii regionale.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 aprilie 2009. Raportor: dna PELTOLA.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 171 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că cele patru obiective ale Strategiei pentru Marea Baltică, ce urmăresc ca această regiune să devină: 1) durabilă din punctul de vedere al protecției mediului, 2) prosperă, 3) atractivă și accesibilă și 4) sigură și securizată, sunt importante, întemeiate și complementare.

1.2. CESE subliniază rolul vital al societății civile organizate în punerea în aplicare a Strategiei pentru Marea Baltică. CESE recomandă înființarea de către Comisie a unui Forum consultativ al societății civile din regiunea Mării Baltice, pentru a garanta implicarea societății civile organizate în Strategia pentru Marea Baltică.

1.3. Dimensiunea privind relațiile externe a Strategiei pentru Marea Baltică trebuie corelată cu cooperarea în cadrul Dimensiunii Nordice, deschizând calea spre un parteneriat egal între UE și țări terțe.

1.4. CESE consideră că punerea în aplicare a Strategiei pentru Marea Baltică va necesita stabilirea unui buget propriu, fără de care această strategie riscă să rămână mai degrabă o declarație politică, fără a-și atinge obiectivele.

1.5. Promovarea creșterii economice și a prosperității necesită măsuri instituționale stabilite la nivel comunitar, în special consolidarea bazei tratatelor internaționale. Aceasta ar constitui un sprijin pentru diferiții actori implicați, întreprinderi sau persoane fizice, în efortul de a realiza integrarea și creșterea economică în regiune, cu rezultate mai bune decât până în prezent. În opinia CESE, consolidarea economiei regiunii Mării Baltice își va spori atractivitatea și va promova crearea unui „brand” al Mării Baltice. De asemenea, creșterea economică va aduce mari avantaje Uniunii Europene în ansamblu, îmbunătățind funcționarea piețelor comune și integrarea economică.

1.6. CESE consideră că respectarea Planului de acțiune al Comisiei Helsinki (HELCOM) privind Marea Baltică, așa cum a fost stabilit de UE și de statele costiere ale Mării Baltice, reprezintă cea mai bună modalitate de a proteja mediul în regiunea Mării Baltice.

1.7. CESE este de părere că participarea activă a cetățenilor va fi din ce în ce mai importantă în viitor, chiar și în cele sectoare și domenii care, în mod tradițional, sunt gestionate de sectorul public. Protecția mediului în regiunea Mării Baltice este un bun exemplu în acest sens.

2. Introducere

2.1. Uniunea Europeană este în curs de a elabora o Strategie pentru Marea Baltică. În noiembrie 2006, Parlamentul European a adoptat o rezoluție cu privire la elaborarea unei Strategii europene pentru Marea Baltică. În decembrie 2007, Consiliul European a invitat Comisia Europeană să prezinte această strategie până în iunie 2009. Această strategie stabilește principalii parametri pentru îmbunătățirea viitoarei cooperări regionale în regiunea Mării Baltice. Comisia pregătește această strategie sub forma unei inițiative în domeniul politicii regionale. În total, 19 Direcții Generale ale Comisiei sunt implicate în lucrările pregătitoare.

2.2. Strategia își propune următoarele patru obiective: 1) dezvoltarea durabilă a regiunii Mării Baltice ⁽¹⁾ din punctul de vedere al protecției mediului, 2) prosperitatea acestei regiuni, 3) atractivitatea și accesibilitatea acesteia și 4) siguranța și securitatea regiunii. CESE consideră că aceste obiective care privesc regiunea Mării Baltice sunt importante, întemeiate și complementare. Conceptul de a crea o identitate clară a Mării Baltice este, de asemenea, bine întemeiat. Prin formularea de recomandări privind o mai bună guvernare, Strategia pentru Marea Baltică va urmări, de asemenea, simplificarea procedurilor și reducerea birocrăției.

(1) În prezentul aviz, termenul „regiunea Mării Baltice” se referă la statele cu ieșire la Marea Baltică: Finlanda, Suedia, Danemarca, Germania, Polonia, Estonia, Letonia, Lituania și Rusia. Toate acestea, cu excepția Rusiei, sunt state membre ale Uniunii Europene.

2.3. Conținutul și abordarea globală ale Strategiei pentru Marea Baltică elaborate de Comisie au fost stabilite prin intermediul unui dialog deschis cu publicul și al unei ample consultări a părților interesate. Pe lângă o serie de mese rotunde, s-a organizat, de asemenea, o consultare publică online, pentru a colecta păreri și puncte de vedere ⁽²⁾. CESE susține abordarea adoptată de Comisia Europeană.

2.4. Strategia pentru Marea Baltică va fi prezentată Consiliului European la 19 iunie 2009. Planul de punere în aplicare a acestei strategii va consta într-un document foarte practic, care va defini părțile responsabile și termenele, la care se vor adăuga, dacă va fi cazul, măsuri complementare. Punerea în aplicare a strategiei va începe sub Președinția suedeză a UE, iar lucrările vor continua sub președințiile altor state membre din regiunea Mării Baltice, mai întâi a Poloniei în 2011, iar apoi a Danemarcei și a Lituaniei în 2012 și respectiv 2013.

2.5. Dimensiunea privind relațiile externe a Strategiei pentru Marea Baltică a UE se află în strânsă conexiune cu cooperarea în cadrul Dimensiunii Nordice ⁽³⁾. Dimensiunea Nordică este un instrument prin intermediul căruia UE și Rusia, împreună cu Norvegia și Islanda, pun în aplicare politici în domeniul de cooperare convenite, în nordul Europei. Cooperarea în cadrul Dimensiunii Nordice va permite crearea unui parteneriat de la egal la egal între UE și țări terțe. CESE susține cu tărie includerea tuturor statelor din regiunea Mării Baltice în proiecte comune în regiunea Mării Baltice. De aceea implicarea și participarea încă de la început, a Rusiei este fundamentală. În plus, CESE încurajează statele din regiunea Mării Baltice, precum și Norvegia și Islanda – care, prin istoria, economia și cultura lor, sunt strâns legate de aceste state – să continue cooperarea.

2.6. Nu sunt prevăzute noi instrumente de finanțare pentru punerea în aplicare a Strategiei pentru Marea Baltică. Formele de finanțare disponibile includ fondurile structurale ale UE (55 miliarde EUR pentru regiunea Mării Baltice în perioada 2007-2013), participarea financiară, la nivel național, a fiecărui stat din regiunea Mării Baltice și opțiunile de finanțare din partea instituțiilor financiare internaționale cum ar fi BEI, BNI și BERD. CESE consideră că ar trebui să se folosească în mod mai eficient diversele forme de finanțare comunitară pentru concretizarea obiectivelor identificate în cadrul Strategiei pentru Marea Baltică.

2.7. CESE consideră că punerea în aplicare a Strategiei pentru Marea Baltică va necesita stabilirea unui buget propriu, fără de care această strategie riscă să rămână mai degrabă o declarație politică, fără a-și atinge obiectivele. CESE va aborda mai în detaliu chestiunea finanțării într-un aviz viitor.

3. Rolul societății civile organizate în punerea în aplicare a Strategiei pentru Marea Baltică

3.1. CESE salută implicarea activă, de către Comisie, a organizațiilor societății civile în elaborarea Strategiei pentru Marea Baltică: participarea activă a acestora este, de asemenea, necesară

(2) Prima masă rotundă a fost organizată la Stockholm la 30 septembrie 2008, iar cea de-a doua va fi organizată la Rostock, la 5 și 6 februarie 2009. Mai mult, alte evenimente cum ar fi mese rotunde au fost organizate în Kaunas, la 18 și 19 septembrie 2008, la Gdansk, la 13 noiembrie 2008, la Copenhaga, la 1 și 2 decembrie 2008 și la Helsinki, la 9 decembrie 2008. Consultarea online s-a desfășurat între 3 noiembrie și 31 decembrie 2008.

(3) JO C 309, 16.12.2006, p. 91.

pentru punerea în aplicare a planului de acțiune al acestei strategii. CESE subliniază că, fără angajamentul real al societății civile organizate în Strategia pentru Marea Baltică, nu vor fi posibile punerea în aplicare a măsurilor prevăzute și realizarea obiectivelor sale.

3.2. În prezent, activitatea importantă a diverselor organizații, cum ar fi ONG-urile, asociațiile de consumatori, de întreprinderi sau asociațiile pentru protecția naturii, adesea nu depășește nivelul recomandărilor. Cunoașterea activității desfășurate de acestea este fragmentară, iar măsurile practice pe care le propun sunt rareori aplicate.

3.3. Alături de organismele naționale, regiunile, orașele și asociațiile societății civile organizate sunt, de asemenea, actori-cheie în regiunea Mării Baltice. CESE consideră că este necesar să se clarifice diversele roluri ale acestora, pentru a încuraja organizațiile să colaboreze și să dezvolte acorduri de cooperare. De asemenea, este necesar să se clarifice situația confuză a inițiativelor și proiectelor din cadrul diverselor programe de finanțare, coordonându-se în mod mai eficient programele și ținându-se seama în mod sistematic de prioritățile definite de Strategia pentru Marea Baltică.

3.4. CESE își exprimă preocuparea cu privire la punerea în aplicare și monitorizarea planului de acțiune al Strategiei pentru Marea Baltică și, prin urmare, propune înființarea de către Comisie a unui Forum consultativ al societății civile din regiunea Mării Baltice, însărcinat cu:

- garantarea implicării societății civile organizate în Strategia pentru Marea Baltică;
- transmiterea punctelor de vedere și a recomandărilor societății civile organizate cu privire la subiecte de actualitate către autoritățile competente din cadrul Strategiei pentru Marea Baltică;
- promovarea participării active a societății civile organizate din țările implicate în Strategia pentru Marea Baltică;
- promovarea participării societății civile organizate la punerea în aplicare a Strategiei pentru Marea Baltică la nivel național, regional și comunitar;
- promovarea și sprijinirea dezbaterilor cu publicul și a sensibilizării acestuia cu privire la măsurile din cadrul Strategiei pentru Marea Baltică, la progresele înregistrate și la obiectivele care trebuie îndeplinite, atât în statele membre ale UE, cât și în alte țări care intră în sfera de aplicare a acestei strategii;
- utilizarea a diverse mijloace, cum ar fi vizitele, atelierele și diseminarea celor mai bune practici, pentru a promova crearea de rețele între asociațiile societății civile la nivel regional (atât în interiorul, cât și în exteriorul UE).

3.5. CESE este dispus să înceapă lucrările pregătitoare cu privire la definirea sarcinilor, componenței și funcționării Forumului consultativ al societății civile din regiunea Mării Baltice. Contactele stabilite de CESE cu organizațiile societății civile la nivel regional și experiența sa în domenii similare îi vor permite să conducă activitățile acestui forum. CESE dispune de o experiență foarte pozitivă și de modele funcționale, având în vedere că a asigurat participarea activă a societății civile organizate în proiecte cum ar fi cooperarea în regiunea Mării Mediteraneene ⁽⁴⁾ și cooperarea în rețea în regiunea Mării Negre ⁽⁵⁾.

4. Transformarea regiunii Mării Baltice într-o zonă prosperă din punct de vedere economic

4.1. Punerea în aplicare eficientă a pieței interne a UE în regiune atrage după sine beneficii deosebit de semnificative în termeni de creștere economică. UE, statele naționale și organizațiile internaționale creează structurile instituționale care stau la baza relațiilor economice în regiunea Mării Baltice și care îi permit acesteia să se dezvolte. Este însă evident că responsabilitatea integrării economice o poartă, în cele din urmă, actorii economici înșiși - atât întreprinderile, cât și persoanele fizice. Prin urmare, acesta va fi factorul care va determina succesul integrării economice a regiunii Mării Baltice și rapiditatea creșterii sale economice. În opinia CESE, consolidarea economiei regiunii Mării Baltice va spori în mod considerabil atractivitatea acestei regiuni și va promova crearea unui „brand” al Mării Baltice. Consolidarea economiei regiunii Mării Baltice ar aduce, de asemenea, mari avantaje Uniunii Europene în ansamblu.

4.2. În cele ce urmează, se definesc prioritățile principale în ceea ce privește integrarea pieței și măsurile de promovare a creșterii economice în regiunea Mării Baltice.

4.2.1. Consolidarea bazei tratatelor internaționale

4.2.1.1. Exploatarea posibilităților economice pe care le oferă regiunea Mării Baltice necesită, în primul rând, o extindere importantă a bazei tratatelor internaționale, precum și aprofundarea integrării europene. Cu toate că aderarea Rusiei la OMC și acordurile de cooperare ale acesteia cu UE (noul Acord UE-Rusia) nu privesc în mod exclusiv regiunea Mării Baltice, beneficiile potențiale ale acestor elemente pentru regiune sunt extrem de importante, ele reprezentând motoare ale creșterii economice regionale și factori de dezvoltare. Marea Baltică reprezintă calea naturală cea mai importantă pentru exportul produselor din Rusia și Asia către Europa.

4.2.1.2. CESE își exprimă preocuparea în legătură cu faptul că Rusia nu a semnat Programul Uniunii Europene privind regiunea Mării Baltice (INTERREG IVB 2007-2013), care își propune să facă din această regiune un spațiu propice vieții, muncii și investițiilor.

⁽⁴⁾ CESE a înființat o rețea a consiliilor economice și sociale și a instituțiilor similare din regiunea Euromed în 1995, pe baza mandatului care i-a fost încredințat prin Declarația de la Barcelona.

⁽⁵⁾ JO C 27, 3.2.2009, p. 144.

4.2.1.3. Există un număr de acorduri care țin de puterea de decizie a UE și a statelor sale membre și care ar putea avea un impact extrem de pozitiv asupra regiunii Mării Baltice. Spre exemplu, în prezent, o întreprindere care desfășoară activități economice în fiecare dintre cele nouă țări din regiunea Mării Baltice trebuie să folosească până la opt monede diferite. Doar Finlanda și Germania fac parte din zona euro. Este foarte important să se extindă Uniunea economică și monetară, pentru a include Danemarca, Suedia, Estonia, Letonia, Lituania și Polonia. În special, aderarea Danemarcei și a Suediei la Uniunea economică și monetară ar conferi eficiență și credibilitate eforturilor de exploatare a întregului potențial al regiunii economice a Mării Baltice.

4.2.2. Promovarea funcționării pieței interne

4.2.2.1. Trebuie să se ia mai multe măsuri pentru a asigura funcționarea corectă a pieței interne a regiunii Mării Baltice. În contextul unei specializări crescânde, tot mai multe întreprinderi operează în diverse rețele internaționale constituite în funcție de domeniul de activitate. Prin intermediul clienților, subcontractanților și al partenerilor lor de afaceri, întreprinderile au legături cu piețele și producătorii din întreaga regiune a Mării Baltice. Odată cu creșterea tranzacțiilor comerciale transfrontaliere, este extrem de important ca regiunea Mării Baltice să creeze o piață internă cât mai uniformă posibil, astfel încât schimburile comerciale de mărfuri și servicii, achizițiile publice și fluxurile de investiții să nu fie stânjenite, iar piețele de capital și piețele forței de muncă să funcționeze cât mai bine.

4.2.2.2. Intrarea în vigoare a noului Tratat de la Lisabona în 2010 ar putea să se dovedească foarte importantă pentru statele membre ale UE din regiunea Mării Baltice. Acest tratat consolidează competențele UE în domenii importante pentru industrie cum ar fi uniunea vamală, regulile în materie de concurență și politica comercială.

4.2.2.3. Punerea în aplicare cât mai uniformă a legislației comunitare este, de asemenea, fundamentală. Spre exemplu, un element esențial al Strategiei de la Lisabona revizuite pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă îl reprezintă directiva privind serviciile, care trebuie pusă în aplicare de statele membre până la 28 decembrie 2009. Raportul din februarie 2009 ⁽⁶⁾ al Eurochamber ⁽⁷⁾ scoate în evidență, printre altele, diferențe importante la nivelul punerii în aplicare a acestei directive în statele membre ale UE din regiunea Mării Baltice, atât în ceea ce privește termenele, cât și conținutul. Situația actuală reprezintă pentru statele membre ale UE din regiunea Mării Baltice o ocazie excelentă de a colabora pentru a crea un sistem de afaceri standardizat și centralizat pentru furnizorii de servicii. Acest sistem centralizat de afaceri trebuie să clarifice procedurile de autorizare pentru furnizarea serviciilor, să faciliteze obținerea de informații cu privire la formalitățile administrative și la protecția consumatorilor și să înlesnească, la nivelul furnizorilor de servicii, transferul de la un stat membru la altul.

⁽⁶⁾ Cea de-a 4-a ediție a studiului privind punerea în aplicarea a directivei privind serviciile: www.eurochambres.eu.

⁽⁷⁾ Asociația Camerelor de Comerț și Industrie Europene.

4.2.2.4. Numeroase sectoare esențiale din regiunea Mării Baltice rămân în afara domeniului de aplicare a directivei privind serviciile. Printre acestea se numără anumite servicii de transport, agențiile de ocupare temporară a forței de muncă (interimat), serviciile financiare și serviciile medicale. Aceste servicii necesită, de asemenea, o piață internă funcțională, mai ales dacă trebuie ca întreprinderile să fie active în domeniul prestării de servicii.

4.2.2.5. Există încă diverse bariere comerciale care frânează funcționarea eficientă a întreprinderilor din regiunea Mării Baltice. Uniunea Europeană și alți actori implicați au încă multe de făcut în această regiune în ceea ce privește consolidarea principiilor de bază ale statului de drept și, în special, eradicarea corupției.

4.2.2.6. CESE dorește să atragă atenția asupra unui exemplu excelent de înlesnire a schimburilor comerciale între UE și Rusia. La 1 ianuarie 2009, a fost lansat un proiect-pilot privind transmiterea electronică a datelor referitoare la vămuire. În acest stadiu inițial, Rusia și opt state membre ale UE, dintre care trei din regiunea Mării Baltice (Letonia, Suedia și Finlanda) au fost implicate în acest proiect. Alte trei țări baltice (Lituania, Estonia și Polonia) li se vor alătura în cursul anului 2009. Acest proiect marchează primul pas spre modernizarea procedurilor vamale între Rusia și UE. Sunt necesare măsuri mai susținute de armonizare pentru a înlesni vămuirea, astfel încât să se reducă situațiile favorabile activității infracționale în acest domeniu. Armonizarea va îmbunătăți logistica și va scădea costurile întreprinderilor.

4.2.3. Infrastructura

4.2.3.1. Infrastructura necesită interconectarea rețelelor de transport maritim, fluvial, terestru și aerian din statele membre. Aceasta presupune concurență și planificări comune, astfel încât rutele să fie conectate fără întreruperi. Totodată, trebuie să se acorde o atenție sporită calității acestora. În cadrul cooperării dintre statele membre și, în mod special, al cooperării cu Rusia, este necesar să se dezvolte lanțuri eficiente de transport, la prețuri accesibile, și să se elimine blocajele. Acest obiectiv s-ar putea realiza prin utilizarea la maximum a conceptului de „autostrăzi maritime” ale Mării Baltice, a politicii TEN comunitare⁽⁸⁾ privind rețelele de transport și a viitorului parteneriat în materie de logistică și transporturi din cadrul Dimensiunii Nordice. Orice analiză în acest domeniu trebuie să includă statele vecine ale UE și rutele de transport transeuropene. Aceasta este o condiție esențială a îmbunătățirii mobilității mărfurilor, serviciilor și a forței de muncă.

4.2.4. Stimularea creșterii economice

4.2.4.1. Mai multe studii demonstrează că există o corelare pozitivă între creșterea economică și eficiența sistemului juridic⁽⁹⁾. Protecția necorespunzătoare a proprietății, corupția și incertitudinea în ceea ce privește onorarea contractelor și independența puterii judecătorești, precum și aplicarea și interpretarea

inconsecvente ale legii determină încetinirea creșterii economice. Aceasta sporește gradul de risc al investițiilor, prin urmare fluxul acestora scade. Țările din regiunea Mării Baltice ar putea conveni să adopte măsuri comune pentru a remedia orice lacună în această privință. Strategia pentru Marea Baltică ar oferi o bază excelentă de acțiune în acest sens.

4.2.4.2. Există diferențe substanțiale între cele nouă țări din regiunea Mării Baltice, privind diverse aspecte. Țările din regiunea Mării Baltice și relațiile lor economice s-au schimbat semnificativ în ultimii 20 de ani. Nivelurile de dezvoltare economică și structurile industriale diferă de la o țară la alta, iar noile posibilități de afaceri create de diferențele în materie de ofertă și cerere și de diversitate ar trebui exploatate mai eficient decât până în prezent. Marile tendințe care se manifestă în regiune, precum integrarea europeană, statutului internațional în schimbare al Rusiei și schimbările globale din domeniile energiei, mărfurilor și pieței serviciilor ar trebui exploatate într-un mod durabil din punct de vedere comercial și economic. Aceasta presupune ca actorii societății civile să dispună de condiții de bază și de stimulente pentru activitățile pe care le desfășoară.

4.2.4.3. CESE subliniază că creșterea economică și producția eficientă nu intră neapărat în opoziție cu problemele privind protecția mediului. Dimpotrivă, ar trebui evidențiate posibilitățile de dezvoltare oferite de interacțiunea dintre o economie în creștere și diversificată și un mediu înconjurător mai curat.

4.2.5. Cooperarea în domeniul cercetării și inovării

4.2.5.1. Este demn de interes faptul că în regiunea Mării Baltice sunt în curs de realizare proiecte de inovare comune, sub formă de clustere. De exemplu, Centrul de inovare Nordisk (NICE) a lansat peste 100 de diverse proiecte și rețele transfrontaliere, care au fost grupate tematic: sectoare creative, tehnologii de mediu, micro și nanotehnologie, construcții inovatoare, complemente alimentare și siguranță alimentară.

4.2.5.2. CESE insistă asupra importanței majore a așa-numitei „a cincea libertate” și asupra cooperării între cercetători, studenți și profesori, precum și între sectorul public și cel privat. Ar trebui să se depună eforturi pentru promovarea schimburilor de cercetători între institutele de cercetare și universități. De exemplu, dezvoltarea condițiilor de funcționare a clusterelor implică îndepărtarea barierelor care stau în calea cercetării la nivel național, prin crearea unui sistem comun țărilor din regiunea Mării Baltice, care să combine fondurile de cercetare provenite din surse naționale. În conformitate cu Strategia de la Lisabona revizuită, fiecare stat membru din regiunea Mării Baltice ar trebui să se străduiască să ridice volumul cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare la 3 % din Produsul Național Brut.

⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/consultations/2009_04_30_ten_t_green_paper_en.htm

⁽⁹⁾ Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Raport de tranziție 2005: întreprinderi în tranziție și Banca Mondială (2008), Programul de cercetare în macroeconomie și dezvoltare economică, Climatul de investiții și microeconomia dezvoltării, Instituții și guvernare. A se vedea și <http://www.enterprisesurveys.org/> privind condițiile climatului de afaceri din diferite țări.

4.2.5.3. Comunitățile oamenilor de știință și cercetătorilor din cele opt țări ale regiunii Mării Baltice care sunt state membre ale UE au participat activ la proiectele BONUS ERA-NET. În 2008, în cadrul celui de-al șaptelea Program-cadru pentru cercetare al UE, Comisia a aprobat Programul comun de cercetare pentru Marea Baltică (BONUS+), care este finanțat în comun de UE și de organisme naționale de finanțare a activității de cercetare din țările riverane Mării Baltice. CESE salută cu căldură instituirea acestui nou program permanent de cercetare al regiunii Mării Baltice BONUS + și speră mai ales că rezultatele acestuia vor avea un impact mai mare decât a fost cazul până în prezent asupra protecției regiunii Mării Baltice, precum și asupra dezvoltării sale durabile.

4.2.6. Mobilitatea forței de muncă

4.2.6.1. Deși au trecut cinci ani de la extinderea UE în regiune, nu s-a realizat încă libera circulație a forței de muncă pe teritoriul UE. Cu toate acestea, începând din 30 martie 2008, toate statele membre ale UE din regiunea Mării Baltice intră sub incidența dispozițiilor Convenției Schengen, care înlesnesc libera circulație a persoanelor. CESE consideră că trebuie să se încheie perioada de tranziție necesară liberei circulații a forței de muncă. Circulația forței de muncă și a competențelor dintr-o țară în alta, așa-numita „circulație a creierelor”, este avantajoasă pentru toți. Pentru a asigura disponibilitatea forței de muncă calificate, întreaga regiune a Mării Baltice trebuie să adopte rapid o politică privind migrația bazată pe ocuparea forței de muncă. Acest lucru este necesar chiar dacă, într-o perioadă de încetinire economică, oferta în materie de mână de lucru pare destinată să crească în această regiune pentru un timp. Ar trebui să se depună eforturi și pentru o promovare sporită a alinierii ofertei de locuri de muncă la profilul lucrătorilor. Cultura muncii și condițiile minime de lucru trebuie armonizate în scopul evitării denaturării concurenței și al asigurării respectării drepturilor fundamentale ale angajaților. În ceea ce privește formarea profesională a persoanelor pentru piața forței de muncă, obiectivul trebuie să fie elaborarea unei structuri comune pentru formarea profesională și a unei liste a calificărilor profesionale. Mai sunt multe de făcut în întreaga regiune baltică în promovarea stimulentei pentru muncă și în facilitarea circulației dintr-un loc în altul sau dintr-o țară în alta.

4.2.6.2. Rețeaua sindicală a regiunii Mării Baltice (BASTUN) tocmai a început un proiect comun de trei ani, cu participarea a mii de parteneri din diferite țări în regiune. Acesta urmărește să facă din această regiune un model european de politică transnațională a pieței forței de muncă, precum și un spațiu propice vieții, muncii și investițiilor. Rețeaua sindicală a regiunii Mării Baltice (BASTUN) este unul din partenerii-cheie implicați în proiectul BSLN ⁽¹⁰⁾.

5. Transformarea regiunii Mării Baltice într-un spațiu de dezvoltare durabilă din punctul de vedere al protecției mediului

5.1. Scopul este transformarea regiunii Mării Baltice într-o regiune durabilă din punctul de vedere al protecției mediului. Marea Baltică este un bazin relativ redus ca întindere și adâncime, cu apă salmastră, caracteristici care o fac extrem de vulnerabilă din punct de vedere ecologic.

5.2. În ultimii douăzeci ani, starea Mării Baltice s-a deteriorat îngrijorător. Volumul deșeurilor deversate rămâne inadmisibil. Eutrofizarea Mării Baltice și nivelul ridicat de substanțe poluante înseamnă că nivelul de elemente nutritive și frecvența algelor și a florei sunt în creștere. Creșterea cantității de alge este direct determinată de concentrațiile înalte de azot și fosfor, principalii nutrienți ai acestora.

5.3. Peste 85 de milioane de persoane trăiesc în zona de drenaj a Mării Baltice. Acestea sunt din ce în ce mai conștiente de deteriorarea situației. Dificultățile în ceea ce privește adoptarea de măsuri pentru protejarea Mării Baltice sunt determinate de faptul că nouă țări, cu stadii de dezvoltare diferite, sunt situate pe coasta Mării Baltice și în jur de 12 țări, inclusiv Belarus și Ucraina, sunt situate în zona de drenaj. Acest fapt a îngreunat munca de coordonare între diferitele părți interesate. În opinia CESE, starea alarmantă a Mării Baltice impune adoptarea imediată de măsuri transfrontaliere eficiente ⁽¹¹⁾.

5.4. CESE consideră că modalitatea cea mai rapidă și mai eficientă de îmbunătățire a stării generale a Mării Baltice este abordarea la un nivel foarte localizat a principalelor surse de poluare. În Golful Finlandei, de exemplu, unicul mare poluator este orașul Sankt Petersburg, care nu ia încă toate măsurile pentru evacuarea nutrienților din apele sale reziduale. Cu toate acestea, s-au înregistrat progrese semnificative. Odată cu cea mai mare stație de epurare a apelor reziduale, intrată în funcțiune în 2007, precipitarea chimică a fosforului din apele reziduale a contribuit la reducerea semnificativă a poluării cu fosfor și a algelor în Golful Finlandei. În special, emisiile fugitive provenite din agricultură trebuie abordate în mod mai eficient în toate statele riverane Mării Baltice. Reducerea acestora ar îmbunătăți substanțial calitatea apelor costiere.

5.5. CESE consideră că Planul de acțiune pentru Marea Baltică al HELCOM ⁽¹²⁾ constituie cel mai important instrument de stopare a eutrofizării Mării Baltice. Toate țările riverane și Comisia Europeană au semnat acest acord în 2007.

6. Energie și siguranță maritimă

6.1. CESE a elaborat un aviz special privind dimensiunea externă a politicii energetice a UE ⁽¹³⁾, în care afirmă că UE acordă o importanță majoră chestiunilor energetice implicate în Strategia pentru Marea Baltică. Cooperarea energetică în regiune acoperă în principal țările consumatoare de energie și țările de tranzit de energie. Principalul aspect îl reprezintă conexiunea cu Rusia. Stabilirea unui nou acord între UE și Rusia (Noul acord UE-Rusia), bazat pe principiile reciprocității și înțelegerii reciproce, care să acopere și aspectele energetice, ar trebui să constituie o prioritate specială a regiunii Mării Baltice. Rusia ar trebui să permită tranziția gazului în rețeaua sa și să permită companiilor europene să investească în dezvoltarea rețelilor sale energetice și a surselor sale de energie.

⁽¹⁰⁾ Printre parteneri se numără organizațiile centrale ale angajaților, federațiile internaționale ale angajaților, Consiliul Statelor din regiunea Mării Baltice (CBSS), organizațiile centrale ale angajatorilor și Institutul german pentru politică socială și de formare profesională.

⁽¹¹⁾ <http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/balticseascorecard2008.pdf>

⁽¹²⁾ www.helcom.fi

⁽¹³⁾ JO C 182, 4.8.2009, p. 8.

6.2. Având în vedere că fragilul ecosistem al Mării Baltice este deja foarte poluat, proiectul prevăzut de gazoduct baltic „Nord Stream” trebuie să îndeplinească condiții stricte de siguranță și de mediu. De exemplu, după al Doilea Război Mondial, au fost scufundate în Marea Baltică arme, muniții și arme chimice și nu se cunoaște locul exact în care se află și nici starea în care se găsesc acestea. CESE susține Rezoluția Parlamentului European ⁽¹⁴⁾ din 8 iulie 2008 și recomandă cu fermitate părților implicate în proiectul de gazoduct „Nord Stream” să analizeze temeinic dacă există posibilități alternative pentru a instala această conductă în alt loc, în special pe țarm. Independent de viitorul gazoductului nord-european, Rusia va trebui să respecte necondiționat cadrul juridic al pieței gazului din UE, inclusiv în ceea ce privește accesul terțelor părți.

6.2.1. Siguranța maritimă constituie un serios motiv de îngrijorare pentru statele riverane. Cantitatea de petrol transportată pe Marea Baltică, care a crescut de șapte ori în cursul ultimilor 15 ani, constituie o provocare majoră în materie de protecție a mediului. În 2007, cantitatea de petrol transportată pe Marea Baltică a fost de 145 de milioane de tone, iar până în 2015, se estimează că aceasta va crește până la 240 de milioane de tone. Această cooperare dintre statele riverane Mării Baltice a avut ca rezultat Organizația Maritimă Internațională (OMI), desemnând Marea Baltică ca o zonă extrem de sensibilă. Utilizarea pe scară mai largă a navelor cu fund dublu și înveliș dublu, obligatorie începând din 2010, va ajuta la prevenirea posibilelor scurgeri de petrol. Cu toate acestea, CESE solicită țărilor din regiunea Mării Baltice să dezvolte un sistem comun de monitorizare și schimb de informații pentru o mai bună promovare a siguranței maritime.

6.2.2. Emisiile de nutrienți produse de nave pot fi reduse prin modificarea cerințelor în materie de ape reziduale cuprinse în Anexa IV a Convenției MARPOL. Obiectivul Directivei 2009/59/CE a fost să dezvolte instalațiile portuare de preluare a apelor reziduale provenite din exploatarea navelor și a apelor de condensare. De asemenea, acțiunea voluntară de reducere a apei reziduale ar putea fi încurajată, de exemplu, prin creșterea numărului și a volumului de instalații de receptare din porturi. Porturile Mării Baltice trebuie, de asemenea, să se asigure că dispun de condiții de funcționare suficient de flexibile și de rapide pentru a rezolva problemele legate de vasele de croazieră de mari dimensiuni ⁽¹⁵⁾.

6.3. Cu toată că eutrofizarea Mării Baltice nu este afectată în mod semnificativ de deversările navelor, acestea sunt mai ușor de redus decât emisiile fugitive, prin urmare nu trebuie trecute cu vederea.

7. Reducerea emisiilor provenind din agricultură

7.1. Planul de acțiune pentru Marea Baltică al HELCOM stabilește obiective minime clare în ceea ce privește poluarea cu

⁽¹⁴⁾ Rezoluția Parlamentului European din 8 iulie 2008 privind impactul asupra mediului al viitoarelor conducte de gaze din Marea Baltică, conductă care urmează să lege Rusia de Germania (petițiile nr. 0614/2007 și 0952/2007) [2007/2118(INI)].

⁽¹⁵⁾ Ar trebui, de asemenea, pusă integral în aplicare recomandarea HELCOM 28E10 privind neaplicarea unui sistem de taxe speciale deșeurilor generate de nave și deșeurilor marine capturate în plasele de pescuit în zona Mării Baltice.

nutrienți pentru fiecare țară din regiunea Mării Baltice. Îndeplinirea acestor obiective presupune ca anumite elemente ale politicii agricole comune a UE să fie dezvoltate astfel încât să ia în considerare și condițiile speciale ale producției agricole și ale mediului din regiunea Mării Baltice ⁽¹⁶⁾. În acest sens, este constructiv faptul că, în proiectul său de plan de acțiune, Comisia a ținut seama pe larg de propunerile privind durabilitatea, mediul și agricultura ale organizațiilor agricole din țările din regiunea Mării Baltice. Printre acestea se numără măsuri specifice privind tehnologiile de mediu, consultanța, gestionarea îngrășămintelor, precum și punerea în aplicare și administrarea dispozițiilor comunitare cu privire la pesticide, furaje și alimente.

În acest sens, este extrem de importantă cooperarea dintre actorii implicați și diverse organizații, precum cele ale producătorilor agricoli, cele de protecție a mediului sau ale consumatorilor din diferitele state membre. Este esențial pentru acest sector să se ajungă la un acord asupra celor mai bune practici, care să fie aplicate și difuzate în țările respective.

Practicile care pot fi utilizate sistematic de diferiți actori ar trebui aplicate în cadrul programelor de dezvoltare agricolă în noua perioadă de programare. De asemenea, ar trebui căutate metode de îmbunătățire a utilizării îngrășămintelor și energiei ⁽¹⁷⁾.

8. Reducerea emisiilor de fosfor și de azot printr-o tratare mai eficientă a apelor reziduale

8.1. CESE consideră că aplicarea în totalitate a directivei privind tratarea apelor urbane reziduale ⁽¹⁸⁾ reprezintă pasul cel mai important în direcția reducerii emisiilor de azot și de fosfor. O altă măsură importantă pentru eliminarea mai eficientă a fosforului este punerea în aplicare a recomandării HELCOM 28E/5. Cu toate acestea, termenele prevăzute în prezent sunt prea generoase, dată fiind starea alarmantă a Mării Baltice. Sunt necesare obiective mai ambițioase. CESE acordă o mare importanță îmbunătățirii eficienței acestor procese tehnice și chimice de tratare eficiente, având în vedere că acestea sunt rentabile și produc rezultate rapide.

⁽¹⁶⁾ Ar trebui garantată punerea în aplicare eficientă a planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice cuprinse în Directiva-cadru privind apa. Protecția apelor utilizate în agricultură poate fi îmbunătățită acordându-se prioritate zonelor sensibile din punct de vedere ecologic.

⁽¹⁷⁾ Pentru reducerea aportului de substanțe utilizate în agricultură în Marea Baltică, sunt necesare inovații în politica agricolă, atât în ceea ce privește planificarea, cât și punerea în aplicare a măsurilor. În materie de noi practici, licitațiile concurențiale voluntare într-un sistem agro-ecologic ar putea constitui un exemplu. Context: licitația concurențială constituie o măsură voluntară prin care măsurile se concentrează asupra acelor domenii în care riscul de aport de substanțe nutritive este cel mai ridicat, iar raportul cost-eficiență în ceea ce privește măsurile de protecție este cel mai bun. Pe baza ofertelor, autoritățile plătesc agricultorii în funcție de avantajul ecologic al măsurilor care privesc fiecare teren agricol oferit programului, în locul subvențiilor forfetare actuale.

⁽¹⁸⁾ Directiva Consiliului 91/271/CEE privind tratarea apelor urbane reziduale.

8.2. Fundația „John Nurminen” este un bun exemplu pentru modul în care societatea civilă organizată poate acționa în scopul protejării mediului în regiunea Mării Baltice. Obiectivul principal al proiectului Fundației „John Nurminen” pentru o Mare Baltică curată este stoparea eutrofizării acesteia și sensibilizarea la problemele de mediu din zonă ⁽¹⁹⁾. Accentul este pus în principal pe măsurile care produc impactul cel mai rapid și cele mai rentabil asupra mediului natural și posibilităților de utilizare ale Mării Baltice. Donațiile finanțează măsuri precum îmbunătățirea eliminării chimice a fosforului din apele reziduale urbane care se revarsă în

Marea Baltică. Avantajul oferit de fundație, ca actor activ în protejarea mediului, vine și din faptul că este o organizație non-profit, flexibilă și nesupusă constrângerilor birocratice.

8.3. CESE consideră că inițiativele venite din partea societății civile pot juca un rol semnificativ chiar și în sectoarele gestionate în mod tradițional de sectorul public. Competența, cunoștințele și abordările sectorului privat și sectorului terțiar pot completa măsurile puse în aplicare de sectorul public.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ <http://www.johnnurmisenstio.fi/?lang=en>

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 453-a SESIUNE PLENARĂ DIN 13 ȘI 14 MAI 2009

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de abrogare a Directivelor 71/317/CEE, 71/347/CEE, 71/349/CEE, 74/148/CEE, 75/33/CEE, 76/765/CEE, 76/766/CEE și 86/217/CEE ale Consiliului privind metrologia

COM(2008) 801 final – 2008/0227 (COD)

(2009/C 277/09)

Raportor **dl SALVATORE**

La 19 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de abrogare a Directivelor 71/317/CEE, 71/347/CEE, 71/349/CEE, 74/148/CEE, 75/33/CEE, 76/765/CEE, 76/766/CEE și 86/217/CEE ale Consiliului privind metrologia

COM(2008) 801 final - 2008/0227 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 aprilie 2009. Raportor: dl SALVATORE.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz în unanimitate.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este de acord cu propunerea Comisiei de abrogare a Directivelor 71/317/CEE, 71/347/CEE, 71/349/CEE, 74/148/CEE, 75/33/CEE, 76/765/CEE, 76/766/CEE și 86/217/CEE privind sectorul metrologiei și împărtășește motivația acesteia. Într-adevăr, directivele avute în vedere pot fi considerate caduce, nemaifiind adecvate urmării obiectivului pentru care au fost concepute, și anume armonizarea legislațiilor naționale cu privire la diferite categorii de instrumente de măsură.

1.2. CESE ia notă de rezultatele consultării publice și ale studiului extern solicitat de Comisie, conform cărora:

- a) în sectoarele la care se referă cele opt directive nu există obstacole în calea comerțului;
- b) în realitate, directivele sunt utilizate tot mai rar, deoarece fac referire la instrumente ieșite din uz;

- c) normele internaționale și cele naționale bazate pe principiul recunoașterii reciproce iau în calcul progresul tehnologic.

1.3. Dat fiind că dispozițiile naționale din acest sector sunt destinate atât să asigure eliminarea obstacolelor din calea comerțului, cât și să vegheze la aplicarea directivelor examinate, CESE speră ca, după abrogarea acestor directive, statele membre să nu aducă modificări dispozițiilor legale actuale.

2. Introducere

2.1. Simplificarea corpusului normativ în vigoare constituie o acțiune prioritară a UE, după cum rezultă din programul „O mai bună legiferare”, izvorât din Strategia de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă. Acesta are ca obiectiv să facă legislația comunitară și națională mai puțin împovărătoare, mai ușor aplicabilă și, prin urmare, mai eficientă pentru realizarea obiectivelor propuse.

2.2. Obiectivul general este acela de a promova un cadru normativ european care să satisfacă cele mai riguroase criterii legislative, respectând totodată principiile subsidiarității și proporționalității.

2.3. În conformitate cu aceste principii, revizuirea *acquis-ului comunitar* se dovedește un proces continuu și sistematic, care permite instituțiilor legislative să reexamineze legislația, luând în considerare interesele tuturor părților implicate.

2.4. Comisia recurge la abrogare ca metodă de simplificare în toate cazurile care privesc acte juridice devenite irelevante sau caduce ca urmare a progresului tehnic sau tehnologic, a evoluției politicilor UE, a schimbărilor survenite în aplicarea reglementărilor tratatelor sau a elaborării de norme internaționale.

3. Context

3.1. Cadru normativ definit prin directivele 71/317/CEE, 71/347/CEE, 71/349/CEE, 74/148/CEE, 75/33/CEE, 76/765/CEE, 76/766/CEE și 86/217/CEE privind sectorul metrologiei a fost instituit în anii 70, pentru a înlătura obstacolele din calea liberei circulații a mărfurilor pe piața internă, obstacole rezultate din diversitatea normelor naționale din acest sector.

3.2. Comisia subliniază că acest cadru normativ, definit prin cele opt directive CEE privind metrologia, poate fi considerat, în fapt, depășit, întrucât normele naționale din acest sector au evoluat treptat, în conformitate cu exigențele adaptării la progresele tehnologice și la standardele impuse de normele internaționale ⁽¹⁾. Stipularea unor clauze de recunoaștere reciprocă a garantat acceptarea inclusiv a unor instrumente de măsură cu performanțe de nivel similar, cu toate că acestea au fost produse în conformitate cu normele altui stat membru.

3.3. Pe baza unei consultări publice și a unui studiu extern, Comisia a luat act de faptul că în sectoarele reglementate de aceste directive, deci inclusiv de propunerea analizată aici, nu există în

prezent obstacole în calea comerțului. Totodată, directivele fac referire la instrumente utilizate tot mai rar.

3.4. Propunerea Comisiei de a abroga cele opt directive în cauză este determinată de necesitatea de a concilia două obiective diferite: reducerea aparatului legislativ european și menținerea neschimbată a pieței interne.

4. Comentarii

4.1. Propunerea Comisiei, evaluată în lumina intenției declarate de a reduce aparatul legislativ european și, în acest context, de a păstra neschimbată piața internă, se dovedește valabilă. În sectorul în care se aplică directivele în cauză, există o reglementare națională modelată pe standardele prevăzute de normele internaționale în domeniu, bazată pe principiul recunoașterii reciproce și adaptată la progresul tehnologic. Aceasta îndeplinește aceleași funcții ca și un sistem normativ de armonizare, așa cum este cel circumscris de cele opt directive a căror abrogare se propune.

4.2. Abrogarea celor opt directive din sectorul metrologiei este în conformitate cu strategia urmărită la nivelul UE, de simplificare a *acquis-ului comunitar* prin abrogarea actelor legislative care, prin impactul lor redus, au devenit irelevante și, deci, caduce.

4.3. CESE consideră că, după abrogarea directivelor, pentru a se garanta eficacitatea unui sistem bazat pe standardizarea voluntară, este oportună instituirea de controale periodice ale sistemelor normative naționale, atât în ceea ce privește noile, cât și vechile tehnologii.

4.4. CESE recunoaște și apreciază efortul depus de Comisie pentru implicarea tuturor părților interesate în acest sector, pe care își bazează propunerea de față. Acest efort este dovedit de amplă consultare externă care a fost întreprinsă între lunile mai și iulie 2008, menită să înregistreze înregistrării reacțiile producătorilor de instrumente de măsură, ale clienților acestora, ale consumatorilor și ale autorităților.

Bruxelles, 14 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁾ Dispozițiile standard și recomandările internaționale menite să le ofere statelor membre o bază comună la nivel internațional pentru definirea legislațiilor naționale în domeniu sunt, în special, cele prevăzute în cadrul OIML (Organizația Internațională de Metrologie Legală). Această organizație, înființată în anul 1955 pe baza unei convenții, cu scopul de a promova armonizarea globală a procedurilor de metrologie legală, reprezintă o organizație interguvernamentală care, prin intermediul unei structuri tehnice răspândite în întreaga lume, le furnizează statelor membre orientări metrologice pentru elaborarea de norme valabile la nivel regional și național cu privire la fabricarea și utilizarea de instrumente de măsură pentru aplicațiile din domeniul metrologiei legale.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice

COM(2008) 543 final – 2008/0211 (COD)

(2009/C 277/10)

Raportor: **d-l Richard ADAMS**

La 12 ianuarie 2009, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice

COM(2008) 543 final - 2008/0211 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2009. Raportor: d-l ADAMS.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 173 voturi pentru, 14 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE întâmpină cu satisfacție această directivă mult așteptată, care va standardiza și va reglementa selecția, utilizarea și tratarea animalelor în scopuri științifice, dar are rezerve în ceea ce privește măsura în care, în practică, directiva va înlocui, va reduce și va perfecționa utilizarea animalelor în contextul cercetării. În consecință, Comitetul ar dori să sublinieze următoarele recomandări, în completarea celor incluse în aviz.

1.2. Comisia ar trebui să monitorizeze mai îndeaproape numărul animalelor utilizate în scopuri științifice. Pentru aceasta, ar putea fi necesare noi abordări sectoriale pentru colectarea de date și pentru monitorizare, dintre care unele nu vor intra în domeniul de aplicare al propunerii de directivă.

1.3. Directiva ar trebui să impună armonizarea criteriilor de evaluare a cercetării în ansamblul statelor membre și să stabilească faptul că autoritățile competente din fiecare stat membru dețin o bază de date a experimentelor pe animale în curs, pe care o utilizează în mod eficient în momentul aprobării proiectelor și procedurilor.

1.4. Rolul CEVMA trebuie să treacă de la cel de suport al activității de cercetare la un rol central de coordonare. Ar trebui înființat un centru UE de excelență pentru promovarea și prioritizarea perfecționării metodelor menite să înlocuiască, să reducă și să perfecționeze toate activitățile de cercetare care utilizează animale, inclusiv în cercetarea medicală elementară. Această abordare generală cunoscută în engleză ca „cei 3 R” (*replace, reduce and refine*) a fost definită pentru prima oară în 1958.

1.5. Trebuie acordată o atenție specială experimentelor „intense” în cadrul eforturilor de găsire a unor alternative care să evite

suferința. Procedurile care pot provoca dureri, suferințe sau spaimă intense pot fi efectuate numai în cazurile în care nu există metode de cercetare alternative și eficiente care să permită cercetarea anumitor boli care afectează grav sănătatea umană. „Intens” este definit ca fiind un nivel de suferință sau spaimă superior celui „grav” în clasificarea pe grupe de intensitate stabilită de directivă.

1.6. Directiva ar trebui să specifice că, de îndată ce va fi practic posibil, primatele neumane vor fi utilizate în experimente doar în cazul în care sunt urmașii unor primat neumane crescute în captivitate.

1.7. Directiva ar trebui să indice în mod clar faptul că nu se limitează dreptul statelor membre de a aplica sau adopta măsuri mai stricte în privința îngrijirii și adăpostirii animalelor de laborator.

1.8. CESE îndeamnă comunitatea științifică să recunoască faptul că programele lor de cercetare pot deveni pe deplin compatibile cu obiectivele celor 3R, atât în practică, cât și în principiu și să se angajeze în acest sens printr-o abordare dinamică.

2. Introducere

2.1. Bunăstarea și protecția animalelor, fie ele domestice sau de fermă, reprezintă o chestiune tratată într-un număr mare de directive, decizii și regulamente ale UE. Protocolul 33 privind protecția și bunăstarea animalelor⁽¹⁾, anexat la Tratatul de la Amsterdam, introduce o abordare: „în dorința de a îmbunătăți protecția și respectul față de bunăstarea animalelor ca

⁽¹⁾ JO C 340, 10.11.1997

ființe sensibile”. În acest fel, UE recunoaște că animalele au un statut intrinsec superior celui al bunurilor sau obiectelor, iar comportamentul nostru față de acestea trebuie să respecte atât considerațiile etice cât și reglementările juridice. Speciilor evolute de animale li se conferă acest statut deoarece, ca și ființele umane, acestea percep senzații de durere și de plăcere, sunt conștiente de propria lor existență și preferă o viață lungă și plăcută. Unele specii, întrucât au un sistem nervos similar cu cel al oamenilor, sunt utilizate pe scară largă în experimentele de laborator în diverse scopuri. Rezultatele acestor teste pot fi mai mult sau mai puțin benefice pentru oameni, pentru animalele însele și pentru mediu, însă totodată, în unele cazuri, pot provoca anxietatea, suferința și moartea animalelor în cauză.

2.2. Directiva propusă, de revizuire a unui act legislativ din 1986 ⁽²⁾, poate fi considerată ca făcând parte dintr-o serie de acte legislative în care se reflectă o schimbare de atitudine față de utilizarea animalelor. Recent, Comitetul a elaborat avize pe baza ultimelor revizuiți ale directivelor privind uciderea animalelor și transportarea acestora și a introducerii unui Plan de acțiune comunitar privind protecția și bunăstarea animalelor ⁽³⁾. De asemenea, anul acesta a fost introdusă în toată Uniunea Europeană o interdicție aproape totală a vânzării de produse cosmetice testate pe animale și au fost interzise orice fel de experimente pe animale pentru produsele cosmetice ⁽⁴⁾.

2.3. Propunerea de directivă privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice, care va face parte din corpusul legislativ menționat, își însușește obiectivul general, susținut în principiu de comunitatea științifică în general, de a înlocui, a reduce și a perfecționa utilizarea animalelor în cercetare (cunoscut sub numele de „cei trei R”, *replacement, reduction and refinement*) De aceea, avizul Comitetului va analiza dacă propunerea contribuie la îndeplinirea obiectivului și în ce măsură s-a ajuns la un echilibru între bunăstarea animală, interesul uman și progresul științific.

3. Sinteza propunerii de directivă

3.1. Domeniul de aplicare și scopurile permise

3.1.1. Directiva se va aplica în cazul animalelor (în special al vertebratelor) crescute special sau utilizate în scopuri științifice. Sunt excluse practicile agricole, zootehnice și veterinare. Scopurile permise sunt cercetarea fundamentală pentru progresul științelor biologice și comportamentale, cercetarea care vizează profilaxia, prevenirea, diagnosticarea sau tratarea bolilor sau evaluarea, detectarea, controlul sau modificarea bolilor fiziologice,

dezvoltarea, producerea sau testarea medicamentelor, a produselor alimentare și a altor produse în scopurile de mai sus, protecția mediului în interesul bunăstării oamenilor, cercetarea în scopul conservării speciilor, învățământul superior sau formarea profesională și investigațiile medico-legale.

3.2. Tipuri de animale

3.2.1. Primatelor trebuie să fie crescute special pentru cercetare și pot fi utilizate doar în cadrul procedurilor care „vizează profilaxia, diagnosticarea, prevenirea sau tratarea bolilor care amenință sau deteriorează viața ființelor umane”. Utilizarea maimuțelor mari este interzisă, deși există o procedură de „salvagardare” care permite statelor membre, cu acordul Comisiei Europene, să autorizeze utilizarea acestora pentru cercetarea considerată esențială în scopul conservării speciilor sau în cazul apariției neașteptate a unei boli care pune în pericol viața umană. Speciile pe cale de dispariție pot fi utilizate doar pentru cercetarea și testarea transferabilă sau aplicată, dar nu și pentru cercetarea fundamentală; nu vor putea fi utilizate animale rătăcite și nedomesticite din specii domestice, nici cele capturate din sălbăticie, decât pe baza unei justificări științifice. De asemenea, speciile comune „de laborator” (șoareci, șobolani, cobai, hamsteri, gerbili, iepuri, broaște, câini, pisici) trebuie să fie crescute în scopuri științifice.

3.3. Intensitatea procedurilor

3.3.1. Sunt definite patru tipuri de proceduri: de slabă intensitate, moderate, intense și fără recuperare (sacrificare sub anestezie generală). Comisia va stabili criteriile de clasificare a procedurilor, care vor trebui să fie adoptate de un comitet de reglementare. Aceste criterii sunt importante pentru măsurile care trebuie luate privind îngrijirea și bunăstarea și pentru reutilizarea unui animal pentru testare, aplicându-se o serie de restricții.

3.4. Autorizarea

3.4.1. Persoanele fizice vor trebui să dețină autorizații pentru a monitoriza și efectua procedurile, a sacrifica animalele prin metode umane și pentru a monitoriza personalul care se ocupă cu îngrijirea animalelor. Instituțiile vor trebui să dețină autorizații pentru creșterea, furnizarea sau utilizarea animalelor în cadrul procedurilor. Personalul desemnat va trebui să poarte răspunderea proiectelor și să rezolve cazurile de încălcare a normelor. Fiecare instituție trebuie să dispună de un organ permanent de control etic. Autoritățile competente, desemnate de statele membre, vor putea acorda autorizații pe perioade de până la 4 ani, pe baza unei evaluări etice transparente, care va trebui să includă o justificare științifică sau juridică a proiectului, aplicarea principiului celor trei R în planificarea proiectului, intensitatea procedurilor utilizate și o estimare a vătămarilor și a beneficiilor (se evaluează dacă utilizarea animalului și suferința acestuia sunt justificate de un progres preconizat al științei, de care să beneficieze în final ființele umane, animalele sau mediul).

⁽²⁾ JO L 358, 18.12.1986

⁽³⁾ JO C 28, 3.2.2006, p. 25, JO C 151, 17.6.2008, p. 13, JO C 161, 13.7.2007, p. 54, JO C 324, 30.12.2006, p. 18, avizul suplimentar CESE 879/2009 (NAT/431) adoptat la 13 mai 2009.

⁽⁴⁾ JO L 262, 27.9.1976, JO L 66, 11.3.2003.

3.4.2. Se vor publica rezumate netehnice în toate solicitările de autorizare a proiectelor. De asemenea, statele membre vor putea decide să utilizeze un sistem simplificat de solicitare a autorizațiilor (fără rezumate) în cazul în care proiectul respectiv include doar proceduri clasificate ca „de slabă intensitate” și nu utilizează primare.

3.5. Îngrijirea și inspecțiile

3.5.1. Liniile directe ale Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și în alte scopuri științifice (Consiliul European, seria Tratatelor europene (STE) - nr. 123) privind adăpostirea și îngrijirea animalelor de laborator vor reprezenta, în mare parte, cerințe obligatorii. Toate statele membre vor trebui să dispună de o infrastructură corespunzătoare cu un număr suficient de inspecți calificați; autoritățile naționale vor realiza cel puțin două inspecții pe an în fiecare instituție, dintre care cel puțin una se va efectua fără preaviz, iar în instituțiile mari se vor efectua inspecții cu o frecvență mai mare. Comisia va putea controla infrastructura și funcționarea inspecțiilor naționale. Se va impune înregistrarea amănunțită a datelor privind proveniența, utilizarea, readăpostirea animalului sau, după caz, eliminarea cadavrului, cu dispoziții speciale pentru câini, pisici și primare neumane.

3.6. Alternative la utilizarea animalelor

3.6.1. Pentru a se evita duplicările inutile, datele privind metodele de testare impuse de legislația unui stat membru trebuie să fie acceptate în toate statele membre. Fiecare stat membru va contribui la găsirea unor abordări alternative care să nu utilizeze animale și va desemna un laborator național de referință pentru validarea metodelor alternative. În colaborare cu statele membre, Comisia va stabili prioritățile de lucru ale acestor laboratoare, pe care le va coordona. În cazul în care există o metodă de testare care nu utilizează animale, iar aceasta poate fi utilizată în locul unei proceduri, statele membre vor avea obligația specifică de a asigura aplicarea acestei metode alternative. De asemenea, statele membre vor depune eforturi pentru reducerea la un nivel minim a numărului de animale utilizate într-un proiect, fără a compromite obiectivele acestuia.

4. Observații generale

4.1. În ciuda acumulării constante a datelor privind experimentele pe animale, numărul animalelor utilizate în teste de laborator a început să crească în ultima vreme, fiind în prezent estimat la cel puțin 12 milioane în Europa. Aceste date nu includ animalele „excedentare”, și anume animalele crescute, dar neutilizate și care sunt în final sacrificate și animalele crescute, sacrificate și ale căror țesuturi sunt ulterior utilizate în experimente. Datele privind numărul de animale utilizate, puse la dispoziție în mod voluntar,

au fost publicate de Comisie în cel de-al Cincilea raport privind statisticile în legătură cu numărul de animale utilizate pentru experimente și alte scopuri științifice, din 5.11.2007. Spre exemplu, rozătoarele și iepurii reprezintă 77,5 %, păsările 5,4 %, iar primarele neumane 0,1 % din totalul animalelor utilizate. Aceasta se datorează, în parte, tendinței cercetătorilor de a utiliza animale modificate genetic în experimente, precum și noilor măsuri legislative în materie de experimente, cum ar fi dispozițiile REACH ⁽⁵⁾. Organizațiile de protecție a animalelor sunt preocupate de impactul general al REACH asupra testării pe animale, ceea ce va provoca o sporire a numărului animalelor utilizate. Alte organisme, cum ar fi WWF (<http://www.wwf.org.uk/filelibrary/pdf/aniamltesting03.pdf> - disponibil doar în limba engleză) susțin că, pe termen lung, avantajele în materie de protecție a mediului pentru faună vor fi semnificative.

4.2. Organismele de cercetare biomedicală au solicitat clarificarea unor chestiuni privind directiva propusă. Acestea par preocupate în primul rând de sporirea sarcinilor administrative și a birocrăției, de o posibilă limitare a drepturilor de a proteja cercetarea cu caracter confidențial și de posibilitatea sporită de acces la informații și proceduri a grupurilor de protest. Profesioniștii care utilizează animale pentru experimente se plâng des de faptul că publicul larg și grupurile de protest nu conștientizează faptul că se recurge la experimentele pe animale ca ultimă soluție, din cauza costurilor și a chestiunilor de etică. Comitetul consideră că sectorul cercetării poate argumenta, într-o oarecare măsură, în favoarea tuturor punctelor de mai sus, dar că aceste aspecte au fost deja luate pe deplin în considerare în cadrul directivei.

4.3. Trebuie remarcat faptul că înlocuirea animalelor utilizate pentru teste va fi, în final, în beneficiul comercial al întreprinderilor. Dat fiind că testele pe animale sunt costisitoare și durează mult, alternativele vor reprezenta în viitor oportunități comerciale.

4.4. CESE consideră că directiva propusă nu profită din plin de ocazie pentru a reflecta progresele înregistrate în domeniul metodelor alternative de testare fără animale. Dat fiind că nu există un temei juridic care să permită Comisiei să impună armonizarea evaluărilor cercetării în toate statele membre, CESE se îndoiește de posibilitatea ca autoritățile din fiecare stat membru să gestioneze o bază de date a experimentelor pe animale în curs, pe care să o utilizeze în mod eficient în momentul aprobării proiectelor și procedurilor. Comisia ar trebui să nu precupească niciun efort pentru a garanta că autoritățile naționale responsabile cu autorizarea și centrele naționale însărcinate cu validarea metodelor alternative sunt pe deplin informate cu privire la activitățile omologilor lor și că sunt în măsură să aplice abordări comune pentru a descuraja denaturarea pieței interne.

⁽⁵⁾ JO L 396, 30.12.2006.

4.5. În unele state membre, tema experimentelor pe animale stârnește interesul publicului, acesta dovedind un nivel înalt de conștientizare. CESE crede că această situație reflectă în mod corespunzător atitudinea majoritară prin care se dorește minimizarea suferinței animalelor, acceptându-se, în același timp, faptul că experimentele pe animale sunt uneori necesare pentru binele tuturor.

5. Observații specifice

5.1. Comitetul admite că propunerea de directivă ar putea contribui la reducerea numărului de animale utilizate în experimente și la sporirea bunăstării acestora. Cu toate că scopul pe termen lung ar trebui să fie o reducere semnificativă a numărului de animale utilizate pentru experimente, stabilirea de obiective ar putea fi contraproductivă, stimulând o activitate reglementată în afara frontierelor comunitare. Cu toate acestea, Comisia trebuie să încerce să găsească modalități de monitorizare a numărului de animale pe care se experimentează și, după caz, să își revizuiască abordarea. Pentru aceasta, ar putea fi necesare noi abordări sectoriale pentru colectarea de date și pentru monitorizare, dintre care unele nu vor intra în domeniul de aplicare al propunerii de directivă.

5.2. Activitățile întreprinse în prezent de UE în vederea perfecționării metodelor alternative se concentrează asupra investigațiilor toxicologice cu scop normativ, care acoperă în prezent mai puțin de 10 % din experimentele pe animale. Ar fi foarte oportună o abordare la scară comunitară pentru perfecționarea metodelor alternative în toate sectoarele de cercetare care utilizează animale (articolele 44-47), în care să se recunoască importanța sarcinii de monitorizare a coordonării. O sporire semnificativă a proporției de utilizare a metodelor alternative va necesita un efort considerabil din partea grupurilor științifice multidisciplinare și a legiuitorilor, pe lângă un sprijin mai mare din partea Centrului european de validare a metodelor alternative (CEVMA), creat de UE în 1991 și a altor centre europene și naționale. Rolul CEVMA trebuie să treacă de la cel de suport al activității de cercetare la un rol central de coordonare, contribuind activ la încetățenirea metodelor alternative. De asemenea, Comitetul recomandă înființarea unui centru UE de excelență pentru promovarea și prioritizarea perfecționării metodelor de tip „3R” în ansamblul activităților care utilizează animale, inclusiv în cercetarea medicală elementară. Misiunea acestuia ar fi mult mai amplă decât cea a CEVMA.

5.3. REACH reprezintă o provocare importantă, atât pentru industrie, cât și pentru autoritățile de reglementare, în ceea ce privește respectarea calendarului stabilit. De asemenea, acesta reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea strategiilor de testare progresive, care vor contribui atât la perfecționarea metodelor alternative și la reducerea suferinței animalelor, cât și la o mai bună calitate a datelor și la reducerea costurilor pe care le suportă industria, prin introducerea de metode mai eficiente. Pe baza lucrărilor realizate de CEVMA, unii autori au descris abordări de testare progresive, care trebuie luate în considerare. Astfel de abordări se aplică deja, în special în America de Nord.

5.4. Comitetul împărtășește punctul de vedere predominant în comunitatea științifică, și anume că testarea pe animale a avut și va continua să aibă o contribuție valoroasă la cercetarea științifică. Cu toate acestea, este de asemenea necesar ca comunitatea științifică în general care participă la experimentele pe animale să fie în măsură să admită caracterul limitat al abordărilor actuale și necesitatea de a lua în considerare toate metodele în momentul evaluării motivelor experimentării specifice. Programele de cercetare pentru care valoarea testării pe animale este discutabilă trebuie să reprezinte o prioritate pentru perfecționarea de metode alternative. Comitetul salută viitoarea evaluare retrospectivă a avantajelor experimentelor pe animale și consideră că aceasta poate, dacă se aplică tuturor procedurilor, să împiedice duplicările în utilizarea animalelor și să răspundă preocupărilor anumitor părți interesate în ceea ce privește utilitatea anumitor experimente pe animale.

5.5. Comitetul întâmpină cu satisfacție viitoarea clasificare a gradului de suferință în cadrul experimentelor. Trebuie acordată o atenție specială experimentelor „intense” în cadrul eforturilor pentru găsirea unor alternative care să evite suferința. Procedurile care pot provoca dureri, suferințe sau spaimă intense pot fi efectuate numai în cazurile în care nu există metode de cercetare alternative și eficiente care să permită cercetarea anumitor boli care afectează grav sănătatea umană.

5.6. Potrivit directivei, fiecare stat membru va sprijini perfecționarea și utilizarea procedurilor și abordărilor care să promoveze principiul „celor 3R”, în vederea reducerii utilizării și suferinței animalelor. Acest obiectiv poate fi atins în parte prin îmbunătățirea planificării experimentelor, prin evitarea duplicărilor și prin evitarea efectuării studiilor exploratorii inutil de extinse. Trebuie sprijinite metodele în măsură să reducă, să perfecționeze și să înlocuiască în ultimă instanță experimentele pe animale în cadrul strategiilor de experimentare integrate, cum ar fi testele *in vitro*, relațiile cantitative de tipul structură-activitate (RCSA), sistemele expert, modelarea pe calculator și metodele statistice. De asemenea, statele membre ar trebui să aibă obligația de a desemna un organism de comunicare a informației privitoare la aceste inițiative, pentru a se garanta perfecționarea și utilizarea metodelor alternative.

5.7. Comitetul întâmpină cu satisfacție poziția adoptată în directivă în ceea ce privește interzicerea aproape totală a utilizării maimuțelor mari.

5.8. Comitetul admite faptul că primatele neumane vor continua să fie utilizate în contexte de cercetare specifice, dar consideră că eliminarea totală a primatelor de orice tip în cadrul testelor ar trebui să reprezinte un obiectiv pe termen lung, în momentul în care vor exista suficiente metode alternative. Între timp, directiva ar trebui să specifice că primatele neumane pot fi utilizate în experimente doar în cazul în care sunt urmașii unor primare

neumane crescute în captivitate. Autoritățile competente pot acorda derogări pe baza unei justificări științifice (articolul 10). Având în vedere incertitudinea, CESE propune Comisiei să efectueze o estimare a bunăstării animalelor și o evaluare a fezabilității punerii în aplicare a acestor criterii la 5 ani de la intrarea în vigoare a directivei.

5.9. În momentul de față, directiva impune statelor membre obligația de a îndeplini standardele minime de îngrijire și adăpostire stabilite la Anexa IV, iar Comisia își poate adapta standardele la progresul tehnic și științific, în conformitate cu procedura propusă privind adoptarea de către un comitet de reglementare, și le poate conferi caracter obligatoriu (articolul 32). Ca temei juridic al propunerii de directivă, articolul 95 din tratat nu oferă statelor membre decât proceduri foarte stricte pentru a impune standarde

superioare. Pentru a înlătura incertitudinea, CESE ar dori să se includă în articolul 32 o mențiune clară, care să confirme că directiva nu va îngreuna drepturile statelor membre de a aplica sau adopta măsuri mai stricte privind îngrijirea și adăpostirea animalelor de laborator.

5.10. În prezent, directiva prevede ca decizia de a autoriza un proiect să fie luată și comunicată instituției în cel mult 30 de zile de la prezentarea solicitării. Dacă statul membru nu ia o decizie în acest termen, autorizarea se consideră a fi acordată, atunci când proiectele respective includ doar proceduri de tip „până la moderat” și nu se utilizează primat neuman (articolul 43). CESE consideră că această prevedere nu este justificată și nu ar trebui aplicată în cazul în care evaluarea etică reprezintă un element integral al procesului de autorizare a proiectului.

Bruxelles, 13 mai 2009

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a unui sistem comunitar de control pentru asigurarea respectării reglementărilor politicii comune în domeniul pescuitului

COM(2008) 721 final – 2008/0216 (CNS)

(2009/C 277/11)

Raportor: **dl ADAMS**

La 15 decembrie 2008, în conformitate cu articolului 37 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a unui sistem comunitar de control pentru asigurarea respectării reglementărilor politicii comune în domeniul pescuitului

COM(2008) 721 final - 2008/0216 (CNS).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2009. Raportor: dl ESPUNY MOYANO.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a respins avizul secțiunii cu 75 de voturi pentru, 98 voturi împotriva și 11 abțineri și a adoptat prezentul contraaviz redactat de dl Adams.

1.1. CESE sprijină reforma substanțială a sistemului de control al pescuitului propusă de Comisie și recunoaște că aceasta reprezintă atât elementul central al politicii comune în domeniul pescuitului (PCP), cât și o restructurare foarte necesară și urgentă, care va spori eficiența PCP înainte de reforma majoră a acesteia.

1.2. CESE consideră că sistemul actual de control al pescuitului din UE suferă de deficiențe majore. Este ineficient, costisitor, complex și nu produce rezultatele scontate. Aceste neajunsuri au consecințe semnificative asupra durabilității resurselor piscicole, asupra industriei piscicole, asupra regiunilor care depind de pescuit și asupra mediului. CESE observă că acest punct de vedere este împărtășit și de Comisie.

1.3. În special PCP a condus la o atitudine de întârziere, eschivare, punere în aplicare reticentă sau chiar nerespectare din partea anumitor părți implicate. Reforma sistemului de control este menită să aducă o schimbare în această cultură a antagonismului și a nerespectării. De asemenea, reforma reflectă noua abordare conturată în Cartea verde privind reforma politicii comune în domeniul pescuitului, din aprilie 2009, reprezentând așadar un test pentru disponibilitatea părților implicate de a se angaja în direcția schimbării.

1.4. Peste 75 % din stocurile de pește din lume sunt fie exploatate pe deplin, fie supraexploatare. 88 % din stocurile de pește ale UE sunt pescuite peste randamentul durabil maxim.

1.5. În UE, sistemul de control actual este necorespunzător și subminează fiabilitatea datelor de bază pe care se întemeiază consultanța științifică. Din cauza lipsei datelor fiabile, se mențin în continuare niveluri de captură nedurabile. Practicile frauduloase sunt greu de depistat, iar penalitățile aplicate sunt adesea cu mult mai reduse decât eventualele profituri care pot fi obținute din pescuitul excesiv. De asemenea, lipsa instrumentelor juridice împiedică Comisia să reacționeze rapid și eficient când detectează o problemă în funcționarea sistemelor naționale de control. În același timp, noile tehnologii oferă un potențial care nu este valorificat pe deplin.

1.6. CESE consideră că noul sistem va introduce o abordare globală și integrată a controlului, concentrându-se asupra tuturor aspectelor politicii comune în domeniul pescuitului și acoperind întregul lanț de producție – capturare, debarcare, transport, prelucrare și comercializare –, de la captură la consumator.

1.7. CESE consideră că Comisia și-a îndeplinit responsabilitățile de consultare cu principalele părți implicate, a întocmit o evaluare a impactului bine documentată și este îndreptățită să solicite o reformă imediată și să nu își amâne acțiunile până când se va hotărî viitorul politicii comune în domeniul pescuitului după 2012.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

ANEXĂ

Prezentul aviz al secțiunii a fost respins și înlocuit cu contraavizul adoptat de adunare, dar a obținut cel puțin un sfert din voturile exprimate.

1. Concluzii

1.1. CESE recunoaște necesitatea de simplificare a sistemului de control al politicii comune în domeniul pescuitului (PCP) și este de acord cu principiile reformei propuse.

1.2. Cu toate acestea, Comitetul consideră că nu este momentul cel mai adecvat pentru realizarea acestei reforme, având în vedere lansarea recentă a dezbaterii cu privire la viitorul PCP după 2012 și probabilitatea de a se aduce modificări care vor afecta din plin sistemul de control. Așadar, CESE recomandă să se realizeze în prealabil un studiu riguros cu privire la elementele fundamentale ale PCP și la diferitele modele de gestionare aplicabile, pe baza cărora să se instituie, ulterior, noile măsuri de control.

1.3. Comitetul deplânge faptul că, din dorința de a introduce reforma cât mai curând, Comisia nu a realizat în mod corespunzător consultările prealabile necesare cu diferitele părți interesate. CESE consideră că, pentru reușita reformei, este necesar ca agenții economici și sociali afectați să fie implicați într-o mai mare măsură.

1.4. În plus, Comitetul consideră că modificările mecanismelor de control expuse în propunere, în loc să simplifice sistemul de control, sporesc considerabil numărul de obligații impuse navelor și administrațiilor din domeniul pescuitului în raport cu situația actuală, motiv pentru care recomandă stabilirea unei perioade de tranziție suficient de lungi.

1.5. CESE consideră că nu au fost evaluate în mod corespunzător consecințele socioeconomice ale acestor măsuri.

1.6. Pentru a se facilita respectarea reglementărilor, CESE solicită Comisiei să publice o anexă în care să specifice diferitele termene și obligații pentru fiecare tip de navă.

1.7. În ceea ce privește chestiunile tehnice specifice, CESE invită Comisia, Consiliul și Parlamentul European să țină seama de comentariile formulate în capitolul „observații specifice” din prezentul aviz.

2. Introducere

2.1. La 14 noiembrie 2008, Comisia Europeană a publicat trei documente privind reforma sistemului de control al PCP: Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind propunerea de regulament al Consiliului de stabilire a unui sistem de control comunitar pentru garantarea respectării normelor PCP ⁽¹⁾, propunerea de regulament propriu-zisă ⁽²⁾ și evaluarea impactului ⁽³⁾.

2.2. Comisia consideră că sistemul de control instituit în 2002 are deficiențe grave care îi pun în pericol eficiența generală: acest sistem este inefficient, costisitor, complex și nu produce rezultatele scontate. De aceea, Comisia propune o reformă substanțială a sistemului de control al PCP.

2.3. Conform Comisiei, principalul obiectiv al reformei va fi instituirea unui sistem comunitar de inspecție, monitorizare, control, supraveghere și asigurare a respectării normelor care să creeze condițiile necesare pentru punerea în aplicare eficientă a reglementărilor PCP.

2.3.1. Mai concret, Comisia afirmă că propunerea sa de reformă vizează realizarea următoarelor îmbunătățiri:

- *simplificarea cadrului juridic*. Propunerea stabilește standarde de control comune pentru toate reglementările PCP. Stabilește principiile, urmând ca detaliile să fie prezentate într-un regulament unic specific;
- *extinderea domeniului de control*. Propunerea include domenii neglijate până în prezent (transportul, piețele, trasabilitatea) și abordează altele, în care necesitatea de control a crescut (capturile aruncate înapoi în mare, pescuitul de agrement, zonele marine protejate);

⁽¹⁾ COM(2008) 718 final.

⁽²⁾ COM(2008) 721 final.

⁽³⁾ SEC(2008) 2760.

- crearea de condiții echitabile în ceea ce privește controlul. Introducerea de proceduri de inspecție armonizate și de sisteme de amenzi armonizate cu efect disuasiv va garanta tratamentul echitabil aplicat pescarilor, indiferent de locul în care își desfășoară activitatea, și va spori încrederea în ansamblul sistemului;
- raționalizarea abordării controlului și inspecției. Utilizarea sistematică a gestionării riscului va permite statelor membre și Comisiei să își concentreze resursele de control asupra acelor domenii în care riscul încălcării normelor este mai mare;
- reducerea sarcinilor administrative;
- aplicarea mai eficientă a reglementărilor PCP. Comisia va adopta o abordare de macro-gestionare și se va concentra asupra controlului și a verificării respectării normelor de către statele membre.

2.4. Propunerea de regulament completează Regulamentul INN ⁽⁴⁾ și Regulamentul privind autorizațiile pentru activitățile de pescuit ale navelor de pescuit comunitare în afara apelor comunitare ⁽⁵⁾. Cele trei regulamente vor forma noul cadru de control.

2.5. Comisia dorește ca noul regulament să intre în vigoare la 1 ianuarie 2010.

3. Observații generale

3.1. CESE recunoaște că reușita PCP depinde de aplicarea unui sistem de control eficient, global, integrat și nediscriminatoriu, „de la plasa de pescuit la consumator”, care să garanteze exploatarea durabilă a resurselor acvatice vii.

3.2. De asemenea, Comitetul consideră că este necesară efectuarea unei reforme a sistemului comunitar de control în vederea îmbunătățirii sistemului actual și este de acord cu principiile generale pe care se întemeiază propunerea.

3.3. Cu toate acestea, CESE consideră necesară o reflecție serioasă cu privire la oportunitatea realizării acestei reforme importante în momentul actual. În 2008, Comisia a lansat dezbaterile cu privire la viitorul PCP după 2012. În următorii ani vor fi revizuite elementele fundamentale ale acesteia. CESE este de părere că reforma sistemului de control ar trebui să fie condiționată de conținutul noii PCP.

3.4. Principalul instrument de gestionare a pescuitului din cadrul PCP actuale este sistemul de TAC ⁽⁶⁾ și de cote. Acest sistem a fost pus sub semnul întrebării în diferite contexte ⁽⁷⁾. Având în vedere că unul dintre principalele obiective ale prezentului regulament este respectarea TAC și a cotelor alocate statelor membre, precum și faptul că instituțiile europene au recunoscut că acest sistem are nevoie de îmbunătățiri substanțiale, pare mai adecvat să se revizuiască întâi aceste sisteme de gestionare și apoi să se realizeze reforma sistemului de control. Așadar, CESE recomandă să se realizeze mai întâi o revizuire riguroasă și aprofundată a elementelor fundamentale ale PCP, precum și o analiză a diferitelor modele de gestionare aplicabile, iar apoi noile măsuri de control să se adapteze la acestea.

3.5. Comitetul deplânge faptul că Comisia a prezentat întregul pachet legislativ – comunicarea, propunerea de regulament și evaluarea impactului – în același timp. De regulă, Comisia prezintă mai întâi comunicarea, pentru ca aceasta să poată fi utilizată ca document orientativ pentru dezbaterile propunerii. CESE consideră că, pentru reușita reformei, este necesar ca agenții economici afectați să fie implicați în mai mare măsură și să participe la discuții aprofundate pe această temă. O reformă de această anvergură nu poate fi realizată în mod superficial.

3.6. Propunerea de regulament sporește considerabil numărul de obligații impuse navelor și administrațiilor din domeniul pescuitului. CESE consideră că această situație poate cauza serioase probleme de natură practică, dat fiind că nici statele membre, nici Comisia nu dispun de o structură adecvată și de personal suficient pentru a colecta și a prelucra toate informațiile prevăzute de propunere. De asemenea, sporesc obligațiile agenților economici. Comitetul consideră că, în această perioadă de criză, nu este oportun să se sporească sarcinile administrative care revin statelor membre și agenților economici, deoarece impactul acestei măsuri poate fi foarte dăunător, atât în ceea ce privește întreprinderile, cât și locurile de muncă (și în special cele create de flota de 10 până la 15 metri).

⁽⁴⁾ Regulamentul (CE) nr. 1005/2008 al Consiliului din 29 septembrie 2008 de instituire a unui sistem comunitar pentru prevenirea, descurajarea și eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat (JO L 286, 29.10.2008).

⁽⁵⁾ Regulamentul (CE) nr. 1006/2008 al Consiliului din 29 septembrie 2008 privind autorizațiile pentru activitățile de pescuit ale navelor de pescuit comunitare în afara apelor comunitare și accesul navelor țărilor terțe în apele comunitare (JO L 286, 29.10.2008).

⁽⁶⁾ Captura totală admisibilă.

⁽⁷⁾ Raportul special nr. 7/2007 al Curții de Conturi Europene.

3.7. CESE este de părere că procesul de simplificare ar trebui să fie progresiv, având în vedere complexitatea analizei și a aplicării ulterioare a acestuia, costul economic ridicat al sistemelor introduse și alte motive datorate lipsei de experiență și dezorientării inițiale. Dat fiind că modificările propuse sunt deosebit de ample, Comitetul consideră că este necesară o dezbateră mai aprofundată, care să se desfășoare pe o perioadă mai lungă de timp. De aceea, pentru a se permite adaptarea la modificările care vor fi introduse în final în legislația de control, Comitetul consideră că articolul 16 ar trebui să prevadă o perioadă de tranziție suficient de lungă.

3.8. CESE opinează că o cultură a respectării normelor trebuie să se bazeze pe cooperarea, și înțelegerea părților implicate, și nu pe sporirea măsurilor și procedurilor de control și de sancționare. Reglementările mai simple, ușor de înțeles de către agenții implicați, vor favoriza respectarea normelor.

3.9. Comisia încearcă să își asume mai multe competențe în materie de control. Comitetul consideră că ar trebui să se țină seama de echilibrul dintre Consiliu și Comisie, pentru a se evita, în viitor, conflictele în materie de competențe.

3.10. CESE consideră că regulamentul ar trebui să prevadă posibilitatea de valorificare a cotelor excedentare, care rămân nepescuite și care ar putea fi oferite altor state membre, pentru a spori rentabilitatea activităților de pescuit ale acestora.

4. Observații specifice

4.1. Comitetul consideră că autorizația de pescuit acordată unei nave de pescuit comunitare nu ar trebui să se limiteze la apele comunitare, motiv pentru care recomandă eliminarea formulării „în apele comunitare în general” din articolul 4 alineatul (8).

4.2. În ceea ce privește articolul 4 alineatul (10), CESE consideră că în definiția „zonelor marine protejate”, situate în apele comunitare și care au impact asupra activităților de pescuit, ar trebui să se includă și o procedură comunitară pentru crearea, utilizarea, controlul și monitorizarea acestora.

4.3. La articolul 4 alineatul (17) se stabilește definiția „prelucrării”, incluzându-se procesele de curățare, eviscerare, răcire cu gheață sau refrigerare. Comitetul este de părere că definiția prelucrării trebuie să se refere la modificările caracteristicilor organoleptice ale resurselor marine, și nu la procesele legate de conservarea propriu-zisă a produselor (care sunt menite să ofere consumatorilor produse pescărești cu garanții sanitare sporite), motiv pentru care propune excluderea acestor activități din definiția prelucrării.

4.4. CESE consideră că la articolul 7 litera f) ar trebui să se menționeze zonele „din largul mării” care nu se află sub incidența unei organizații regionale de gestionare a pescuitului.

4.5. Comitetul consideră că sistemul de monitorizare a navelor printr-un dispozitiv care să transmită regulat datele referitoare la poziția și identitatea acestora (articolul 9) nu ar trebui să se aplice flotei cu lungimea totală între 10 și 15 metri. Aceste nave au o activitate limitată prin însăși natura lor, operând în zone apropiate de coastă și ușor de controlat. Pe de altă parte, costurile generate de introducerea acestui sistem ar fi semnificative și disproporționate pentru acest segment al flotei, care este alcătuit dintr-o multitudine de întreprinderi mici și mijlocii cu un număr ridicat de angajați.

4.6. CESE apreciază că dispozițiile articolului 14 privind jurnalul de bord pentru vasele comunitare sunt excesive, deoarece verificarea lor implică sarcini administrative sporite; aceste dispoziții ar trebui să se limiteze numai la acele activități de pescuit în cazul cărora există o justificare corespunzătoare.

4.6.1. Alineatul (1) al aceluiași articol prevede indicarea în jurnalul de bord a cantităților din fiecare specie aruncate înapoi în mare. Comitetul consideră că ar trebui înregistrate numai capturile aruncate înapoi în mare care depășesc o anumită cantitate – de exemplu, 50 kg.

4.6.2. Articolul 14 alineatul (3) stipulează că marja de toleranță permisă în estimările înregistrate în jurnalul de bord cu privire la cantitățile în kilograme de pește păstrate la bord este de 5 %. CESE consideră că valoarea actuală, fixată la 8 % în cazul mai restrictiv al planurilor de refacere, este deja greu de respectat. O marjă de toleranță prea scăzută implică sporirea sarcinilor administrative și presupune complicații pentru pescari, care nu o vor putea respecta și vor fi supuși procedurilor de sancționare, contrazicându-se, astfel, obiectivul de simplificare a sistemului de control; de aceea, Comitetul nu este de acord cu aplicarea acestei măsuri.

4.6.3. CESE consideră că parametrii de conversie stabiliți pentru transformarea greutatei peștelui stocat în greutate de pește viu, care în prezent sunt diferiți în statele membre, afectând astfel calcularea capturilor fiecărei țări, ar trebui nu numai să fie stabiliți pe baza mediei valorilor aplicate în statele membre, ci și să țină seama de particularitățile fiecărei activități de pescuit. Pe de altă parte, trebuie să se ia în considerare și efectele pe care le-ar putea avea asupra principiului stabilității relative transformarea parametrilor de conversie naționali în parametri comunitari.

4.7. Regulamentul privind înregistrarea electronică a datelor ⁽⁸⁾ nu stipulează că această măsură se aplică navelor cu lungimea totală sub 15 metri. CESE consideră că nu trebuie incluse navele cu lungimea totală între 10 și 15 metri până când administrațiile statelor membre nu vor fi evaluat modul de funcționare și consecințele aplicării acestei măsuri navelor cu lungime de peste 15 metri și până când nu se va fi dobândit o experiență practică prealabilă. Trebuie amintit că înregistrarea electronică nu va fi obligatorie până la 1 ianuarie 2010, în cazul navelor cu lungime de peste 24 de metri, și până la 1 iulie 2011, în cazul navelor cu lungime de peste 15 metri. De asemenea, articolul 15 din prezenta propunere nu include derogările în vigoare de la aplicarea procedurilor electronice pentru navele cu lungimea totală de peste 15 metri, motiv pentru care Comitetul solicită coerență între cele două dispoziții.

4.8. CESE este de părere că notificarea prealabilă prevăzută la articolul 17 ar trebui să se facă exclusiv în cazurile în care este justificată, așa cum se procedează în prezent: această notificare se solicită numai în cazul navelor care au la bord capturi din specii care fac obiectul planurilor de refacere, evitându-se astfel sarcinile suplimentare, care în multe cazuri nu ar furniza informații utile, ca, de exemplu, în cazul capturilor zero. Comitetul consideră că notificarea cu privire la capturi ar trebui stabilită pe baza unei cantități minime reprezentative.

4.9. Comitetul crede că notificările prealabile din partea comandanților navelor de pescuit sau a reprezentanților acestora trebuie transmise întotdeauna statului de pavilion, și nu statelor de coastă sau de debarcare. În prezent, notificarea din partea navelor trebuie transmisă întotdeauna centrului de comunicații din statul lor de pavilion, iar aceste centre de comunicații sunt cele care transmit informațiile celorlalte state membre ⁽⁹⁾.

4.10. CESE consideră că interdicția referitoare la transbordarea în largul mării (articolul 18) poate crea serioase probleme pentru anumite metode de pescuit, deoarece va afecta viabilitatea economică a flotelor în cauză. În plus, interzicerea transbordărilor de pește în larg sau în apropierea zonelor de pescuit, în vederea prelucrării și a congelării ulterioare, ar putea compromite calitatea peștelui destinat consumului.

4.11. În ceea ce privește articolul 21, CESE consideră că termenul fixat pentru transmiterea electronică a datelor din declarația de debarcare, de două ore de la finalizarea debarcării, este prea scurt și poate fi greu de respectat. Așadar, Comitetul propune stabilirea unui termen de 24 de ore, având în vedere faptul că termenul actual este de 48 de ore.

4.12. Comitetul consideră că articolul 28 ar trebui să stabilească procedurile necesare pentru ca cotele excedentare ale unui stat membru care nu poate să-și epuizeze posibilitățile de pescuit să poată fi utilizate, în anumite condiții, de către alte state membre, precum și pentru transferul cotelor unui stat membru de la un an la altul. De asemenea, în ceea ce privește măsurile corective, compensarea acordată unui stat membru pentru suspendarea activităților de pescuit trebuie să se realizeze prin intermediul unor mecanisme rapide și ușor de aplicat.

4.13. CESE consideră că articolul 33 poate cauza probleme anumitor flote care pescuiesc specii pelagice de mici dimensiuni și care transbordează capturile în port în vederea prelucrării acestora pe nave frigorifice. De asemenea, același articol poate afecta flotele care, aparținând unui anumit stat membru, își debarcă capturile în alt stat membru în vederea transportului acestora cu camionul către porturi din alte state membre, unde, în final, vor fi comercializate.

4.14. În ceea ce privește arimarea speciilor care fac obiectul unui plan de refacere, prevăzută la articolul 35, CESE este de acord ca acestea să fie stocate în alte recipiente decât restul capturilor și controlate prin intermediul etichetelor, însă nu consideră că arimarea separată de celelalte recipiente implică un control mai bun al capturilor, dat fiind că recipientele care conțin specii care fac obiectul unui plan de refacere vor fi oricum etichetate cu codul FAO al speciei.

4.15. Referitor la înregistrarea capturilor aruncate înapoi în mare, prevăzută la articolul 41, CESE consideră că aceasta este esențială pentru conservarea resurselor și pentru îmbunătățirea calității evaluărilor științifice, în special în cazul activităților de pescuit mixte. Comitetul pledează pentru reducerea capturilor aruncate înapoi în mare, ca fundament al durabilității. Cu toate acestea, consideră că cerințele privind înregistrarea capturilor aruncate înapoi în mare sunt disproporționate și incompatibile cu activitatea de pescuit, deoarece implică sarcini de lucru suplimentare care ar putea pune în pericol securitatea navei, bunăstarea pescarilor sau condițiile de igienă. De asemenea, expresia „fără întârziere” este prea vagă și poate crea incertitudine juridică.

4.16. În ceea ce privește suspendarea activităților de pescuit în timp real, reglementată în articolele 43-46, Comitetul consideră că este vorba despre o măsură delicată, a cărei introducere necesită o evaluare în profunzime. Având în vedere că propunerea de regulament privind măsurile tehnice ⁽¹⁰⁾ va institui un cadru legislativ specific, CESE consideră că ar fi mai coerent să se aștepte încheierea examinării acestui regulament. În orice caz, atât mecanismele de suspendare, cât și cele de reluare a unei activități de pescuit trebuie să fie flexibile și ușor de aplicat. În acest sens, Comitetul este de părere că procedura stabilită pentru redeschiderea anumitor zone închise temporar, care necesită prezența la bord a unui observator științific, este greu de respectat, dacă se dorește aplicarea sa cu rapiditatea necesară pentru a nu cauza prejudicii nejustificate pescarilor.

⁽⁸⁾ Regulamentul (CE) nr. 1966/2006 al Consiliului privind înregistrarea și comunicarea electronică a datelor referitoare la activitățile de pescuit și dispozitivele de teledetecție. JO L 409, 30.12.2006.

⁽⁹⁾ Regulamentul (CE) nr. 1077/2008 al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1966/2008 al Consiliului. JO L 295, 4.11.2008.

⁽¹⁰⁾ Propunerea de regulament al Consiliului privind conservarea resurselor halieutice prin măsuri tehnice. COM(2008) 324 final.

4.17. Comitetul nu consideră rezonabilă dispoziția articolului 47 alineatul (3), prin care capturile rezultate în urma pescuitului de agrement din specii care fac obiectul unui plan multianual se scad din cotele relevante ale statului membru de pavilion, având în vedere că această măsură ar cauza prejudicii pescarilor profesioniști, care își câștigă existența din această activitate. În plus, Comitetul crede că pescuitul de agrement ar trebui reglementat și controlat în mod adecvat în toate statele membre, în scopul protejării resurselor piscicole.

4.18. Articolul 84 introduce un sistem de puncte de penalizare pentru sancționarea pescarilor care încalcă reglementările PCP. Comitetul consideră că acest sistem este inadecvat, din două motive: pe de o parte, din cauza caracterului său discriminatoriu în raport cu flotele țărilor terțe, care nu s-ar conforma acestui sistem și care furnizează Uniunii Europene peste 60 % din consumul său intern, și, pe de altă parte, pentru că nu ia suficient în considerare principiul proporționalității, propunând retragerea autorizației de pescuit, ceea ce implică închiderea întreprinderii de pescuit în cauză și pierderea locurilor de muncă.

4.19. Comitetul consideră excesive măsurile financiare prevăzute la articolul 95. Într-adevăr, suspendarea sau anularea asistenței financiare comunitare acordate unui stat membru, în cazul în care acesta se confruntă cu dificultăți în respectarea obligațiilor prevăzute în regulament, ar avea consecințe grave asupra operatorilor din sectorul pescuitului, care ar fi astfel penalizați.

4.20. Articolul 96 prevede suspendarea activităților de pescuit ca urmare a nerespectării obiectivelor PCP de către statele membre. Comitetul consideră că articolul utilizează termeni foarte vagi care pot induce în eroare. CESE este de părere că suspendarea unei activități de pescuit trebuie să se facă în mod excepțional și exclusiv atunci când există motive întemeiate și confirmate pentru aceasta. Trebuie stabilite cu claritate pragurile care determină aplicarea acestei măsuri.

4.21. Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la dificultatea de garantare a confidențialității și a secretului profesional sau comercial, având în vedere volumul comunicațiilor electronice, numărul ridicat al emitenților și al destinatarilor informațiilor, precum și multitudinea de instrumente de comunicare, de poziționare și de identificare necesare.

Rezultatele votării:	Voturi pentru: 75	Voturi împotriva: 98	Abțineri: 11
-----------------------------	-------------------	----------------------	--------------

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor – Abordarea problemelor legate de defrișări și de degradarea pădurilor pentru a combate schimbările climatice și reducerea biodiversității

COM(2008) 645 final

(2009/C 277/12)

Raportor: **dl RIBBE**

La 17 octombrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor - Abordarea problemelor legate de defrișări și de degradarea pădurilor pentru a combate schimbările climatice și reducerea biodiversității

COM(2008) 645 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2009. Raportor: dl RIBBE.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 153 de voturi pentru, 5 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută comunicarea Comisiei și susține obiectivele prezentate în aceasta de a reduce cel puțin la jumătate până în 2020 defrișările sau degradările pădurilor tropicale, respectiv de a le opri până în 2030. Comitetul așteaptă de la UE acțiuni mult mai energice decât în trecut.

1.2. Cu toate că, în unele cazuri, o parte a evoluției descrise se poate atribui unor inițiative proprii ale populației locale – de exemplu legate de agricultura de subzistență - cauzele celor mai importante daune sunt altele. Cel mai adesea este vorba de câteva persoane sau de câteva concerne - o parte active la nivel global - care obțin profituri exorbitante în detrimentul mediului, climei, biodiversității și al populației locale și care lasă în urmă un pământ pustiit, în adevăratul sens al cuvântului.

1.3. Faptul că s-a putut ajunge la această situație nu se datorează doar motivelor economice directe descrise în mod corect de Comisie, legate de regimurile de proprietate neclare sau de sisteme de administrație corupte sau ineficiente. Și țările în care se exportă produsele sunt vinovate în mare parte, iar UE se numără printre acestea. De aceea, CESE salută dorința Comisiei de a analiza contribuția corespunzătoare, directă și indirectă, a UE și de a trage concluziile care se impun.

1.4. Adoptarea de către UE a unui rol de frunte în combaterea defrișărilor reprezintă o decizie bună. Comunitatea internațională va trebui în mod evident să-și aducă o contribuție financiară. Fiește, CESE îndeamnă toți oamenii politici să respecte anumite principii. În principiu, este vorba de principiul „poluatorul plătește”. Aceasta înseamnă: cine adoptă - legal - măsuri care dăunează mediului trebuie să preia costurile aferente. De aceea, internalizarea costurilor externe, solicitată în repetate rânduri de CESE, trebuie în sfârșit promovată pe plan global și trebuie să fie compatibilă cu principiile OMC. Principiul „poluatorul plătește” nu trebuie subminat de principiul „publicul plătește”, conform

căruia neasumarea daunelor aduse mediului ar necesita bani de la contribuabili sau de la bugetul public.

1.5. Țările care doresc să beneficieze de instrumentele de finanțare create pentru reducerea defrișărilor și degradării pădurilor ar trebui să demonstreze clar că nu sunt interesate de un „comerț de indulgențe”, ci de evoluții durabile. Combaterea defrișărilor și comerțului cu lemn ilegal trebuie să fie o primă „piatră de încercare” în acest sens. Nu are nici un sens să se transfere bani către și în țările care nici măcar nu sunt pregătite, cu sau fără sprijin din partea UE, să combată activ defrișările ilegale.

1.6. Chiar dacă diferitele măsuri pe care UE vrea să le aplice pentru rezolvarea acestei probleme globale nu sunt încă elaborate definitiv, este deja clar că măsurile avute în vedere ar trebui să fie în special măsuri voluntare ⁽¹⁾. După cum se constată însă, comunitatea internațională, care mizează pe liberalizare și globalizare, își atinge rapid limitele atunci când este vorba de combaterea pe plan global a exploatării mediului și a exploatării sociale. Pentru aceasta lipsesc instrumentele eficiente la nivel global. Se solicită UE să depună eforturi pentru ca, cel puțin în cadrul OMC, inițiativele corespunzătoare să nu mai fie înțelese doar ca „obstacole în calea comerțului”.

1.7. Pentru început, CESE poate sprijini abordarea voluntară, însă așteaptă ca UE să analizeze, în maximum 3 ani, într-o evaluare intermediară, dacă măsurile sunt eficiente cu adevărat și dacă obiectivele au fost îndeplinite. Dacă se constată că defrișările și degradarea pădurilor continuă, ar trebui luate în considerare măsuri mai „severe”.

(1) Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a obligațiilor operatorilor care introduc pe piață lemn și produse din lemn, Avizul NAT/420 APA R/CESE 543/2009.

1.8. Sistemele de certificare reprezintă o primă posibilitate de a obține îmbunătățiri. Acestea nu ar trebui să fie valabile doar pentru toate tipurile de lemn și produse din lemn importate, ci și pentru alte produse care provin din regiunile respective (de exemplu, furaje sau biomasă utilizată în scopuri energetice).

1.9. În opinia CESE, exemplul defrișărilor și al degradării pădurilor demonstrează din păcate și faptul că politica de dezvoltare a eșuat în mare măsură, cel puțin în regiunile care fac obiectul prezentei dezbateri. Nu s-au elaborat modele de viitor inovatoare, adaptate la nivel regional, care ar fi putut avea ca urmare o altă evoluție și nu jefuirea actuală a resurselor naturale. Dar niciodată nu este prea târziu să se promoveze inițiative corespunzătoare, cu și pentru populația locală. UE ar trebui să includă în reflecțiile sale strategice inițiative corespunzătoare pentru dezvoltarea structurilor democratice și pentru sprijinirea societății civile. CESE își oferă din nou sprijinul pentru astfel de inițiative.

2. Comunicarea Comisiei Europene

2.1. În comunicarea Comisiei nu se abordează problemele legate de suprafețele forestiere ale UE, ci modul în care pot fi protejate mai bine acele suprafețe forestiere pentru care nu există până acum nici un acord internațional, de exemplu în cadrul acordului privind schimbările climatice.

2.2. Conform estimărilor FAO, se pierd în fiecare an aproximativ 13 milioane de hectare de păduri, adică o suprafață aproximativ egală cu suprafața Greciei. 96 % din terenurile defrișate se află în regiunile tropicale, iar între 2000 și 2005 cea mai mare pierdere netă de suprafețe forestiere s-a înregistrat în 10 țări (2).

2.3. Motivele pentru defrișările continue sunt pe de o parte complexe și diverse, iar pe de altă parte relativ simple. Constatările din comunicarea Comisiei de genul „Pădurile sunt distruse deoarece utilizarea terenurilor în alte scopuri este mai rentabilă, pe termen scurt, decât menținerea pădurilor.” sau „Utilizarea alternativă a terenurilor pentru activități rentabile, cu o valoare mare de piață, precum producția de produse primare, reprezintă un stimul în vederea defrișării.” arată clar că utilizările într-un tot nedurabile pot aduce din punct de vedere economic profituri foarte mari. „Este necesar să se recunoască în mod explicit că una dintre principalele cauze ale defrișărilor este de natură economică.”

2.4. Dezvoltarea infrastructurii a fost menționată printre factorii suplimentari care contribuie la defrișările neînfrânate. Comisia afirmă mai departe: „Cauza cea mai importantă a acestuia [a fenomenului defrișării] este guvernanța ineficientă, împreună cu aplicarea necorespunzătoare a politicilor de utilizare a terenurilor aplicate necorespunzător și cu nesiguranța regimurilor de proprietate funciară”.

2.5. Urmările acestei evoluții sunt diverse:

— Defrișările descrise sunt responsabile de aproximativ 20 % din emisiile de CO₂ la nivel mondial, iar până acum nu există mecanisme prin care să se poată opri acest impact negativ extrem asupra condițiilor climatice. Documentul Comisiei abordează exact această problemă, având în vedere și Conferința privind protecția climei de la Copenhaga, de la sfârșitul acestui an.

— Comisia afirmă însă cu claritate și că nu este vorba doar de protejarea climei la nivel global. Aproximativ jumătate din toate speciile de animale și de plante din lume se găsesc în pădurile tropicale! Odată cu oprirea defrișărilor s-ar aduce o contribuție importantă și la realizarea obiectivului la care s-a angajat comunitatea internațională, de a se realiza progrese în oprirea reducerii biodiversității.

— Se atrage de asemenea atenția că defrișările și degradările pădurilor au diverse efecte sociale negative mai ales asupra segmentelor de populație sărace și că popoarele indigene își pierd baza pe care se clădește viața lor.

2.6. În comunicare, Comisia prezintă estimări privind valoarea economică a pădurilor tropicale. Se menționează printre altele prognozele conform cărora defrișările continue vor conduce până în 2050 la o pierdere de 5 % din PIB la nivel mondial (3), precum și potențialul important de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră cu costuri relativ reduse pe tona de CO₂ economisită.

2.7. Comisia Europeană afirmă fără echivoc că „a sosit momentul acțiunilor decisive”. Ea definește obiectivul „de a stopa reducerea globală a suprafețelor împădurite până cel mai târziu în 2030 și de a reduce, până în 2020, defrișările din zonele tropicale cu cel puțin 50 % față de nivelurile actuale”. Comisia dorește să includă acest obiectiv în negocierile post-Kyoto.

2.8. Pe scurt: Comisia consideră că nu se poate renunța la protecția pădurilor la nivel mondial, fiind necesar ca UE „să își asume un rol esențial în formularea unei politici globale care să constituie un răspuns la problema defrișărilor”.

2.9. Referitor la posibila contribuție a UE, în comunicarea Comisiei sunt prezentate diferite domenii de acțiune în cadrul politicilor existente: în cadrul politicilor existente

— sunt prezentate pe de o parte măsurile posibile care pot conduce la utilizarea sporită a lemnului și a produselor din lemn obținute în mod durabil. Acest lucru este considerat foarte important, întrucât UE este unul dintre cei mai mari consumatori de lemn și de produse din lemn. Doar în 2005 s-au importat în UE 83 de milioane m³ de lemn și de produse din lemn, fără a lua în calcul celuloza și hârtia. Comisia estimează că peste 19 % din importuri provin din păduri tăiate ilegal;

— se încurajează pe de altă parte să se examineze mai atent, din punct de vedere al impactului asupra pădurilor, acele politici ale UE care privesc produsele din alte materiale decât lemnul. Printre altele se menționează că „există legături între cererea de produse agricole și presiunile exercitate în legătură cu modul de utilizare a terenurilor”. De aceea se anunță printre altele „studierea impactului, la nivelul UE, al consumului de produse alimentare și nealimentare importate (de exemplu, carne, soia, ulei de palmier, minereuri metalice) susceptibile de a fi obținute în urma defrișărilor”. Aceste studii ar putea conduce la luarea în considerare a unor opțiuni politice pentru reducerea acestor efecte.

(2) Brazilia, Indonezia, Sudan, Myanmar, Zambia, Tanzania, Nigeria, Congo, Zimbabwe, Venezuela

(3) Raportul interimar „Economia ecosistemului și a biodiversității”, dl Pavan SUKHDEV.

2.10. Pe lângă politicile existente, în comunicare, Comisia atrage atenția și asupra întrebărilor legate de amploarea și sursa de finanțare a măsurilor de combaterea defrișărilor, precum și a mecanismelor care ar putea fi utilizate pentru combaterea politicii de defrișări.

- Conform estimărilor Comisiei sunt necesare cheltuieli anuale în valoare de aproximativ 15 – 25 miliarde EUR, pentru a reduce defrișările la jumătate până în anul 2020. UE pornește de la premiza că „*țările dezvoltate trebuie să aloce resurse considerabile*”.
- Sunt propuse diferite analize despre mecanismele de finanțare care ar putea fi create. Recunoașterea creditelor forestiere în cadrul sistemului de comercializare a cotelor de emisii de gaze cu efect de seră nu este considerată în prezent o soluție realistă, întrucât nivelul emisiilor cauzate de defrișări este de aproximativ trei ori mai mare decât nivelul emisiilor reglementat în cadrul sistemului de comercializare a cotelor de emisii. Cu toate acestea, imediat ce, pe lângă sistemul de comercializare al UE, se creează la nivel mondial alte sisteme de comercializare care pot fi corelate între ele, utilizarea creditelor corespunzătoare pentru finanțarea protecției pădurilor ar putea deveni perfect posibilă.
- O mare parte din finanțarea UE ar putea totuși rezulta din încasările obținute din licitarea certificatelor de emisie. Dacă s-ar utiliza pentru combaterea defrișărilor 5 % din încasările estimate (în valoare de aproximativ 30–50 miliarde EUR), s-ar putea procura până în 2020 aproximativ 1,5–2,5 miliarde EUR.

2.11. În contextul convenției-cadru privind clima, UE are în vedere obiectivul instituirii unui sistem de stimulente cu sprijin internațional pentru perioada 2013–2020, pentru a limita defrișările și degradarea pădurilor în țările în curs de dezvoltare.

- Aceasta ar putea însemna instituirea unui mecanism mondial pentru carbonul forestier, care le-ar permite țărilor în curs de dezvoltare să contribuie prin măsuri de reducere a emisiilor cauzate de defrișări și de degradarea pădurilor la îndeplinirea obiectivului global stabilit în comun. Detaliile instituționale și operative ale unui astfel de mecanism „trebuie rezolvate încă”.
- Incluziunea defrișărilor pe piețele de carbon este considerată drept o perspectivă pe termen lung.

3. Observații generale

3.1. CESE salută comunicarea Comisiei și, în acest context, obligația pe care UE simte că o are în asumarea unui rol de conducere în rezolvarea unei probleme cunoscute și discutate amplu de decenii. Viitoarele negocieri ale unui acord de protecție a climei reprezintă un cadru bun în acest scop.

3.2. Începând pe o notă absolut critică, CESE deplânge modul mai mult sau mai puțin inactiv în care comunitatea internațională a contemplat până acum distrugerea pădurilor. Au existat și înainte motive mai mult decât suficiente de a se angaja în combaterea acestui fenomen. Regresul speciilor provocat de defrișări și degradarea pădurilor, distrugerea bazei existențiale directe a populațiilor indigene, exploatarea lucrătorilor, care poate fi constatăată, sau alungarea micilor fermieri de pe suprafețele lor de producție, moștenite din generație în generație nu sunt constatări noi. Protecția climei reprezintă deci doar un prilej nou și suplimentar de a aborda o veche problemă cu un avânt, sperăm, nou.

3.3. CESE înțelege într-o anumită măsură poziția Comisiei conform căreia scopul prezentei comunicări „*nu este acela de a da răspunsuri definitive în ceea ce privește multiplele aspecte legate de defrișări*”. Comitetul așteaptă însă din partea Comisiei ca această temă să nu mai fie amânată. Trebuie, în sfârșit, să se acționeze.

3.4. Comitetul salută declarațiile clare ale Comisiei referitoare la motivele distrugerii pădurilor. Comisia afirmă cu claritate că interesele economice pe termen scurt sunt cele care au permis aceste forme de exploatare a terenului absolut nedurabile. Combinate cu regimuri funciare uneori absolut neclare și cu sisteme administrative neexistente, fără putere de impunere sau, în unele cazuri, întru totul corupte, distrugerile care au loc nu sunt doar extrem de problematice din punct de vedere global, ci adesea ignoră în totalitate necesitățile populației locale.

3.5. CESE recunoaște fără îndoială că trebuie să li se ofere perspective de dezvoltare economică oamenilor din toate regiunile planetei noastre. Comitetul însuși încearcă de ani de zile să găsească soluții corespunzătoare în strâns dialog cu grupurile societății civile, de exemplu din America Latină și Centrală, India și China. Totuși, distrugerea și degradarea pădurilor la nivel global, analizate în comunicarea Comisiei, nu au nimic de a face cu o dezvoltare regională adecvată. Acestea reprezintă o exploatare inacceptabilă a omului și a mediului, lipsită de orice urmă de inițiativă de dezvoltare durabilă.

3.6. În țările în care au loc defrișări masive, se înregistrează un fenomen recurent: numeroși agricultori taie sau incendiază pădurile pentru a utiliza terenurile respective pentru agricultură și creșterea animalelor. Această risipă nedurabilă a resurselor naturale este cauzată de distribuția neechitabilă a terenurilor și absența unei politici agricole în zonele afectate.

3.7. De exploatarea terenurilor din regiunile respective beneficiază adesea doar un număr redus de persoane sau de întreprinderi - o parte active pe plan global - care obțin uneori profituri exorbitante în detrimentul mediului, al climei, al biodiversității și al oamenilor de la fața locului și care lasă în urmă o planetă pustie, în adevăratul sens al cuvântului. Numeroase exemple ⁽⁴⁾ care ar trebui promovate arată că se poate și altfel, că pot fi utilizate durabil resursele locale existente și că astfel se pot oferi populației locale noi perspective de venituri și de dezvoltare.

⁽⁴⁾ A se vedea, de exemplu, cooperarea în proiectul „Rainforestation farming” al Universității Hohenheim (Germania) și a Universității de stat din Leyte (Filipine): <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS/>

3.8. Chiar dacă efectele acestei exploatare excesive sunt vizibile direct și spectaculos în primul rând la fața locului, acestea au o dimensiune globală, mai ales în ceea ce privește schimbările climatice și reducerea biodiversității. Aceasta înseamnă că toți suntem afectați de aceste distrugeri. Și toți trebuie să contribuim la rezolvarea problemei.

3.9. Din punctul de vedere al țărilor dezvoltate nu are sens să se comenteze cu un ton acuzator situația dramatică din țările în curs de dezvoltare. Pentru că și noi suntem o parte a problemei: o cantitate însemnată din produsele astfel obținute – de cele mai multe ori materii prime neprelucrate sau produse cu un grad de prelucrare redus – sunt distribuite nu la fața locului, ci la mare depărtare, adesea în țările dezvoltate. Există deci o cerere de astfel de produse „ieftine”, inclusiv din Europa.

3.10. De aceea, este absolut corectă examinarea de către Comisie a următoarelor trei întrebări:

1. Cât de mare este „contribuția” UE la distrugerile care au loc în țările în curs de dezvoltare (și cum poate fi redusă aceasta parte)?
2. Cum poate UE (și statele membre) să contribuie, pe de o parte, la reducerea operațiilor ilegale, adică a acelor distrugeri despre care se poate presupune că nu sunt în interesul statelor afectate? Cum se pot crea, pe de altă parte, forme de exploatare axate pe principiul durabilității și orientate spre necesitățile populației locale?
3. Cum se pot crea mecanisme de finanțare care să reducă presiunea asupra distrugerii pădurilor?

3.11. CESE salută faptul că, împreună cu alte instituții, Comisia lucrează intens pentru a contribui cu date economice la dezbaterile privind protecția climei și a biodiversității. Raportul Stern, care arată clar că neglijarea protecției climei va fi pe termen lung mai scumpă decât o schimbare ambițioasă de direcție, sau raportul Sukhdev, citat în comunicarea Comisiei, care oferă date despre valoarea economică a unei biodiversități intacte sunt exemple în acest sens.

3.12. Aceste studii și evaluări sunt însă exemple bune și pentru a arăta că datele economice descrise în ele nu sunt pentru moment altceva decât cuvinte pe hârtie. Acestea nu conduc la creșterea PIB-ului, nu se află în armonie cu bilanțurile economice ale întreprinderilor și nu se tranzacționează la bursă. Dimpotrivă: exemplul distrugerii pădurilor arată mai mult decât clar că există discrepanțe extreme între dorința de a obține profit pe termen scurt (cauza degradării pădurilor) și interesele economice generale pe termen lung (conservarea pădurilor pentru protejarea climei și a biodiversității).

3.13. Exploatarea ilegală a resurselor noastre are loc în detrimentul interesului general. De aceea, ne aflăm întâi de toate în fața marii provocări, de a realiza în sfârșit „internalizarea costurilor externe” și de a contribui astfel cu adevărat la impunerea principiului mereu invocat „poluatorul plătește”. Studiile menționate și celelalte cifre prezentate în raportul Comisiei reprezintă indicii bune despre ce sume este vorba.

3.14. CESE recunoaște că trebuie să se reflecteze asupra stimulentei care să oprească distrugerea pădurilor, așa cum se menționează și în documentul Comisiei. Pentru CESE este însă foarte important să se menționeze că trebuie respectat un principiu important: nu trebuie acordat un transfer de fonduri publice, un „stimulent” întreprinderilor sau persoanelor private pentru a nu se aplica o măsură care dăunează interesului general. Trebuie să se depună eforturi mereu pentru a se crea condiții-cadru globale care să evite și să excludă măsurile dăunătoare respective. Și UE trebuie să se orienteze după acest principiu important, inclusiv în cadrul negocierilor de la Copenhaga. Trebuie să aplicăm cu consecvență principiul „poluatorul plătește”, fără a-l slăbi prin aplicarea principiului „publicul plătește”, conform căruia contribuabilul plătește pentru neasumarea distrugerilor.

3.15. Statele care doresc să beneficieze în viitor de instrumente de finanțare corespunzătoare ar trebui să demonstreze clar că nu sunt interesate de un „comerț de indulgențe”, ci de evoluții durabile pe termen lung. În contextul defrișărilor, chestiunea combaterii defrișărilor ilegale și a degradării pădurilor este un fel de „primă piatră de încercare”. Țările afectate ar trebui să demonstreze că acționează serios, cu sau fără ajutor din partea comunității internaționale, pentru a pune capăt acestor practici ilegale. Pentru CESE este important să se sublinieze că nu este vorba de legalizarea acțiunilor ilegale, ci de încetarea acestora! Chiar și numai aceasta ar contribui la o îmbunătățire considerabilă a situației.

3.16. Pe de altă parte, statele afectate ar trebui să-și demonstreze clar interesul pentru o dezvoltare inovativă, durabilă, adaptată la nivel regional, care să combată defrișările și degradarea pădurilor.

4. Observații specifice

4.1. În multe privințe, comunicarea Comisiei nu este suficient de concretă, ceea ce se explică parțial prin absența unei baze de date și de cunoștințe, dar și parțial prin anumite concepte a căror elaborare nu s-a finalizat.

4.2. Există pericolul ca Uniunii Europene să i se poată reproșa lipsa de interes dacă nu face eforturi mult mai intense de a dezvolta concepte opuse distrugerii pădurilor.

4.3. Prea mult timp, responsabilii din administrație și din politică au privit cum sunt distruse pădurile și cum produsele fabricate ilegal ajung în porturile europene. Cu toate că determinarea originii livrărilor poate fi dificilă, - de exemplu, din cauza întrebuintării acestora în cadrul altor produse sau a schimbării codurilor - pare să lipsească și dorința reală de a remedia această situație. CESE așteaptă ca UE să intervină mult mai energic în această chestiune esențială la nivel global. De curând, CESE tocmai a salutat faptul că UE dorește să renunțe în totalitate la produsele derivate din focă, deși guvernul canadian a legalizat vânzatoarea focilor. Printre astfel de semnale, societatea civilă așteaptă ca în ceea ce privește protecția pădurilor să se acționeze la fel de hotărât.

4.4. De exemplu, comunicarea nu prezintă concret cât de răspunzătoare pentru distrugerile pădurilor sunt, direct sau indirect, furajele, care sunt importate în UE în mari cantități ⁽⁵⁾. Această chestiune controversată este dezbătută și redezbătută, documentul Comisiei referindu-se de asemenea la aceasta (a se vedea punctul 2.9). CESE solicită Comisiei să continue de urgență „să studieze impactul, la nivelul UE, al consumului de produse alimentare și nealimentare importate (de exemplu, carne, soia, ulei de palmier, minereuri metalice) susceptibile de a fi obținute în urma defrișărilor”, pentru a se clarifica acest subiect.

4.5. Astfel, așa cum UE a elaborat criterii de durabilitate pentru producția de materiale din „agrocombustibili”, în opinia Comitetului ar trebui să se stabilească, cât mai curând, criterii de durabilitate pentru furaje, lemn, produse din lemn etc. Chiar dacă, având în vedere regimurile funciare neclare și administrațiile proaste, rămâne încă de văzut cum se poate instaura și efectua o monitorizare constantă a acestor criterii, aceasta este o abordare importantă și corectă. Pentru ca aceste criterii de durabilitate să fie eficiente pe termen lung, este necesară integrarea obligatorie a acestora în regulile comerțului mondial!

4.6. Exemplul defrișărilor arată cum comunitatea internațională, care mizează pe liberalizare și globalizare, își atinge rapid limitele atunci când este vorba de combaterea pe plan global a exploatării mediului și a exploatării sociale. Pentru aceasta lipsesc instrumentele eficiente la nivel global. Se solicită UE să depună eforturi pentru ca, cel puțin în cadrul OMC, inițiativele corespunzătoare să nu mai fie înțelese doar ca „obstacole în calea comerțului”.

4.7. CESE înțelege și faptul că încă nu există concepte clare referitoare la finanțarea măsurilor. Pentru aceasta trebuie să se profite în mod corespunzător de negocierile privind protecția climei.

4.8. În viitor însă nu va fi vorba doar de a organiza un transfer de bani conform anumitor criterii (a se vedea mai sus). Încă înainte de a se putea încheia cu succes negocierile corespunzătoare, trebuie create în țările afectate premisele importante pentru rezolvarea problemei: fără drepturi democratice reale de exprimare cu privire la dezvoltarea regiunii respective pentru oamenii de la fața locului, fără recunoașterea drepturilor populațiilor indigene (aproximativ 60 de milioane de oameni!), respectiv ale micilor agricultori, și fără administrații funcționale (incoruptibile) nu se poate opri exploatarea excesivă și deseori ilegală, și nici elabora concepte de dezvoltare adecvate. Despre acest subiect, observațiile Comisiei sunt ca și inexistente, ceea ce trebuie considerat drept o mare slăbiciune.

4.9. În opinia CESE, exemplul defrișărilor și al degradării pădurilor demonstrează din păcate și faptul că politica de dezvoltare a eșuat în mare măsură, cel puțin în regiunile menționate în această dezbateră. Nu s-au elaborat modele de viitor inovatoare, adaptate la nivel regional, care ar fi putut avea ca urmare o altă evoluție și nu jefuirea actuală a resurselor naturale. Dar, niciodată nu este prea târziu să se promoveze inițiative corespunzătoare, cu și pentru populația locală. UE ar trebui să includă în reflecțiile sale strategice inițiative corespunzătoare pentru dezvoltarea structurilor democratice și pentru sprijinirea societății civile. CESE își oferă din nou sprijinul pentru astfel de inițiative.

Bruxelles, 14 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽⁵⁾ Același lucru este firește valabil și pentru agrocombustibili etc.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie a UE pentru ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor

COM(2008) 767 final

(2009/C 277/13)

Raportor: **dr BREDIMA**

La 19 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - O strategie a UE pentru ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor

COM(2008) 767 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2009. Raportor: dna BREDIMA.

În cea de-a 453-a sesiunea plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 187 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Concluzii

1.1. CESE întâmpină cu satisfacție comunicarea și susține toate măsurile posibile prin care UE ar putea contribui la prelucrarea mai ecologică și în condiții de siguranță sporită a navelor din lume care și-au încheiat ciclul de viață.

1.2. CESE observă că reciclarea navelor reprezintă o contribuție pozitivă la conservarea energiei și a resurselor în lume și recunoaște faptul că, dacă este corect gestionată, aceasta poate deveni o industrie ecologică durabilă.

1.3. CESE sprijină ratificarea și aplicarea rapidă a Convenției OMI privind reciclarea navelor (2009). Statele membre ale UE și statele care asigură reciclarea ar trebui îndemnate să ia toate măsurile pentru a asigura intrarea rapidă în vigoare a acestei convenții.

1.4. CESE sprijină ferm includerea regulilor pentru dezmembrarea ecologică a navelor de război și a altor nave guvernamentale în măsurile privitoare la dezmembrarea navelor.

1.5. CESE consideră importante măsurile de îmbunătățire a condițiilor sociale și de mediu dezastruoase de pe un mare număr de instalații de reciclare a navelor din Asia de Sud, prin îmbunătățirea modului de operare a acestora, păstrându-se totodată veniturile obținute de comunitățile locale din locurile de muncă și serviciile furnizate.

1.6. Trebuie sporită capacitatea de dezmembrare pentru a se face față creșterii cererii și trebuie găsit un răspuns la provocarea de a realiza acest lucru într-un mod sigur și ecologic. S-ar putea găsi o modalitate de a acoperi costurile considerabil mai ridicate ale forței de muncă necesare pentru dezmembrarea pe șantierele europene, prin combinarea măsurilor în materie de reglementare cu inițiativele industriei.

1.7. CESE realizează că, în viitorul previzibil, metoda „eșuării pe plajă” a navelor pentru dezmembrare va rămâne metoda preferată. Prin urmare, condițiile actuale trebuie îmbunătățite, astfel încât șantierele să funcționeze într-un mod sigur și ecologic. Cu toate acestea, prin exercitarea unei presiuni excesive pentru îmbunătățirea condițiilor instalațiilor din Asia de Sud, nu ar trebui să se obțină efectul negativ al „exportării” problemei către plajele altor țări în curs de dezvoltare, ajungându-se astfel la extinderea necontrolată în Asia și Africa a șantiierelor care nu corespund standardelor.

1.8. CESE propune ca, în acordurile maritime sau comerciale bilaterale ale Uniunii cu țările asiatice în cauză, să se acorde o importanță majoră condițiilor de dezmembrare și reciclare; de exemplu, acordul maritim UE-India în vigoare ar trebui să includă dispoziții privind reciclarea navelor. CESE îndeamnă Comisia să ridice această chestiune la nivel politic.

1.9. CESE consideră că dezmembrarea și reciclarea sunt chestiuni care țin de responsabilitatea socială a întreprinderilor. Acesta invită Comisia să implice șantierele de construcții navale în lanțul răspunderii pentru eliminarea navelor. Operatorii navali, împreună cu șantierele navale, ar trebui să pună la dispoziția șantiierelor de reciclare informații privind orice materiale sau condiții potențial periculoase din interiorul navelor.

1.10. CESE sprijină dezvoltarea unui model de sistem integrat de gestionare (IMS) pentru certificarea independentă la nivel internațional a instalațiilor de reciclare a navelor, pentru a dovedi că acestea operează în condiții ecologice și de siguranță, în conformitate cu viitoarea Convenție OMI.

1.11. CESE recomandă ca studiul Comisiei privind crearea unui fond de reciclare să ia în considerare principiul „poluatorul plătește” și cel referitor la „responsabilitatea producătorului” din cadrul legislației comunitare și să verifice dacă acest fond este compatibil cu legislația privind ajutorul de stat. Ar trebui examinat, de asemenea, în ce mod un astfel de fond poate promova obiectivele Convenției.

1.12. CESE recunoaște faptul că înființarea unor șantiere de reciclare a navelor în UE poate determina opoziția comunităților locale din motive de mediu. Dacă sunt însă utilizate șantierele existente în acest scop și dacă acestea sunt conforme - așa cum ar trebui să fie - standardelor UE și naționale, atunci operarea lor poate fi acceptabilă, întrucât acestea vor furniza un număr considerabil de locuri de muncă. Acești parametri necesită o considerare atentă.

1.13. CESE invită Comisia să creeze stimulente și recompense, după modelul „Premiilor maritime ecologice”, pentru proprietarii de nave și șantiere care reciclează în mod exemplar navele.

2. Introducere

2.1. Aspectele sociale și de mediu ale practicilor de dezmembrare a navelor pe plajele Asiei de Sud continuă să constituie o sursă de îngrijorare la nivel mondial și în special în Europa. Recent, comisarul pentru mediu, Stavros Dimas, a cerut îmbunătățirea procedurilor și intensificarea controalelor în cazul navelor care sunt trimise pe șantierele de dezmembrare din Asia de Sud, pentru a garanta că acestea sunt dezmembrate în mod corespunzător. Potrivit unor estimări recente, circa 1 000 de nave vor fi scoase din uz în 2009, de peste trei ori mai mult decât în 2008, ceea ce va exercita o presiune sporită asupra capacității de reciclare. Trebuie sporită capacitatea de dezmembrare, pentru a se face față creșterii cererii și provocării, într-un mod sigur și durabil.

2.2. Comunicarea „O strategie a UE pentru ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor” ⁽¹⁾ se bazează pe rezultatele consultării publice cu privire la Cartea verde privind ameliorarea practicilor de dezmembrare a navelor (2007) ⁽²⁾. Cartea verde a fost apreciată de CESE ⁽³⁾, fiind o inițiativă așteptată de multă vreme. În plus, Parlamentul European a solicitat recent Comisiei și statelor membre să ia urgent măsuri cu privire la dezmembrarea navelor ⁽⁴⁾.

2.3. În același timp, se desfășoară acțiuni internaționale concrete pentru soluționarea acestei probleme. Organizația Maritimă Internațională (OMI) a elaborat o nouă „Convenție internațională privind reciclarea ecologică și în condiții de siguranță a navelor” (numită în continuare Convenția), a cărei adoptare este prevăzută pentru mai 2009. Convenția adoptă o abordare bazată pe întregul ciclu de viață al navelor și vizează funcționarea ecologică și în

condiții de siguranță a instalațiilor de reciclare a navelor, fără a se compromite siguranța și eficiența operațională ale navelor. Prin instituirea unui mecanism de control și aplicare adecvat, aceasta urmărește să stabilească un nivel de control echivalent celui al Convenției de la Basel ⁽⁵⁾.

2.4. Grupul de lucru mixt OIM/OMI/Convenția de la Basel privind dezmembrarea navelor este o dovadă a cooperării internaționale. Cele trei organizații au elaborat împreună Programul global pentru reciclarea durabilă a navelor, pentru a asigura durabilitatea viitoare a industriei, prin îmbunătățirea protecției sănătății și securității lucrătorilor și a mediului pe șantierele din Asia de Sud.

3. Comunicarea privind strategia UE de ameliorare a practicilor de dezmembrare a navelor

3.1. Comunicarea privind strategia UE de ameliorare a practicilor de dezmembrare a navelor nu oferă o propunere legislativă concretă. Aceasta propune o serie de măsuri pentru îmbunătățirea cât mai rapidă a condițiilor de dezmembrare a navelor, inclusiv în perioada interimară până la intrarea în vigoare a Convenției.

3.2. Strategia propune Comisiei să examineze fezabilitatea mai multor opțiuni, pentru a promova obiectivele Convenției.

3.3. Evaluarea de impact ⁽⁶⁾ care însoțește comunicarea conchide că este de preferat o abordare politică integrată, care combină măsuri legislative și non-legislative selectate, deoarece aceasta ar reprezenta singura opțiune pentru obținerea unui impact social, economic și de mediu pozitiv pe termen scurt, mediu și lung.

4. Observații generale

4.1. CESE salută comunicarea și susține toate măsurile posibile prin care UE ar putea contribui la prelucrarea mai ecologică și în condiții de siguranță sporită a navelor care și-au încheiat ciclul de viață la nivel mondial. Comunicarea este oportună și adecvată, deoarece se estimează că 19 % din flota mondială arborează pavilionul unui stat membru al SEE (Spațiul Economic European).

4.2. Producția de oțel nou din oțel reciclat necesită doar o treime din energia utilizată pentru producția de oțel din materii prime. Astfel, reciclarea navelor contribuie pozitiv la conservarea globală a energiei și a resurselor și, dacă este realizată corect, poate deveni o industrie ecologică durabilă și.

⁽¹⁾ COM(2008) 767 final.

⁽²⁾ COM(2007) 269 final.

⁽³⁾ J O C 120 din 16.5.2008.

⁽⁴⁾ P6_TA(2008)0222.

⁽⁵⁾ Convenția de la Basel privind controlul mișcărilor transfrontaliere ale deșeurilor periculoase și eliminarea acestora.

⁽⁶⁾ SEC(2008) 2847- Document de lucru al serviciilor Comisiei

4.3. Tendința dezmembrării a sute de nave în fiecare an va continua odată cu eliminarea treptată a tancurilor petroliere cu cocă unică până în 2010 (și 2015). Ca o consecință a actualei crize financiare și din domeniul transporturilor maritime, vrachierele mai vechi sunt eliminate rapid. În prezent, 157 de nave, reprezentând 5,5 milioane de tone, sunt reevaluate pentru a fi eventual dezmembrate. Prin urmare, efectele sociale și de mediu care predomină în prezent vor persista sau chiar se vor înrăutăți.

4.4. Mai mult de 80 % din nave sunt dezmembrate pe șantiere situate pe plajele din India, Bangladesh, Pakistan și Turcia. Bangladesh este în prezent țara unde se dezmembrează cele mai multe nave. Majoritatea șantierelor utilizează metoda cea mai ieftină, dar totodată și cea mai dăunătoare pentru mediu, de „eșuare pe plajă” a navelor pentru dezmembrare. Această metodă are un preț ridicat în viața omenească și provoacă numeroase boli datorită expunerii la substanțe toxice. CESE este conștient de faptul că, în viitorul previzibil, eșuarea pe plajă a navelor pentru dezmembrare va rămâne metoda preferată. Prin urmare, condițiile actuale de pe șantiere trebuie îmbunătățite pentru ca acestea să opereze într-un mod sigur și ecologic.

4.5. Condițiile de mediu și sociale dezastruoase de pe șantierele din Asia de Sud au drept consecință o concurență neloială în raport cu omologii lor europeni. În plus, nivelul ridicat al cererii locale de oțel reciclat constituie o problemă suplimentară pentru competitivitatea europeană.

4.6. Dezmembrarea navelor este un proces dificil, care include activități foarte diverse, de la înlăturarea echipamentului la tăierea și reciclarea structurii. În timp ce dezmembrarea navelor în docurile uscate ale țărilor industrializate este reglementată, astfel de activități pe plajele din Asia sunt supuse într-o măsură mai mică controlului și inspecțiilor. Un studiu recent estimează că 20 % din forța de muncă utilizată pe plajele din Bangladesh, unde se dezmembrează nave, sunt copii cu vârsta sub 15 ani. Mai multe convenții OIM privind condițiile de siguranță și de sănătate ale lucrătorilor nu sunt aplicate decât în mică măsură în aceste țări. Incapacitatea de a asigura o gestionare fiabilă și o eliminare ecologică a deșeurilor rezultate exacerbează problema.

4.7. CESE reafirmă faptul că sărăcia structurală și alte probleme sociale și juridice sunt strâns legate de absența sau de neaplicarea standardelor minime de siguranță la locul de muncă și de protecție a mediului. Mai mult, aceste țări au anumite reticente față de îmbunătățirea standardelor și influențarea prețurilor de reciclare, din teama de a rămâne fără o sursă majoră de venit. Cu toate acestea, aceste țări ar trebui să ceară operatorilor șantierelor să investească în îmbunătățirea instalațiilor și să le ofere lucrătorilor protecția și condițiile de muncă pe care aceștia le merită. În negocierile viitoare cu țările în chestiune, UE ar trebui să încurajeze adoptarea acestor standarde internaționale, precum și aplicarea lor eficientă, împreună cu dezvoltarea capacităților.

4.8. În Avizul său privind Comunicarea „O politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană” (7), CESE a reamintit

deficitul serios, la nivel mondial, de instalații de dezmembrare conforme cu principiile durabilității ecologice și sociale. Prin urmare, eforturile UE și ale comunității internaționale ar trebui să vizeze în principal luarea unor măsuri de către statele din Asia de Sud care asigură reciclarea în vederea aducerii instalațiilor lor în conformitate cu standardele acceptabile pe plan internațional.

4.9. CESE observă faptul că, prin Convenție și liniile directoare privind punerea sa în aplicare, se urmărește asigurarea unui nivel de control și aplicare echivalent cu cel al Convenției de la Basel și, prin urmare, acestea ar trebui sprijinite ferm.

4.10. În contextul abordării dezmembrării pe baza întregului ciclu de viață al navelor, CESE îndeamnă Comisia să implice șantierele navale care au construit navele ce urmează a fi dezmembrate în lanțul răspunderii pentru eliminarea acestora. Majoritatea covârșitoare a flotei comerciale mondiale este construită pe șantiere japoneze, coreene și chinezești. Conform lanțului răspunderii al transportului maritim de calitate, fiecărui actor îi revine propriul grad de răspundere. Acest mod de gândire aduce în prim-plan responsabilitatea șantierelor, în mod asemănător cu responsabilitățile similare ale producătorilor de automobile și de avioane, care sunt răspunzători pentru produsele lor.

4.11. Atunci când abordează această chestiune, CESE trebuie să caute un echilibru între parametrii conflictuali: pe de o parte, condițiile sociale și de mediu dezastruoase care predomină pe majoritatea șantierelor asiatice de reciclare; pe de altă parte, spectrul șomajului cu care se confruntă comunitățile locale din țările Asiei de Sud, care trăiesc din veniturile șantierelor de reciclare. Prin urmare, îmbunătățirea condițiilor nu ar trebui să aibă efectul negativ al „exportării” problemei pe plajele altor țări în curs de dezvoltare.

4.12. Îmbunătățirea performanței procesului de dezmembrare a navelor este, de asemenea, abordată de Organizația Internațională pentru Standardizare (ISO). Viitoarele standarde internaționale voluntare (ISO 30000 și ISO 30003), care vor furniza un sistem de auditarea și certificare a instalațiilor de reciclare a navelor, urmăresc să sprijine acțiunile OMI, OIM și ale Convenției de la Basel, evitând cu atenție orice suprapunere.

5. Observații specifice

5.1. Implementarea timpurie a viitoarei Convenții OMI privind reciclarea navelor

5.1.1. Conform estimării Comisiei Europene, Convenția nu va fi pusă în aplicare înainte de 2015. CESE sprijină ratificarea și aplicarea rapidă a Convenției. Statele membre ale UE și statele care asigură reciclarea ar trebui îndemnate să ia toate măsurile pentru a asigura intrarea rapidă în vigoare a acestei convenții. CESE este de părere că guvernele ar trebui încurajate să aplice standardele tehnice ale Convenției, pe bază voluntară în perioada interimară, imediat ce acest lucru devine fezabil din punct de vedere operațional.

(7) J O C 211 din 19.8.2008

5.1.2. Comitetul sprijină transpunerea Convenției în legislația UE prin intermediul unui regulament, care să cuprindă elementele de bază ale acesteia, astfel cum a fost cazul cu Convenția OMI privind controlul sistemelor anticorosive nocive de pe nave ⁽⁸⁾. În paralel, Comisia ar trebui să examineze căile și modurile de a determina statele care asigură reciclarea să adopte măsuri similare, și anume să ratifice și să aplice cât mai curând posibil Convenția.

5.2. Dezmembrarea ecologică a navelor de război și a altor nave (guvernamentale)

5.2.1. CESE observă că domeniul de aplicare a Convenției nu va include toate navele și în special navele de război și navele aflate în posesia statului. Cu toate acestea, astfel de nave ar trebui obligate să opereze în conformitate cu Convenția. Prin urmare, Comitetul propune includerea acestor nave în domeniul de aplicare a viitoarelor măsuri ale UE privind reciclarea. O astfel de acțiune ar oferi masiv de lucru șantiierelor UE, eliminând totodată câțiva mari poluatori de pe mări. CESE sugerează să se abordeze, de asemenea, chestiunea poluării mediului de către navele de război. În plus, consideră că navele mai mici de 500 gt ar trebui trimise pentru a fi dezmembrate pe șantierele din UE.

5.2.2. În prezent, instalațiile de dezmembrare a navelor din UE și alte țări membre ale OCDE nu au suficientă capacitate pentru dezmembrarea navelor de război și a altor nave aflate în posesia statului care ar trebuie defazate în următorii 10 ani. CESE consideră implicarea *Harland and Wolff Heavy Industries* ⁽⁹⁾ în operații de dezmembrare a navelor drept un exemplu încurajator pentru modul în care șantiere navale și șantiere de reparații inactive pot fi transformate în instalații de dezmembrare. CESE este conștient de faptul că, în ciuda recesiunii economice mondiale și a șomajului actual, înființarea unor șantiere de reciclare a navelor în UE se poate lovi de opoziția comunităților locale din motive de mediu. Dacă sunt însă utilizate șantierele existente, astfel cum prevede Convenția, operarea lor poate fi acceptabilă, întrucât acestea vor furniza locuri de muncă.

5.2.3. În viitorul previzibil, va continua să predomine avantajul competitiv al șantiierelor de dezmembrare din Asia de Sud, în timp ce Europa va continua să se confrunte cu problema eliminării navelor de război și a celor deținute de stat. EU ar trebui adopte dispoziții pentru dezmembrarea unor astfel de nave în instalații ale țărilor membre ale OCDE sau să includă clauze privind eliminarea navelor la sfârșitul ciclului lor de viață în orice acord de vânzare a navelor de război către țări terțe.

5.3. Posibile măsuri ale industriei în perioada interimară

5.3.1. Comitetul împărtășește îngrijorarea Comisiei cu privire la perspectivele perioadei interimare până la intrarea în vigoare și deplina punere în aplicare a Convenției. Acesta este de acord că modul cel mai simplu și mai rapid de a schimba practicile ar fi asumarea unui angajament voluntar de toate părțile implicate relevante.

⁽⁸⁾ Convenția internațională privind controlul sistemelor anticorosive nocive de pe nave [Regulamentul 782(2003) privind interdicția compușilor organostanici pe nave].

⁽⁹⁾ *Harland and Wolff* din Belfast a obținut recent o licență de gestionare a deșeurilor pentru dezmembrarea navelor maritime și a structurilor maritime și este în curs de a finaliza defazectarea și reciclarea MSC Napoli.

5.3.2. CESE consideră că reciclarea este o chestiune care ține de responsabilitatea socială a întreprinderilor. CESE îndeamnă Comisia să elaboreze stimulente politice, după modelul „Premiilor maritime ecologice”, pentru proprietarii de nave și șantiere care recyclează navele în mod exemplar. Stimulentele ar trebui să ofere beneficii atractive care merită urmărite.

5.3.3. CESE apreciază implicarea pozitivă a organizațiilor industriale, precum și a organizațiilor non-guvernamentale și sprijinul acestora la elaborarea Convenției. Comitetul salută, de asemenea, faptul că organizațiile industriale au identificat o serie de măsuri ⁽¹⁰⁾ pe care proprietarii de nave ar trebui să le ia, în vederea asigurării unei dezmembrări ecologice și în condiții de siguranță a navelor. Se anticipează că mai multe societăți de transport naval vor opta sau vor fi determinate să se angajeze pentru demontarea ecologică a navelor lor. Cu toate acestea, procesul de dezmembrare a navelor implică mulți alți factori, fiind necesare, de asemenea, acțiuni complementare din partea acestora, în special din partea șantiierelor navele cu privire la acceptarea contractuală a construcției de „nave ecologice”. Utilizarea unui contract standard de vânzare-cumpărare pentru navele destinate reciclării, cum ar fi DEMOLISHCON elaborat de BIMCO ⁽¹¹⁾, și angajamentele contractuale asumate de șantierele navele privind aplicarea cerințelor Convenției în perioada interimară ar reprezenta un progres semnificativ.

5.4. O mai bună aplicare a normelor privind transportul deșeurilor

5.4.1. CESE salută intenția Comisiei de a publica orientări pentru îmbunătățirea aplicării normelor actuale privind transportul deșeurilor în ceea ce privește navele ieșite din uz, precum și de a se angaja în cooperare multilaterală și de a examina fezabilitatea normelor, prin aplicarea acestora la o listă de nave gata de a fi defazectate.

5.4.2. În legislația internațională privind transportul deșeurilor, se recunoaște faptul că o navă poate deveni deșeu, astfel cum se definește în articolul 2 al Convenției de la Basel, și în același timp poate fi definită ca o navă în temeiul altor norme internaționale. Prin urmare, există păreri divergente cu privire la momentul când o navă devine deșeu și dacă aceasta poate fi considerată sursă de poluare, iar proprietarul – poluator, înainte ca procesul de dezmembrare să înceapă. Navele sunt vândute de companiile de transport unor cumpărători care plătesc în numerar și care, adesea, schimbă pavilionul acestora și sunt trimise pe șantiere de reciclare, unde prețurile oțelului reciclat pe tonă-deplasament-ușor (ldt) variază de la 150 la 700 de USD. În practică, cei mai mulți operatori navali tratează rareori, direct sau indirect, cu instalațiile de dezmembrare. Cu toate acestea, ei ar trebui să fie în măsură, împreună cu șantierele navale, să asigure informații cu privire la orice materiale sau condiții potențial nocive în cadrul navelor lor și să determine starea generală a navelor la predarea acestora.

⁽¹⁰⁾ Măsuri interimare pentru proprietarii de nave care intenționează să vândă navele spre dezmembrare (BIMCO, IACS; ICS, INTERCARGO, INTERTANKO, IPTA, OCIMF)

⁽¹¹⁾ BIMCO = Consiliul Maritim Internațional și al Mării Baltice (The Baltic and International Maritime Council)

5.4.3. În mod normal, navele sunt trimise spre dezmembrare atunci când exploatarea lor comercială nu mai este viabilă. Vârsta unei nave nu reflectă în sine gradul de întreținere al navei și nici viabilitatea sa comercială, care depinde de fluctuațiile pieței transportului de mărfuri. În timp ce ar fi simplu să se țină o listă a navelor cu o anumită vechime, nu ar fi o sarcină ușoară să se determine data dezmembrării acestora și să se întreprindă acțiuni de control înainte de intrarea în vigoare a Convenției. În orice caz, navele vechi și cu risc ridicat ar trebui monitorizate cu atenție, pentru a se asigura respectarea obligațiilor înainte de dezmembrare.

5.5. Chestiuni privind auditarea și certificarea instalațiilor de dezmembrare

5.5.1. Convenția va impune responsabilități statelor de pavilion, statelor de port și statelor care asigură reciclarea. Aceasta nu va include dispoziții speciale privind auditarea și certificarea instalațiilor. Cu toate acestea, linii directoare complementare vor prevedea un astfel de sistem sub controlul statelor care asigură reciclarea. Obiectivul liniilor directoare ale OMI poate fi îmbunătățit și prin aplicarea în paralel a standardelor ISO relevante, în curs de elaborare.

5.5.2. CESE observă că Agenția europeană pentru siguranță maritimă (EMSA) a comandat un studiu ⁽¹²⁾ în scopul elaborării unui model de sistem integrat de gestionare pentru certificarea instalațiilor de reciclare a navelor, ecologic și în condiții de siguranță. Acest sistem integrat de gestionare european ar trebui să servească drept instrument pentru îmbunătățirea aplicării Convenției OMI. O astfel de procedură de certificare trebuie să fie

credibilă la nivel internațional, ceea ce nu poate fi garantat decât printr-un sistem independent de inspecție.

5.6. Asigurarea unei finanțări durabile

5.6.1. În 2007, Comisia a declarat ⁽¹³⁾ că trebuie acordată o atenție specială întrebării dacă ar trebui sau nu acordat ajutor financiar direct instalațiilor ecologice de dezmembrare a navelor în UE sau proprietarilor de nave care își vând navele șantierelor ecologice, fie spre dezmembrare completă, fie spre decontaminare.

5.6.2. CESE ia notă de intenția Comisiei de a evalua fezabilitatea optării pentru un sistem de finanțare internațional obligatoriu pentru dezmembrarea ecologică a navelor („fond pentru dezmembrarea navelor”), pe baza rezultatelor unui studiu. CESE așteaptă ca studiul să ia în considerare principiile „poluatorul plătește” și „responsabilitatea producătorului” din legislația europeană și consideră că problema finanțării unei dezmembrări sigure și ecologice a navelor nu va putea fi rezolvată până când nu vor fi adoptate dispoziții adecvate care să reflecte așa cum se cuvine partea operatorilor relevanți în lanțul răspunderii pe durata de viață a navelor.

5.6.3. OMI a creat deja un Fond internațional voluntar pentru reciclarea navelor, pentru a promova gestionarea ecologică și în condiții de siguranță a reciclării prin intermediul activităților de cooperare tehnică ale OMI. Proprietarii de nave ar trebui încurajați să contribuie la acest fond. Ar trebui investigat în continuare poate promova un astfel de fond obiectivele Convenției. Un fond al UE cu același obiectiv s-ar confrunta cu problema finanțării sale, deoarece subvențiile pentru dezmembrarea ecologică a navelor nu ar fi justificate în virtutea legislației europene.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹²⁾ Studiu privind certificarea instalațiilor de reciclare a navelor, raport final, septembrie 2008.

⁽¹³⁾ COM(2007) 269 final.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină în timpul alimentării autoturismelor la stațiile de benzină

COM(2008) 812 final – 2008/0229 (COD)

(2009/C 277/14)

Raportor: **dl Francis DAVOUST**

La 20 ianuarie 2009, în conformitate cu articolul 175 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină în timpul alimentării autoturismelor la stațiile de benzină

COM(2008) 812 final - 2008/0229 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2009. Raportor: dl Francis DAVOUST.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 194 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută elaborarea propunerii de directivă, care reprezintă urmarea angajamentelor luate în cadrul:

- Strategiei tematice privind poluarea aerului;
- propunerii Comisiei de modificare a Directivei 98/70/CE privind calitatea benzinei și a motorinei, care urmărește facilitarea utilizării pe scară mai largă a biocombustibililor, în special a bioetanolului, prin relaxarea cerințelor de presiune a vaporilor pentru benzină. Comisia a recunoscut că această măsură poate conduce la emisii mai mari de compuși organici volatili și a indicat că va propune etapa a II-a de RVB pentru a compensa orice creștere a emisiilor;
- declarației care a însoțit o nouă directivă privind calitatea aerului înconjurător, prin care Comisia a recunoscut importanța abordării poluării aerului de la sursă pentru atingerea obiectivelor de calitate a aerului și prin care a propus o serie de noi măsuri comunitare vizând sursa de poluare, inclusiv etapa a II-a de RVB.

1.2. CESE reamintește că Directiva 94/63/CE are ca obiect recuperarea vaporilor de benzină emiși în atmosferă la depozitarea și distribuția benzinei între terminale și stațiile de benzină (așa-numita „etapă I de recuperare a vaporilor de benzină”). Vaporii de benzină dislocați atunci când o stație de benzină primește un nou transport de benzină sunt retrimiși către camionul-cisternă sau către rezervorul mobil și apoi către terminal, unde pot fi redistribuiți.

1.3. CESE salută opțiunea Comisiei de a instala echipamente pentru etapa a II-a de RVB:

- a. în toate stațiile de benzină noi și toate stațiile de benzină substanțial renovate, cu o cantitate de benzină descărcată mai mare de 500 m³ pe an;

- b. toate stațiile de benzină noi și toate stațiile de benzină substanțial renovate, cu o cantitate de benzină descărcată mai mare de 500 m³ pe an, precum și în toate stațiile mai mari existente (respectiv, cu o cantitate de benzină descărcată mai mare de 3 000 m³ pe an);

- c. în toate stațiile de benzină de la opțiunea (b), la care se adaugă stațiile de benzină situate în sau sub spațiile rezidențiale;

- d. în toate stațiile de benzină de la opțiunea (c), la care se include monitorizarea automată a tuturor echipamentelor pentru etapa a II-a, cu rol de restricționare a vânzărilor de benzină în cazul funcționării defectuoase a echipamentului.

1.4. Evaluarea detaliată a opțiunilor este cuprinsă în Studiul de impact care însoțește prezenta propunere, care este publicată pe site-ul internet ⁽¹⁾.

1.5. Prin urmare, CESE recomandă adoptarea acestei directive însoțită de modificările propuse la articolele 3, 4 și 5.

2. Observații generale

2.1. Prezenta propunere legislativă are ca obiect recuperarea vaporilor de benzină emiși în atmosferă în timpul alimentării autoturismelor la stațiile de benzină (așa numita „etapă a II-a de recuperare a vaporilor de benzină” sau „RVB”).

2.2. CESE este pe deplin conștient de faptul că emisiile de compuși organici volatili prezenți în benzină compromit calitatea aerului la nivel local și regional (benzen și ozon), pentru care au fost definite norme și obiective de calitate la nivel comunitar. Ozonul de la nivelul solului este un poluant transfrontalier care, în plus, ocupă locul al treilea printre gazele cu efect de seră. Benzenul are efecte cancerigene recunoscute asupra omului. Există mai multe clase de hidrocarburi și acestea se deosebesc între ele prin tipul de structură moleculară: liniară, ciclică etc. Hidrocarburile aromatice prezintă structuri ciclice nesaturate al căror

⁽¹⁾ <http://ec.europa.eu/environment/air/transport/petrol.htm>

element de bază este nucleul benzenic, constituit din șase atomi de carbon. Prima hidrocarbură din seria hidrocarburilor ciclice nesaturate este benzenul, a cărui formulă este C_6H_6 . Pentru protejarea sănătății, valoarea-limită europeană, fixată de Parlament și de Comisie este de $9 \mu g/m^3$ în medie anuală, cu un obiectiv de $5 \mu g/m^3$ în 2010. CESE urmărește cu deosebită atenție să protejeze consumatorul care se aprovizionează de la stația de benzină și, în același timp, angajații care lucrează permanent în acest loc.

2.3. Principala sursă a acestor emisii o constituie pierderile de vapori de benzină din rezervoarele vehiculelor sau în timpul alimentării. Recentele modificări aduse Directivei privind calitatea benzinei, care permit ca în benzină să fie adăugată o cantitate mai mare de etanol, accentuează problema emisiilor, deoarece crește presiunea de vapori în rezervor. Prin urmare, este momentul să fie căutate noi căi de reducere a acestor emisii.

2.4. CESE recomandă insistent Comisiei să acorde cât mai urgent atenție posibilității de a modifica vehiculele, astfel încât vaporii de benzină să fie reținuți și absorbiți chiar în rezervoarele acestora, așa cum se cere deja în SUA, și să elaboreze neîntârziat propuneri în acest sens.

2.5. În același timp, CESE sprijină actuala propunere a Comisiei, menită să reducă emisiile de vapori de benzină în cursul realimentării vehiculelor.

2.6. CESE subliniază că practicile actuale în materie de recuperare a vaporilor de benzină în timpul realimentării variază considerabil între statele membre. Prin urmare, sprijină propunerea Comisiei de a recurge la articolul 175 pentru a asigura la nivel european standarde minime de recuperare a vaporilor de benzină în cursul alimentării, lăsând statelor membre libertatea de a impune standarde mai stricte, dacă doresc.

2.7. Recuperarea vaporilor de benzină emiși în atmosferă la depozitarea și distribuția benzinei între terminale și stațiile de benzină (așa-numita „etapă I de recuperare a vaporilor de benzină”) este deja reglementată prin intermediul Directivei 94/63/CE.

2.8. Pentru CESE, etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină este o etapă logică din perspectiva preocupării pentru calitatea aerului.

2.9. În plus, CESE constată că această propunere este în conformitate cu cel de-al șaselea Program de acțiune comunitară pentru mediu și, în același timp, compatibilă cu cei trei piloni ai Strategiei de la Lisabona. Într-adevăr, aceasta încurajează cererea și elaborarea de tehnologii necesare recuperării din etapa a II-a.

3. Observații specifice

Articolul 3

Stații de benzină

3.1. Punctul 1

3.1.1. În prima propoziție ar trebui clarificat cuvântul „prevăzută”. CESE consideră că este deosebit de dificil să existe

certitudinea că la deschiderea unei stații de benzină cantitatea de benzină descărcată va fi identică cu cea prevăzută în proiect.

3.1.2. CESE dorește ca, după „500 m^3 pe an” să se adauge propoziția: „Stația de benzină este obligată să declare cantitatea de benzină descărcată în termen de trei luni de la deschidere”.

3.1.3. CESE consideră că orice stație de benzină nouă, cu o cantitate de benzină descărcată mai mică de 500 de m^3 , trebuie obligată să declare creșterea acestei cantități în cazul în care depășește 500 de m^3 pe an. Această acțiune trebuie îndeplinită în termen de trei luni de la începutul anului următor celui în care s-a înregistrat depășirea. În acest caz, echipamentul trebuie instalat în termen de șase luni ale aceluiași an.

3.1.4. La a doua frază, după cuvintele „sau de lucru”, se adaugă: „cu excepția birourilor întreprinderii”. Într-adevăr, pot exista birouri necesare funcționării stațiilor de benzină integrate în clădire.

3.1.5. Formularea punctului 1 devine deci următoarea:

Statele membre se asigură că orice stație de benzină nouă este echipată cu un sistem pentru etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină în cazul în care cantitatea de benzină descărcată, efectivă sau prevăzută, este mai mare de 500 m^3 pe an. **Stația de benzină este obligată să declare cantitatea de benzină descărcată în termen de trei luni de la deschidere. Orice stație de benzină nouă, cu o cantitate de benzină descărcată mai mică de 500 de m^3 , este obligată să declare creșterea acestei cantități, în cazul în care depășește 500 de m^3 pe an. Această acțiune trebuie îndeplinită în termen de trei luni de la începutul anului următor celui în care s-a înregistrat depășirea. În acest caz, echipamentul trebuie instalat în termen de șase luni ale aceluiași an.** Cu toate acestea, toate stațiile de benzină noi situate sub spații cu destinația permanentă de locuințe sau de lucru, **cu excepția birourilor întreprinderii**, se echipează cu un sistem pentru etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină indiferent de cantitatea de benzină descărcată, efectivă sau prevăzută.

3.2. Punctul 2

3.2.1. CESE consideră că este oportună definirea termenului de „renovare substanțială”. Aceasta trebuie să implice o schimbare semnificativă, de exemplu o creștere cu 20 % a debitelor aparaturilor de distribuție și umplere cu carburanți față de debitul echivalent inițial sau trecerea de la o instalație de autoservire cu monitorizare la o instalație cu sistem automat de monitorizare.

3.2.2. CESE solicită să nu fie considerate drept renovări majore, deci „schimbări semnificative”: schimbarea simbolului grafic al benzinăriei, trecerea de la instalațiile tradiționale la cele de autoservire cu monitorizare, dotarea retroactivă a instalației în conformitate cu reglementările existente.

3.2.3. Formularea punctului 2 devine deci următoarea:

Statele membre se asigură că orice stație de benzină existentă, cu o cantitate de benzină descărcată mai mare de 500 m³ pe an, care este supusă unei renovări majore se echipează cu ocazia acestei renovări cu un sistem pentru etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină. Se înțelege prin renovare majoră o schimbare semnificativă, de exemplu o creștere cu 20 % a debitelor aparatelor de distribuție și umplere cu carburanți față de debitul echivalent inițial sau trecerea de la o instalație de autoservire cu monitorizare la o instalație cu sistem automat de monitorizare. Dimpotrivă, nu pot fi considerate renovări majore, deci „schimbări semnificative”, schimbarea simbolului grafic al unei benzinării, trecerea de la instalațiile tradiționale la cele cu autoservire supravegheată, dotarea retroactivă a instalației în conformitate cu reglementările existente.

3.3. Punctul 3

3.3.1. CESE recomandă adăugarea următorului text: „Orice benzinărie cu o cantitate de benzină descărcată mai mică de 3 000 de m³ pe an este obligată să declare creșterea acesteia, în cazul în care depășește 3 000 de m³ în cursul anului calendaristic respectiv.” În acest caz, echipamentul trebuie instalat în termen de șase luni ale aceluiași an.

3.3.2. Formularea punctului 3 devine deci următoarea:

Statele membre se asigură că orice stație de benzină existentă, cu o cantitate de benzină descărcată mai mare de 3 000 m³ pe an, care este supusă unei renovări majore se echipează cu ocazia acestei renovări cu un sistem pentru etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină. Orice benzinărie cu o cantitate de benzină descărcată mai mică de 3 000 de m³ pe an este obligată să declare creșterea acesteia, în cazul în care depășește 3 000 de m³ în cursul anului calendaristic respectiv. În acest caz, echipamentul trebuie instalat în termen de șase luni ale aceluiași an.

Articolul 4

Nivelul minim de recuperare a vaporilor de benzină permis

3.4. Punctul 1

3.4.1. CESE propune înlocuirea valorii de 85 % cu 90 %. De fapt, anumite state membre au fixat deja acest procentaj.

3.4.2. Formularea punctului 1 devine deci următoarea:

Statele membre se asigură că eficiența de captare a hidrocarburilor a unui sistem pentru etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină este mai mare sau egală cu 85 % 90%.

3.5. Punct nou

3.5.1. CESE recomandă clarificarea definiției echipamentelor de recuperare a vaporilor în etapa a II-a.

Articolul 5

Inspecțiile periodice și conformitatea

3.6. Punctul 1

3.6.1. În opinia CESE, controlul anual pentru stațiile de benzină care dispun de sisteme automate de monitorizare este cu atât mai necesar, cu cât defecțiunile se produc în absența personalului.

3.6.2. Formularea punctului 1 devine deci următoarea:

După instalarea unui sistem automat de monitorizare, statele membre se asigură că eficiența de captare a hidrocarburilor este testată cel puțin o dată pe an.

3.7. Punctul 2

3.7.1. CESE propune eliminarea primei fraze.

3.7.2. În a doua frază, CESE recomandă să se înlocuiască cuvintele „și întrerupe automat fluxul de benzină la pompa care prezintă defecțiuni dacă acestea nu sunt remediate în termen de 7 zile” cu „semnalul de funcționare defectuoasă a sistemului de recuperare pentru etapa a II-a determină întreruperea distribuirii carburantului dacă defecțiunile nu sunt remediate în termen de 72 de ore.”

3.7.3. Termenul prevăzut, de 7 zile, este mult prea lung. Această dispoziție are trebui să se aplice și în cazul stațiilor de benzină cu monitorizare.

3.7.4. Formularea punctului 2 devine deci următoarea:

În cazul în care a fost instalat un sistem automat de monitorizare, statele membre se asigură că eficiența de captare a hidrocarburilor este testată cel puțin o dată la trei ani. Sistemul automat de monitorizare detectează automat deficiențele de funcționare ale sistemului pentru etapa a II-a de recuperare a vaporilor de benzină și deficiențele proprii, și le indică operatorului stației de benzină. și întrerupe automat fluxul de benzină la pompa care prezintă defecțiuni dacă acestea nu sunt remediate în termen de 7 zile Semnalul de funcționare defectuoasă a sistemului de recuperare pentru etapa a II-a determină întreruperea distribuirii carburantului dacă defecțiunile nu sunt remediate în termen de 72 de ore.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind performanța energetică a clădirilor (reformare)

COM(2008) 780 final ⁽¹⁾ – 2008/0223 (COD)

(2009/C 277/15)

Raportor: **dl ŠIUPŠINSKAS**

La 27 ianuarie 2009, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind performanța energetică a clădirilor (reformare)

COM(2008) 780 final/2 2008/0223 (COD).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 aprilie 2009. Raportor: dl ŠIUPŠINSKAS.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 147 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 2 abțineri.

1. Recomandări

1.1. CESE aprobă îmbunătățirea Directivei privind performanța energetică a clădirilor, propusă de Comisie, însă cu anumite rezerve: directiva trebuie să prevadă că renovările trebuie să urmărească obiectivul creșterii eficienței energetice a clădirilor, însă nu doar în vederea diminuării consumului de energie, ci și a reducerii costurilor energiei.

1.2. În conformitate cu obiectivele politice ale UE, statele membre trebuie să se asigure că, prin renovarea clădirilor în vederea creșterii eficienței lor energetice, se diminuează nu numai consumul de energie, ci și costurile energiei.

1.3. Dispozițiile naționale emise în temeiul acestei directive trebuie să ia în considerare caracteristicile arhitecturale și cele de construcție, și anume necesarul de energie pentru încălzire, răcire, aerisire, iluminare, instalațiile mecanice (de exemplu, ascensoarele), pentru prepararea apei calde și a celei reci și pentru instalațiile de eliminare a deșeurilor.

1.4. CESE aprobă recomandarea ca, înainte de începerea construcției, să se verifice fezabilitatea următoarelor posibilități tehnice:

- generarea de căldură și electricitate din surse de energie regenerabilă;
- cogenerarea de electricitate și căldură și eventual generarea de electricitate, căldură și frig (trigenerare);
- încălzirea și răcirea de la distanță;
- pompe de căldură;
- sonde și colectoare geotermice.

1.5. CESE consideră că este important ca statele membre să depună eforturi sporite, în vederea îmbunătățirii formării profesionale a lucrătorilor din domeniul construcțiilor, ținând seama de aspectele legate de construcția durabilă și de utilizarea surselor de energie regenerabilă.

1.6. Comitetul salută în special faptul că propunerea de directivă scoate în evidență rolul-cheie al sectorului public în dezvoltarea întregului sector al construcțiilor.

1.7. Statele membre și autoritățile locale sunt invitate să utilizeze în mod mai activ și mai eficient fondurile puse la dispoziție de Banca Europeană de Investiții pentru promovarea „finanțării din terțe surse” ⁽²⁾ prin intermediul societăților de servicii energetice (ESCO).

1.8. Inspecția instalațiilor de încălzire, aerisire și climatizare trebuie efectuată în mod repetat la intervale regulate, în conformitate cu dispozițiile legale de la nivel național și luând în considerare costurile aferente. Rapoartele de inspecție trebuie să conțină, pe lângă recomandări de îmbunătățire și cerințe privind siguranța funcționării instalațiilor.

1.9. În afară de aceasta, în versiunea reformată a directivei se solicită statelor membre să stabilească și să aplice sancțiuni și amenzi. CESE este de părere că trebuie făcută o diferențiere în funcție de părțile în cauză – publice sau private –, iar mărirea sancțiunii, respectiv valoarea amenzii trebuie stabilite ținând seama de principiul subsidiarității. În cazul în care nerespectarea dispozițiilor comunitare constituie o încălcare a legii, aceasta ar trebui considerată ca atare și la nivel comunitar, iar acest lucru stabilit în directivă.

⁽¹⁾ Pentru versiunea în limba engleză, documentul supus examinării este COM(2008) 780 final/ 2 2008/0223 (COD).

⁽²⁾ A se vedea Directiva 93/76/CEE, JO L 237, 22.9.1993, p. 28-30.

1.10. CESE consideră că statele membre ar trebui să le acorde cetățenilor sprijin tehnic la reabilitarea locuințelor.

1.11. Asociațiile de proprietari din complexele rezidențiale cu blocuri de locuințe uniforme specifice tuturor noilor state membre ale UE ar întâmpina dificultăți în eliberarea unor certificate de performanță energetică pentru toate blocurile de locuințe-tip. Prin eliberarea certificatelor de performanță energetică pe baza evaluării ⁽³⁾ unui alt bloc de locuințe cu construcție comparabilă s-ar putea economisi costurile de renovare și s-ar putea reduce sarcinile administrative.

1.12. În afară de aceasta, pe baza principiului ghișeului unic, administrațiile locale le-ar putea oferi locuitorilor blocurilor de locuințe soluții privind finanțarea renovării, contractele de construcție, întreținerea, eliberarea de certificate de performanță energetică etc.

1.13. CESE este de părere că, într-un timp relativ scurt, elaborarea versiunii reformată a directivei va contribui la reducerea emisiilor de CO₂ și va avea efecte sociale pozitive, nu în ultimul rând prin:

- diminuarea necesarului de energie;
- îmbunătățirea calității vieții familiilor defavorizate;
- înființarea de locuri de muncă pentru șomerii pe termen lung.

1.14. CESE recomandă armonizarea completă a noii mărci de identificare a ramelor pentru geamuri și a produselor pentru construcții cu Directiva privind performanța energetică a clădirilor.

1.15. CESE consideră că în cazul demolării blocurilor de locuințe a căror reabilitare energetică nu mai este posibilă, cei în cauză trebuie să fie contactați de autorități și locuitorilor trebuie să li se ofere noi posibilități de cazare. În general, consultarea organizațiilor societății civile trebuie inclusă în specificațiile pentru fiecare măsură de punere în aplicare a directivei, iar în țările în care există CES naționale ⁽⁴⁾, acestea trebuie consultate sistematic.

⁽³⁾ Extinderea prevederilor articolului 10 alineatul (5) litera (b) (reformarea).

⁽⁴⁾ Prin aceasta se asigură respectarea prevederilor articolului 1 (demnitatea umană) și ale articolului 34 alineatul (3) (asistență în ceea ce privește locuința) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

2. Introducere

2.1. CESE a emis deja mai multe avize importante privind reducerea emisiilor de CO₂, măsurile de economie de energie în contextul politicii comune a UE, precum și calitatea energetică a clădirilor și utilizarea acestora. Pe baza cerințelor stabilite de reglementările UE, pentru clădirile nou construite se urmărește obținerea unor rezultate concrete, al căror efect îl resimt în primul rând consumatorii, dar de care beneficiază toată țara. Se poate face trimitere, printre altele, la avizele TEN/227, 263, 283, 274, 286, 309, 269, 299, 311, 332 și 341 ⁽⁵⁾.

2.2. Cele douăsprezece state membre noi au demarat punerea în practică a dispozițiilor legale mult mai târziu după aderarea la UE, astfel încât aceste state sunt în urma statelor membre vechi în ceea ce privește aspectele legate de performanța energetică a clădirilor, iar starea clădirilor rezidențiale și a celor administrative este departe de a corespunde cerințelor minime ale directivei.

2.3. CESE și-a exprimat deja punctul de vedere privind directiva în avizul său din 17 octombrie 2001 ⁽⁶⁾. Prin urmare, prezentul aviz face referire doar la propunerea de reformare a Directivei 2002/91/CE [COM(2008) 780 final], urmărind evidențierea caracteristicilor noilor state membre în contextul acestei directive.

2.4. Este îmbucurător faptul că printre obiectivele politicii UE se numără și un confort mai ridicat pentru cetățeni și o reducere a costurilor energiei.

2.5. Directiva în vigoare prezintă următoarele aspecte:

- metoda de calcul al eficienței energetice privind clădirile noi și cele existente, aflate în curs de renovare;
- stabilirea cerințelor minime în materie de performanță energetică;
- eliberarea certificatelor de performanță energetică;
- inspecția cazanelor și a instalațiilor de încălzire;
- inspecția instalațiilor de climatizare.

2.6. După audierea actorilor relevanți, versiunea reformată a directivei scoate în evidență în ce fel se poate ajunge la anumite îmbunătățiri, printr-o abordare bine orientată.

⁽⁵⁾ Broșura Secțiunii TEN: *What Energy Policy for Europe? Key points of recent EESC opinions (Ce fel de politică energetică pentru Europa? Puncte-cheie din avizele recente ale CESE)* (și alte surse ale CESE).

⁽⁶⁾ „Performanța energetică a clădirilor”, JO C 36, 8.2.2002, p. 20.

3. Observații generale

3.1. În UE, 40 % din consumul de energie și din emisiile de dioxid de carbon se înregistrează în sectorul construcțiilor (clădiri rezidențiale și comerciale). Acest sector reprezintă aproximativ 9 % din PIB (cca 1 300 miliarde EUR) și creează aproximativ 7-8 % (rezumatul evaluării impactului) din locurile de muncă din UE (pentru aproximativ 15-18 milioane din totalul de 225,3 milioane de persoane încadrate în muncă, conform Eurostat). 40 % din clădiri aparțin sectorului public, iar 74 % au suprafața sub 1 000 m².

3.2. În prezent, societatea își îndreaptă atenția cu precădere asupra:

- chestiunilor legate de protecția mediului;
- sănătății consumatorului (de exemplu, calitatea aerului din încăperi, accesul pentru persoanele în vârstă);
- confortului locuințelor;
- eficacității aparatelor electrice și a instalațiilor de încălzire. Acest sector este reglementat prin numeroase prevederi care adesea se contrazic (7).

3.3. Societatea civilă trebuie să evalueze impactul economic al directivei, utilitatea și efectele viitoare ale propunerilor, din punctul de vedere al persoanelor implicate și al diferitelor grupuri sociale dintr-o anumită regiune, pornind de la o perspectivă pe termen lung.

3.4. Eliberarea certificatelor de performanță energetică pentru clădiri reprezintă nu numai un mijloc de a determina clasa de eficiență energetică pentru o anumită clădire, ci și un impuls pentru a căuta noi soluții de planificare.

3.5. Datorită măsurilor necesare de protecție a climei, sectorul construcțiilor ascunde un mare potențial pentru ocuparea forței de muncă.

3.5.1. Pe baza Directivei 2002/91/CE și a reformării propuse, anual se creează în medie 60 000 de noi locuri de muncă în cele 15 state membre vechi și aproximativ 90 000 de locuri de muncă în cele 12 state membre noi.

3.5.2. Prin transpunerea măsurilor de asigurare a unei calități înalte a energiei (clădiri cu un consum anual de până la 50 kWh/m²), în UE s-ar putea crea anual 1 000 000 de noi locuri de muncă (8) (aceasta este echivalentul a 10 % din locurile de muncă din acest sector).

3.5.3. În prezent, prea puțini lucrători din sectorul construcțiilor dețin o calificare în tehnologiile necesare pentru a se ajunge la niveluri ridicate ale eficienței energetice. Directiva propune să se asigure, prin acțiuni de formare profesională, calificarea specialiștilor care pot lucra în domeniul clădirilor durabile.

3.6. Tocmai perspectiva asupra viitorului este importantă pentru noi, deoarece la punctul 3.4 al Avizului INT/415 (9), CESE a formulat o idee care se referă la toate actele legislative. Acestea trebuie să fie: inteligibile, accesibile, acceptabile și aplicabile. În ceea ce privește aspectele tehnice ale directivei, se pot adăuga, cu titlu complementar, următoarele caracteristici: aceasta trebuie să fie oportună, realizabilă și să se raporteze la fapte reale.

3.7. La punctul 2.1.3 al Avizului TEN/299 (10) se menționează că, în cazul locuințelor obișnuite, consumul doar pentru încălzire se ridică anual la 180 kWh/m². Conform datelor de care dispun raportorul și expertul, consumul mediu anual pentru încălzire în locuințele-tip din statele baltice, precum și în locuințele cu o vechime similară din țările vecine se ridică la 150 kWh/m². Experiența arată că necesarul de energie poate fi redus la jumătate după renovarea și izolarea termică a clădirii, în condiții climatice neschimbate.

3.8. Punctul 3.1 al Avizului TEN/299 (10) face trimitere la dispozițiile comunitare relevante, care se referă la situația actuală din UE.

3.9. Direcția Generală Mediu și Direcția Generală Întreprinderi și Industrie elaborează în prezent dispoziții legale pentru marcajul elementelor de construcție care, chiar dacă nu produc energie, contribuie la reducerea consumului de energie (ferestre, pereți, sisteme de domotică integrate).

3.10. Reformarea, respectiv revizuirea dispozițiilor în vigoare poate contribui în mod semnificativ la reducerea consumului de energie din clădiri.

4. Observații specifice

4.1. În versiunea reformată a directivei sunt prevăzute următoarele modificări:

- extinderea domeniului de aplicare a directivei. Certificatele energetice devin obligatorii pentru toate clădirile. Trebuie menționat că 74 % din totalul clădirilor existente în EU au o suprafață utilă de mai puțin de 1 000 m²;
- extinderea și promovarea eliberării de certificate energetice în sectorul public;

(7) O inițiativă privind piețele-pilot pentru Europa, COM(2007) 860.

(8) Studiu al Direcției Generale Mediu (Agenția pentru dezvoltare socială).

(9) „Abordarea proactivă a dreptului”, JO C 175, 28.7.2009, p. 26.

(10) „Performanța energetică a clădirilor – contribuția utilizatorilor finali”, JO C 162, 25.6.2008, p. 62.

- întărirea rolului experților care eliberează certificate energetice;
- statele membre trebuie să stabilească noi măsuri concrete pentru a crea condiții de finanțare mai favorabile pentru investițiile destinate îmbunătățirii eficienței energetice;
- acordarea unei atenții sporite problemelor legate de instalațiile de climatizare;
- actualizarea periodică a normelor de eficiență energetică ale CEN.

4.2. Cota energiei utilizate de clădiri, menționată la considerentul 6 al directivei, este sensibil mai ridicată în țări cu o climă rece și, prin urmare, se propune ca, în versiunea reformată a directivei, la considerentul 8, să se țină seama în mod corespunzător de condițiile climatice și locale, în special la repartizarea investițiilor.

4.3. CESE salută dispozițiile articolului 10, conform cărora certificatele energetice pot fi emise în cazul unor blocuri cu o instalație comună de încălzire, pe baza unui certificat energetic comun pentru întreaga clădire, sau pe baza evaluării unei alte locuințe asemănătoare din același bloc, deși statele membre ale UE ar putea să simplifice mai mult procedura de eliberare a certificatelor energetice pentru blocurile-tip.

4.4. Locuințele devin mai atractive pentru viitorii proprietari sau chiriași dacă informațiile din certificatele privind performanța energetică conform articolului 10 – indiferent dacă acestea sunt obligatorii sau voluntare – sunt fiabile. Propunerea opțiunii B 1 privind efectuarea unor controale, prin sondaj, ale certificatelor pentru a garanta fiabilitatea acestora este, în opinia Comitetului, acceptabilă și recomandabilă; aceasta nu ar trebui însă să ducă la impunerea de sancțiuni conform articolului 22. Este de dorit ca noul certificat energetic pentru blocuri să reprezinte un document care să garanteze calitatea energetică pe termen lung. Certificatul pentru o instalație de încălzire nou instalată ar trebui eliberat de personalul de specialitate independent (articolul 16), împreună cu instalatorul.

4.5. CESE salută pragurile stabilite în directivă, de 20kW pentru puterea nominală a instalațiilor de încălzire (articolul 13) și de 12kW pentru puterea nominală a instalațiilor de climatizare (articolul 14). În funcție de utilizarea, fie a combustibililor fosili, fie a surselor regenerabile de energie, statele membre ale UE ar putea să stabilească în regiunile lor praguri și intervale de inspecție diferite pentru sistemele de încălzire. Calitatea rapoartelor de inspecție ar trebui controlată în mod repetat, prin sondaj, în conformitate cu articolul 17; nu este însă clar dacă recomandările expertului privind îmbunătățirea sistemului trebuie să aibă caracter obligatoriu sau pot fi ignorate, sau dacă „consecințele financiare”, conform articolul 19, sunt considerate drept sancțiuni. În dispozițiile legale de la nivel național ar trebui să se prevadă că trebuie acordat acces inspectorilor pe proprietatea privată, în vederea inspecției instalațiilor de încălzire.

4.6. Eficiența energetică a unui cazan introdus pe piață de un producător este certificată într-un laborator specializat, conform cerințelor standard, și este specificată pe eticheta cazanului. Astfel, este evitată publicitatea înșelătoare și este garantată calitatea. Recomandările rezultate dintr-o verificare ulterioară regulată sau voluntară a cazanului, în condiții de exploatare, ar motiva proprietarul să urmărească exploatarea eficientă a cazanului, ținând seama de parametri tehnici de performanță maximi ai acestuia.

4.7. Compararea tuturor dispozițiilor conținute în versiunea reformată a directivei duce la concluzia că acestea merită toate respectate, sunt utile, iar modalitățile propuse, de îmbunătățire a eficienței energetice a clădirilor, nu se opun una alteia, putând fi puse în aplicare în paralel.

4.8. Sunt necesare valori de referință la nivelul UE pentru consumul de energie și o metodă conformă articolului 5 din directivă și opțiunii D1 (sinteza analizei de impact), întrucât, în prezent, valorile de consum anuale măsurate în diferite țări în kWh/m² sunt dificil de comparat datorită particularităților climatice. Cu ajutorul unor valori de referință regionale, ar putea fi calculat diferențiat consumul de energie pentru încălzire și răcire. Ar fi util ca valorile de referință să nu fie stabilite în funcție de temperatura exterioară, ci de numărul caracteristic pentru fiecare stat membru de zile reci și calde (*heating degree-days, cooling degree-days*), care reflectă mai bine influența climei asupra consumului de energie decât temperatura exterioară medie.

4.9. Bineînțeles că parametrii fundamentali pentru calcularea eficienței energetice (și nu valorile numerice concrete) trebuie să fie unitari în toate statele membre ale UE și că, în afară de aceasta, trebuie aplicată o metodă de calcul uniformă. Prin astfel de calcule însă este greu de apreciat nivelul propriu-zis al unei țări: rămâne neclar dacă se atinge sau nu nivelul optim din punct de vedere al costurilor, căci nivelul este determinat de mulți alți parametri (independenți de climă) ai economiei libere de piață.

4.10. Rezultatele sunt cele mai vizibile în cazul renovării clădirilor cu indicatori energetici învechiți, provizorii sau foarte slabi, în conformitate cu articolul 4 (și cu opțiunea D3). Clădirile cu cele mai mari deficiențe sunt însă, cel mai adesea, și vechi și uzate. Nu merită să se sprijine renovarea unor astfel de clădiri prin subvenții publice atunci când durata de amortizare a investițiilor depășește în mod evident durata previzibilă de utilizare a clădirii. Un astfel de mod de a proceda în cazul renovărilor ar avea efecte negative. În cazul clădirilor cu deficiențele cele mai serioase, ar trebui să fie selectate cu foarte multă atenție acelea pentru care se pune problema renovării.

4.11. Deoarece nu există case cu emisii zero (articolul 9), nu ar trebui mers prea departe; în opinia CESE ar trebui să se procedeze mai flexibil și să se ofere statelor membre libertatea de a alege soluțiile optime. O valoare zero a emisiilor ar trebui urmărită doar ca un ideal de viitor.

4.12. În prezent, se poate face trimitere în acest context la așa-numitele *clădiri pasive*, al căror necesar de încălzire anual se ridică la cel mult 15 kWh/m², precum și la clădirile din categoria A, al căror necesar de încălzire anual măsoară maximum 30 kWh/m².

5. Concluzii

5.1. Potrivit concluziilor analizei de impact, directiva reformată oferă o bună perspectivă de succes pentru economisirea de energie, iar CESE este încrezător că extinderea domeniului de aplicare a directivei va contribui la exploatarea potențialului clădirilor în materie de economii de energie.

5.2. CESE este de părere că prin investițiile evaluate la 8 miliarde de EUR anual sunt greu de îndeplinit obiectivul urmărit de directiva reformată și efectele financiare dorite deoarece, doar pe baza exemplului noilor state membre, se poate aprecia că sunt mult mai ridicate cheltuielile necesare renovărilor. Costurile și volumul renovărilor sunt influențate de anumiți factori, care nu depind de dispozițiile directivei.

5.3. Volumul renovărilor necesare în Lituania devine clar pe baza următoarelor cifre: există aproximativ 40 000 de clădiri de locuit vechi, nerentabile din punctul de vedere al eficienței energetice. În cazul a aproximativ 600 de clădiri existente, au fost realizate diferite îmbunătățiri în vederea reducerii costurilor la energie (cel mai adesea prin înlocuirea ferestrelor), iar aproximativ 60 de clădiri au fost renovate temeinic. Chiar dacă datele din diferite surse sunt divergente, acestea indică faptul că există întârzieri serioase în raport cu planificările. În acest ritm, lucrările de renovare s-ar putea întinde pe mai mult de 100 de ani, mai ales că renovările în conformitate cu directiva în vigoare nici nu au început deja.

5.4. Motive financiare. Un exemplu tipic: conform datelor societății „Vilniaus energija”, care furnizează capitalei lituaniene Vilnius încălzire urbană, o locuință de 60 m² consumă anual pentru încălzire și apă caldă aproximativ 200 kWh/m², din care 140 ⁽¹¹⁾ kWh/m² pentru încălzire. Prin izolarea termică a unei clădiri și economisirea a 50 % din necesarul de încălzire, locatarii ar economisi anual, la un preț de 0,072 EUR/kWh, 5,07 EUR/m², respectiv 304,20 EUR. Conform datelor primăriei orașului Vilnius, o renovare temeinică a unui bloc de locuințe costă în medie 165 EUR/m² ⁽¹²⁾. În cazul în care împrumuturile contractate pentru renovare trebuie rambursate în cursul a 20 de ani, locatarii

unei astfel de clădiri trebuie să plătească cel puțin 41,30 EUR lunar. Conform sondajelor, doar 5 % dintre locatari sunt dispuși la aceasta.

Autoritățile nu sunt capabile să contribuie la finanțarea reabilitării termice a clădirilor: de la adoptarea programului de modernizare a blocurilor de locuințe în anul 2004 până în noiembrie 2008, au fost puse la dispoziție în acest scop 37,3 milioane de EUR, ceea ce corespunde la 0,5 % din bugetul anual ⁽¹³⁾. De aceea, prin adoptarea versiunii reformate a directivei în PE, conform propunerii prezentate Parlamentului de către Silvia-Adriana Țicău (RO), membru PE, o mai bună repartizare a fondurilor structurale ar putea să dea un nou impuls procesului de renovare.

5.5. Motive psihologice și juridice. O reducere considerabilă a costurilor la energie se obține doar prin izolarea termică, însă durata de amortizare a acestei măsuri se ridică la mai multe decenii. Din perspectiva duratei de viață a unei persoane, aceasta este o perioadă imposibil de estimat. Tinerii nu știu unde vor trăi în 20 de ani, persoanele care se îndreaptă către vârsta de 60 de ani nu sunt sigure că vor mai trăi în 20 de ani și, în consecință, aceste două categorii de populație (în total circa 20 % din populație ⁽¹⁴⁾) nu sunt interesate de o renovare. Aceștia li se adaugă locatarii fără resurse, cărora li se acordă ajutoare pentru încălzire. Argumentul potrivit căruia o renovare duce la creșterea valorii locuinței își pierde în acest caz forța. În cazul în care clădirea – învechită – este demolată, proprietarul rămâne fără locuință și adesea nu are nici drept la terenul pe care se afla clădirea, cu excepția cazului în care l-a cumpărat în prealabil. Această situație este îmbunătățită prin articolul 19 al versiunii reformate a directivei, care prevede inclusiv măsuri de informare a proprietarului și chiriașului, prin intermediul unor campanii de informare, în cadrul unor programe comunitare.

5.6. O influență negativă asupra reabilitării termice o are opinia, răspândită în rândul consumatorilor, conform căreia renovarea îl împovărează pe proprietar cu un credit pe termen lung care, în cazul unei deteriorări a situației economice, în anumite circumstanțe, nu poate fi rambursat, iar încasările furnizorilor de energie pentru o clădire renovată nu se modifică sau chiar cresc în urma unei ajustări a tarifelor influențate de lobby ilegal și de corupție. Această opinie a apărut în parte deoarece furnizorii de încălzire urbană - sistem care predomină în noile state membre - măresc prețurile la încălzire pentru toată lumea, din dorința de a obține profituri excesive în condițiile unui consum mai redus de căldură, inclusiv pentru clădirile renovate. –Este așadar o problemă greu de rezolvat. În cazul în care, după punerea în aplicare a versiunii reformate extinse a acestei directive, pot fi reduse notele de plată prin eliberarea prevăzută a certificatelor de eficiență energetică pentru echipamente și pot fi sancționate încălcările, conform articolului 22, temerile consumatorului ar putea fi disipate prin măsuri tehnice și administrative.

⁽¹¹⁾ K. Nėnius, Programul primăriei Vilnius *Să renovăm casele – să reînnoim orașul* (în lituaniană), http://www.krea.lt/uploads/Busto_progr_bendrijos_EAIP.ppt#22.

⁽¹²⁾ E. Levandraitytė, *O politică forte este iminentă, Statyba ir architektūra* (Revista „Construcții și arhitectură”, în lituaniană), 2008/12, p. 26-29.

⁽¹³⁾ V. Martinaitis, *Necesarul de energie al blocurilor de locuințe lituaniene și provocările pentru economia Lituaniei* (în lituaniană), 22.10.2008, Material al unui atelier pe tema „Cea mai scumpă iarnă”.

⁽¹⁴⁾ Oficiul pentru statistică, *Locuitorii orașului Vilnius și spațiul locativ* (în lituaniană), http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/Vilniaus_saviv.pdf

5.7. Datorită renovărilor pe scară largă, se vor obține economii de energie termică pentru clădiri, însă reducerea așteptată a emisiilor de CO₂ ar putea să nu se producă. În cazul obținerii energiei termice prin instalații de cogenerare, este utilizată căldura reziduală rezultată la generarea de electricitate. Prin reducerea consumului de încălzire, o parte a căldurii reziduale neutilizate poate fi utilizată pentru încălzirea clădirilor nou construite, astfel fiind reduse emisiile de dioxid de carbon.

5.8. În absența unor garanții din partea statului, a sprijinului și a perspectivelor, consumatorii au o atitudine pesimistă. La aceasta se adaugă faptul că nici directiva în vigoare, nici cea revizuită nu garantează faptul că se respectă principiul unui ghișeu unic pentru procesul de renovare, care este dorit de toate părțile interesate și de consumatori. Atunci când costurile energetice pot rezulta din facturile plătite sau când ambele părți contractuale au ajuns la un acord, consumatorii au rezerve față de cerința exprimată la

articolul 11 aliniatele (3) și (4), conform căreia, la vânzarea sau închirierea unui apartament într-un bloc cu mai multe apartamente, trebuie prezentat un certificat energetic. Astfel ar apărea costuri suplimentare.

5.9. Există numeroase exemple de produse pentru construcții create de mâna omului ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾, dintre care se pot alege cele mai potrivite. În cazul în care însă piața este invadată brusc de fluxuri de investiții uriașe destinate renovărilor, în vederea revigorării sectorului construcțiilor, există pericolul ca, datorită eforturilor de a profita rapid de acest resurse, să se acorde mai puțină atenție calității produselor. Cu toate acestea, dispozițiile directivei (articolele 16 și 17), referitoare la experții independenți și la sistemul de control independent, ar împiedica utilizarea unor produse cu o calitate mai scăzută, cu condiția ca acestor experți să le fie atribuite competențe sporite.

Bruxelles, 14 mai 2009

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

⁽¹⁵⁾ „Stabilirea unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor de construcție”, JO C 218, 11.9.2009, p. 15.

⁽¹⁶⁾ Prin aceasta se asigură respectarea articolului 1 și a articolului 34 alineatul (3), din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, privind demnitatea umană și asistența în ceea ce privește locuința.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind obligația statelor membre de a menține un nivel minimal de rezerve de petrol brut și/sau de produse petroliere

COM(2008) 775 final – 2008/0220 (CNS)

(2009/C 277/16)

Raportor: **dl CEDRONE**

La 10 decembrie 2008, în conformitate cu articolele 100 și 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului privind obligația statelor membre de a menține un nivel minimal de rezerve de petrol brut și/sau de produse petroliere

COM(2008) 775 final – 2008/0220 (CNS).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 aprilie 2009. Raportor: dl CEDRONE.

În cea de a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 182 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 8 abțineri.

1. Concluzii

1.1. CESE consideră că, pe lângă alte calități, propunerea are marele merit de a *simplifica legislația* în vigoare din acest domeniu, întrucât se trece de la cele trei dispoziții în vigoare la una singură. De asemenea, ea permite simplificarea procedurilor administrative în statele membre, deoarece impune apropierea obligațiilor de stocare de cele ale Agenției Internaționale pentru Energie – AIE – (în realitate, apropierea nu este atât de mare).

1.2. Propunerea ține seama de *principiul subsidiarității* și îl aplică în mod corespunzător cu privire la un bun de utilitate publică; piața internă trebuie să garanteze faptul că, în caz de criză mondială, toate stocurile puse în circulație pot fi comercializate liber, de către toate țările implicate, indiferent dacă acestea fac parte sau nu din Agenția Internațională pentru Energie.

1.3. Cel puțin în etapa actuală, *coordonarea* reprezintă cea mai bună modalitate de menținere a unui nivel ridicat de siguranță în aprovizionarea cu petrol a Uniunii Europene și de adoptare a unor criterii comune.

1.4. Propunerea de directivă supusă examinării facilitează adoptarea unor *prevederi rapide și mai eficiente* în situații de criză, ținând seama și de relația care s-a creat până în prezent între sistemele UE și AIE, precum și de nevoile reale care se pot ivi în situații de urgență.

1.5. CESE consideră că este necesară o *strategie globală*, care să vizeze, pe cât posibil, obținerea unui nivel maxim de autonomie energetică a Uniunii.

1.6. Propunerea de directivă se înscrie pe această traiectorie, dar este încă *insuficientă* pentru realizarea obiectivului propus.

1.7. CESE consideră că problema principală constă nu atât în proprietatea asupra stocurilor, care ar putea avea repercusiuni financiare grave, cel puțin pentru unele state membre ale Uniunii, cât în *controlul* asupra acestora, care trebuie să fie cât se poate de riguros, public și gestionat de preferință la nivel european.

1.8. Așadar, stocurile specifice și cele de urgență se pot afla și în proprietatea întreprinderilor, cu condiția ca statul sau, de preferat, Uniunea Europeană să dețină în continuare controlul asupra acestora. Conform propunerii Comisiei, doar în cazul în care un astfel de control s-ar dovedi lipsit de eficiență s-ar putea opta pentru trecerea stocurilor specifice în proprietate publică.

1.9. În opinia CESE, este de preferat să fie menținute *stocuri care să corespundă consumului pe durata a 70 de zile*, și nu importurilor nete pe parcursul a 90 de zile.

1.10. Se poate urmări și obiectivul transformării parțiale a stocurilor comerciale în stocuri de urgență. Pentru o reală solidaritate în cadrul Uniunii, s-ar putea institui principiul punerii rapide în comun a stocurilor în situație de criză. De exemplu, ar putea fi luată în studiu și adaptată regula „folosești sau pierzi” (*use-it-or-lose-it*), care se aplică deja pe piața europeană a energiei.

1.11. CESE invită Comisia să-și evalueze posibilitățile de uniformizare a taxelor (accizelor) asupra stocurilor de petrol din diferite țări.

2. Propuneri

2.1. CESE solicită din partea Comisiei, în materie de stocuri de petrol, *măsuri mai energice*, care să vizeze în primul rând coordonarea și controlul. Măsuri similare sunt necesare și cu privire la stocurile de gaze naturale.

2.2. Trebuie așadar ca Uniunea să joace un rol mai important în procesul de realizare a *pieței unice a energiei*.

2.3. Fiecare stat membru ar trebui să impună întreprinderilor sale obligația de a menține cantitatea de stocuri necesară pentru a se putea face față eventualelor crize și, totodată, să controleze respectarea acestei obligații.

2.4. Comisia trebuie, de asemenea, să monitorizeze situația la nivel comunitar și, în cazul în care un stat membru s-ar abate de la regulă, acesta să fie sancționat prin impunerea obligației de a constitui stocuri specifice aflate în proprietatea sa. În orice caz, finanțarea acestor stocuri ar trebui să dea dovadă de transparență cât se poate de mare.

2.5. Este de preferat o gestionare a stocurilor cu *caracter predominant privat*, care să fie însoțită eventual, pe plan intern, de constituirea unui fond de rulment (care să faciliteze circulația stocurilor între întreprinderile împuternicite și stat, fără cheltuieli excesive), dar care trebuie *controlată strict de autoritatea publică*.

2.6. În orice caz, Comitetul consideră că *implicarea Uniunii* este decisivă pentru garantarea unor condiții echitabile pentru statele membre și, implicit, a respectării obligației de a constitui stocurile, de a le păstra și de a le pune la dispoziție, la nevoie, pentru unul sau mai multe state membre.

2.7. Este necesară constituirea unui *comitet de coordonare* sau a unei *agenții* care să dispună de o reală putere de intervenție sau, de preferat, utilizarea Agenției de cooperare a reglementatorilor din domeniul energiei.

2.8. CESE solicită Comisiei să prezinte Parlamentului un raport anual privind situația stocurilor.

3. Introducere

3.1. În ultimii ani, și mai ales foarte recent, a crescut riscul de întrerupere a aprovizionării cu energie, momentele de criză fiind depășite prin punerea în circulație a petrolului provenit din stocuri. În ultimii 40 de ani, aprovizionarea a fost întreruptă, în câteva rânduri, în diferite locuri din lumea întreagă, iar problema a putut fi rezolvată prin folosirea stocurilor existente în diverse țări. Dat fiind faptul că Europa are o piață unică unificată a produselor petroliere, întreruperea aprovizionării poate afecta deopotrivă orice țară, iar luarea unor măsuri coordonate pentru menținerea stocurilor de petrol și pentru punerea lor în circulație atunci când vor avea loc întreruperi este soluția cea mai potrivită și mai eficace.

3.2. Este deci nevoie de o îmbunătățire a siguranței aprovizionării în Uniunea Europeană și în fiecare stat membru în parte, prin găsirea unor sisteme mai bune și mai eficiente care să facă față perioadelor de criză.

3.3. Europa a avut o legislație care a impus statelor membre să mențină stocuri minime de petrol timp de câțiva ani, pe baza recomandărilor generale ale AIE, de a avea oricând asigurată aprovizionarea pe durata a 90 de zile. Însă odată cu reexaminarea problemelor de securitate energetică, în martie 2007, Consiliul a solicitat revizuirea mecanismelor de stocare a petrolului ale UE, în special sub aspectul disponibilității petrolului în situații de criză și insistând asupra complementarității cu mecanismul de criză al Agenției Internaționale pentru Energie.

3.4. Aceasta a devenit o necesitate stringentă, datorită lacunelor pe care le prezintă sistemul actual, lacune care ar putea împiedica aprovizionarea suficientă în caz de necesitate, cu repercusiuni grave asupra sistemului economic.

3.5. Dat fiind faptul că petrolul constituie încă principala resursă energetică a Uniunii, iar sectorul energetic NU operează încă în regim de piață unică, sistemul stocurilor trebuie să devină mai fiabil, ținând seama și de faptul că încă nu există proceduri de intervenție coordonată și nici o relație între sistemul UE și cel al AIE.

3.6. Practic, în UE fiecare face orice dorește; marea diversitate de sisteme și de practici poate duce, printre altele, și la forme de denaturare a concurenței dintre agenții economici.

4. Rezumatul propunerii

4.1. Înainte de a redacta propunerea de directivă, Comisia a organizat numeroase consultări și, cu sprijinul experților, a elaborat un **studiu de impact**.

4.2. Evaluarea impactului a avut în vedere patru opțiuni:

— *opțiunea 0*: nu prevede schimbări față de situația actuală, eventualitate considerată cu totul nesatisfăcătoare;

— *opțiunea 1*: prevede înăsprirea mecanismelor de control și de coordonare ale sistemului actual, fără să modifice legislația actuală; astfel, lacunele existente ar persista și nu s-ar obține îmbunătățiri semnificative;

— *opțiunea 2*: prevede crearea unui sistem comunitar centralizat care să presupună impunerea obligației de proprietate publică asupra stocurilor de urgență de 90 de zile, menținute separat de stocurile comerciale; astfel, s-ar îmbunătăți capacitatea de a se face față situațiilor de urgență, dar cu costuri ridicate;

— *opțiunea 3*: prevede constituirea de stocuri specifice de urgență în cadrul unei versiuni revizuite a sistemului actual; această opțiune ar asigura disponibilitatea unor cantități suplimentare în caz de criză, motiv pentru care pare a fi cea mai potrivită alegere.

4.3. Comisia își întemeiază propunerea pe cea de-a treia opțiune. Cu toate acestea, statelor membre le este impusă doar obligația constituirii stocurilor maxime de urgență, fie că acestea corespund celor 90 de zile de importuri, fie celor 70 de zile de consum. Statele membre nu sunt obligate să constituie stocuri specifice, însă pot acționa voluntar în acest sens. S-au introdus dispoziții privind înăsprirea controalelor; de asemenea, fiecare stat trebuie să elaboreze un raport anual, cu indicații referitoare la amplasamentul stocurilor de siguranță și la proprietarii acestora.

4.4. Se prevede și o apropiere a obligațiilor generale de stocare de cele ale AIE.

4.5. Statele membre vor putea beneficia de o flexibilitate sporită în stabilirea modalităților de conformare la obligațiile de stocare, având și posibilitatea de a delega unui alt stat membru gestionarea stocurilor.

4.6. Se stabilesc norme și proceduri de urmat în cazul unei intervenții din partea AIE (decizie internațională efectivă de punere în circulație a stocurilor). Acțiunile țărilor din afara AIE sunt coordonate de Uniune.

4.7. Se prevede ca, după trei ani, Comisia să poată propune ca guvernul sau o agenție să dețină în mod obligatoriu o parte din stocurile specifice din fiecare stat membru.

5. Observații generale

5.1. Comitetul împărtășește opinia Comisiei, favorabilă celei de-a treia opțiuni din studiul de impact, deoarece este mai puțin ambițioasă decât cea de-a doua, care la ora actuală pare exagerată, mai ales pe plan financiar. Mai mult decât atât, consideră, pe baza anchetei efectuate, la care se face trimitere în documentele ce însoțesc propunerea Comisiei, că realizarea stocurilor specifice sub forma unor cantități de produse petroliere aflate în proprietatea statelor ar putea să intre în contradicție cu necesitatea de a menține în comun stocuri de urgență și stocuri comerciale, eventual chiar în aceleași rezervoare.

5.1.1. Aceasta pare a fi opțiunea de preferat din punct de vedere tehnic, fără a se aduce evident atingere necesității absolute de a se garanta în permanență disponibilitatea stocurilor de urgență, păstrate alături de cele comerciale. În orice caz, trebuie să se țină seama de consecințele pe care le-ar putea avea, atât în plan social, cât și ecologic, oricare din măsurile vizate.

5.2. CESE este de acord cu obiectivul propunerii de directivă, care este acela de a face față situațiilor de criză ce pot afecta aprovizionarea cu petrol sau cu produse petroliere.

5.3. Disponibilitatea stocurilor, după cum, pe bună dreptate, afirmă Comisia, este cel mai bun instrument posibil pentru combaterea celor mai grave urmări ale unei crize pe piața petrolului (nu trebuie însă trecut cu vederea rolul important pe care îl deține în prezent piața gazelor naturale, chiar dacă nu despre aceasta este vorba în directiva propusă).

5.4. CESE nu este de acord cu propunerea de separare fizică a stocurilor de urgență de cele comerciale. Aceste stocuri pot fi păstrate în aceleași depozite sau rezervoare.

5.5. Comitetul consideră că trebuie continuate și consolidate celelalte trei strategii la care Comisia face referire, strategii pe care Agenția Internațională pentru Energie le-a promovat încă din 1974.

5.5.1. *Creșterea producției interne* (pe care unele state nu o urmăresc, pentru a-și păstra rezerve strategice în subsol sau pentru a menține prețurile petrolului brut la un nivel mai ridicat).

5.5.2. *Diversificarea soluțiilor tehnologice* în utilizarea energiei, insistând aspra strategiei de diversificare a utilizării combustibililor primari la producerea energiei electrice; aceasta se poate obține, evident, în măsura în care cunoștințele tehnice și posibilitățile de mediu și financiare o permit, prin înlocuirea păcurii în special cu gaze naturale, cu cărbune (utilizarea „curată” a cărbunelui pare să aibă perspective) și cu combustibil nuclear (utilizând și în acest caz tehnologie de ultimă generație).

5.5.3. *Limitarea consumului*, care ar trebui să se refere nu atât la încălzirea locuințelor sau la industria chimică, cât, mai ales, la sectorul transportului privat, în cadrul unei strategii globale de promovare a transportului public.

5.5.3.1. Ținând seama de faptul că, în scurt timp, se poate ivi din nou în Europa o situație de risc în ceea ce privește aprovizionarea cu energie, cu toate că, pentru moment, nu se poate vorbi despre amenințarea iminentă care se întrezărea vara trecută, strategia aceasta este justificată și prin faptul că, din multe puncte de vedere (din cel al protecției mediului în special), transportul privat pare să fi atins niște limite care impun o reflecție aprofundată asupra unor posibile măsuri de reechilibrare.

6. Observații specifice

6.1. Se recomandă introducerea în propunerea de directivă a unei distincții mai clare între stocurile specifice (art. 9) și stocurile de urgență (art. 3); ar trebui stabilit dacă deosebirea dintre cele două categorii constă doar în existența sau nu a obligației pentru statele membre de a constitui aceste stocuri, sau dacă definițiile diferite se referă și la tipurile de produse petroliere care trebuie stocate, lăsând la latitudinea statelor membre decizia de a-și asuma sau nu obligația de constituire a stocurilor de produse petroliere de alt tip care, în acest caz, nu ar reprezenta stocuri de urgență. Nu se înțelege motivul pentru care pe lista stocurilor sunt puse anumite produse ori anumite calități de petrol și eliminate altele.

6.2. Nu este bine definit locul (art. 3) în care trebuie păstrate stocurile de urgență, fiind folosită expresia „pe teritoriul Comunității”. În plus ar putea fi utilă și identificarea caracteristicilor geografice și climatice pe care amplasamentele ar trebui să le îndeplinească, precum și a conexiunilor cu rețeaua transeuropeană de energie (TEN-E), dacă, în viitor, TEN-E se va referi și la petrol, pentru ca, la nevoie, toate țările să aibă acces la stocuri. Se recomandă ca sarcina stocării să revină, eventual prin rotație, mai multor state membre.

6.3. Se impune clarificarea conținutului art. 5, deoarece formularea actuală este ambiguă. Mai ales alineatele (1) și (2) par contradictorii. Mai precis, alineatul (1) impune statelor membre obligația de a asigura în permanență accesibilitatea din punct de vedere fizic și disponibilitatea stocurilor de urgență și a stocurilor specifice care se găsesc pe teritoriile lor naționale, în timp ce, potrivit alineatului (2), se pare că aceleași state pot lua în mod individual hotărâri cu privire la alocarea și la punerea în circulație a stocurilor.

6.4. Ar fi bine-venită stabilirea unor cerințe general valabile, cărora să li se supună toate entitățile centrale de stocare, pentru garantarea condițiilor de ofertă a stocurilor [art. 7 alin. (4)].

6.5. Funcțiile atribuite Grupului de coordonare (art. 18) nu sunt prea relevante, deoarece se limitează la simpla contribuție a acestuia la analiza situației din Comunitate în ceea ce privește siguranța aprovizionării cu petrol (în această privință, funcția de control este atribuită însă Comunității) și la coordonarea și aplicarea de măsuri în acest domeniu. Ar fi de dorit ca grupului respectiv să-i fie încredințat un mandat mai extins, sub aspectul verificării și controlului stocurilor și procedurilor (pentru a-i acorda măcar statutul unei agenții propriu-zise).

6.6. Măsurile „necesare” pe care statele membre trebuie să le adopte (art. 21) în caz de disfuncționalitate gravă în aprovizionare nu sunt specificate. Preventiv, ar fi bine-venită precizarea procentului de țitei și de produse petroliere pe care trebuie să le pună în circulație fiecare stat sau a cuantumului reducerilor pe care fiecare stat membru ar trebui să le aplice la consum, de preferat în mod egal sau măcar proporțional cu volumul stocurilor disponibile sau al celor consumate. În plus, dat fiind faptul că rolul stocurilor este acela de a asigura o solidaritate europeană, s-ar impune o mai bună definire a formelor de solidaritate și de compensare între statele membre în situații de criză, în special a obligațiilor țărilor producătoare care sunt membre UE. Mai mult, opinia publică europeană ar trebui informată cu privire la aceste chestiuni de importanță vitală, ceea ce i-ar putea apropia mai mult pe cetățeni de Uniune.

6.7. CESE consideră că, în situații de criză, reducerea aprovizionării nu trebuie să se refere și la transportul public de persoane și la transportul de marfă; trebuie asigurate cantități suficiente de combustibil pentru încălzire, pentru populație în general, dar mai ales pentru serviciile publice, precum școlile și spitalele. Trebuie asigurată, de asemenea, aprovizionarea industriei petrochimice.

6.8. Pentru armonizarea procedurilor [art. 21 alin. (3)] prevăzute de Acordul AIE, statele membre ale Comunității Europene și ale AIE pot utiliza stocurile lor specifice (acolo unde sunt constituite) și stocurile de urgență respective, pentru a-și îndeplini obligațiile internaționale. În acest caz se prefigurează totuși o situație în care nu ar interveni decât statele care sunt membre ale UE și, în același timp, ale AIE. Situația ar putea fi evitată prin impunerea obligației de constituire de stocuri specifice pentru toate țările UE sau prin utilizarea stocurilor existente, urmând ca acestea să se afle numai la dispoziția Comisiei, conform principiului subsidiarității, și să fie gestionate de către grupul de coordonare.

6.9. Nu este foarte clar cui se aplică sancțiunile (art. 22); dacă sunt vizate doar întreprinderile, ar fi corect ca statele să stabilească mărimea sancțiunilor și să le aplice. În cazul în care chiar statele sunt pasibile de sancțiuni pecuniare, acestea trebuie stabilite și reglementate la nivel comunitar.

6.10. Constituirea unui comitet special (art. 24) care să acorde asistență Comisiei nu se justifică, excepție făcând comitetul sau grupul de coordonare prevăzut anterior. Mai mult decât atât, art. 24 nu precizează funcțiile pe care le-ar putea avea comitetul special, nici modul de recrutare a membrilor, și nici măcar numărul acestora, după cum nu face nicio precizare privind modul de finanțare a comitetului respectiv. Propunerea supusă examinării nu face o distincție clară între serviciile Comisiei care pot desfășura „acțiuni de control” (art. 19), „grupul de coordonare” (art. 19) și „comitet” (art. 24), fapt regretabil, în opinia Comitetului, în măsura în care nu este de natură să contribuie la transparență și democrație.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a cadrului pentru implementarea sistemelor de transport inteligente în domeniul transportului rutier și pentru interfețele cu alte moduri de transport

COM(2008) 887 final – 2008/0263 (COD)

(2009/C 277/17)

Raportor: **dl ZBOŘIL**

La 29 ianuarie 2009, în conformitate cu articolul 295 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a cadrului pentru implementarea sistemelor de transport inteligente în domeniul transportului rutier și pentru interfețele cu alte moduri de transport

COM(2008) 887 final – 2008/0163 (COD)

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 aprilie 2009. Raportor: dl ZBOŘIL.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 183 voturi pentru, 3 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută inițiativa Comisiei Europene și consideră că este indispensabil să se garanteze existența unui sistem de transport fiabil, funcțional, eficient și sigur în sectorul circulației rutiere (ceea ce include și serviciile oferite în acest domeniu).

1.2. Comitetul aprobă adoptarea, în vederea punerii în aplicare a planului de acțiune referitor la sistemele de transport inteligente (STI), a propunerii de directivă care oferă cadrul juridic necesar coordonării sistemului de transport inteligent, menținând totodată flexibilitatea necesară în raport cu principiile proporționalității și subsidiarității.

1.3. Pentru a garanta practicabilitatea infrastructurilor rutiere și circulația ușoară, este esențial ca în permanență să existe informații și date rutiere actualizate, care să prezinte situația la zi a evenimentelor sau a fenomenelor care limitează, total sau parțial, într-un punct sau într-un sector dat, posibilitatea de a circula pe rețeaua de infrastructuri. Sistemele de transport inteligente trebuie să furnizeze în timp real informații exacte, fiabile și uniforme, iar utilizatorii trebuie să aibă libertatea de a alege.

1.4. CESE consideră că este oportun să existe o structură standardizată comună, care să prezinte fenomenele și evenimentele cu impact asupra posibilităților de circulație pe rețeaua de infrastructuri rutiere, asupra practicabilității acestora sau asupra securității și fluidității traficului (așa cum este sistemul Alert-C). În plus, trebuie definit un format comun XML pentru schimbul de date privind situația traficului și informațiile despre circulație. De asemenea, trebuie definite două tipuri de norme; pe de o parte, cele care vor sta la baza proiectării unei rețele georeferențiate unice, reprezentând infrastructurile rutiere și făcând posibilă astfel localizarea digitală unică a fenomenelor și a evenimentelor, și, pe de altă parte, cele care vor sta la baza informațiilor referitoare la rețeaua rutieră, la componentele sale și la elementele asociate.

1.5. Datele necesare, analiza și difuzarea acestora către utilizatorii finali respectivi ar trebui să circule în sistem fără a crește

excesiv sarcinile conducătorilor auto, ci dimpotrivă, permițând îmbunătățirea confortului acestora și, astfel, a siguranței rutiere.

1.6. CESE recomandă stabilirea rapidă a arhitecturii sistemelor de transport inteligente la nivel național prin definirea unor funcții specifice. În plus, recomandă definirea unor standarde europene minime de echipare a căilor de comunicație care fac parte din rețelele transeuropene de transport (RTE-T) cu sisteme telematice de bază, care trebuie să îndeplinească funcțiile concrete necesare.

1.7. Comitetul subliniază că, pentru a construi această infrastructură, trebuie să existe siguranța unei finanțări adecvate, asigurate de Comunitate, de statele membre și de sectorul privat. Cheltuielile de exploatare ar trebui acoperite cu resurse provenite în prezent din încasările fiscale sau din taxele rutiere. În plus, ar trebui definite mai exact cerințele privind serviciile centrale naționale însărcinate cu colectarea, analiza, comunicarea, publicarea, difuzarea și schimbul transfrontalier de date și informații referitoare la circulație.

1.8. Sistemele de transport inteligente au la bază utilizarea tot mai intensă a unui volum mare de date. Prin urmare, punerea lor în aplicare necesită elaborarea unei viziuni pe termen lung, care să țină seama nu numai de aplicațiile actuale, ci și de evoluția posibilă a sistemelor pe viitor, ca și de rolul și responsabilitățile diverselor părți implicate. La implementarea sistemelor de transport inteligente trebuie să se respecte în mod corespunzător protecția datelor personale. Directiva și planul de acțiune trebuie să garanteze protecția împotriva oricărei utilizări abuzive, prin dispoziții tehnice, tehnologice, organizaționale și juridice conforme cu dreptul comunitar și cu legislațiile naționale ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Declarația Grupului de lucru, articolul 29 privind „protecția persoanelor în ceea ce privește tratamentul datelor cu caracter personal”, WP 101, adoptată la 25 noiembrie 2004. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2004/wp101_fr.pdf.

1.9. CESE recomandă includerea în planul de acțiune a unor instrumente adecvate de promovare a tehnologiilor moderne ale informației în sectorul transporturilor, de exemplu prevăzând organizarea unui concurs menit să recompenseze automobilele inteligente.

2. Introducere, documentele Comisiei

2.1. Din revizuirea intermediară a Cărții albe a Comisiei Europene privind politica în domeniul transporturilor reiese că inovarea va juca un rol primordial în efortul de creștere a durabilității transportului rutier (siguranță, eficiență, caracter ecologic și continuitate sporite), în special prin aplicarea tehnologiilor informației și comunicațiilor, și anume a sistemelor de transport inteligente (STI).

2.2. Congestionarea din ce în ce mai puternică a sistemului nostru de transport (se estimează că, până în 2020, transportul rutier de mărfuri va crește cu 55 %, iar cel de călători cu 36 %), consumul aferent de energie și efectele negative asupra mediului (emisiile de CO₂ provenite din transporturi vor crește cu încă 15 % până în 2020) impun adoptarea unei abordări inovatoare care să răspundă necesităților și cerințelor din ce în ce mai mari din domeniul transportului și al mobilității. Aceasta este o provocare de mare amploare, iar măsurile tradiționale, precum extinderea rețelelor de transport existente, nu vor mai fi suficiente și vor trebui găsite soluții noi.

2.3. Cu toate acestea, adoptarea soluțiilor care implică STI în domeniul transportului rutier a fost mai lentă decât se anticipase, iar implementarea serviciilor rămâne în general fragmentară. Această situație a dus la un mozaic de soluții naționale, regionale și locale, între care nu există o armonizare clară. În consecință, STI sunt utilizate într-un mod inefficient, astfel că nu pot contribui efectiv la îndeplinirea obiectivelor politicii în domeniul transporturilor și la soluționarea provocărilor din ce în ce mai mari cu care se confruntă transportul rutier.

2.4. Printre obiectivele specifice se numără creșterea interoperabilității sistemelor, asigurarea unui acces continuu, promovarea continuității serviciilor și crearea unui mecanism eficient de cooperare între toate părțile interesate. Potrivit principiului subsidiarității, o directivă (cadru) este considerată cel mai adecvat instrument pentru atingerea obiectivelor propuse.

2.5. Normele tehnice de implementare, și anume procedurile și specificațiile, vor fi însă adoptate de Comisie, asistată de un comitet format din reprezentanți ai statelor membre. Fără a aduce atingere rolului acestui comitet, Comisia va crea un grup consultativ european pentru STI care va reuni reprezentanții părțile interesate din acest domeniu (furnizori de servicii STI, asociații ale utilizatorilor, operatori de transport și de instalații, industria de prelucrare, parteneri sociali, asociații profesionale) și care va oferi consultanță Comisiei cu privire la aspectele comerciale și tehnice ale implementării și utilizării STI în Uniunea Europeană. Grupul consultativ pentru STI va colecta și compila contribuțiile entităților existente, cum sunt forumul eSafety, ETRAC etc.

2.6. Prezenta propunere privește aplicațiile și serviciile STI legate de transportul rutier, în special interfețele cu alte moduri de transport. Există mai multe dispoziții în sectorul transportului

rutier, în special Directiva 2004/52/CE privind interoperabilitatea sistemelor de taxare rutieră electronică, Regulamentul (CEE) nr. 3821/85 privind aparatura de înregistrare în transportul rutier și Directiva 2007/46/CE de stabilire a unui cadru pentru omologarea autovehiculelor și remorcilor acestora, precum și a sistemelor, componentelor și unităților tehnice separate, destinate vehiculelor respective. Trebuie asigurată coerența între activitățile comitetelor implicate.

2.7. Propunerea va contribui la realizarea mai multor obiective (microeconomice) ale strategiei de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă, în principal la realizarea obiectivului de a facilita propagarea și utilizarea eficientă a sistemelor de transport inteligente. De asemenea, ea va sprijini realizarea următoarelor obiective:

- facilitarea tuturor tipurilor de inovare: transferul transfrontalier de cunoștințe referitoare la implementarea eficientă a STI;
- extinderea, îmbunătățirea și conectarea infrastructurii europene și finalizarea proiectelor transfrontaliere prioritare: evaluarea oportunității unor sisteme adecvate de tarificare pentru utilizarea infrastructurii;
- încurajarea exploatării sustenabile a resurselor și consolidarea sinergiei între protecția mediului și creștere, în special promovând dezvoltarea unor mijloace de internalizare a costurilor externe;
- creșterea și îmbunătățirea investițiilor în cercetare și dezvoltare, în special din partea întreprinderilor: îmbunătățirea condițiilor generale pentru exploatarea soluțiilor STI inovatoare.

2.8. Comunicarea privind ecologizarea transporturilor, adoptată de Comisie în iulie 2008 [COM 2008(433)] prevede la capitolul 4 un plan de acțiune privind sistemele inteligente pentru transportul rutier, însoțit de o inițiativă legislativă care stabilește o abordare comună pentru a promova pătrunderea pe piață și utilizarea tehnologiilor existente. În plus, utilizarea mai eficientă a infrastructurii existente va însemna reducerea infrastructurii noi necesare, ceea ce va evita problemele legate de fragmentarea habitatelor și impermeabilizarea solului.

2.9. Prezenta propunere se încadrează, de asemenea, în strategia UE de dezvoltare durabilă, întrucât abordează o serie de chestiuni majore identificate în cadrul revizuirii din 2005 ca fiind printre cele care necesită un impuls mai puternic. Legătura principală dintre aceste chestiuni este obiectivul de a crește durabilitatea transporturilor, de exemplu îmbunătățind gestionarea cererii de transport și contribuind la realizarea obiectivului de reducere la jumătate a numărului accidentelor rutiere mortale până în 2010 (față de anul 2000). Printre celelalte aspecte care vor fi tratate indirect se numără și reducerea consumului de energie din UE, care va duce la limitarea efectelor schimbărilor climatice. În plus, propunerea sprijină implementarea Regulamentului (CE) nr. 1/2005 privind protecția animalelor în timpul transportului și al operațiunilor conexe (sisteme de navigație).

2.10. Propunerea de directivă prevede un cadru pentru implementarea acestui plan de acțiune privind STI. Obligațiile impuse statelor membre prin directivă se vor baza pe specificații comune, stabilite de Comisie, având ca scop implementarea coordonată la nivelul UE de STI interoperabile. Comisia va fi asistată pentru realizarea acestor lucrări de Comitetul european pentru STI. Acest comitet va constitui, de asemenea, cadrul pentru realizarea schimbului de informații cu statele membre. Planul propus de acțiune privind STI evidențiază domeniile prioritare pentru accelerarea implementării coordonate a aplicațiilor și serviciilor STI în Uniunea Europeană.

2.11. Planul de acțiune se bazează pe o serie de acțiuni în curs ale Comisiei Europene, printre care: planul de acțiune pentru logistica transportului de marfă ⁽²⁾, planul de acțiune privind mobilitatea urbană ⁽³⁾, implementarea sistemului Galileo ⁽⁴⁾, pachetul „Ecologizarea transporturilor” ⁽⁵⁾, inițiativa i2010 privind vehiculele inteligente ⁽⁶⁾, inițiativa eSafety ⁽⁷⁾, al șaptelea Program-cadru de cercetare și dezvoltare tehnologică ⁽⁸⁾, inițiative eCall ⁽⁹⁾, platformele tehnologice europene ⁽¹⁰⁾ și programele lor strategice de cercetare și inițiativa CARS 21 ⁽¹¹⁾.

3. Observații generale

3.1. CESE salută inițiativa Comisiei Europene și consideră că este indispensabil să se garanteze existența unui sistem de transport fiabil, funcțional, eficient și sigur în sectorul circulației rutiere (incluzând și serviciile oferite în acest domeniu). Implementarea coordonată a sistemelor de transport inteligente va permite garantarea, în cel mai scurt termen și cu cea mai mare anvergură posibilă, a capacității de a circula pe rețeaua de infrastructuri rutiere și practicabilitatea acesteia în diferitele state membre și pe teritoriul UE în ansamblu.

3.2. Comitetul aprobă adoptarea, în vederea punerii în aplicare a planului de acțiune privind sistemele de transport inteligente (STI), a propunerii de directivă care oferă cadrul juridic necesar coordonării acestora, menținând totodată flexibilitatea necesară în raport cu principiile proporționalității și subsidiarității.

3.3. Atingerea obiectivelor directivei propuse este esențială, în special în ceea ce privește garantarea unei mai mari funcționalități, fiabilități, eficiențe și siguranțe a transportului rutier, în vederea instaurării unui climat economic și social mai stabil în fiecare stat membru și în UE, în ansamblu. Implementarea STI va avea efect asupra dezvoltării regiunilor, în special acolo unde volumul de mărfuri depășește capacitatea de transport a rețelei rutiere existente. Regiunile ar trebui să joace un rol semnificativ în punerea în aplicare a directivei și a planului de acțiune, participând la schimburi de experiență și de informații cu privire la rezultatele obținute.

⁽²⁾ COM(2007) 607.

⁽³⁾ Comisia Europeană trebuie să prezinte acest document în cursul anului 2009.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/galileo/index_fr.htm.

⁽⁵⁾ COM(2008) 433.

⁽⁶⁾ COM(2007) 541.

⁽⁷⁾ <http://www.esafetysupport.org>.

⁽⁸⁾ http://cordis.europa.eu/fp7/home_fr.html.

⁽⁹⁾ http://www.esafetysupport.org/en/ecall_toolbox.

⁽¹⁰⁾ <http://cordis.europa.eu/technology-platforms>.

⁽¹¹⁾ COM(2007) 22.

3.4. Directiva nu conține nicio dispoziție detaliată care să garanteze implementarea efectivă a STI pe rețeaua rutieră a diferitelor state membre prin intermediul unor mecanisme de control concrete, în ciuda finanțării asigurate de Comisie și de programele menționate (*EasyWay* etc.)

3.5. Pentru a garanta practicabilitatea infrastructurilor rutiere și circulația ușoară, este esențial ca în permanență să existe informații și date rutiere actualizate, care să prezinte situația la zi a evenimentelor sau a fenomenelor care limitează, total sau parțial, într-un punct sau într-un sector dat, posibilitatea de a circula pe rețeaua de infrastructuri.

3.6. Sistemele de transport inteligente trebuie să furnizeze în timp real informații exacte, fiabile și uniforme și să ofere date despre transportul intermodal, iar utilizatorii trebuie să aibă libertatea de a alege.

3.7. Sistemele de transport inteligente au la bază utilizarea tot mai intensă a unui volum mare de date. Prin urmare, punerea lor în aplicare necesită elaborarea unei viziuni pe termen lung, care să țină seama nu numai de aplicațiile actuale, ci și de evoluția posibilă a sistemelor pe viitor, precum și de rolul și responsabilitățile diverselor părți implicate. În ceea ce privește protecția vieții private, prelucrarea informațiilor referitoare la persoane identificate ar trebui să respecte dispozițiile juridice și tehnice prin care se garantează că transmiterea de date personale nu se poate efectua decât în scopuri clare și bine definite din punct de vedere juridic, în conformitate cu dreptul comunitar și legislațiile naționale.

3.8. Cerința esențială este ca furnizorul inițial să garanteze sistematic anonimatul datelor. Grupul consultativ trebuie să coopereze cu Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor și să o consulte asupra acestor chestiuni; este recomandabil ca aceasta să fie direct reprezentată în cadrul grupului consultativ.

3.9. Nu ar trebui utilizat în exclusivitate sistemul de navigare prin satelit Galileo, ci dimpotrivă, este recomandabil ca acesta să deschidă calea unei cooperări cu ansamblul sistemelor de navigație accesibile.

3.10. Pentru a garanta disponibilitatea și schimbul de informații și de date rutiere privitoare la restricționarea parțială sau totală a circulației pe rețeaua rutieră și la practicabilitatea rețelei, este recomandabil să se unifice, la scară europeană, structura standardizată și formatul comun XML de schimb de date referitoare la fenomenele și evenimentele care limitează posibilitatea de circulație, practicabilitatea rețelei, siguranța și fluiditatea traficului.

3.11. O altă condiție importantă este unificarea parametrilor de proiectare a rețelei georeferențiate unice, reprezentând infrastructurile rutiere și făcând posibilă astfel localizarea digitală unică a fenomenelor și a evenimentelor, dar și a informațiilor referitoare la rețeaua rutieră, la componentele sale și la elementele asociate. Pentru aceasta, este recomandabil să se profite de bunele practici experimentate de statele membre până în prezent. Le revine un rol și sistemelor de gestionare a suprafețelor carosabile, pentru a asigura starea corespunzătoare din punct de vedere tehnic.

3.12. Datele necesare, analiza și difuzarea acestora către utilizatorii finali respectivi ar trebui să circule în sistem fără a crește excesiv sarcinile conducătorilor auto, ci dimpotrivă, permițând îmbunătățirea confortului acestora și, astfel, a siguranței rutiere, în special ținând seama de îmbătrânirea populației. Prin urmare, directiva ar trebui să prevadă un sistem informațional destinat utilizatorilor STI, astfel încât funcționalitatea, eficiența și siguranța sistemului de transport să fie consolidate la maximum, reducând totodată, pe cât se poate, frecvența accidentelor.

3.13. STI înglobează și sisteme informatice utilizate de serviciile de poliție și de pompieri, de serviciul de urgență, de operatorii rețelei rutiere, de serviciile meteorologice și de conducătorii auto. Informațiile și datele obținute cu ajutorul acestor sisteme trebuie să facă parte integrantă din conținutul informațiilor referitoare la rețeaua de transport.

3.14. În afară de procesele care permit îmbunătățirea practicabilității rețelei rutiere și a posibilității de a circula, este esențial să se continue dezvoltarea de căi de comunicație (în special în zonele în care rețeaua rutieră este încă incompletă) prin construcție, refacere și reparații. Acest lucru va permite dotarea rețelei cu o capacitate de primire suficientă în raport cu caracteristicile diferitelor teritorii, cu condițiile de viață etc. STI trebuie să fie integrate nu numai în infrastructurile RTE-T construite recent, ci și în rețeaua rutieră existentă.

4. Observații specifice

4.1. Directiva și planul de acțiune ar trebui să definească obiective concrete, care să poată fi atinse într-o primă etapă de toate statele membre:

- să garanteze colectarea și analizarea la nivel național a datelor și informațiilor care au legătură cu situația din trafic pe teritoriul statului membru;
- să asigure schimbul transfrontalier de date și informații referitoare la starea circulației în rețeaua RTE-T în timp real;
- să permită conducătorilor auto să dispună în mod gratuit de servicii de informații de bază, cu titlu de serviciu public;

4.2. În cadrul acestor procese, informațiile și datele referitoare la unele puncte sau sectoare ale rețelei, în care circulația este parțial sau total blocată sau chiar imposibilă, urmăresc:

- verificarea și controlarea mecanismelor care permit eliminarea sau rezolvarea problemelor care stau la originea blocării traficului sau a impracticabilității căii rutiere, astfel încât remedierea să fie definitivă;

- informarea tuturor utilizatorilor rețelei rutiere (conducători auto cu vehicule obișnuite, de urgență etc.) cu privire la locurile blocate sau impracticabile, durata, amplexarea și cauzele problemei;
- managementul traficului pe rețeaua rutieră, pentru a se garanta practicabilitatea acesteia, precum și posibilitatea de a circula în funcție de datele disponibile privind perturbările de circulație (managementul traficului într-un punct precis din rețea, pe itinerarii alternative etc.);
- analizarea cauzelor repetării anumitor fenomene, care limitează practicabilitatea rețelei rutiere și posibilitatea de a circula în anumite puncte sau sectoare date. Obiectivul este de a propune și de a pune în aplicare dispoziții care să limiteze sau să împiedice apariția fenomenelor respective.

4.3. Propunerile nu definesc funcțiile pe care ar trebui să le îndeplinească STI și nu indică nici măcar data la care experții se vor pronunța asupra acestui subiect. Este vorba de documente de ansamblu, prea generale, ceea ce poate conduce la o abordare neunitară în ceea ce privește răspunderile sau domeniile conexe.

4.4. În consecință, Comitetul propune definirea anumitor funcții ale sistemelor de transport inteligente, după cum urmează:

4.4.1. Sistemele specifice: acestea permit colectarea și analiza informațiilor ca parte a responsabilității autorităților, organizațiilor și instituțiilor implicate (poliție, pompieri, servicii de urgență etc.); anumite caracteristici ale acestor date brute pot fi utilizate pentru mai buna cunoaștere a situației din trafic în timp real.

4.4.2. Colectarea datelor și a informațiilor cu ajutorul aplicațiilor telematice: acest lucru permite urmărirea unor caracteristici precise ale diverselor elemente ale sistemelor de transport inteligente, în sectoare bine definite ale rețelei rutiere.

4.4.3. Managementul traficului și direcționarea: plecând de la informațiile concrete și de la datele primite automat sau în urma intervenției operatorului, sistemele de transport inteligente gestionează traficul într-un sector dat al rețelei rutiere, cu ajutorul unor instrumente adaptate (panouri cu mesaje variabile, indicând comenzi sau interdicții, săgeți sau semnale luminoase etc.)

4.4.4. Supravegherea: datorită sistemelor de camere video comune, autoritățile, organismele și instituțiile competente pot vizualiza și urmări traficul rutier.

4.4.5. Difuzarea informațiilor: informațiile și datele referitoare la restricția parțială sau totală a posibilității de a circula pe rețea și a practicabilității acesteia sunt publicate sau comunicate astfel încât să fie accesibile tuturor clienților și utilizatorilor rețelei rutiere. Difuzarea informațiilor se efectuează, prin intermediul mijloacelor de comunicare normale accesibile și al tehnologiilor informației, de către societăți publice sau private, iar conducătorul auto poate recurge la informații înainte de deplasare, fie în cursul acesteia.

4.4.6. Controlul și sancțiunile: sistemele telematice permit verificarea măsurii în care conducătorii auto respectă anumite obligații (achitarea taxelor rutiere sau altele), precum și regulamentele rutiere; infracțiunile cele mai grave pot fi sancționate (este vorba despre nerespectarea limitei de viteză, a semnalizărilor luminoase, depășirea greutății totale autorizate sau despre furtul de autovehicule) în conformitate cu legile statului membru respectiv și cu eventuala lor armonizare la nivel comunitar ⁽¹²⁾.

4.4.7. Controlul tehnic operațional: sistemele telematice garantează și controlul fiabilității operaționale a diferitelor elemente ale sistemului: acesta permite în special identificarea automată a problemelor și declanșarea de proceduri progresive sau de protecție.

4.5. În plus, CESE recomandă să fie definite standarde europene minime (sau să fie elaborată o listă de exemple) cu privire la echiparea căilor de comunicație care aparțin de RTE-T cu sisteme telematice de bază, care să permită atât colectarea informațiilor, cât și supravegherea și managementul traficului, cum ar fi:

- un sistem de camere de supraveghere;
- metode de monitorizare a situației din trafic, de detectare a congestiilor și de numărare a vehiculelor;
- sisteme de panouri cu mesaje variabile și dispozitive de informații rutiere;
- un sistem rutier de informații meteorologice;
- un management dinamic al celor mai importante căi rutiere;
- un sistem de urgență.

Bruxelles, 13 mai 2009

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

4.6. Plecând de la aceste sisteme și informații provenind din surse specifice, se poate evalua în timp real posibilitatea de a circula pe rețeaua rutieră, practicabilitatea acesteia, precum și intervalul de timp necesar pentru a se ajunge la principalele destinații.

4.7. CESE atrage atenția asupra dificultăților pe care le-ar putea pune echiparea ulterioară a vehiculelor cu materiale specifice sistemelor de transport inteligente; structura sistemelor trebuie să asigure compatibilitatea necesară. Structura și sistemele vehiculelor trebuie să fie concepute în cadrul unor platforme deschise. Aceasta se aplică nu numai sistemelor și tehnologiilor, ci și serviciilor a căror furnizare devine posibilă cu ajutorul lor.

4.8. Nu există nici o îndoială că serviciile de transport inteligente vor implica utilizarea a numeroase tehnologii – informatice și altele – care sunt disponibile în prezent; abordarea coordonată adoptată de UE ar trebui să cuprindă și enumerarea sectoarelor-țintă care vor trebui dezvoltate până ce vor fi disponibile pentru aplicare concretă. De asemenea, este important să se poată conta pe o finanțare adecvată, asigurată de Comunitate, de statele membre și de sectorul privat. Cheltuielile de exploatare ar trebui acoperite cu resurse provenite în prezent din încasările fiscale sau din taxele rutiere.

4.9. Propunerile Comisiei Europene introduc în plus un anumit număr de dispoziții practice privitoare la implementarea STI în diferite domenii-cheie ale planului de acțiune. Aceste calendare vor trebui, bineînțeles, să detalieze timpul necesar pentru formarea utilizatorilor finali - conducătorii auto - astfel încât aceștia să se familiarizeze cu elementele relevante ale sistemului. Acest lucru implică în special campanii promoționale și educarea publicului, pentru a se obișnui cu tehnologiile moderne respective, și chiar recurgerea la tehnici de promovare neobișnuite (de exemplu, sprijinind crearea de vehicule inteligente și organizând un concurs menit să le recompenseze pe cele mai bune dintre acestea.)

⁽¹²⁾ Avizul CESE privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind facilitarea aplicării transfrontaliere a normelor în domeniul siguranței rutiere. Raportor: dl SIMONS, 17.9.2008, JO C 77, 31.3.2009, p. 70-72.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte din domeniul energiei

COM(2009) 35 final – 2009/0010 (COD)

(2009/C 277/18)

Raportor general: **dl RETUREAU**

La 10 februarie 2009, în conformitate cu articolele 156 și 175 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte din domeniul energiei

COM(2009) 35 final – 2009/0010 COD.

La 24 februarie 2009, Biroul a însărcinat Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl RETUREAU raportor general în cadrul celei de-a 453-a sesiuni plenare din 13 și 14 mai 2009 (ședința din 14 mai) și a adoptat prezentul aviz cu 129 de voturi pentru, 5 voturi împotriva și 3 abțineri.

1. Propuneri

1.1. Pentru a contribui la lupta împotriva consecințelor crizei economice, Comisia a propus, la sfârșitul lui ianuarie 2009, realocarea a cinci miliarde de euro din bugetul pentru 2008 și din fondurile structurale agricole necheltuite; această propunere urmărește să permită efectuarea de investiții în domeniul energiilor „durabile” și în vederea accesului regiunilor rurale la conexiunea în bandă largă.

1.2. Dezbaterile din cadrul Consiliului și solicitările anumitor parlamentari au condus la negocieri între statele membre privind lista proiectelor care trebuie finanțate, în timp ce, la nivel parlamentar, s-a deplâns absența investițiilor în domeniul energiei.

1.3. Se pare că, la jumătatea lui aprilie, între Comisie și cei doi colegislatori s-a ajuns la un acord privind dimensiunea energetică, pentru o sumă de 3,98 miliarde de euro, față de cele 3,5 miliarde prevăzute în proiectul de regulament. Acordul prevede că, dacă fondurile în valoare de 3,98 miliarde de euro alocate proiectelor energetice (interconexiunile între rețelele de gaze și cele de energie electrică, energia eoliană *offshore* și captarea și stocarea carbonului) nu vor fi cheltuite integral până la sfârșitul anului 2010, acestea vor putea fi utilizate pentru alte proiecte, în special pentru îmbunătățirea eficienței energetice.

2. Observații generale

2.1. Comitetul aprobă ideea alocării mijloacelor bugetare neutilizate în 2008 pentru proiecte destinate relansării economiei europene, aflată într-o oarecare stagnare ca urmare a crizei sistemice care afectează economia mondială și a refuzului instituțiilor financiare de a contribui prin împrumuturi cu dobândă mică la

finanțarea întreprinderilor, în special a IMM-urilor, și la crearea de noi întreprinderi.

2.2. În contextul actual, este indispensabil să se acționeze cât mai repede, acordându-se prioritate proiectelor concrete, care se înscriu în perspectivele pe termen mediu și lung de dezvoltare durabilă, cum ar fi energiile regenerabile și crearea de rețele în bandă largă în zonele care nu sunt conectate încă la rețeaua mondială prin tehnologii suficient de eficiente.

2.3. Prin urmare, Comitetul aprobă abordarea generală a Regulamentului, fiind conștient că diferitele interese naționale și preocupările privind lupta împotriva schimbărilor climatice pot aduce o serie de modificări propunerii inițiale.

2.4. În prezent, ar fi necesar ca măsurile avute în vedere să fie puse în aplicare cât mai repede cu putință, pentru că timpul constituie un aspect important al luptei împotriva crizei. Dacă voința politică întârzie să se manifeste și dacă măsurile sunt adoptate prea târziu, realizarea scopurilor urmărite riscă să fie afectată.

3. Observații specifice

3.1. Comitetul își exprimă totuși regretul cu privire la faptul că măsurile propuse în general de Comisie în lupta împotriva crizei sunt prea timide în comparație cu impactul rapid și generalizat pe care aceasta îl va avea probabil asupra ocupării forței de muncă și a întreprinderilor și că, în cursul celor câteva luni care s-au scurs, nu au apărut propuneri mai ambițioase și semnale mai puternice.

3.2. Comitetul va fi, fără îndoială, chemat să elaboreze un aviz cu privire la alte propuneri, care privesc de exemplu reglementarea mișcărilor transfrontaliere de capital sau combaterea paradisurilor fiscale; la momentul oportun, acesta își va exprima punctul de vedere, dar așteaptă propuneri ferme și eficiente, pe măsura unei crize care se dovedește deja mai gravă, sub aspectul consecințelor, decât toate cele precedente.

Bruxelles, 14 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu: „Inițiativa privind materiile prime – satisfacerea necesităților noastre esențiale pentru asigurarea creșterii economice și locurilor de muncă în Europa”

COM(2008) 699 final

(2009/C 277/19)

Raportor: **dl Dumitru FORNEA**

La 4 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu: „Inițiativa privind materiile prime – satisfacerea necesităților noastre esențiale pentru asigurarea creșterii economice și locurilor de muncă în Europa”

COM(2008) 699 final.

Comisia consultativă pentru mutații industriale, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 23 aprilie 2009. Raportor: dl Dumitru FORNEA.

În cea de-a 453-a sesiunea plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 194 de voturi pentru, 4 voturi împotrivă și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări ⁽¹⁾

CESE face următoarele recomandări:

1.1. UE ar trebui să pregătească o revizuire a analizelor naționale privind materiile prime strategice și critice și să efectueze o evaluare generală la nivelul UE, similară celor întreprinse de Consiliul Național de Cercetare pentru Statele Unite și Japonia. În special, statele membre ar trebui să-și revizuiască politicile de furnizare a materiilor prime pentru a vedea ce sens are noțiunea de „esențial” pentru fiecare stat membru al UE și pentru UE în ansamblu. Importanța materiilor prime individuale trebuie revizuită cu regularitate, eventual la fiecare doi sau trei ani, pentru a monitoriza schimbările.

1.2. Un workshop OCDE/BIAC (*the Business and Industry Advisory Committee to the OECD*) - Comitetul consultativ pentru afaceri și industrie pe lângă OCDE) privind accesul la materiile prime ar oferi probabil un punct de plecare și ar limita în același timp marja de manevră a UE chiar de la început. Având în vedere materiile prime critice identificate, țările care sunt sau care ar putea deveni, în viitor, furnizoare ale acestor materii prime ar trebui evaluate din perspectiva potențialului lor de cooperare profitabilă. Apoi ar trebui întreprinse demersuri diplomatice.

1.3. CESE își exprimă sprijinul ferm și dorește să participe la conferințele organizate de președințiile cehă, suedeză și spaniolă în perioada 2009-2010 pe tema cererii și ofertei de resurse minerale, a accesului la terenurile miniere, a celor mai bune tehnologii disponibile și a consolidării capacităților.

1.4. Comisia ar trebui să-și intensifice eforturile de sprijinire a negocierilor reale la nivel internațional, nu doar pentru a elimina barierele comerciale neloiale și denaturările, dar și pentru a contribui la realizarea unor acorduri bilaterale și multilaterale privind investițiile.

1.5. Comisia ar trebui să activeze mecanismele convenite în cazul încălcărilor regulilor OMC de către țările din afara UE (de exemplu, prin taxarea exporturilor sau restricții privind materiile prime).

1.6. Tarifele externe ale UE ar trebui stabilite astfel încât să se garanteze faptul că materiile prime produse prin mijloace durabile nu sunt excluse de pe piața UE. Trebuie întreprinsă o revizuire a tarifelor existente, pentru a identifica liniile tarifare care ar trebui modificate.

1.7. UE ar trebui să întreprindă un efort diplomatic activ cu privire la materiile prime, în vederea asigurării accesului la acestea, contribuind astfel la crearea de fonduri și programe de consolidare a capacităților, care să susțină producția durabilă de materii prime și progresele economice și sociale din țările în curs de dezvoltare.

1.8. Comisia ar trebui să participe activ la ședințele anuale ale Forumului mondial al miniștrilor din domeniul mineritului (*World Mining Ministers Forum*) și ale Forumului interguvernamental pentru minerit și metale (*Intergovernmental Forum on Mining and Metals*), în vederea stabilirii de relații mai bune cu o serie de autorități mondiale în domeniu, pentru a identifica și mări posibilitățile de investiții pentru UE.

1.9. Ar trebui realizat un inventar al celor mai bune practici din UE în domeniul reglementării accesului la terenurile miniere pentru industriile din domeniul materiilor prime, în vederea simplificării procedurilor și reducerii sterilizării de resurse minerale la care duc practicile inadecvate de amenajare a teritoriului.

⁽¹⁾ Pentru mai multe recomandări detaliate ale CESE, a se vedea Avizul CESE privind industria minieră neenergetică din Europa, adoptat la 9 iulie 2008 și publicat în Jurnalul Oficial al UE, 2009/C27/19. Recomandările actuale ar trebui considerate complementare celor prezentate în acest aviz anterior al CESE.

1.10. Comisia ar trebui să sprijine în continuare Platforma tehnologică europeană pentru resurse minerale durabile și să se includă temele abordate de aceasta în solicitările pentru 2009-2013. De asemenea, este important ca printre domeniile de acțiune prioritară ale celui de-al optulea Program-cadru pentru cercetare și dezvoltare să se numere și unele care au legătură cu materiile prime, ca de exemplu sprijinirea eficienței energetice și utilizarea rațională a resurselor.

1.11. Comisia ar trebui să sprijine o metodologie obiectivă, bazată pe analiza unui ciclu de viață complet, în vederea evaluării valabilității măsurilor de utilizare eficientă a resurselor, dar și a valabilității oricărei „politici de înlocuire a materiilor prime”.

1.12. Departamentele Comisiei ar trebui să pună un mai mare accent pe reciclare, să faciliteze utilizarea materiilor prime secundare în UE și să propună strategii eficiente de reciclare, recuperare și re folosire în țările care nu sunt membre ale UE, prin promovarea celor mai bune practici la nivel internațional.

1.13. Este nevoie de consultări și cercetări aprofundate pentru a înțelege mai bine măsura în care metodologia aplicată pentru materiile prime neenergetice (minerale) se potrivește în cazul situației specifice a materiilor prime neenergetice reutilizabile, ca de exemplu lemnul, pieile și blănurile [Comunicarea Comisiei se axează în principal pe chestiuni legate de siguranța aprovizionării cu materii prime neenergetice (minerale). Nu este clar dacă cea mai bună cale este utilizarea aceleiași proceduri și pentru alte materii prime, însă, cu siguranță, printr-o colaborare strânsă între departamentele de specialitate ale Comisiei, se va putea crea un instrument integrat pentru evaluarea tuturor materiilor prime strategice și critice pentru industriile și apărarea UE].

2. Context

2.1. Tendința de creștere a prețurilor materiilor prime a încetat, cel puțin temporar. Comunicarea Comisiei afirmă că se așteaptă ca această tendință să se reia și ca „nivelurile viitoare de creștere economică ale țărilor emergente să continue să exercite o presiune importantă asupra cererii de materii prime”. Întrebările esențiale sunt, în primul rând, dacă țările emergente, în special China, vor fi capabile să treacă cu ușurință de la un model de creștere bazat în mare măsură pe investițiile de capital fix, induse de posibilitățile de afaceri din sectoarele de producție orientate spre exporturi, la un model de creștere bazat mai mult pe consumul intern și, în al doilea rând, dacă acest din urmă model de creștere generează o rată echivalentă de creștere a cererii de materii prime.

2.2. După cum se precizează în comunicare, UE este autosuficientă în ceea ce privește minereurile pentru construcții (în acest sector, furnizorii străini sunt dezavantajați de costurile de transport ridicate în raport cu valoarea materialelor), dar depinde de importurile de anumite materii prime de importanță economică strategică. Importanța strategică a acestora provine din faptul că sunt esențiale pentru producția industrială într-o măsură care este considerabil mai mare decât ar lăsa să se creadă valoarea

lor economică, dar și fiindcă livrările sunt concentrate în mâinile unui număr mic de furnizori comerciali sau țări, dintre care unele prezintă riscuri politice ridicate.

2.3. În comunicare sunt enunțate mai multe preocupări în ceea ce privește aprovizionarea. În funcție de perspective și de constrângerile legate de originea aprovizionării, se pot distinge patru tipuri de riscuri care pot reprezenta motive de îngrijorare:

- intensificarea concurenței pentru materii prime în rândul întreprinderilor de prelucrare, care se manifestă sub forma prețurilor ridicate și, în cazul resurselor primare și secundare, prin redirectionarea acestora către alte destinații;
- „acumularea” de materii prime prin bariere la export, cum ar fi taxele de export și sistemele de tarifar duală (comunicarea furnizează o serie de exemple);
- concurența pentru mijloacele de producție a materiilor prime în țări terțe (de exemplu, concurența pentru posibilitățile de investiții și accesul la depozitele de minereuri din Africa);
- riscul întreruperilor în furnizarea fizică a materiilor prime de importanță economică strategică [de exemplu, o posibilă întrerupere a aprovizionării cu pământuri rare (toate tehnologiile ecologice și eficiente energetic se bazează pe un consum tot mai ridicat de pământuri rare; de exemplu, o mașină hibridă încorporează cca 20 de kg de pământuri rare. La nivel mondial, China este principalul furnizor, dar și principalul consumator de pământuri rare. Până acum, nu s-au găsit decât foarte puține alternative fezabile din punct de vedere economic la livrările de pământuri rare din China), a căror furnizare este deosebit de concentrată și care sunt importante în diverse aplicații]. Mineralele esențiale pot reprezenta un instrument puternic de negociere sau pot chiar servi drept arme în conflictele economice.

2.4. Primele două tipuri de riscuri afectează direct competitivitatea industriei europene de prelucrare a materiilor prime, iar consecințele acestora trebuie abordate în contextul politicii comerciale și a celei din domeniul concurenței, în măsura în care provin din practici anticoncurențiale sau din măsuri de politică comercială.

2.5. Cel de-al treilea risc poate să reprezinte un motiv mai mic de îngrijorare pentru industriile prelucrătoare de materii prime, întrucât nu există niciun motiv în sine să se creadă că proprietarii de resurse naturale vor avea vreun interes să practice o politică de discriminare față de clienți în detrimentul industriei UE, dar există motive de îngrijorare atât în ceea ce privește impactul asupra poziției concurențiale pe termen lung a industriei miniere din Europa, cât și în privința efectului asupra poziției Europei ca centru de finanțare a mineritului, de dezvoltare tehnologică și de rețele industriale. De asemenea, evoluțiile recente în această privință ridică semne de întrebare în ceea ce privește previziunile de dezvoltare durabilă în țările în curs de dezvoltare care depind de exporturile de resurse naturale.

2.6. În sfârșit, cel de-al patrulea tip de risc ar putea produce daune serioase structurii economice a Uniunii Europene și ar putea cauza pierderea unor locuri de muncă, în cazul unei stagnări a producției datorate lipsei materiilor prime necesare. Acest risc trebuie abordat fără întârziere, eventual și prin măsuri care nu au fost avute în vedere anterior. Trebuie remarcat faptul că riscul a fost luat serios în considerare atât de Statele Unite ale Americii (a se vedea *Minerals, Critical Minerals and the US Economy* - Mine-reuri, minereuri esențiale și economia SUA, raport al Consiliului Național al Cercetării: www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034), cât și de Japonia (a se vedea *Guidelines for Securing National Resources* - Orientări pentru asigurarea resurselor naționale: www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html), în vederea justificării noilor inițiative politice. De asemenea, s-a sugerat în rapoartele de presă că și China a început să-și creeze rezerve de materii prime în scopul reducerii efectelor întreruperii aprovizionărilor.

3. Observații generale

3.1. Comitetul Economic și Social European salută comunicarea Comisiei (COM(2008) 699 - Inițiativa Comisiei privind materiile prime) și o consideră un factor-cheie în asigurarea aprovizionării durabile a UE cu materii prime neenergetice, în special cu resurse minerale [a se vedea pag. 3 din COM(2008) 699], în vederea satisfacerii necesităților noastre esențiale pentru asigurarea creșterii economice și a locurilor de muncă. CESE așteaptă cu interes crearea structurii și asigurarea resurselor necesare pentru a sprijini punerea în aplicare a măsurilor identificate.

3.2. Reprezentanții societății civile au solicitat de mult timp o abordare integrată a acestei chestiuni, care să reunească mai multe politici și programe ale UE. Comisia are meritul de a fi prezentat, prin această inițiativă, soluții la provocările generate de necesitatea de a asigura aprovizionarea durabilă cu materii prime neenergetice pentru industriile UE, prin completarea politicilor de îmbunătățire a aprovizionării interne și a celei destinate țărilor care nu sunt membre UE cu măsuri concepute pentru a consolida eficiența utilizării resurselor și activitățile de reciclare.

3.3. În special, evoluțiile la nivel internațional au arătat clar că, fără a submina principiul subsidiarității, aplicabil în UE cu privire la politicile privind resursele și cele de amenajare a teritoriului, este necesară o abordare mai coordonată la nivel comunitar.

3.4. CESE a constatat cu satisfacție că, în comunicarea sa, Comisia a avut o abordare similară, identificând aproape aceleași provocări și soluții ca celea prezentate în ultimul aviz din proprie inițiativă al CESE pe această temă ⁽²⁾. Acest document a fost elaborat pentru a prezenta din timp Comisiei punctul de vedere al societății civile, fiind rezultatul unui amplu proces de consultare inițiat de Comisia consultativă pentru mutații industriale a CESE, ca răspuns la documentul de informare al Comisiei intitulat

„Asigurarea aprovizionării cu materii prime pentru industriile UE” (IP/07/767, publicat la 5 iunie 2007), care a avut rolul de a anticipa prezenta inițiativă privind materiile prime.

3.5. În contextul angajamentului UE de a pune la punct o abordare globală în lupta împotriva efectelor schimbărilor climatice prin îmbunătățirea tehnologiilor de mărire a eficienței energetice, prin promovarea utilizării responsabile a resurselor naturale și printr-o industrie mai ecologică, CESE subliniază din nou importanța siguranța aprovizionării cu minerale neenergetice, alături de politica energetică europeană, atribuind un rol central interdependenței de natură tehnologică a acestor sectoare.

3.6. UE depinde, în mare măsură, de importurile de metale „high-tech”, și nu va reuși o deplasare către producția durabilă și tehnologiile ecologice dacă nu va beneficia de un acces sigur la astfel de metale și la materiile prime rare (în termeni de concurență, riscuri, concentrare geografică a resurselor și instalații de producție) ⁽³⁾.

3.7. Prezenta comunicare este un fel de analiză SWOT a situației actuale a aprovizionării cu materii prime în UE și, de aceea, are nevoie în prezent de sprijin coordonat din partea statelor membre UE și de acțiuni din partea diferitelor departamente ale Comisiei vizate de această problemă (DEV, ENTR, ENV, EUROSTAT, REGIO, RELEX, RTD) pentru a aplica o serie de măsuri care implică nu numai Comisia, ci și actori-cheie: industriile extractive din aval [Consiliul Internațional pentru Minerit și Metale (ICMM) trebuie invitat să participe și să contribuie, ca reprezentant al sectorului de resurse minerale la nivel mondial, cu experiența și viziunea sa de dezvoltare, la completarea viziunii Euromines, axată pe UE], mediul de afaceri, institutele de studii geologice, societatea civilă organizată, pentru a mări securitatea aprovizionării UE în conformitate cu obiectivele de dezvoltare durabilă.

3.8. Structurile comunitare existente care se ocupă de aceste aspecte s-au dovedit prea anemice, aceasta impunând o consolidare a lor prin instituirea unor factori decizionali la nivel mai înalt și printr-o analiză mai solidă din punct de vedere tehnic și economic a nevoilor viitoare de materii prime, precum și printr-o acțiune mai fermă, pentru a se ajunge la o aprovizionare, în măsura posibilităților tehnice și economice, din surse europene, și pentru a îmbunătăți aprovizionarea durabilă din sursele din afara Europei. Vor fi necesare o strategie pe termen mai lung și un mecanism de revizuire la intervale regulate, deoarece investițiile în industria extractivă de materii prime este de obicei viabilă din punct de vedere economic doar pe perioade îndelungate de timp.

3.9. Următoarele principii stau la baza propunerilor formulate:

3.9.1. Securitatea aprovizionării cu materii prime pentru UE implică în primul rând garantarea faptului că economia Uniunii nu este afectată de șocuri ale aprovizionării cu materii prime, dar și, în același timp, protejarea intereselor consumatorilor, a industriilor UE care depind de materiile prime importate și a industriilor UE care produc materii prime, precum și nevoia de

⁽²⁾ Avizul privind industria minieră neenergetică din Europa, JO C 27, 3.2.2009.

⁽³⁾ A se vedea Avizul privind industria minieră neenergetică din Europa, JO C 27, 3.2.2009, punctul 2.5.

a asigura tuturor condiții egale. Toate aceste interese trebuie luate în considerare și aplicate ținându-se seama de angajamentele și politicile UE referitoare la dezvoltarea internațională, precum și la durabilitatea ecologică și socială. Consumul de materii prime trebuie optimizat, cu luarea în considerare a interacțiunii cu mediul înconjurător, a nevoilor comunităților și a utilizării durabile a energiei.

3.9.2. Politica UE referitoare la aprovizionarea cu materii prime trebuie să aibă o **bază analitică solidă**. Este așadar important să se asigure disponibilitatea cunoștințelor relevante și analizarea acestora prin cele mai bune metode posibile.

3.10. Practicile de reglementare privind materiile prime sunt foarte diferite în cadrul UE și pot fi considerabil îmbunătățite în fiecare țară în parte, prin diseminarea de informații privind cele mai bune practici.

4. Observații privind răspunsul politic propus ⁽⁴⁾

4.1. *Primul pilon: accesul la materii prime pe piețele mondiale, în condiții echitabile*

4.1.1. Conform propunerilor din comunicare, UE ar trebui: (i) să practice în mod activ o diplomatie în domeniul materiilor prime în vederea asigurării accesului la acestea, (ii) să promoveze o cooperare internațională mai intensă și (iii) să acorde prioritate accesului la materiile prime în cadrul politicii comerciale și de reglementare a UE.

4.1.2. După identificarea țărilor celor mai bogate în resurse, aspectele legate de accesul la materiile prime din aceste țări ar trebui discutate cu reprezentanții lor. Politica de dezvoltare a UE ar trebui să creeze **fonduri și programe care să sprijine dezvoltarea și producția durabilă de materii prime** în aceste țări.

4.1.3. UE ar trebui să-și revizuiască programele de finanțare în cazul acelor țări care sunt deja membre ale UE sau pentru țările învecinate, deoarece transportul resurselor din aceste țări s-ar dovedi mai durabil. În special, ar trebui să se acorde sprijin ultimelor state care au aderat la UE, statelor din Balcani, statelor din Africa de Nord și Turciei. Inițiativa privind aprovizionarea cu resurse (lansată în anul 2004 de Consiliul Internațional pentru Minerit și Metale, aceasta urmărește identificarea bunelor practici privind politicile de investiții în minerit și metale la nivel național/regional și la nivelul întreprinderilor din țările în curs de dezvoltare) ar putea oferi un model util pentru strategiile privind resursele și dezvoltarea.

4.1.4. Mai multe recomandări concrete se încadrează în categoria **consolidării compatibilității dintre politica de dezvoltare a UE și necesitatea UE de a avea acces nestânjenit la materii**

prime. Propunerile făcute în materie de consolidare a statelor, de promovare a unui climat sănătos pentru investiții precum și a unei gestionări durabile a materiilor prime sunt toate relevante și constructive.

4.1.5. Tarifele externe ale UE ar trebui stabilite astfel încât să se garanteze faptul că materiile prime produse prin mijloace durabile nu sunt excluse de pe piața UE. Trebuie întreprinsă o revizuire a tarifelor existente, pentru a identifica liniile tarifare care ar trebui modificate.

4.1.6. Asistența acordată țărilor în curs de dezvoltare în ceea ce privește materiile prime trebuie să se concentreze pe **consolidarea capacităților** și ar trebui să aibă ca obiectiv sprijinirea și facilitarea dezvoltării și aplicării politicilor care maximizează contribuția producției de materii prime și a exporturilor la dezvoltare. În acest context, este deosebit de importantă sprijinirea politicilor și a abordărilor incluzive și participative, care acordă prioritate nevoilor și intereselor oamenilor din aceste țări.

4.1.7. Acordarea de **asistență pentru dezvoltare** în domeniul materiilor prime necesită și crearea unor coaliții și a unor parteneriate ample, care să garanteze angajarea tuturor părților interesate, inclusiv și în special a industriei materiilor prime, a organizațiilor societății civile și a autorităților de la toate nivelurile.

Asistența acordată țărilor în curs de dezvoltare ar trebui să conțină o componentă solidă de sprijin pentru **construirea unei infrastructuri** care să poată fi utilizată atât de întreprinderile care produc materii prime, cât și de întreprinderile mai mici, de agricultori și de prestatorii de alte activități economice rurale. Deși acest mod deosebit de cooperare a fost criticat pentru că ar contribui mai puțin decât ar fi fost posibil la dezvoltare, este important să se recunoască faptul că acesta răspunde nevoii puternice a țărilor în curs de dezvoltare de a stimula dezvoltarea prin îmbunătățirea infrastructurii, în condițiile în care alte mecanisme de finanțare a acestui tip de investiție s-au dovedit a fi insuficiente.

4.1.8. Comunicarea subliniază clar existența unor chestiuni problematice legate de **statisticile comerciale** privind resursele minerale. Aceste statistici se bazează pe rapoarte speciale elaborate conform Clasificării Standard de Comerț Internațional (CSCI), Sistemului armonizat (HS) sau Clasificării „Broad Economic Categories” (BEC) și suferă din cauza raportării necorespunzătoare de către unele țări. În afară de aceasta, statisticile comerciale nu pot oferi informațiile necesare și corecte privind consumul real de minerale în economiile lumii, întrucât acestea nu înregistrează conținutul de minerale sau de metale în cazul comercializării minereurilor concentrate, a semifabricatelor și a produselor finite. Este nevoie de cercetare, precum și de consens internațional în ceea ce privește modul de îmbunătățire a sistemului statistic actual, pentru a aborda mai bine consumul real de minerale și metale, acest lucru fiind posibil prin utilizarea de valori „echivalente” pentru conținuturile de minerale și metale ale unui automobil standard, ale unei tone de hârtie standard etc.

⁽⁴⁾ A se vedea Avizul CESE JO C 27, 3.2.2009, p. 82.

4.1.9. Comunicarea aprofundează, într-o oarecare măsură, politica de reglementare și cea comercială. Propunerile identifică domeniile de interes vital pentru UE și par să merite a fi puse în aplicare. Trebuie subliniat în special unul dintre aspectele prezentate, și anume cel conform căruia „UE trebuie, de asemenea, să examineze regimul tarifar al UE în scopul de a asigura o **coerență față de evoluția cererii de materii prime în UE** și, în special, **să evalueze mijloacele de reducere a restricțiilor la import a materiilor prime**”.

4.1.10. Trebuie puse în aplicare obiectivele de dezvoltare durabilă, cu luarea în considerare a efectelor lor în afara UE, dar acestea nu trebuie să fie utilizate ca o scuză sau ca o modalitate de a ascunde practici contrare intereselor consumatorilor și ale mediului, prin limitarea comerțului. Este important ca siguranța aprovizionării și obiectivele privind eliminarea concurenței neloiale bazate pe acces privilegiat la materiile prime să nu fie utilizate pentru promovarea protecționismului sau pentru limitarea comerțului și accesului pe piețele UE pentru producătorii din țările în curs de dezvoltare.

4.2. *Al doilea pilon: încurajarea aprovizionării durabile cu materii prime care provin din surse europene*

4.2.1. Dezvoltarea locală și regională durabilă a UE este direct influențată de evoluția viitoare a sectoarelor economice care pot transforma în profit potențialul fiecărei zone. În opinia CESE, dacă se ia în considerare calcularea rezervelor pentru fiecare depozit de minerale, activitățile economice din sectorul minier ar putea contribui la dezvoltarea comunităților locale și, de asemenea, la dezvoltarea statelor membre ale UE, prin asigurarea resurselor necesare acestora. În acest mod, aceste activități pot contribui la:

- dezvoltarea producției industriale și asigurarea materiilor prime necesare activităților industriale;
- reducerea dependenței de importuri și asigurarea unei mai bune utilizări a resurselor;
- menținerea unui număr rezonabil de lucrători calificați în acest sector, pentru a face posibilă continuarea activităților de prospectare și extracție în UE;
- locuri de muncă mai multe și mai sigure;
- coeziunea socială și dezvoltarea regională;
- îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă.

4.2.2. Având în vedere experiența sa îndelungată în extracția de minereuri, Europa trebuie să-și asume un rol de conducere și să furnizeze expertiză în abordarea unor probleme precum modalitatea de extracție a materiilor prime, optimizarea contribuției producției de materii prime la dezvoltarea economică, utilizarea lor durabilă și refacerea ulterioară a terenurilor într-un mod benefic pentru societate.

4.2.3. Statele membre ar trebui să reevalueze în ce măsură procesele lor de planificare a amenajării teritoriului iau în considerare potențialul terenurilor din punctul de vedere al materiilor

prime, precum și dacă stabilirea priorităților în caz de utilizări concurente ale terenului este în continuare adecvată, în contextul necesității de a găsi surse durabile de materii prime, adică prin aplicarea principiului proximității atunci când este posibil, dar și viabil din punct de vedere comercial.

4.2.4. Cunoștințele geologice se schimbă continuu, iar procedurile trebuie să fie, prin urmare, suficient de flexibile pentru a permite accesul, pe viitor, la resursele naturale încă neidentificate.

4.2.5. Ar trebui pregătit **un inventar al celor mai bune practici de reglementare** în UE referitoare la accesul la terenuri al industriilor prelucrătoare de materii prime, în vederea:

- **simplificării procedurilor** și creșterii gradului de armonizare a acestora în Uniune, garantându-se în același timp faptul că interesele aflate în concurență în ceea ce privește utilizarea terenului, inclusiv conservarea acestuia, sunt luate în considerare în mod adecvat;
- **reducerii sterilizării de resurse minerale**, la care duc practicile inadecvate de amenajare a teritoriului. Este deosebit de important ca dispozițiile de asigurare a accesului la teren să nu se refere doar la zonele cunoscute ca fiind bogate în minereuri.

4.2.6. În urma elaborării orientărilor privind compatibilitatea legislației „Natura 2000” cu extracția materiilor prime, statele membre ar trebui să-și revizuiască orientările stabilite la nivel național și să se asigure că autoritățile competente sunt informate despre faptul că „**Natura 2000**” **nu interzice extracția materiilor prime** (Articolul 6 din Directiva privind habitatele oferă un instrument excelent pentru a asigura respectarea principiilor dezvoltării durabile de către industriile extractive).

4.2.7. Pentru a **îmbunătăți baza de cunoștințe referitoare la aprovizionarea** cu materii prime strategice din punct de vedere economic **și la utilizarea materiilor prime** în UE, aceasta din urmă ar trebui să pregătească o analiză similară celei elaborate de Consiliul Național al Cercetării în Statele Unite. Analiza ar trebui să urmărească identificarea și evaluarea atât a riscului potențial pentru aprovizionarea cu materii prime a industriei din UE, cât și a importanței diferitelor materii prime, sub aspectul diferitelor aplicații finale ale acestora (ar trebui luate în considerare următoarele aspecte: disponibilitatea fizică a unor materii prime care pot fi extrase în țările UE, gradul de înlocuire, riscurile geopolitice privind comerțul internațional cu materii prime strategice și esențiale, nevoile de apărare ale UE).

Comunicarea conține o serie de recomandări care vizează îmbunătățirea cunoștințelor de bază privind materiile prime. Cu toate acestea, nu s-a propus nimic pentru îmbunătățirea cunoștințelor privind utilizarea materiilor prime în UE. Aceasta pare a fi una dintre cele mai mari priorități și ar fi conformă necesității de a elabora politici coerente și de a maximiza eficiența măsurilor. Raportul Statelor Unite privind materiile prime esențiale conține o metodologie care ar putea fi aplicată în context european.

4.2.8. În special, ar fi de dorit o **evaluare completă a potențialului resurselor geologice**, realizată cu tehnologii moderne, precum și o evaluare a capacităților observatoarelor geologice naționale de a oferi date, informații și cunoștințe de primă clasă despre resursele minerale. Acțiunile de sprijin specifice achiziționării datelor geologice (în această accepție, termenul include toate datele tematice legate de geologie, cum ar fi datele geochimice și geofizice) ar trebui definite și aplicate prin extinderea în viitor a gamei serviciilor terestre GMES și/sau a fondurilor UE de dezvoltare regională. Comisia ar trebui să întreprindă o analiză oficială a situației din statele membre.

4.2.9. Instituțiile europene ar trebui să **sprijine președințiile cehă, suedeză și spaniolă în ceea ce privește evenimentele pregătite de acestea**, după cum urmează:

- în cadrul Președinției suedeze a UE ar trebui organizată o conferință, în vederea identificării celor mai bune practici de amenajare a teritoriului și de gestionare durabilă a solurilor după extracție;
- Conferința de la Rovaniemi (Finlanda) privind prospectările și mineritul, care va avea loc în decembrie 2009, și care ar urma să prezinte cele mai bune practici de promovare a prospecțiunilor în Europa, ar trebui să se bucure de atenție;
- ar trebui pregătită o conferință în Europa de Sud-Est și Balcani pe tema explorărilor miniere, profitându-se de sprijinul oferit prin instrumentul TAIEX al UE.

4.2.10. **Ar trebui să se acorde prioritate cercetării și dezvoltării tehnologice destinate materiilor prime, cu un accent special pe tehnologiile compatibile cu politicile solide de conservare.** Trebuie promovate **cele mai bune practici** în domeniul **prospectării, producției mai ecologice, reciclării**, având în vedere, în special, aplicarea practicilor care folosesc stimulente de piață realizabile economic. Agenda de cercetare strategică și planul de punere în aplicare elaborate de Platforma tehnologică europeană privind resursele minerale durabile ar putea reprezenta o bază în acest sens.

4.3. *Al treilea pilon: optimizarea consumului de materii prime primare în UE*

4.3.1. Opinia publică consideră că persoanele juridice sunt principalele responsabile pentru situația mediului înconjurător, respectiv întreprinderile miniere și societățile comerciale, dar, de fapt,

întreaga societate răspunde pentru consumul de bunuri care implică aceste resurse.

Cetățenii europeni trebuie să fie conștienți de faptul că existența lor depinde de exploatarea resurselor minerale dar, în același timp, trebuie să știe că **este foarte important să protejeze mediul și să promoveze un consum responsabil de materii prime.**

4.3.2. Elaborarea unor politici și a unor măsuri practice pentru optimizarea utilizării materiilor prime nu poate să se producă separat de interesele legitime care există în afara UE și trebuie să țină seama de capacitățile reale din țările aflate în curs de dezvoltare, atât în ceea ce privește legislația, cât și utilizarea tehnologiei. Legislația REACH a fost criticată cu vehemență de mai multe țări africane, îngrijorate de faptul că aceasta ar putea determina o discriminare nejustificată în privința exporturilor lor de minerale. În mod similar, în unele țări din Asia, Convenția de la Basel privind deșeurile periculoase a avut consecințe neașteptate, inclusiv proliferarea unor întreprinderi neoficiale din sectorul de reciclare a metalelor care utilizau practici periculoase, deoarece li s-a interzis accesul la sursele legitime de materii prime.

4.3.3. Sectoarele industriale și de cercetare europene ar trebui încurajate să **creeze înlocuitori pentru materiile prime esențiale**. În acest sens, Comisia Europeană ar trebui să întreprindă, în conformitate cu cel de-al șaptelea Program-cadru, o cercetare detaliată a listei de materii prime/metale esențiale, pentru a oferi o bază noilor tehnologii ecologice și produselor sigure din punct de vedere ecologic.

4.3.4. Procesul de reciclare nu ar trebui privit doar ca o sarcină administrativă, ci și ca un cadru de reglementare, susținut printr-o abordare antreprenorială pe bază comercială. Pentru a pune în aplicare acest principiu, sunt necesare următoarele:

- un cadru legislativ pentru colectarea, sortarea, procesarea și reciclarea deșeurilor industriale și menajere;
- stimulente pentru consumatori pentru participarea la activitățile de reciclare;
- rețele adecvate, naționale și internaționale, specializate în colectare, depozitare și reciclare industrială;
- o gestionare adecvată a deșeurilor, care să funcționeze pe baze comerciale, și care să fie organizată de administrația locală sau de autoritățile regionale.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei intitulată „Răspunsul la criza din industria europeană a automobilelor”

COM(2009) 104 final

(2009/C 277/20)

Raportor general: **dl Gustav ZÖHRER**

La 25 februarie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei intitulată „Răspunsul la criza din industria europeană a automobilelor”

COM (2009) 104 final.

La 23 martie 2009, Biroul a însărcinat Comisia consultativă pentru mutații industriale cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă. Raportor: dl Gustav ZÖHRER; coraportor: dl Manfred GLAHE.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl ZÖHRER raportor general în cadrul sesiunii plenare din 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai) și a adoptat prezentul aviz cu 141 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Context și sinteza documentului Comisiei

1.1. Industria automobilelor a fost cuprinsă de criză mai repede și mai puternic decât majoritatea celorlalte ramuri industriale. Din acest motiv, Comisia și statele membre au adoptat în ultimele luni mai multe inițiative, pentru a sprijini industria în această situație dificilă. În comunicarea sa din 25 februarie 2009, Comisia evidențiază importanța unei industrii dinamice și competitive a automobilelor. Pe lângă prăbușirea cererii de autoturisme și de autovehicule utilitare, precum și accesul îngreunat la credite, Comisia analizează și problemele structurale pe termen lung, care au precedat criza.

1.1.1. Prin intermediul Grupului la nivel înalt CARS 21, al Forumului privind restructurarea din octombrie 2007 și a numeroase grupuri de lucru mai mici, Comisia se ocupă deja de mai mult timp de provocările sectorului automobilelor. Prin raportul de informare, adoptat în decembrie 2007, pe tema „situației actuale și perspectivelor industriei automobilelor din Europa [CCMI/046 - Raportul de informare privind industria automobilelor din Europa: situația actuală și perspective” (CESE 1065/2007 fin rev.)], Comitetul și-a adus deja o contribuție importantă la această dezbateră și lucrează în prezent la un alt aviz privind furnizorii de componente și piețele din aval ale industriei automobilelor (CCMI/059 Avizul intitulat „Furnizorii de componente și piețele din aval ale industriei automobilelor”).

1.2. În partea a doua a comunicării, Comisia descrie măsurile care au fost luate sau sunt planificate la nivel comunitar și în statele membre în cadrul programului european de redresare economică, și în special pentru industria automobilelor.

2. Observații și concluzii

2.1. Comitetul salută comunicarea Comisiei, care demonstrează că, în această situație dramatică, atât Comisia, cât și statele membre, sunt gata să sprijine industria automobilelor. Comitetul

subliniază necesitatea unui cadru coerent și armonizat pentru evitarea tendințelor protecționiste, pe de o parte, și pentru formularea unor obiective comune, pe de altă parte.

2.2. Criza actuală reclamă o acțiune rapidă. Unele măsuri vor trebui aplicate accelerat, pentru a feri de colaps mai ales IMM-urile din industria furnizoare de componente și a face posibile investițiile absolut necesare.

2.2.1. În primul rând, trebuie asigurat accesul rapid la resurse financiare suficiente și cu destinație precisă, prin intermediul băncilor și al BEI sau prin ajutoare și garanții ale statelor membre.

2.2.2. Cu toate acestea, nu pot fi excluse situațiile de insolabilitate. Comitetul solicită așadar Comisiei și statelor membre să verifice dispozițiile legislației în materie de insolabilitate pentru a stabili în ce măsură întreprinderile pot fi ajutate să supraviețuiască.

2.3. Cea mai mare provocare în timpul crizei este însă asigurarea locurilor de muncă. Este vorba de evitarea șomajului și de păstrarea know-how-ului în industrie. Statele membre au la dispoziție diferite măsuri pentru a depăși deficitul temporar de comenzi (de exemplu reducerea programului de lucru). În câteva state membre nu există însă astfel de posibilități, ceea ce are drept consecință o reducere masivă a locurilor de muncă. Comitetul propune prin urmare să se încerce păstrarea locurilor de muncă, printr-un schimb de bune practici și prin subvenții cu destinație precisă. Perioadele de încetinire a ritmului de lucru trebuie utilizate pentru acțiuni de perfecționare profesională a lucrătorilor.

2.3.1. Comitetul salută eforturile depuse în cadrul FSE pentru a face posibilă finanțarea acțiunilor destinate protejării locurilor de muncă. Comitetul sprijină propunerea de adaptare a Fondului european de ajustare la globalizare în funcție de criza actuală. Deoarece este posibil ca fondurile alocate, în valoare de 500 de milioane EUR, să nu fie suficiente, Comitetul propune mărirea acestora la 1 miliard EUR. (a se vedea Avizul CCMI/063).

2.3.2. Grupurile cele mai afectate de criză și de reducerea în consecință a numărului de locuri de muncă sunt cel al lucrătorilor cu contracte de muncă pe durată determinată și cel al lucrătorilor interimari. Comitetul propune luarea de măsuri speciale pentru aceste categorii de lucrători și adaptarea rapidă a cadrului juridic, în special în ce privește munca interimară.

2.4. De asemenea, sunt necesare stimulente pentru creșterea cererii. Sub acest aspect, trebuie vegheat ca toate inițiativele financiare sau fiscale (cum ar fi primele de casare) să sprijine și să accelereze reechiparea tehnologică a sectorului (eficiența energetică a mașinilor, reducerea emisiilor). În afară de aceasta, Comitetul solicită statelor membre, Comisiei, BCE și partenerilor sociali să creze condițiile-cadru macroeconomice care au drept scop menținerea veniturilor și sporirea cererii interne.

2.5. În ceea ce privește problemele structurale pe termen lung, Comitetul face trimitere la raportul de informare al Comisiei sale consultative pentru mutații industriale, intitulat „Situația și perspectivele industriei autovehiculelor”, din noiembrie 2007. În acesta sunt descrise clar provocările cu care se confruntă industria și se preconizează o transformare amplă a sectorului, care ar putea fi accelerată de criza actuală.

2.5.1. În primul rând se constată că, din cauza crizei și a măsurilor de sprijin la nivel național, a avut loc o re poziționare a pieței, în favoarea modelelor mai mici, mai ecologice și mai rentabile. Aceasta are efecte considerabile asupra furnizării de valoare adăugată de către producători și furnizori și va influența în mod durabil sectorul.

2.5.2. Pentru ca sectorul să iasă întărit din criză, trebuie intensificate acum eforturile în domeniul cercetării și dezvoltării, al inovării și calificării forței de muncă. Aceasta este atât responsabilitatea întreprinderilor, cât și a statelor membre și a Comunității. Comitetul sprijină prin urmare inițiativele descrise de către Comisie.

2.5.3. Se recomandă prudență pentru a nu reduce problemele structurale doar la chestiunea supracapacităților. În Europa, în ultimii ani, s-a înregistrat o reducere considerabilă a capacităților (în special în Spania, Portugalia și Regatul Unit). Cu privire la acest aspect, există diferențe mari de abordare între producători, precum și concepții diferite. În parte, supracapacitățile sunt imanente sistemului (de exemplu, schimbările de model și concurența internă). În momentul de față există însă pericolul ca, datorită crizei, să se ajungă la o reducere excesivă a capacităților care, mai târziu, când cererea va crește din nou, ar putea duce la capacități insuficiente și deci la creșterea importurilor. Comitetul sugerează,

prin urmare, ca această chestiune să fie examinată în cadrul Grupului la nivel înalt CARS 21.

2.5.4. În special producătorii americani se află într-o criză structurală profundă. Comitetul salută eforturile Comisiei de a da un răspuns politic eficient dificultăților legate de această criză pe care le traversează GM Europa și furnizorii acesteia, prin coordonarea activităților statelor membre afectate. UE trebuie să facă demersuri hotărâte pentru ca SUA și General Motors să dea o șansă de supraviețuire filialei europene a companiei (OPEL/Vauxhall/Saab).

2.5.5. Pentru depășirea provocărilor iminente, vor fi necesare, în opinia Comitetului, eforturi suplimentare ale întreprinderilor, dar și ale statelor membre și ale Uniunii Europene în ansamblu. Comitetul sprijină prin urmare propunerile Comisiei privind punerea în aplicare a soluțiilor rezultate în urma consultării din cadrul CARS 21, precum și privind modalitățile viitoare de acțiune. Comitetul se pronunță pentru continuarea procesului de sprijinire, în conformitate cu Strategia de la Lisabona, a unei politici europene pe termen lung.

2.5.6. În afară de aceasta, Comitetul face trimitere la importanța piețelor din aval (un aviz pe această temă este în lucru și va fi adoptat în curând). Comitetul propune ca, pe baza experienței Grupului CARS 21, să se înființeze un grup la nivel înalt care să se ocupe de provocările specifice cu care se confruntă actorii din sectorul piețelor din aval.

2.5.7. Parteneriatul european inițiat de Comisie pentru anticiparea mutațiilor din industria automobilelor reprezintă un pas important în direcția abordării efectelor sociale ale restructurărilor. Având în vedere evoluțiile dramatice înregistrate, Comitetul solicită Comisiei și partenerilor sociali vizați să inițieze un dialog social real și eficient.

2.6. Piatra de temelie a garantării în continuare a succesului industriei europene a automobilelor o reprezintă accesul liber la piețele mondiale și concurența echitabilă. Comitetul salută prin urmare intenția Comisiei de a aprofunda dialogul cu partenerii comerciali. Trebuie urmărite în special evoluțiile din SUA și Asia, pentru a asigura condiții echitabile, renunțarea la măsuri protecționiste și discriminatorii, precum și protecția reală a proprietății intelectuale. În momentul de față, Comitetul subliniază că, în special în contextul încheierii unui acord de liber schimb cu Coreea de Sud, trebuie depuse eforturi în vederea creării unui cadru echilibrat pentru industria europeană a automobilelor. Situația actuală a negocierilor nu indică faptul că s-ar ține cont de obiectivul unei eliminări a barierelor comerciale netarifare pentru producătorii europeni.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Consiliului privind liniile directe ale politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre

COM(2008) 869 final – 2008/0252 (CNS)

(2009/C 277/21)

Raportor unic: **dl JANSON**

La 3 februarie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Consiliului privind liniile directe ale politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre

COM(2008) 869 final – 2008/0252 (CNS).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 aprilie 2009. Raportor: dl JANSON.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 193 de voturi pentru, 7 voturi împotriva și 9 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Conform articolului 128 alineatul (2) din Tratatul CE, valabilitatea liniilor directe privind ocupare a forței de muncă pentru 2009 trebuie confirmată printr-o decizie a Consiliului după consultarea Parlamentului European, a Comitetului Regiunilor și a CESE.

1.2. CESE aprobă propunerea de a confirma pentru 2009 valabilitatea liniilor directe privind ocuparea forței de muncă pentru perioada 2008-2010, luând în considerare observațiile prezentate mai jos.

1.3. Programele naționale de reformă trebuie să fie mai ambițioase cu privire la politica de ocupare a forței de muncă și la drepturile și obligațiile lucrătorilor.

1.4. Este necesar să se pună un accent mult mai puternic pe integrarea tinerilor pe piața forței de muncă și să se urmărească în continuare cu fermitate combaterea discriminărilor.

1.5. Trecerea la o economie bazată pe cunoaștere necesită un angajament mult mai hotărât, orientat spre formarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții. Este important să se realizeze investiții în cercetare, dezvoltare și inovare într-un mod mai consecvent.

1.6. Comitetul consideră că aspectele privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, precum și reconcilierea vieții profesionale cu cea de familie nu sunt suficient luate în considerare în cadrul liniilor directe privind ocuparea forței de muncă.

1.7. Criza economică va determina creșterea nivelului șomajului și scăderea ratei de ocupare a forței de muncă și, în mod indirect, va împiedica UE să-și atingă obiectivele privind ocuparea forței de muncă.

1.8. Este important ca statele membre să acorde prioritate acelor linii directe care joacă un rol important în domeniul ocupării forței de muncă și al creșterii economice: (1) orientarea politicii de ocupare a forței de muncă spre o rată de ocupare integrală, îmbunătățirea calității locurilor de muncă și a productivității muncii, precum și consolidarea coeziunii sociale și teritoriale; (2) crearea unor piețe ale forței de muncă care să favorizeze integrarea, sporirea atractivității muncii și crearea condițiilor care să

facă munca avantajoasă din punct de vedere financiar pentru persoanele care caută un loc de muncă, inclusiv pentru persoanele defavorizate și cele inactive; (3) sporirea și optimizarea investițiilor în capitalul uman ⁽¹⁾.

1.9. CESE subliniază necesitatea implicării partenerilor sociali și a societății civile în toate fazele elaborării și ale punerii în aplicare a liniilor directe.

2. Sinteza documentului Comisiei

2.1. Liniile directe constituie angajamente naționale luate la nivel comunitar și stabilesc obiectivele generale pentru statele membre, care trebuie puse în aplicare prin programele naționale de reformă. Valabilitatea liniilor directe integrate se termină la sfârșitul primului ciclu de trei ani și trebuie confirmată pentru ciclul următor.

2.2. Potrivit Comisiei, statele membre au depus eforturi în primul ciclu de trei ani (2005-2008), în vederea accelerării punerii în aplicare a reformelor structurale. Reformele conforme cu Strategia de la Lisabona au contribuit la mărirea potențialului de creștere economică a economiilor naționale europene. Astfel, economia europeană a rezistat mai bine la șocuri externe, precum creșterea prețurilor energiei și ale materiilor prime, precum și la fluctuațiile ratei de schimb valutar.

2.3. Comisia consideră că noua orientare a Strategiei de la Lisabona, care pune accentul pe parteneriatul dintre nivelul european și cel național, s-a dovedit a fi corespunzătoare. În opinia Comisiei, liniile directe integrate își îndeplinesc obiectivele, astfel încât, în prezent, revizuirea acestora nu este necesară.

3. Constatări anterioare ale CESE

3.1. Anul trecut, CESE a analizat într-un aviz liniile directe și deficiențele acestora ⁽²⁾. Analiza este valabilă în continuare.

⁽¹⁾ Liniile directe integrate, nr. 17, 19 și 23 (COM(2007) 803 final/3, partea V).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Consiliului privind orientările pentru politicile de ocupare a forței de muncă ale statelor membre (în temeiul articolului 128 din Tratatul CE) din 13 februarie 2008 (JO C 162, 25.6.2008), raportor: dl GREIF.

3.2. Comitetul a fost de părere că programele naționale de reformă nu sunt suficient de ambițioase cu privire la politica de ocupare a forței de muncă și la drepturile și obligațiile lucrătorilor. Aceasta se datorează faptului că statele membre își pot fixa propriile obiective în cadrul actualelor linii directoare. De aceea, există temerea că măsurile politicii de ocupare a forței de muncă nu mai pot fi evaluate pe baza unor obiective clare și cuantificabile.

3.3. Este necesar să se pună un accent mult mai puternic pe integrarea tinerilor pe piața forței de muncă și să se urmărească în continuare cu fermitate combaterea discriminării pe criterii de vârstă, handicap sau origine etnică.

3.4. Pentru ca UE să devină un spațiu economic bazat pe cunoaștere, trecerea la o economie bazată pe cunoaștere necesită un angajament mult mai hotărât, orientat spre formarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții, pentru a permite adaptarea la noile tehnologii, restructurarea bazei industriale și a oferi cetățenilor posibilitatea să dobândească cunoștințe transferabile. În acest scop trebuie realizate într-un mod mai consecvent investiții în cercetare, dezvoltare și inovare, atât pentru a stimula economia, cât și pentru a crea noi locuri de muncă ⁽³⁾.

3.5. Aspectele privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, precum și reconcilierea vieții profesionale cu cea de familie nu sunt luate în considerare suficient în cadrul liniilor directoare privind ocuparea forței de muncă. Acesta este un aspect important în contextul gestionării problemelor legate de schimbările demografice și îmbătrânirea lucrătorilor.

3.6. În afară de aceasta, Comitetul a subliniat importanța unor resurse financiare adecvate la nivel național și european pentru a pune în aplicare cu succes măsurile privind ocuparea forței de muncă.

4. Observații generale

4.1. Pe termen scurt și mediu, criza economică va determina creșterea nivelului șomajului și scăderea ratei de ocupare a forței de muncă și, în mod indirect, va împiedica UE să-și atingă obiectivele din cadrul Strategiei de la Lisabona.

4.2. Chiar dacă înainte de criză s-au înregistrat anumite progrese, diferențele din interiorul și între statele membre cu privire la atingerea obiectivelor și punerea în aplicare a diferitelor măsuri reprezintă în continuare o mare problemă, care se va agrava în urma crizei economice.

4.3. Dacă statele membre doresc să evite recesiunea profundă a anilor 1930, Comitetul consideră că este important ca acestea să pună în aplicare, de preferință, acele linii directoare care sunt importante în domeniul ocupării forței de muncă și al creșterii economice. Criza va afecta cel mai puternic acele state, în care guvernul nu a intervenit în vederea promovării ocupării forței de muncă în cadrul economiei, ci a urmat același curs politic ca și în timpul unei situații economice bune.

4.4. În acest sens, este vorba de următoarele linii directoare: (1) orientarea politicii de ocupare a forței de muncă spre o rată de ocupare integrală, îmbunătățirea calității locurilor de muncă și a productivității muncii, precum și consolidarea coeziunii sociale și teritoriale; (2) crearea unor piețe ale forței de muncă care să favorizeze integrarea, sporirea atractivității muncii și crearea condițiilor care să facă munca avantajoasă din punct de vedere financiar pentru persoanele care caută un loc de muncă, inclusiv pentru persoanele defavorizate și cele inactive; (3) sporirea și optimizarea investițiilor în capitalul uman ⁽⁴⁾.

4.5. În acest context, este de o importanță capitală ca dispozițiile privind utilizarea fondurilor structurale, a Fondului Social și a Fondului de Ajustare la Globalizare să fie simplificate rapid de către Comisie și alți actori, pentru a finanța punerea în aplicare a liniilor directoare privind ocuparea forței de muncă. CESE subliniază din nou importanța mijloacelor financiare corespunzătoare la nivel național și european, astfel încât să se acorde prioritate inițiativei în materie de ocupare a forței de muncă.

4.6. CESE ar dori ca, în stabilirea unor obiective la nivel european și național, în monitorizarea și evaluarea progreselor făcute, Comisia să își asume un rol mai important. Astfel, rapoartele anuale privind programele naționale de reformă în fiecare stat membru ar dobândi o relevanță sporită.

4.7. CESE subliniază necesitatea implicării partenerilor sociali și a societății civile în toate etapele elaborării și punerii în aplicare a liniilor directoare.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽³⁾ În trecut, CESE a abordat acest aspect. A se vedea, de exemplu, următoarele avize:

— Avizul CESE din 12.7.2007 privind investițiile în cunoaștere și inovație (Strategia Lisabona), raportor: dl WOLF (JO C 256, 27.10.2007);

— Avizul CESE din 26.2.2009 privind cooperarea și transferul de cunoștințe între organizații de cercetare, industrie și IMM-uri - o condiție prealabilă importantă pentru inovare, raportor: dl WOLF (JO C 218, 11.9.2009, p. 8).

⁽⁴⁾ A se vedea nota de subsol 1.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 92/85/CEE a Consiliului privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează

COM(2008) 637 final – 2008/0193 (COD)

(2009/C 277/22)

Raportor: **dna HERCZOG**

La 7 noiembrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 92/85/CEE a Consiliului privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează

COM(2008) 637 final - 2008/0193 (COD).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 6 aprilie 2009. Raportor: dna HERCZOG.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 82 de voturi pentru, 37 de voturi împotriva și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul sprijină propunerea Comisiei privind o nouă directivă menită să îmbunătățească protecția oferită lucrătoarelor gravide, care au născut de curând și/sau care alăptează.

1.2. Comitetul privește această inițiativă ca pe o ocazie de a consolida legislația care nu numai că le permite femeilor să se refacă în mod corespunzător după naștere, ci și le încurajează pe acestea să alăpteze și le ajută să creeze o legătură strânsă cu nou-născutul lor.

1.3. Comitetul consideră inacceptabil ca femeile să se confrunte cu condiții de muncă nesigure pe perioada sarcinii și a alăptării. În acest sens, femeile ar trebui încurajate să informeze cu privire la faptul că sunt însărcinate imediat ce își dau seama de acest lucru, astfel încât să poată fi evaluat și eliminat orice risc privind sănătatea și securitatea. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită riscurilor atât pentru fertilitatea femeilor și a bărbaților, cât și pentru embrion.

1.4. Comitetul pledează, de asemenea, în favoarea unui sprijin suplimentar pentru părinții și copiii cu nevoi speciale sau care se află în circumstanțe speciale, cum ar fi nou-născuții prematuri, cu handicap sau bolnavi, nașterile multiple sau spitalizarea, precum și adopția și darea în îngrijire etc.

1.5. Comitetul este de acord cu afirmația Comisiei, conform căreia tuturor femeilor salariate gravide ar trebui să li se garanteze minimum 18 săptămâni de concediu de maternitate remunerat. Cu toate acestea, Comitetul solicită Comisiei să țină seama de recomandarea Platformei sociale ⁽¹⁾ – care include Lobby-ul European al Femeilor –, precum și de cele formulate de OMS ⁽²⁾ și de UNICEF ⁽³⁾, bazate pe beneficiul pe care alăptarea exclusivă în primele 6 luni de viață îl reprezintă pentru copii, ca o măsură preventivă în materie de sănătate, atât pentru mame, cât și pentru copii. Prin urmare, recomandă căutarea unor soluții juridice și practice suplimentare care să înlesnească alăptarea, în termeni de spațiu și timp.

1.6. Pe de altă parte, Comitetul consideră că concediul medical luat în timpul sarcinii nu ar trebui să afecteze durata integrală a concediului de maternitate, însă solicită Comisiei să precizeze despre ce perioadă anterioară nașterii este vorba.

⁽¹⁾ Poziția comună a Grupului de coordonare a Platformei sociale în ceea ce privește revizuirea Directivei de modificare a Directivei 92/85/CEE privind concediul de maternitate, 19 februarie 2009.

⁽²⁾ „Ca recomandare globală privind sănătatea publică, sugarii ar trebui hrăniți exclusiv prin alăptare în primele șase luni de viață pentru o creștere, dezvoltare și sănătate optimă” (*Global Strategy on Infant and Young Child Feeding* - A55/15, punctul 10): http://www.who.int/nutrition/topics/infantfeeding_recommendation/en/index.html. A se vedea și Michael S. Kramer, Ritsuko Kakuma: *The optimal duration of exclusive breastfeeding - A systematic review* (Durata optimă a hrănirii exclusiv prin alăptare – o revizuire sistematică), World Health Organization, 2002: http://www.who.int/nutrition/topics/optimal_duration_of_exc_bfeeding_review_eng.pdf.

⁽³⁾ A se vedea: <http://www.unicef.org>.

1.7. Comitetul salută sugestia ca statele membre să ia măsurile necesare pentru a proteja lucrătoarele gravide sau care alăptează de consecințele unei concedieri ilegale, în sensul articolului 2 ⁽⁴⁾ din directiva inițială.

1.8. Comitetul este de acord că femeile ar trebui să aibă dreptul de a reveni la locul lor de muncă sau la un loc de muncă echivalent, în aceleași condiții, precum și să beneficieze de orice îmbunătățire a condițiilor de muncă la care acestea ar fi fost îndreptățite în perioada absenței lor.

1.9. Comitetul sprijină ferm ideea ca plata pe perioada concediului de maternitate să fie egală cu salariul obținut anterior. Această prevedere este nu numai o necesitate, ci și un mod de a recunoaște valoarea îngrijirilor materne.

1.10. În conformitate cu principiile comune ale flexicurității și cu abordarea bazată pe ciclul de viață, Comitetul consideră că propunerea trebuie privită în contextul dificultăților legate de nevoile copiilor cu vârste de până la 2 ani ⁽⁵⁾ în materie de îngrijire. Orarele de lucru flexibile pentru părinți negociate de toți partenerii și-au dovedit utilitatea în acest context.

1.11. Trebuie să se facă o distincție clară între concediul de maternitate, ca mijloc de a proteja sarcina și maternitatea, și concediul pentru creșterea copilului. Perioada propusă de 18 săptămâni vizează, în primul rând, să le permită femeilor să se refacă după naștere și să asigure o perioadă minimă de alăptare și stabilire a unei legături între mamă și nou-născut. Comitetul subliniază importanța concediului pentru creșterea copilului, care reprezintă, pentru ambii părinți, ocazia de a petrece timpul necesar cu copilul lor, însă consideră că acest concediu ar trebui să fie acordat după concediul de maternitate și că de această posibilitate ar trebui să poată beneficia și tații.

1.12. Comitetul profită de această ocazie pentru a sugera să se ia în considerare inițiative care să le permită bunicilor sau altor

membri apropiați ai familiei să se îngrijească de copii, în cazul în care și părinții care lucrează doresc acest lucru și în care aceasta este în interesul copilului. O astfel de măsură ar contribui la satisfacerea nevoilor de pe piața forței de muncă, precum și la reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie și privată. Această îngrijire suplimentară temporară furnizată de membrii familiei nu înlocuiește răspunderea statului în ceea ce privește asigurarea unor centre de îngrijire în timpul zilei corespunzătoare din punct de vedere cantitativ și calitativ.

1.13. Comitetul recunoaște importanța unei abordări globale și exhaustive a acestor chestiuni, astfel încât să nu se piardă din vedere cadrul general și să se realizeze un progres economic și social. În acest context, factorii de decizie ar trebui să țină seama de diferitele nevoi, valori concurente și conflicte de interese în ceea ce privește următoarele subiecte:

- problemele demografice (inclusiv rata scăzută a natalității și numărul tot mai mare de pensionari);
- nevoile de pe piața forței de muncă;
- educația și învățarea de-a lungul vieții;
- egalitatea de șanse între bărbați și femei;
- reconcilierea vieții profesionale cu cea de familie și cu cea privată;
- asigurarea unei îngrijiri a copiilor accesibile, la prețuri rezonabile și de înaltă calitate;
- cetățenia activă;
- solidaritatea între generații;
- combaterea sărăciei și a excluziunii sociale;
- precum și interesul copilului ⁽⁶⁾.

Prin urmare, Comitetul solicită instituțiilor europene și statelor membre să țină seama de necesitatea unei abordări integrate a acestei propuneri legislative, și să evite limitarea câmpului său de aplicare și a implicațiilor sale.

1.14. Comitetul consideră că, în contextul în care propunerea are ca scop sprijinirea reconcilierii dintre viața profesională, cea de familie și cea privată, concediul de maternitate nu poate fi privit izolat de întreaga serie de instrumente existente în domeniile menționate anterior.

1.15. Rolul partenerilor sociali ca actori principali pe piața forței de muncă este esențial din acest punct de vedere. În opinia Comitetului, societatea civilă trebuie să joace, la rândul său, un rol activ în acest proces, garantând că statele membre pun în aplicare directiva și sprijinind, prin toate mijloacele, abordarea globală menționată anterior.

⁽⁴⁾ A se vedea Directiva 92/85/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992, Articolul 2, „Definiții”: În sensul prezentei directive:

- (a) prin lucrătoare gravidă se înțelege orice lucrătoare gravidă care își informează angajatorul despre starea sa, în conformitate cu legislațiile și/sau practicile naționale;
- (b) prin lucrătoare care a născut de curând se înțelege orice lucrătoare care a născut de curând, în sensul legislației și/sau al practicilor naționale, și care își informează angajatorul asupra stării sale, în conformitate cu aceste legislații și/sau practici;
- (c) prin lucrătoare care alăptează se înțelege orice lucrătoare care alăptează, în sensul legislației și practicii naționale, și care își informează angajatorul asupra stării sale, în conformitate cu aceste legislații și/sau practici.

⁽⁵⁾ A se vedea: Lamb, M.E. Ahnert, I. (2006): *Nonparental child care: Context, concepts, correlates and consequences* (Îngrijirea copiilor de către alte persoane decât părinții: context, concepte, elemente conexe și consecințe), în: W. Damon, R.M. Lerner, K.A. Renninger, T.E. Sigel (ed.): *Handbook of Child Psychology* (Vol. 4) *Child Psychology in Practice*, pp. 950-1016, Hoboken, N.J. and Chichester, Willey.

⁽⁶⁾ În contextul Comunicării Comisiei „Către o strategie privind drepturile copilului”, lansată la 4 iulie 2006: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12555.htm>.

2. Context

2.1. Propunerea de directivă de modificare a Directivei 92/85/CEE are ca scop îmbunătățirea protecției oferite lucrătoarelor gravide, care au născut de curând și/sau care alăptează. Protecția este necesară din mai multe motive. Durata concediului de maternitate este influențată de mai mulți factori care trebuie luați în considerare atunci când se reglementează acest aspect. Directiva precedentă prevede un concediu de maternitate de minimum 14 săptămâni consecutive. Aceasta stabilește, de asemenea, obligații privind sănătatea și securitatea la locul de muncă pentru a proteja lucrătoarele gravide și lucrătoarele care au născut de curând sau care alăptează. O femeie nu poate fi concediată în timpul concediului de maternitate. În conformitate cu articolul 2 alineatul (7) dintr-un instrument juridic anterior – Directiva 76/207/CEE –, după încheierea concediului de maternitate, o femeie are dreptul să revină la locul său de muncă sau la un loc de muncă echivalent. Orice tratament mai puțin favorabil al unei femei constituie o discriminare.

În Foia de parcurs pentru egalitatea între femei și bărbați 2006-2010 (7), Comisia și-a luat angajamentul să revizuiască legislația comunitară existentă. Directiva 92/85/CEE nu a făcut obiectul procesului de reformare respectiv și este, prin urmare, revizuită cu această ocazie.

2.2. Consiliul European din martie 2006 a subliniat necesitatea asigurării unui mai bun echilibru între viața profesională și cea privată în vederea realizării obiectivelor creșterii economice, prosperității și competitivității și a aprobat Pactul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați (8). Parlamentul European a solicitat, în mai multe rânduri, îmbunătățirea legislației existente privind protecția lucrătoarelor gravide și acordarea concediului pentru creșterea copilului, precum și adoptarea de măsuri menite să asigure o mai bună reconciliere între viața profesională, viața privată și de familie. În Rezoluția sa din 21 februarie 2008 privind viitorul demografic al Europei (9), Parlamentul a cerut statelor membre să adopte cele mai bune practici cu privire la durata concediului de maternitate și a subliniat faptul că elaborarea de politici publice coordonate poate influența pozitiv rata natalității prin crearea unui mediu material și emoțional favorabil familiei și copiilor. Într-o rezoluție anterioară din 27 septembrie 2007 (10), Parlamentul îndemnase deja statele membre să echivaleze costurile legate de indemnizația de concediu de maternitate cu cele pentru concediul pentru creșterea copilului și salutasă demararea procedurii de consultare a partenerilor sociali. Parlamentul solicitase, de asemenea, statelor membre combaterea discriminării lucrătoarelor gravide pe piața forței de muncă și asigurarea unui nivel ridicat de protecție a mamelor. Consiliul European din martie 2008 a reafirmat faptul că sunt necesare eforturi suplimentare

în vederea reconcilierii vieții profesionale cu cea privată și de familie, atât în cazul femeilor, cât și al bărbaților (11).

Directiva este cea de-a zecea directivă individuală acoperită de articolul 16 alineatul (1) din Directiva-cadru 89/391/CEE privind sănătatea și securitatea la locul de muncă. Propunerea de revizuire a directivei prezentată include o extindere a temeiului său juridic la articolul 141 al Tratatului CE privind tratamentul egal.

2.3. Cetățenii și reprezentanții societății civile consultați de către Comisie și-au exprimat preocuparea cu privire la faptul că a avea copii are un impact mult mai puternic asupra perspectivelor femeilor de a ocupa un loc de muncă decât asupra celor ale bărbaților. Rata de ocupare a femeilor cu copii aflați în întreținere este de doar 65 %, în timp ce cea a bărbaților este de 91,7 %. Femeile se confruntă cu consecințele prejudecăților bazate pe stereotipuri în ceea ce privește responsabilitățile lor casnice și capacitatea de a desfășura o activitate profesională (12). Această situație poate duce la scăderea numărului de femei care se întorc pe piața forței de muncă după ce au un copil.

3. Observații generale

3.1. În comunicarea sa din 2006 (13), Comisia a declarat că drepturile copiilor reprezintă o prioritate pentru UE și că statele membre au obligația de a respecta Convenția ONU privind drepturile copilului și protocoalele sale opționale, precum și Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. În martie 2006, Consiliul European a solicitat statelor membre „să adopte măsurile necesare în vederea unei reduceri rapide și semnificative a sărăciei în rândul copiilor, acordând tuturor copiilor șanse egale, indiferent de mediul social din care provin” (14). În contextul propunerii în discuție, acest lucru înseamnă ca tuturor copiilor să li se acorde șansa de a fi alăptați și îngrijiți în mod adecvat, în conformitate cu nevoile lor de dezvoltare, de către persoana care îi are în îngrijire și, atunci când este cazul, să li se garanteze accesul la centre de îngrijire în timpul zilei flexibile, de înaltă calitate și la prețuri rezonabile.

3.2. Politica europeană privind ocuparea forței de muncă promovează o abordare a muncii bazată pe ciclul de viață, recunoscând faptul că lucrătorii au nevoi și priorități diferite în diversele etape ale vieții lor. Directiva privind protecția în timpul sarcinii, al concediului de maternitate și pe perioada alăptării trebuie să reflecte această abordare bazată pe ciclul de viață.

(7) Foia de parcurs pentru egalitatea între femei și bărbați - 2006-2010 [COM(2006) 92 final].

(8) A se vedea anexa II la Concluziile Președinției Consiliului European de la Bruxelles din 23-24 martie 2006: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf.

(9) Rezoluția Parlamentului European din 21 februarie 2008 privind viitorul demografic al Europei (2007/2156 (INI) (A6-0024/2008): <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2008-0066&language=RO>.

(10) Rezoluția Parlamentului European din 27 septembrie 2007 privind egalitatea dintre femei și bărbați în Uniunea Europeană - 2007 [2007/2065(INI) (P6_TA(2007)0423]: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=RO&reference=P6-TA-2007-0423>.

(11) A se vedea Concluziile Președinției Consiliului European de la Bruxelles din 13 și 14 martie 2008: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/ro/ec/99433.pdf.

(12) Comunicarea Comisiei „Rezumat în atenția cetățenilor – Îmbunătățirea dispozițiilor privind concediul de maternitate în vederea promovării unei mai bune reconcilieri dintre viața de familie și cea profesională” (Citizen's Summary - Better maternity leave provisions designed to promote reconciliation of family and working life) (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en); poziția comună a Platformei sociale cu privire la revizuirea Directivei 96/34/CE a Consiliului din 3 iunie 1996 privind acordul-cadru referitor la concediul pentru creșterea copilului, ianuarie 2009.

(13) Către o strategie europeană privind drepturile copilului [COM(2006) 367 final].

(14) A se vedea punctul 72 din Concluziile Președinției – 23 și 24 martie 2006 (vef. în nota de subsol nr. 8 de mai sus).

3.3. Conform Lobby-ului european al femeilor, „dispozițiile privind maternitatea sunt specifice femeilor. Procesul fizic al nașterii și procesele post-partum și de alăptare ulterioare trebuie să fie recunoscute și sprijinite de factorii de decizie, de angajatori și de societate în ansamblul său”⁽¹⁵⁾. După cum se menționează anterior, într-adevăr, cadrul legislativ european interzice discriminarea pe criterii de sex printr-o serie de măsuri legislative. Cu toate acestea, femeile recurg adesea la un program de lucru redus sau își iau perioade mai lungi de concediu fără plată pentru a-și îngriji copiii, beneficiind astfel de salarii și pensii mai scăzute. Prin urmare, este necesară o mai bună punere în aplicare a legislației actuale în ceea ce privește egalitatea de tratament.

3.4. Femeile ar trebui să poată alege perioada când își iau concediul de maternitate. Pe de altă parte, angajatorii ar trebui să poată planifica resursele umane necesare pentru a compensa absența acestora. În planificarea lor, aceștia ar trebui să prevadă o durată minimă de concediu (de cel puțin șase săptămâni după naștere)⁽¹⁶⁾.

3.5. Propunerea le-ar acorda femeilor care se întorc din concediul de maternitate dreptul de a solicita orare de lucru flexibile, iar angajatorii ar avea obligația să examineze cererea acestora ținând seama de necesitățile ambelor părți: lucrătoare și angajator. Comitetul este de acord cu această prevedere.

3.6. Pentru a realiza diferitele obiective ale strategiilor UE cu privire la punerea în aplicare a Strategiei de la Lisabona, la obiectivele de la Barcelona, dar și la situația demografică, la solidaritatea dintre generații, la egalitatea de șanse între bărbați și femei și la un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, este nevoie de un nivel mai ridicat de clarificare și armonizare.

3.7. În încercarea sa de a face să crească numărul femeilor care lucrează⁽¹⁷⁾, UE ar trebui să promoveze condițiile necesare pentru reconcilierea vieții profesionale cu viața de familie și cea privată, astfel încât diferitele nevoi, valori concurente și conflicte de interese să fie gestionate și monitorizate într-un mod transparent.

3.8. Majoritatea statelor membre au dezvoltat o serie de măsuri menite să promoveze o mai bună reconciliere a vieții profesionale cu viața privată și cea de familie, care reflectă diversele necesități ale piețelor naționale ale forței de muncă și diversitatea tradițiilor și a culturilor din Europa. În contextul în care propunerea are ca scop sprijinirea acestei reconcilierii, concediul de maternitate nu poate fi privit izolat de întreaga serie de instrumente existente în acest domeniu. Printre acestea se numără structurile de îngrijire a copiilor, munca pe fracțiune de normă, orele de lucru flexibile, concediul pentru creșterea copilului și alte forme de concediu, care, adesea, sunt mai relevante pentru asigurarea unei mai bune reconcilierii între viața profesională și cea de familie.

4. Observații specifice

4.1. Principalul temei juridic al acestei propuneri îl reprezintă sănătatea și securitatea femeilor însărcinate și care alăptează. Cu toate acestea, există o legătură logică între chestiunile privind sănătatea și securitatea și i) dreptul copilului la îngrijire corespunzătoare, ii) reconcilierea vieții de familie cu cea profesională și iii)

șansele în materie de ocupare a unui loc de muncă și de carieră. Mai mult, situația demografică a Europei impune o politică orientată spre încurajarea și susținerea creșterii natalității. Problemele abordate în cadrul acestei propuneri de directivă nu trebuie privite în mod independent una de alta, ci trebuie considerate drept o chestiune complexă, după cum se afirmă în recomandări.

4.2. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită riscurilor atât pentru fertilitatea femeilor, cât și pentru cea a bărbaților. Atât bărbații, cât și femeile ar trebui să fie protejați împotriva factorilor implicați în mutațiile genetice care duc la infertilitate și, mai mult, pot conduce la malformații ale embrionului.

4.3. Trebuie să se facă o distincție clară între concediul de maternitate, ca mijloc de a proteja sarcina și maternitatea, și concediul pentru creșterea copilului. Perioada propusă de 18 săptămâni vizează, în primul rând, să le permită femeilor să se refacă după naștere, și să asigure o perioadă minimă de alăptare. Comitetul susține această abordare, însă solicită identificarea unor soluții juridice și practice suplimentare care să le faciliteze mamei alăptarea sau extragerea laptelui la locul de muncă, astfel încât să beneficieze de o perioadă de timp corespunzătoare pentru a-și hrăni copiii exclusiv prin alăptare, în conformitate cu recomandările OMS și UNICEF⁽¹⁸⁾ (spre exemplu, dreptul ca pauzele pentru alăptare să fie asimilate cu timpul de lucru).

4.4. În cazuri speciale - nou-născuți prematuri, cu handicap sau bolnavi, nașteri multiple sau spitalizare etc. -, Comisia recomandă ca statele membre să poată acorda un concediu remunerat mai lung, având în vedere necesitatea unor îngrijiri speciale. Comitetul consideră că această listă de cazuri speciale nu trebuie să fie exhaustivă și că statelor membre trebuie să li se acorde posibilitatea de a ține seama și de alte cazuri, cum ar fi de exemplu nașterile prin cezariană sau complicațiile postnatale. Ar trebui, de asemenea, să se garanteze acordarea unui concediu pentru creșterea copilului în caz de adopție și de luare în îngrijire a unui nou-născut.

4.5. În conformitate cu Convenția OIM 183⁽¹⁹⁾, Comitetul acceptă propunerea ca numărul de săptămâni de concediu după naștere să fie de cel puțin 6, însă dorește să sublinieze că această cifră ar trebui să reprezinte un minimum. Această perioadă minimă este esențială pentru a le permite femeilor să se refacă în mod corespunzător după naștere, pentru a încuraja alăptarea și pentru a contribui la crearea unei legături strânse între mamă și copil.

4.6. În conformitate cu Convenția ONU privind drepturile copilului⁽²⁰⁾, Comisia ar trebui să realizeze un studiu paralel, care să ia în considerare impactul prevederilor propuse asupra copilului. Copilul trebuie bine îngrijit și trebuie să i se asigure bunăstarea personală. Bunăstarea copilului și valoarea copilăriei în timpul acestei etape extrem de importante a vieții sunt extrem de importante în sine, dar, în același timp, copiii reprezintă forța de muncă a viitorului, iar lipsa de îngrijire și sprijin în această primă perioadă a vieții poate duce la eșecuri pe plan școlar și în ceea ce privește integrarea ulterioară în societate.

⁽¹⁵⁾ Propunerile Lobby-ului European al Femeilor cu privire la propunerea de directivă prezentată de Comisie de modificare a Directivei 92/85/CEE, ianuarie 2009, p.2.

⁽¹⁶⁾ A se vedea punctul 4.5 din capitolul „Observații specifice”.

⁽¹⁷⁾ În special prin Strategia de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă, menționată anterior.

⁽¹⁸⁾ A se vedea notele de subsol nr. 2 și 3.

⁽¹⁹⁾ A se vedea: <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C183>.

⁽²⁰⁾ Convenția privind drepturile copilului, adoptată prin Rezoluția 44/25 a Adunării generale, la 20 noiembrie 1989 și intrată în vigoare la 2 septembrie 1990, în conformitate cu articolul 49: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

4.7. Comitetul este de acord cu noua prevedere, conform căreia orice perioadă de concediu medical luat în timpul sarcinii din cauza unei boli sau a unor complicații apărute ca urmare a sarcinii nu ar trebui să afecteze durata concediului de maternitate, însă solicită Comisiei să precizeze despre ce perioadă anterioară nașterii este vorba. Prevederea din directivă cu privire la această temă nu trebuie să fie ambiguă ⁽²¹⁾.

4.8. Comitetul este de acord cu faptul că statele membre trebuie să ia măsurile necesare pentru a proteja lucrătoarele gravide sau care alăptează de consecințele unei concedieri ilegale, în sensul articolului 2 ⁽²²⁾ din propunere.

4.9. Ținând seama de faptul că, în numite țări, plata pe perioada concediului de maternitate nu poate depăși suma corespunzătoare concediului de boală, Comitetul dorește să sublinieze că acordarea unei sume inferioare salariului obținut anterior are un efect prejudiciabil, penalizează femeile pentru rolul lor biologic de mame și nu ține seama de valoarea îngrijirilor materne. O astfel de remunerare inferioară are, de asemenea, consecințe pe termen lung, și anume asupra drepturilor acestor femei la pensie.

4.10. Protecția locurilor de muncă constituie un mijloc de a garanta un număr tot mai mare de nașteri, o durată adecvată a concediului și o participare crescândă a femeilor la piața forței de muncă. În acest sens, sunt necesare un program și niște modalități flexibile de lucru. În conformitate cu expunerea de motive a directivei, „(...) *elaborarea de politici publice coordonate poate influența pozitiv curbele ratei natalității prin crearea unui mediu material și emoțional favorabil familiei și copiilor*” ⁽²³⁾.

4.11. Ar trebui să se acorde mai multă atenție rolului bunicilor și al membrilor familiei în sens mai larg, ca persoane care îngrijesc copiii și care se ocupă de aceștia, sprijinind astfel părinții care lucrează. Rolul altor membri ai familiei ar putea contribui la menținerea structurilor familiei, la implicarea persoanelor în vârstă, la reducerea stresului părinților care lucrează și, în același timp, la satisfacerea nevoilor de pe piața forței de muncă și la reconcilierea vieții profesionale cu viața privată și de familie. În acest sens, ar

trebui să se ia în considerare diversele inițiative și programe susținute de toate statele membre ale UE în favoarea educației constructive („positive parenting”), precum și numeroasele programe naționale existente ⁽²⁴⁾. Această îngrijire suplimentară temporară furnizată de membrii familiei nu înlocuiește răspunderea statului în ceea ce privește asigurarea unor centre de îngrijire în timpul zilei corespunzătoare din punct de vedere cantitativ și calitativ.

4.12. Serviciile de îngrijire a copiilor reprezintă o oportunitate de desfășurare a unei activități profesionale pentru femei, dar trebuie garantate calitatea și nivelul acestor servicii. Conform obiectivelor de la Barcelona, se urmărește ca, până în 2010, să se asigure centre de îngrijire a copiilor pe timpul zilei pentru cel puțin 33 % din copiii sub vârsta de 3 ani și pentru 90 % dintre cei cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta obligatorie de începere a școlii, dar nu există dispoziții speciale cu privire la diferitele forme de îngrijire a copiilor. Mai mult, chiar dacă 33 % din copiii cu vârste de până la 3 ani ar putea fi plasați în centre de îngrijire pe timpul zilei, ce s-ar întâmpla cu celelalte două treimi?

4.13. În ceea ce privește calitatea îngrijirii copiilor, există puține informații cu privire la serviciile neoficiale de îngrijire a copiilor furnizate acasă de bone, baby-sitteri și „au pair”; mulți dintre aceștia sunt necalificați, neînregistrați oficial, și rămân în afara sistemelor de monitorizare recunoscute. Acești lucrători nu se încadrează în structurile oficiale de angajare, și, prin urmare, nu dispun de protecția adecvată la locul de muncă. Statele membre și autoritățile locale ar trebui să se angajeze să asigure îngrijire de calitate sub toate formele. Partenerii sociali ar trebui să solicite regulamente și transparență nu numai în cazul serviciilor profesionale de îngrijire a copiilor, ci și în cazul tuturor formelor de îngrijire la domiciliu și neoficială, susținând și impunând formarea profesională și controlul în acest domeniu. Prin intermediul unor stimulente fiscale, s-ar putea contribui la crearea unui număr mai mare de structuri de îngrijire a copiilor de înaltă calitate. Dat fiind numărul mare de femei care își desfășoară activitatea în sectorul îngrijirii, îmbunătățirea condițiilor de muncă și a calificărilor în acest sector ar contribui, de asemenea, la strategia globală a UE în acest domeniu.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽²¹⁾ Noul articol 8, punctul 5, se referă la o durată de „patru săptămâni sau mai mult” [COM(2008)637 final, p. 15].

⁽²²⁾ A se vedea nota de subsol nr. 4.

⁽²³⁾ COM(2008) 637 final, p. 1.

⁽²⁴⁾ A se vedea:

http://www.coe.int/t/dg3/youthfamily/enfance/parenting_en.asp.

ANEXA I

la Avizul

Comitetului Economic și Social European

Următoarele amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în cursul dezbaterilor [articolul 54 alineatul (3) din Regulamentul de procedură].

Punctul 1.5

Se modifică după cum urmează:

„Comitetul este de acord cu afirmația Comisiei, conform căreia tuturor femeilor salariate gravide ar trebui să li se garanteze minimum 18 săptămâni de concediu de maternitate remunerat. Cu toate acestea, Comitetul solicită Comisiei să țină seama de recomandarea Platformei sociale — care include Lobby-ul European al Femeilor —, precum și de cele formulate de OMS și de UNICEF, bazate pe beneficiul pe care alăptarea exclusivă în primele 6 luni de viață îl reprezintă pentru copii, ca o măsură preventivă în materie de sănătate, atât pentru mame, cât și pentru copii. Prin urmare, recomandă căutarea unor soluții juridice și practice suplimentare care să înlesnească alăptarea, în termeni de spațiu și timp. În ceea ce privește perioada minimă de concediu de maternitate remunerat, Comitetul recomandă Comisiei Europene să aducă statistici concrete în sprijinul propunerii sale ca această perioadă să depășească 14 săptămâni. Nu există dovezi concrete care să demonstreze că, din punct de vedere al sănătății și al securității, dispoziția actuală, care prevede o perioadă de 14 săptămâni de concediu de maternitate, este insuficientă.”

Rezultatul votului:	Voturi pentru: 40	Voturi împotrivă: 83	Abțineri: 5
----------------------------	-------------------	----------------------	-------------

Punctul 1.9

Se modifică după cum urmează:

„Comitetul sprijină ferm ideea ca plata pe perioada concediului de maternitate să fie egală cu salariul obținut anterior. Această prevedere este nu numai o necesitate, ci și un mod de a recunoaște valoarea îngrijirilor materne. Comitetul ia notă de faptul că plata pe perioada concediului de maternitate trebuie să fie egală cu salariul obținut anterior, însă solicită Comisiei Europene să ia în considerare costurile suplimentare importante pe care acest lucru le implică nu numai pentru statele membre, ci și pentru întreprinderi, în special pentru IMM-uri, a căror supraviețuire în climatul economic actual este esențială.”

Rezultatul votului:	Voturi pentru: 39	Voturi împotrivă: 79	Abțineri: 3
----------------------------	-------------------	----------------------	-------------

Punctul 1.11

Se modifică după cum urmează:

„Trebuie să se facă o distincție clară între concediul de maternitate, ca mijloc de a proteja sarcina și maternitatea, și concediul pentru creșterea copilului. Perioada de concediu de maternitate ~~propusă de 18 săptămâni~~ vizează, în primul rând, să le permită femeilor să se refacă după naștere și să asigure o perioadă minimă de alăptare și stabilire a unei legături între mamă și nou-născut. Comitetul subliniază importanța concediului pentru creșterea copilului, care reprezintă, pentru ambii părinți, ocazia de a petrece timpul necesar cu copilul lor, însă consideră că acest concediu ar trebui să fie acordat după concediul de maternitate și că de această posibilitate ar trebui să poată beneficia și tații.”

Rezultatul votului:	Voturi pentru: 41	Voturi împotrivă: 79	Abțineri: 3
----------------------------	-------------------	----------------------	-------------

Punctul 4.3

Se modifică după cum urmează:

„Trebuie să se facă o distincție clară între concediul de maternitate, ca mijloc de a proteja sarcina și maternitatea, și concediul pentru creșterea copilului. Perioada de concediu de maternitate ~~propusă de 18 săptămâni~~ vizează, în primul rând, să le permită femeilor să se refacă după naștere, și să asigure o perioadă minimă de alăptare. Comitetul susține această abordare, însă solicită identificarea unor soluții juridice și practice suplimentare care să le faciliteze mamei alăptarea sau extragerea laptelui la locul de muncă, astfel încât să beneficieze de o perioadă de timp corespunzătoare pentru a-și hrăni copiii exclusiv prin alăptare, în conformitate cu recomandările OMS și UNICEF (spre exemplu, dreptul ca pauzele pentru alăptare să fie asimilate cu timpul de lucru).”

Rezultatul votului:	Voturi pentru: 41	Voturi împotrivă: 79	Abțineri: 3
----------------------------	-------------------	----------------------	-------------

Punctul 4.9

Se adaugă textul:

„Ținând seama de faptul că, în anumite țări, plata pe perioada concediului de maternitate nu poate depăși suma corespunzătoare concediului de boală, Comitetul dorește să sublinieze că acordarea unei sume inferioare salariului obținut anterior are un efect prejudiciabil, penalizează femeile pentru rolul lor biologic de mame și nu ține seama de valoarea îngrijirilor materne. O astfel de remunerare inferioară are de asemenea consecințe pe termen lung, și anume asupra drepturilor acestor femei la pensie. Pe de altă parte, Comisia Europeană ar trebui să ia în considerare costurile suplimentare importante pe care acest lucru le implică nu numai pentru statele membre, ci și pentru întreprinderi, în special pentru IMM-uri, a căror supraviețuire în climatul economic actual este esențială.”

Rezultatul votului:	Voturi pentru: 39	Voturi împotriva: 79	Abțineri: 3
----------------------------	-------------------	----------------------	-------------

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2003/48/CE privind impozitarea veniturilor din economii sub forma plăților de dobânzi

COM(2008) 727 final – 2008/0215 (CNS)

(2009/C 277/23)

Raportor: **dl Umberto BURANI**

La 2 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 94 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2003/48/CE privind impozitarea veniturilor din economii sub forma plăților de dobânzi

COM(2008) 727 final - 2008/0215 (CNS).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 aprilie 2009. Raportor: dl BURANI.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 193 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Rezumat și concluzii

1.1. Propunerea de directivă prezentată de Comisie vizează extinderea domeniului de aplicare a Directivei 2003/48/CE, care cuprinde în prezent doar dobânzile la economii, la o serie de noi produse financiare care, deși aduc beneficii, nu intră sub incidența prevederilor în vigoare.

1.2. CESE își manifestă deplinul acord față de inițiativă, dar și îngrijorarea în ceea ce privește unele complicații administrative și juridice pe care le implică noile prevederi. Comisia a admis această problemă și a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a reduce la minimum inconvenientele. Aceasta reprezintă un efort lăudabil, pus însă în umbră de complexitatea noilor cerințe prevăzute, precum și de dificultățile pe care le antrenează aplicarea prevederilor.

1.3. Un aspect important este reprezentat de costuri, care vor fi suportate nu numai de operatori și, prin urmare, de piață, dar și de administrațiile fiscale, atât sub raport administrativ, cât și sub aspectul obligației efectuării unor controale mai detaliate și mai extinse. Simplificările nu sunt întotdeauna ușor de făcut, dar rămân cu toate acestea necesare. CESE amintește, de asemenea, că nu atât costurile, cât calitatea informației trebuie să fie un motiv de îngrijorare: dispozițiile dificile și complicate duc deseori la informații de calitate îndoielnică.

1.4. CESE atrage atenția și asupra necesității de a evita o aplicare unilaterală a noilor prevederi de către UE, deoarece, în absența unor acorduri cu țările terțe și cu țările parte la acord (*agreement countries*), s-ar putea produce o delocalizare masivă a unor operațiuni din Europa către alte zone. În același timp, există primejdia apariției unui dezechilibru major din punct de vedere concurențial între Europa și celelalte zone ale lumii. UE ar trebui

așadar să inițieze negocieri care să urmărească adoptarea concertată și simultană de măsuri similare pe marile piețe financiare mondiale.

2. Introducere

2.1. Directiva 2003/48/CE a stabilit modalitățile de impozitare a dobânzilor realizate din economii într-un stat membru, de care beneficiază persoanele fizice cu rezidența fiscală în alt stat membru. La 15 septembrie 2008, Comisia a prezentat Consiliului un raport cu privire la rezultatele aplicării directivei, bazat pe datele furnizate de administrațiile fiscale din statele membre cu privire la primii doi ani fiscali.

2.2. Rezultatele favorabile din raport au încurajat Comisia să-și continue activitatea de îmbunătățire constantă a directivei inițiale, extinzând în același timp sfera de aplicare a acesteia. Au fost introduse așadar noi definiții ale termenilor *beneficiar efectiv* și *agent plătitor*, a fost extinsă gama produselor financiare generatoare de beneficii care intră în aria de acoperire a directivei și au fost revizuite sau modificate numeroase aspecte procedurale.

3. Observații generale

3.1. CESE ia notă de efortul considerabil depus de Comisie în elaborarea propunerii, manifestându-și **deplinul acord** cu privire la concepția generală a acesteia. Consultarea statelor membre și a părților interesate a permis redactarea unor norme care să le îmbunătățească pe cele existente, asigurând o bună impozitare a veniturilor de către administrațiile fiscale din statele membre și, indirect, remediind deficiențele privitoare la mișcările de capital. Cu toate acestea, există câteva aspecte cu privire la care CESE nu se poate abține să formuleze anumite rezerve.

3.2. În ansamblu, propunerea Comisiei pare să urmeze logica unei **adaptări treptate a legislației fiscale la realitatea unei piețe financiare** care a fost martoră, înainte de izbucnirea crizei

actuale, la apariția unui număr de produse inovatoare cu caracteristici greu de clasificat și care nu erau acoperite de directiva din 2003. Multe din aceste produse ar putea permite eludarea legislației fiscale în mod absolut legal; prin urmare este logic ca noua directivă să încerce să pună capăt acestui „vid legislativ”, **incluzând în noțiunea de „venituri din economii” (dobânzi) și alte venituri din produse financiare inovatoare sau din anumite forme de asigurare de viață care ar trebui, de altfel, definite mai exact.** CESE se declară de acord cu această abordare, dar observă că scopul acestei extinderi nu este de a include aici și asigurările de viață în general, pensiile și rentele viagere, dat fiind că obiectivul acestor tipuri de produse este – în mod clar – de a acoperi riscurile pe termen lung. În plus, având în vedere varietatea și complexitatea produselor financiare inovatoare, nu va fi întotdeauna simplu să se calculeze mărimea venitului care trebuie declarat sau baza de impozitare a acestuia.

3.3. În introducere, Comisia dă asigurări cu privire la faptul că, la elaborarea propunerii de directivă, a ținut seama de **sarcinile administrative** pe care le implică pentru operatori modificarea directivei inițiale, în acest sens fiind consultate atât administrațiile fiscale din statele membre, cât și grupul de experți instituit la momentul respectiv, în conformitate cu principiile subsidiarității și proporționalității stabilite la articolul 5 din Tratat.

3.3.1. Cu toate acestea, CESE consideră că, în ciuda propunerilor bune din document, punctul vulnerabil al acestuia constă exact în **sporirea considerabilă a sarcinilor administrative** pentru operatori, pe lângă necesitatea modificării procedurilor electronice actuale sau a înlocuirii lor cu unele absolut noi. La aceasta se adaugă faptul că, în unele cazuri, noile reguli par să fie ambigue sau greu de aplicat. Impresia generală este că interesele administrațiilor fiscale naționale – care, ca destinatari ai noilor prevederi, sunt evident în favoarea acestora – au prevalat asupra faptului că **orice sporire a sarcinilor administrative pentru operatori sfârșește, inevitabil, prin a fi suportată de consumatori** și, în general, de către piață. Nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că dispozițiile greu de pus în aplicare duc deseori la informații de calitate îndoielnică.

3.3.2. CESE consideră că, fără a se aduce atingere conceptelor fundamentale care stau la baza propunerii, ar trebui efectuate doar acele modificări care, fără să afecteze domeniul de aplicare a prevederilor, slujesc **simplificării și reducerii costurilor procedurilor administrative**, prin introducerea unor clarificări atunci când este necesar. Acest lucru este valabil mai ales pentru procedurile de stabilire a identității și reședinței investitorilor, modificările propuse de Comisie implicând cerințe prea stricte și împovărătoare. CESE consideră că, în acest domeniu, modificările ar trebui să urmeze recomandările FISCO (*Fiscal Compliance Expert Group* – Grupul de experți în domeniul conformității fiscale), organism de consultare creat de Comisia însăși, care a propus ca, referitor la cererile de scutire, impozitarea la sursă să se facă pe baza autocertificării de către investitor a reședinței sale.

3.3.3. În orice caz, este nevoie ca directiva să stabilească în mod explicit un principiu de importanță fundamentală, și anume că toate noile proceduri, dispoziții și cerințe trebuie să se aplice de la

intrarea în vigoare a noii directive, fără efect retroactiv. Într-adevăr, procedurile electronice au fost programate pe baza directivei în vigoare, în vreme ce noi cerințe cu efect retroactiv ar antrena modificări complicate și care cer timp.

3.4. Comisia și-a dat fără îndoială seama de complexitatea cerințelor impuse operatorilor. Într-adevăr, directiva ar trebui **să intre în vigoare la trei ani** de la data publicării, acesta reprezentând un termen rezonabil și potrivit. Experiența înregistrată în cazul directivei precedente a arătat însă că unele state membre au adoptat cu destulă întârziere prevederile legislative necesare, ceea ce a creat probleme administrative operatorilor. Propunerea ar trebui așadar să prevadă **obligatia statelor membre de a publica normele de aplicare cu cel puțin doi ani înainte de intrarea în vigoare a directivei.**

3.5. **Condițiile egale de concurență** (*level playing field*) cu țările parte la acord (*agreement countries*), condiții la care se face referire la considerentul 24 al directivei din 2003, este un obiectiv îndeplinit doar în parte, și care nu se aplică în niciun caz țărilor care nu au semnat acordul. Propunerea în discuție nu menționează posibilitatea **extinderii aplicării noii directive la țările terțe.** Deși posibilitatea unor negocieri care să ducă la un nou acord nu poate fi exclusă, reușita unei astfel de inițiative pe termen scurt apare ca improbabilă în condițiile crizei actuale a piețelor. Nu numai egalitatea condițiilor de concurență ar avea de suferit din această cauză. Consecințe mult mai serioase ar avea **scurgerile de capital**, eventualitate evocată în considerentul menționat mai sus, dar nu și în noua propunere. CESE consideră că ar trebui evitată crearea de **noi diferențe** între obligațiile agenților plătitori din UE și cei din alte țări, fie acestea parte la acord, țări terțe sau alte teritorii independente sau asociate. Acest punct de vedere este valabil și în ceea ce privește anunțata extindere a prevederilor directivei la alte tipuri de venit.

4. Observații specifice

4.1. Propunerea conține o serie de noi prevederi referitoare la documentele care trebuie prezentate în vederea **identificării și stabilirii domiciliului fiscal al beneficiarului efectiv. Articolul 3 alineatul (2)** prevede că, pe lângă data și locul nașterii, trebuie indicat și numărul de înregistrare fiscală ⁽¹⁾ (forma acestuia fiind diferită de la țară la țară), deși directiva în vigoare lasă loc alternativei. O eventuală simplificare ar putea consta în înlocuirea, acolo unde este posibil, a numărului de înregistrare fiscală cu locul și data nașterii, elemente care sunt suficiente în orice stat membru pentru identificarea rezidenților.

4.1.1. Alte formalități constrângătoare constau în **obligatia actualizării periodice a documentelor** prezentate inițial. CESE consideră că îndeplinirea acestei cerințe este practic imposibilă și, în orice caz, foarte împovărătoare, propunând așadar ca documentele să fie considerate definitiv valabile, cu condiția respectării condiției de a cuprinde „cele mai fiabile informații”.

(1) În engleză TIN (*Tax Identification Number*), în franceză NIF (*Numéro d'Identification Fiscale*).

4.1.2. S-ar părea de altfel că, potrivit unor clarificări ulterioare, atât numărul de înregistrare fiscală, cât și actualizările sunt facultative, în sensul că trebuie comunicate **doar atunci când se află în posesia intermediarului**. În această situație, motivul principal al obiecțiilor formulate ar dispărea și, implicit, caracterul greoi al procedurilor.

4.2. Noul alineat (1) de la articolul 4 lărgeste noțiunea de beneficiar efectiv, în conformitate cu definiția acestuia din Directiva 2005/60/CE privind combaterea spălării banilor, și instituie obligația efectuării unei cercetări în cazul entităților și construcțiilor juridice din țările terțe, în conformitate cu indicațiile din Anexa I la propunerea de directivă. Prin urmare, o plată efectuată către o astfel de entitate sau construcție juridică este considerată a fi făcută către beneficiarul efectiv, în sensul dispozițiilor din directiva privind combaterea spălării banilor.

4.2.1. CESE evidențiază **divergențele care există între obiectivele directivei privind impozitarea veniturilor din economii și cele ale directivei privind combaterea spălării banilor**. În vreme ce prima solicită agenților plători să identifice contribuabilii ce trebuie să își declare veniturile provenite din economii în țara de reședință, cea de-a doua solicită agenților plători să identifice nu numai societatea sau construcția juridică titulară a contului, ci și persoana căreia îi aparține direct, care controlează efectiv sau care are un profit nemijlocit de pe urma societății sau construcției juridice. În plus, în vreme ce **directiva privind combaterea spălării banilor** se aplică într-o justă măsură doar cazurilor suspecte, propunerea în dezbatere ar trebui să se aplice tuturor beneficiarilor. Respectarea acestor prevederi este nu numai dificilă, ci și costisitoare și aleatorie, mai ales atunci când reședința beneficiarului final se află într-un paradis fiscal dintr-o țară terță. Deosebirea constă în nivelul de aprofundare necesar în cazurile de spălare de bani, care depășește cu mult „acțiunea corespunzătoare” a legislației fiscale. Așadar, respectarea dispozițiilor propuse ar fi nu numai dificilă, ci și costisitoare și hazardată.

4.3. Articolul 4 alineatul (2) clarifică noțiunea de „agent plător în momentul încasării”, o entitate care, în conformitate cu legislația națională din statul membru, **în care [...] își are sediul conducerii efective**, nu face obiectul impozitării, cel puțin pentru partea de venituri cuvenită participanților ei nerezidenți (aceste categorii de entități, diferite de la țară la țară, sunt prezentate în Anexa III la propunerea de directivă). Țara în care se află „sediul conducerii efective” al entității este considerată cea în care își are domiciliul permanent persoana care deține titlul de proprietate principal și care asigură administrarea activelor și a veniturilor respectivei entități. Se consideră că plata încasată sau atribuită de agentul plător în momentul încasării a fost efectuată direct către **beneficiarii efectivi** care au dreptul legal de a beneficia de veniturile impozabile.

4.3.1. Extinderea conceptului de „agent plător în momentul plății”, deja greu de definit în practică pe baza prevederilor

directivei actuale, le-ar putea crea mari probleme administrative și structurale operatorilor din amonte, în pofida eforturilor depuse pentru întocmirea unei liste cu diferitele categorii, prezentată în anexă. În plus, locul „controlului efectiv” poate fi dificil de stabilit de către aceștia. Aceste noutăți dau naștere așadar unor **serioase întrebări, sub aspect operațional și de gestionare**. Nu numai că agentul plător în momentul încasării primește sarcini și responsabilități noi și constrângătoare, dar și administrațiile fiscale vor fi împovărate cu proceduri complicate și costisitoare. Cei în cauză au atras deja atenția asupra problemelor care ar decurge din adoptarea măsurilor propuse, cu argumente tehnice prea complexe pentru neinițiați. CESE nu consideră că trebuie să ia poziție pe această temă, dar invită Comisia și legislatorii **să ia serios în considerare problemele semnalate de operatori**, deoarece neîndeplinirea obiectivelor urmărite poate fi adesea imputată unei legislații care nu ține seama de dificultățile practice.

4.4. Articolul 6 ilustrează eforturile Comisiei de a **include în noțiunea de „dobândă” orice beneficii de pe urma unor investiții**; lungă și detaliată listă de exemple urmărește să supună impozitării inclusiv **produsele financiare inovatoare**, atipice sau care nu sunt acoperite de legislația actuală. CESE consideră că, sub acest aspect, Comisia a făcut un efort lăudabil în vederea implementării principiului **egalității sarcinilor ce revin contribuabililor**, indiferent de forma, definiția sau complexitatea investițiilor acestora. În același timp, Comitetul consideră că trebuie **apărată competitivitatea piețelor financiare și de asigurări din UE**. Aplicarea dispozițiilor din noua directivă și de către țările parte la acord, precum și de către țările terțe, trebuie să constituie așadar o **condiție esențială, care trebuie negociată înainte de intrarea în vigoare a noilor prevederi**. Un dezechilibru în dezavantajul Europei nu reprezintă nicidecum soluția ideală.

4.4.1. Mai multe alineate ale acestui articol stabilesc procedurile care trebuie îndeplinite de către **agentul plător**, care este adesea altă entitate decât emitentul de instrumente financiare sau furnizorul de date. Cele mai multe dintre aceste proceduri includ analize, anchete și evaluări, care în anumite cazuri nu pot fi duse la bun sfârșit de către agentul plător. Conform unui principiu elementar de egalitate, ar trebui să se prevadă în mod explicit că, odată ce a dovedit că a acționat corespunzător și cu bună-credință, acesta **nu trebuie considerat răspunzător** față de administrația fiscală, **atunci când datele furnizate provin de la terți** și nu pot fi verificate prin mijloace obișnuite de anchetă. Pe de altă parte, la fel de explicit ar trebui să se prevadă că răspunderea revine intermediarilor sau beneficiarilor direcți care furnizează informații eronate, incomplete sau false.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, cu privire la evaziunea fiscală legată de import și de alte tranzacții transfrontaliere

COM(2008) 805 final – 2008/0228 (CNS)

(2009/C 277/24)

Raportor: **dl BURANI**

La 28 ianuarie 2009, în conformitate cu articolul 93 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, cu privire la evaziunea fiscală legată de import și de alte tranzacții transfrontaliere

COM(2008) 805 final - 2008/0228 (CNS).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 aprilie 2009. Raportor: dl BURANI.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 192 de voturi pentru și 5 abțineri.

1. Rezumat și concluzii

moment, atingerea acestor obiective pare a fi îndepărtată, pericolul care se conturează fiind acela al adoptării unor soluții naționale disparate sau chiar divergente.

1.1. Prin comunicarea ⁽¹⁾ prezentată simultan cu propunerea de directivă analizată în acest aviz, Comisia propune un **plan de acțiune pe termen scurt**, care este probabil mai realist și mai realizabil decât cele concepute în trecut în domeniul **luptei împotriva fraudei fiscale**. Proiectele anterioare se bazează pe strategii mai ample și pe termen lung, dar nu s-au bucurat de sprijinul ferm al tuturor statelor membre. Planul de acțiune pe termen scurt prevede **norme comune de înregistrare** și de ștergere a datelor care intră în sistemul VIES ⁽²⁾, **instrumente mai bune de control**, printr-o comunicare și cooperare sporite între statele membre și, în perspectivă, instituirea Eurofisc, un organism de investigare și intervenție. În sfârșit, în ce privește **recuperarea TVA**, odată cu comunicarea Comisiei a fost publicată și o propunere de directivă, care constituie prima propunere concretă de punere în practică a planului de acțiune.

1.2. CESE salută comunicarea, care face o prezentare foarte mulțumitoare a aplicării regimului TVA, considerat încă „provizoriu”, în ciuda câtorva decenii de existență. Cu toate acestea, sistemul este încă prea complex și costisitor, dar mai ales **susceptibil de a permite o evaziune fiscală semnificativă**. Procedurile electronice constituie o condiție indispensabilă a luptei împotriva evaziunii fiscale, dar eficiența acestora este legată de **adoptarea lor în mod uniform** de către statele membre. Pentru

1.3. Au fost formulate câteva sugestii referitoare la unele **aspecte care ar putea fi incluse în planul de acțiune**: o revizuire a modelului SCAC (*Standing Committee for the Administrative Cooperation* – Comitetul permanent pentru cooperare administrativă), o mai bună accesibilitate și disponibilitatea bazelor de date, o legislație care să ofere un just echilibru între protecția datelor și colaborarea dintre administrații, instituirea unor organisme profesionale de referință, care să joace rolul de interfață între diferitele administrații, precum și certificarea fiabilității operatorilor.

1.4. **Propunerea de directivă** clarifică în primă instanță anumite dispoziții ale directivei de bază, referitoare la **scutirea de taxă**, a căror interpretare se pretează la abuzuri. Astfel, s-a constatat că **aplicarea dispoziției** conform căreia scutirea se acordă atunci când mărfurile importate provin din Comunitate **este greu de verificat** pe teren. Noile dispoziții stabilesc o serie de măsuri de precauție, printre care obligația importatorului de a furniza, *la momentul importului*, informații în vederea identificării destinatarului final.

1.5. CESE este absolut de acord cu aceste dispoziții, ca și cu cele privind **răspunderea solidară a vânzătorului și cumpărătorului care își au reședința în țări diferite**, în cazul în care unul dintre ei nu se achită de obligațiile sale în materie de TVA. De altfel, nu este vorba despre o dispoziție nouă sau inovatoare, ea existând deja și fiind aplicată riguros în statele membre, însă fiind practic **ignorată atunci când implică o colaborare între administrațiile din state membre diferite**.

⁽¹⁾ COM(2008) 807 final „O strategie coordonată de îmbunătățire a luptei împotriva fraudei în domeniul TVA în Uniunea Europeană”.

⁽²⁾ VAT Information Exchange System (sistemul de schimb de informații privind taxa pe valoarea adăugată).

1.6. Sub aspectul responsabilității, CESE atrage atenția asupra unui element care nu este niciodată luat în considerare: **responsabilitatea administrațiilor față de contribuabil și cea a administrațiilor între ele**, în situațiile în care anumite greșeli sau întârzieri au provocat prejudicii de natură patrimonială sau legală. Un principiu elementar de echitate și de transparență ar trebui să determine reglementarea acestei probleme.

2. Introducere

2.1. Propunerea de directivă și **Comunicarea** Comisiei vin în urma altor două comunicări: cea din 2006, care a lansat mai întâi o dezbatere pe marginea nevoii unei „abordări coordonate” a luptei împotriva fraudelor fiscale în general, și cea din 2007, care s-a concentrat pe fraudele în materie de TVA, elaborând elementele fundamentale ale unei strategii. În februarie 2008, o altă comunicare a obținut aprobarea Consiliului, și anume cea referitoare la propunerea de adoptare a două măsuri „ambicioase” de modificare a sistemului TVA pentru combaterea fraudelor: un **sistem de taxare a tranzacțiilor intracomunitare** și un **sistem general de taxare inversă**. Comisia se oferise să lanseze un proiect-pilot pentru cea de-a doua dintre aceste soluții, dar Consiliul Ecofin nu a reușit să ajungă la un acord.

2.2. Confruntată cu o evidentă lipsă de voință politică pentru adoptarea unui politici comune care să acționeze în profunzime, Comisia s-a repliat pe o propunere de **plan de acțiune pe termen scurt**, însoțit de un calendar de aplicare: o soluție „convențională” care ar putea avea mai multe șanse de a fi aprobată.

2.3. Se impune o abordare comunitară, atât sub aspect legislativ, cât și operațional, acesta din urmă fiind până acum de competența exclusivă a statelor membre. Metodele, diferite de la o administrație la alta, i-au încurajat pe autorii fraudelor să-și deplaseze activitatea către țările care nu adoptă măsuri adecvate. Pe de altă parte, există și o problemă legată de costurile îndeplinirii cerințelor de către întreprinderi, care sunt obligate să utilizeze proceduri diferite, în funcție de țările în care își desfășoară activitatea.

2.4. **Propunerea de directivă**, publicată odată cu comunicarea, constituie o primă inițiativă în contextul măsurilor convenționale. **Scutirea specifică aplicată la import** este deja reglementată de directiva TVA de bază (2006/112/CE), dar formularea inițială a permis interpretări care au condus la abuzuri. Propunerea clarifică condițiile și limitele de obținere a scutirii, furnizând în același timp statelor membre un instrument de recuperare a TVA-ului pierdut printr-o eventuală evaziune.

3. Sinteza comunicării Comisiei

3.1. Examinarea de către Comisie, în cadrul grupului de experți pentru strategia de combatere a fraudei fiscale (ATFS), a măsurilor adoptate în trecut, a permis identificarea a trei sectoare principale în care trebuie să fie aplicat un **plan de acțiune pe termen scurt** pentru combaterea fraudelor: un sistem TVA mai puțin permeabil, instrumente consolidate de control și investigare și modalități mai eficiente de recuperare a TVA.

3.2. În ceea ce privește **permeabilitatea sistemului**, este nevoie de norme comune precise referitoare la înregistrarea și ștergerea datelor care intră în sistemul VIES (*VAT Information Exchange System* - schimb de informații referitoare la taxa pe valoarea adăugată). În unele state membre, numărul de identificare TVA rămâne valid chiar și atunci când persoana în cauză a comis o fraudă, ceea ce îi permite acesteia să își continue activitatea. Comisia urmează să prezinte în curând o propunere legislativă ce va cuprinde norme comune de **înregistrare și ștergere a datelor din VIES**. Propunerea va conține și dispoziții referitoare la **dreptul de acces electronic al operatorilor la informațiile** privind numele, adresa și numărul de identificare TVA al partenerilor, drept care a fost refuzat sau limitat în unele state membre. Alte norme vor avea în vedere un sistem comun de **facturare** simplificată și modernizată. În sfârșit, vor exista dispoziții privind **schimbul de informații**, care vor elimina diferențele de interpretare dintre statele membre în materie de obligație de plată a TVA și vor asigura o transmitere simultană a informațiilor între administrațiile interesate.

3.3. **Instrumentele de control** reprezintă cea mai delicată parte a sistemului, ca și cea mai deficitară, probabil; atenția se concentrează acum pe **punctele slabe** identificate de multă vreme, și anume **comunicarea, cooperarea și accesul la informație**. În prezent se află în studiu o serie de propuneri legislative. Un instrument operațional promițător pare a fi asigurat prin instituirea **Eurofisc**, o rețea europeană de avertizare timpurie, creată după modelul Eurocanet (sistem pus la punct de administrația fiscală belgiană și care se bucură de sprijinul Comisiei și al OLAF).

3.4. Al treilea aspect al planului de acțiune, și anume **mijloacele de recuperare a TVA, prevede o serie de măsuri**. În primul rând, statele membre sunt încurajate să adopte măsuri juridice împotriva celor care comit fraude pe teritoriul lor și ale căror acțiuni au provocat pierderi de TVA într-un alt stat membru. Cea mai importantă măsură constă însă în **aplicarea principiului răspunderii solidare a operatorilor stabiliți în state membre diferite**, principiu care are deja o bază juridică, dar care a fost până acum aplicat de statele membre în mod individual, pe propriul teritoriu

și numai operatorilor care se găseau sub jurisdicție națională. În plus, va fi prezentată o propunere de sisteme uniforme de măsuri de aplicare sau de precauție, în vederea îmbunătățirii perspectivelor de percepere transfrontalieră a impozitelor. În sfârșit, se va căuta o soluție definitivă la problema **protecției transfrontaliere a veniturilor din TVA**, oricare ar fi statul membru în care această taxă trebuie plătită. Această chestiune este luată în discuție în prezent doar în câteva țări.

4. Observații generale

4.1. Comisia își continuă activitatea de perfecționare a normelor de aplicare, gestionare și colectare a TVA, aflată încă în „regim provizoriu”, după 40 de ani de la instituire. Trecerea la un regim definitiv presupune armonizarea cotelor de impozitare, precum și posibilitatea ca persoanele supuse impozitării să plătească direct sumele respective în propria țară, prin emiterea de facturi cu TVA, așa cum se întâmplă astăzi în tranzacțiile de pe plan intern. Dar atingerea acestui obiectiv nici măcar nu se întrezărește. Motivele nu sunt nici tehnice, nici juridice, ci au un caracter politic, aceasta însemnând că problemele implicate sunt aproape de nerezolvat. Măsurile propuse aici se înscriu așadar în cadrul „măsurilor convenționale” de eficientizare a unui regim care este provizoriu doar cu numele.

4.2. Acestea fiind spuse, trebuie precizat că o vedere generală asupra sistemului TVA nu dă naștere doar la nemulțumiri, chiar dacă lasă loc pentru multe îmbunătățiri, fiind complicat, costisitor și, ceea ce e mai rău, permițând încă o evaziune masivă la nivel internațional. Problema constă chiar în faptul că a fost conceput un regim provizoriu pe care doar o voință politică astăzi inexistentă l-ar putea transforma într-un regim definitiv mai simplu și mai eficient.

4.3. Comisia face tot ce îi stă în putință pentru a remedia deficiențele cele mai mari și mai evidente, prinsă fiind între un Consiliu ce nu reușește să adopte decizii în unanimitate și comportamentul statelor membre care, pe plan intern, caută să își rezolve propriile probleme prin soluții proprii. Un prim exemplu pe care îl dă Comisia este cel al **procedurilor electronice** utilizate în relația dintre contribuabili și administrații. Unele state membre, ca și un număr de țări terțe, țin pasul cu vremea, pe când altele au rămas în urmă, aprecierea generală a Comisiei fiind că „gestionarea sistemului TVA în UE nu a ținut pasul cu evoluțiile din domeniul tehnologiilor informației”⁽³⁾. CESE este perfect de acord cu acest punct de vedere.

4.4. Nu este surprinzător așadar că mai multe state membre, printre care cele mai avansate în domeniu, dar nu numai, lucrează împreună cu operatorii proprii la găsirea unor soluții de gestionare mai bune. Comisia își manifestă îngrijorarea, deoarece întrevide **pericolul profilării unor soluții naționale fără legătură între ele și chiar divergente**, recomandând coordonarea activităților proprii. Referitor la această chestiune, CESE dorește

face un apel la **realism**: atunci când este vorba despre coordonarea unor activități de nivel comunitar, Comisia are competență de reglementare, pe care a exercitat-o și o exercită în mod exemplar. Dar când problemele țin de statele membre, având un caracter intern și neintrând în competența Comisiei, recomandările au un efect insignifiant, deoarece fiecare stat membru are o justificare serioasă pentru comportamentul său independent. Doar în prezența unor interese comune a două sau mai multe state pot apărea soluții coordonate.

4.5. Având în vedere acest lucru, CESE felicită Comisia pentru inițiativa intitulată prudent „sugestie”, și anume înființarea unui grup *ad-hoc* alcătuit din autorități fiscale și întreprinderi (sunt omiși însă operatorii certificați), care să aibă sarcina de a găsi o abordare comună a problemelor ivite în relațiile dintre acestea. Părților interesate li se recomandă să contribuie cu experiență și resurse, astfel încât exercițiul să aibă șanse efective de reușită. CESE își exprimă speranța că această recomandare se va bucura de succes.

5. Observații privind chestiuni aflate încă în discuție

5.1. CESE profită de această ocazie pentru a propune ca **planul de acțiune să includă unele aspecte importante**, chiar dacă nu aflate în legătură directă cu lupta împotriva fraudelor. Astfel, structurile eficiente și normele eficace contribuie prin natura lor la crearea unui sistem etanș față de abuzuri, sau care contribuie măcar la prevenirea acestora ori, în cel mai rău caz, la reprimarea lor.

5.2. În ce privește **procedurile electronice**, Comisia a întreprins deja tot ce i-a stat în putință prin intermediul Regulamentului (CE) nr. 1798/2003 al Consiliului din 7 octombrie 2003 privind cooperarea administrativă în domeniul taxei pe valoarea adăugată și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 218/92. În practică, modelul SCAC (*Standing Committee for the Administrative Cooperation* - Comitetul permanent pentru cooperare administrativă), utilizat pentru schimbul de informații și solicitările de intervenție, va trebui revizuit, pentru ca procedurile să permită reacții mai bune sub aspectul rapidității și preciziei.

5.3. Situația este și mai sensibilă în ce privește **bazele de date**, nefiind vorba doar despre o problemă de disponibilitate, ci, mai ales, de **accesibilitate și exhaustivitate a informațiilor**. Referindu-ne în special la TVA, rămâne încă de găsit **punctul de echilibru între protecția datelor și colaborarea dintre administrații**, această problemă putând fi rezolvată doar printr-o **legislație** care să definească limitele respectivelor cerințe, care date trebuie protejate și care nu, precum și în ce condiții și prin ce modalități se poate dobândi acces la informații. Recomandările și acordurile nu sunt suficiente, domeniul având nevoie de o bază juridică solidă, care, fără a aduce atingere libertăților fundamentale, să pună pe primul plan interesul public.

⁽³⁾ Comunicarea Comisiei COM(2008) 807 final, punctul 4, primul paragraf.

5.4. O problemă practică ce trebuie rezolvată este cea a **informațiilor care trebuie colectate pe teren**. Statele membre trebuie să instituie **organisme profesioniste de referință**, capabile să adune informații utile pentru statul membru solicitant și autorizate să facă schimb de date cu instituțiile omoloage din celelalte state membre interesate. O intervenție comunitară ar putea contribui la crearea unei adevărate „**rețele**” de **intervenție rapidă**, ai cărei membri să poată interacționa direct și prin canale speciale, colaborând eventual cu alte autorități de investigație.

5.5. CESE subliniază faptul că nicio soluție comună nu se poate lipsi de o **perfectă funcționare a sistemului VIES**, astfel încât administrațiile **să poată dispune în timp real** de datele privitoare la fiecare tranzacție. Condiția de bază este **fiabilitatea** operatorilor cărora li se atribuie un număr de identificare TVA, această calitate trebuind să facă obiectul unei verificări prealabile. Dacă și când va fi posibil ca ambele condiții – funcționarea în timp real și certificarea prealabilă – să fie îndeplinite, numărul fraudelor de tip „carusel” sau comise prin firme-fantomă (*missing traders*) va scădea spectaculos.

5.6. În așteptarea unor soluții generale, care nu se întrevăd în viitorul apropiat, ar putea fi luată în primul rând în considerare posibilitatea „**certificării**” **fiabilității operatorilor** din sector, cu norme valabile pentru toate țările UE. Dacă fiecărui număr de identificare TVA i-ar corespunde un certificat emis de autoritatea fiscală competentă, ar putea fi obținut un dublu rezultat, și anume protejarea intereselor naționale ale statelor membre, precum și a celor comerciale ale operatorilor comunitari. Punerea în rețea a informațiilor ar permite luarea imediată la cunoștință a oricărei dispoziții de revocare sau suspendare.

6. Propunerea de directivă: precizări și noi norme

6.1. După cum se afirmă în partea introductivă a propunerii, aceasta „face parte din primul set de propuneri anunțate în această comunicare”. Este vorba de **două modificări aduse directivei de bază**, 2006/112/CE, una care își propune clarificarea dispozițiilor referitoare la **scutirea de la plata TVA pentru import**, a cărei interpretare a condus la abuzuri, concretizate în evaziuni de la plata TVA, iar cealaltă care urmărește **aplicarea obligatorie, nu facultativă, a răspunderii solidare** în unele cazuri de achiziție intracomunitară a produselor.

6.2. **Scutirea de la plata TVA pentru import** [articolul 143 litera (d)] este permisă când acesta este urmat de livrarea sau transferarea intracomunitară a produselor importate unei persoane impozabile într-un alt stat membru. Altfel spus, **scutirea se acordă atunci când produsele importate sunt vândute de către importator unei alte persoane impozabile din UE**. Cei care se ocupă cu investigarea fraudelor au atras atenția asupra existenței unor **abuzuri pe scară largă**, datorate unei transpuneri „neadecvate” a acestei norme comunitare în dreptul național. În

opinia Comisiei, s-a ajuns astfel la o situație în care „nu este garantată urmărirea mișcărilor fizice ale produselor importate de către autoritățile vamale și fiscale din Comunitate”. În limbaj fiscal, este vorba despre „**fraude intracomunitare de tip carusel**” (MTIC – *missing trader intra-Community* – fraudă intracomunitară cu firme-fantomă).

6.2.1. Dispozițiile propunerii se referă la prezentarea de documente care dovedesc că persoana care solicită scutirea îndeplinește deja cerințele prevăzute în directiva de bază, și anume: obligația importatorului de a se identifica în scopuri de TVA sau de a numi un reprezentant fiscal în statul membru în care are loc importul; obligația de a indica faptul că produsele urmează să fie transportate sau expediate într-un alt stat membru; obligația importatorului de a furniza, *la momentul importului*, numărul de identificare TVA al destinatarului produselor aflat într-un alt stat membru.

6.2.2. CESE nu are de formulat nicio observație specială, având în vedere că, în acest domeniu, dispozițiile sunt motivate de nevoia îmbunătățirii sistemelor administrative, în scopul evitării posibilelor fraude. O ușoară **incertitudine** persistă totuși **asupra noțiunii de „teritorii terțe”**. Conceptul de „stat membru” în contextul reglementării TVA este definit la articolul 5 alineatul (2) din directiva de bază, în timp ce articolul 6 prevede că **directiva nu se aplică „teritoriilor terțe”** ⁽⁴⁾, scutite de la plata TVA pentru import în temeiul articolului 143, literele (c) și (d). Norma este destul de clară, însă ar trebui stabilit dacă și în ce măsură această excepție va putea feri aplicarea TVA de abuzuri.

6.3. Noua dispoziție din propunerea de directivă [articolul 1, alineatul (2)] înlocuiește articolul 205 din directiva de bază, care stabilește posibilitatea ca o altă persoană decât persoana obligată la plata TVA să fie ținută **răspunzătoare în mod solidar cu exportatorul** pentru plata TVA. De fapt, foarte pe scurt, noua normă prevede că **vânzătorul trebuie să-și declare tranzacțiile intracomunitare**, aceasta pentru ca statul membru al cumpărătorului să poată lua cunoștință de tranzacțiile impozabile pe teritoriul său.

6.3.1. Principiul răspunderii solidare își propune nu numai să atragă atenția vânzătorului asupra necesității îndeplinirii obligațiilor sale de notificare, ci și asupra alegerii și cunoașterii **clientului** și a solvabilității sale. Atunci când clientul nu își îndeplinește obligațiile, statul membru de reședință este autorizat să recupereze TVA-ul și eventualele penalizări de la vânzător. Statele membre au aplicat scrupulos această normă, dar **numai în cazul tranzacțiilor naționale**. Astfel, neglijând să extindă principiul la tranzacțiile internaționale, ele și-au uitat obligația de a colabora și în vederea protejării intereselor administrațiilor statelor membre de destinație.

⁽⁴⁾ Teritorii care fac parte din teritoriul vamal al Comunității (Muntele Athos, Insulele Canare, teritoriile franceze de peste mări, Insulele Åland, Insulele anglo-normande), precum și teritorii care nu fac parte din teritoriul vamal al Comunității (Insula Helgoland, teritoriul Büsingen, Ceuta, Melilla, Livigno, Campione d'Italia, apele italiene ale Lacului Lugano).

6.3.2. Noua propunere încearcă să completeze această lacună, prin extinderea explicită a principiului răspunderii solidare la tranzacțiile internaționale; trebuie de altfel observat că, în opinia Comisiei ⁽⁵⁾, răspunderea solidară era deja menționată la articolul 205, dar că „până în prezent statele membre au utilizat-o numai pentru tranzacțiile naționale”.

6.3.3. CESE își manifestă deplinul acord cu propunerea Comisiei, dar atrage atenția asupra nevoii de a reglementa și de a face posibilă recuperarea datoriei, de către administrația fiscală dintr-un stat membru, de la o persoană cu reședința în alt stat membru. Calea juridică presupune aplicarea normelor în materie de colaborare juridică, pe când recuperarea pe cale administrativă,

prin intermediul administrației statului membru al exportatorului, reclamă acorduri clare, precum și rezolvarea problemelor juridice subiacente.

6.3.4. Mai trebuie făcută o observație generală, dar relevantă pentru chestiunea abordată în propunere, care constă în principal în protejarea intereselor administrațiilor fiscale. Nicăieri în text nu se vorbește despre **răspunderea** patrimonială sau juridică a **administrației față de contribuabil**, care ar decurge din greșeli sau din comunicarea cu întârziere a numărului de identificare TVA al celeilalte părți, și nici despre **răspunderea administrației dintr-o țară față de cea din altă țară**. O legislație bazată pe echitate și transparență ar trebui să țină întotdeauna seama de drepturile contribuabilului, care se confruntă cu puterea mai mare a statului.

Bruxelles, 13 mai 2009

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI*

⁽⁵⁾ Comunicarea Comisiei COM(2008) 807 final, punctul 3.3.1, al doilea paragraf.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind agențiile de rating al creditorilor**COM(2008) 704 final – 2008/0217 (COD)**

(2009/C 277/25)

Raportor: **dl Peter MORGAN**

La 1 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind agențiile de rating al creditorilor

COM(2008) 704 final -2008/0217 (COD).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 1 aprilie 2009. Raportor: dna MORGAN.

În cea de-a ...-a sesiunea plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 157 voturi pentru, 4 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. Contextul acestui aviz este reprezentat de cea mai gravă criză economică pe timp de pace din ultimii 80 de ani, care a adus grave prejudicii intereselor angajatorilor, angajaților și celorlalte grupuri reprezentate de CESE, precum și societății civile în general. Întreprinderile falimentează, oferta de locuri de muncă este în scădere, bunurile imobiliare sunt preluate de creditori, pensiile sunt în pericol, starea de nemulțumire a cetățenilor este în creștere iar guvernele sunt demise. Una din cauzele profunde ale acestei crize a constituit-o activitatea nereglementată a agențiilor de rating. Rolul acestora este esențial în funcționarea sistemului financiar și, prin urmare, nu pot fi lăsate nesupravegheate. Autoreglementarea a eșuat dramatic, iar performanțele sectorului de rating al creditorilor au fost rușinoase. CESE sprijină pe deplin planul de reglementare și înregistrare a agențiilor de rating.

1.2. Din motive istorice, activitatea de rating al creditorilor este un oligopol global, în care sunt implicate trei agenții de rating principale: Fitch, Moody's și S&P. Deși își au sediul central în Statele Unite, acestea sunt și principalii furnizori de servicii de rating în UE. Agențiile de rating au fost înregistrate în Statele Unite începând din 2007 la Securities and Exchange Commission (SEC). Până în prezent, în UE nu există obligația de înregistrare, iar înregistrarea este, desigur, o etapă preliminară a reglementării.

1.3. Începând din 2007, numărul de intrări în incapacitate de plată și de executări silite ale ipotecilor cu grad ridicat de risc („subprime”) în Statele Unite a crescut dramatic, creând turbulențe pe piețele de titluri de valoare garantate prin ipotecă („Residential Mortgage Backed Securities” – RMBS) bazate pe astfel de împrumuturi și piețele de obligațiuni garantate prin creanțe („Collateralised Debt Obligations” – CDO) legate de aceste împrumuturi. Având în vedere că performanța economică a acestor valori mobiliare a continuat să se deterioreze, cele mai active trei agenții de rating al acestor instrumente și-au redus semnificativ ratingurile acordate. Performanța agențiilor de rating în evaluarea acestor produse financiare structurate a pus sub semnul întrebării precizia, în general, a ratingurilor lor, precum și valabilitatea procesului de rating în ansamblu.

1.4. În 2006, Comisia Europeană și-a stabilit abordarea normativă cu privire la agențiile de rating și a declarat că va monitoriza cu toată atenția evoluția acestui domeniu. În octombrie 2007, miniștrii de finanțe din UE au căzut de acord asupra adoptării unor concluzii cu privire la criză, acestea conținând și propunerea de a evalua rolul agențiilor de rating și de a remedia eventualele deficiențe. După largi consultări și analizarea activităților din alte țări, Comisia a produs prezentul proiect de regulament.

1.5. Propunerea are patru obiective generale:

- în primul rând, să garanteze că agențiile de rating evită, în cadrul procesului de rating, conflictele de interese, sau, cel puțin, le gestionează în mod corespunzător;
- în al doilea rând, să amelioreze calității metodologiilor utilizate de agențiile de rating și calitatea ratingurilor;
- în al treilea rând, să mărească transparența prin impunerea unor obligații de publicare a informațiilor de către agențiile de rating;
- în al patrulea rând, să asigure o rețea de înregistrare și supraveghere, evitându-se arbitrajul în materie de reglementare între jurisdicțiile Uniunii Europene.

1.6. Grupul Larosière și-a publicat raportul ulterior publicării de către Comisie a propunerilor sale de reglementare. Acesta face următoarele recomandări cu privire la agențiile de rating:

- înregistrarea, în cadrul UE, a agențiilor de rating de către un Comitet al autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare consolidat;
- o revizuire fundamentală a modelului agențiilor de rating, a finanțării acestora și a domeniului de activitate, în vederea separării activității de rating de cea de consiliere;

- reducerea semnificativă în timp a utilizării ratingurilor în reglementările financiare;
- ratingul pentru produse structurate trebuie modificat prin introducerea de coduri distincte pentru astfel de produse.

Aceste recomandări sunt dezbătute la punctele respective din aviz.

În plus, grupul a observat că este esențial ca aceste modificări normative să fie însoțite de sporirea diligenței și a discernământului investitorilor, precum și de o monitorizare mai atentă. CESE sprijină cu fermitate această observație.

1.7. COREPER a analizat de asemenea propunerile de reglementare ale Comisiei. CESE sprijină propunerea de adoptare a ratingurilor stabilite în țările terțe.

1.8. În general, CESE sprijină propunerile Comisiei. Agențiile de rating au jucat un rol definitoriu în dezvoltarea și credibilitatea produselor structurate, care s-au dovedit a fi toxice și care au provocat pierderi de sute de miliarde de dolari. Prevederile regulamentului propus sunt un minimum necesar în astfel de împrejurări. În plus, CESE consideră că normele nu vor constitui o sarcină exagerată pentru o funcționare corectă a agențiilor de rating.

1.9. Agențiile de rating ocupă o poziție privilegiată în sectorul serviciilor financiare, având în vedere că entitățile reglementate din acest sector trebuie să dețină valori mobiliare cu caracteristici de valoare imobiliară (investiție). De ambele părți ale Atlanticului, autoritățile au ales să recunoască foarte puține agenții de rating în scop de reglementare. CESE încurajează Comisia să utilizeze noul proces de înregistrare pentru a deschide accesul la activități de rating noilor agenții de profil, în special promovând crearea unei agenții europene independente, și a modifica reglementarea financiară astfel încât să fie recunoscute, în scopuri de reglementare, ratingurile oricărei agenții înregistrate în UE. Nu va fi ușor pentru noile agenții de rating să devină stabile și credibile. Cu toate acestea, ascensiunea agenției Fitch din ultima decadă, finanțată de o societate financiară din Franța, demonstrează că acest lucru este posibil.

1.10. Reglementarea serviciilor financiare a constituit principala motivație a existenței unui oligopol al agențiilor de rating, dată fiind încrederea acordată ratingurilor în ceea ce privește rezervele de capital. CESE solicită instanțelor legislative ale UE să nu acorde o încredere excesivă ratingurilor, în special în urma experienței recente care a demonstrat lipsa de valoare a unora dintre ele. Această solicitare este în acord cu recomandarea Grupului Larosière, potrivit căreia utilizarea ratingurilor pentru reglementări financiare va trebui semnificativ redusă în viitor.

1.11. În acest context, CESE solicită de asemenea Comisiei să abordeze problema exonerării de responsabilitate a agențiilor de

rating. Dat fiind că exonerările de responsabilitate fac ca ratingurile să devină lipsite de valoare, acestea din urmă nu constituie de fapt o bază satisfăcătoare pentru calcularea capitalului propriu. Se impune luarea de măsuri pentru ca agențiile de rating să-și asume răspunderea ratingurilor pe care le produc. Greșelile reale pot fi tolerate, dar nu și neîndeplinirea obligației de diligență.

1.12. CESE nu se opune propunerii ca agențiile de rating să fie persoane juridice stabilite în UE, iar statul membru gazdă să fie instanța de reglementare. Comisia și-a prezentat argumentele privind necesitatea de a nu atribui acțiunile de reglementare și supraveghere unui organism centralizat. Deși aceasta este în dezacord cu propunerea Grupului Larosière, CESE nu se opune a priori ideii de creare a unei noi autorități de supraveghere la nivelul UE, dacă dispozițiile privind cooperarea între statele membre se dovedesc insuficiente.

1.13. CESE își exprimă deplina satisfacție cu privire la faptul că regulamentul propus este unul ambițios. Măsurile de supraveghere de care dispun autoritățile competente includ retragerea înregistrării și intentarea unor acțiuni penale. Trebuie aplicate sancțiuni în cazuri de erori profesionale grave și în cazuri de neîndeplinire a obligației de diligență. Sancțiunile prevăzute trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare. Acestea trebuie aplicate uniform în toate statele membre. CESE consideră că această acțiune trebuie coordonată de Comitetul autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare.

1.14. Din punct de vedere organizațional, directorii neexecutivi independenți joacă un rol hotărâtor. CESE consideră că trebuie să devină obligatoriu ca toate numirile în posturi non-executive să primească aprobarea preliminară a autorității competente. În sistemul propus, această măsură este indispensabilă.

1.15. CESE solicită autorităților competente ale statelor membre, ca parte a supravegherii organizaționale, să urmărească îndeaproape relația dintre activitățile de rating și așteptările părților interesate. Modelul antreprenorial al agențiilor de rating nu poate fi adaptat cu ușurință la cultura organizațională a unei întreprinderi publice. Trebuie acordată o atenție specială structurii primelor de merit acordate conducerii executive. Grupul Larosière și-a exprimat aceeași preocupare și a solicitat o examinare mai aprofundată a modelului antreprenorial al agențiilor de rating. CESE sprijină acest obiectiv.

1.16. CESE își exprimă satisfacția cu privire la prevederile articolului 7. Publicarea metodologiilor va permite să se observe cu ușurință dacă la valoarea de rating s-a ajuns prin proceduri „scurtcircuitate” sau pe căi ocolite. În plus, agenția de rating este obligată acum să-și verifice sursele de informare și să se asigure că acestea sunt suficient de fiabile pentru a permite stabilirea ratingului. La fel de importante sunt normele de schimbare a metodelor și a ipotezelor, care, dacă ar fi fost în vigoare ar fi putut scoate în evidență greșelile de evaluare a RMBS cu mult timp înainte de anul 2007.

1.17. În ceea ce privește publicarea informațiilor, CESE își exprimă deplina satisfacție cu privire la faptul că UE va merge mai departe decât SUA în materie de produse structurate, solicitând ca, într-un fel sau în altul, eventualele aspecte toxice ale acestor produse să le fie semnalate potențialilor investitori. Grupul Larosière a propus utilizarea unui sistem de notare separat. CESE preferă, de asemenea, această soluție.

1.18. Obiecțiile privind adoptarea unei serii distincte de simboluri de rating pentru produsele structurate se referă în primul rând la probabilitatea ca, după devalorizările masive care au avut loc, obligațiunile care poartă aceste simboluri distincte să fie considerate ca investiții de calitate inferioară. În opinia CESE, acesta nu ar fi un lucru rău, până la restabilirea reputației acestor obligațiuni.

1.19. Modurile diverse și generale de publicare în scopuri de reglementare și de piață sunt satisfăcătoare, cu următoarele două rezerve. CESE ar dori ca dispozițiile regulamentului UE ce privesc publicarea semestrială a ratelor de neplată să fie foarte specifice; de asemenea, ar dori ca norma privind identificarea acelor clienți care reprezintă peste 5 % din cifra de afaceri anuală a entității evaluate să fie revizuită de către Comitetul autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare.

1.20. De ambele părți ale Atlanticului s-au exprimat temeri legate de posibilitatea ca normele prevăzute în regimurile de reglementare ale Statelor Unite și UE să intre în conflict. S-a lansat propunerea unui regim de reglementare unic global. CESE aprobă regimul de reglementare al UE și nu se așteaptă ca acesta să intre în conflict cu regimul de reglementare al Statelor Unite. În condițiile în care societățile trebuie să se supună unor standarde diferite în regimuri diferite, este un fapt obișnuit să se stabilească politici adaptate „celui mai mare divizor comun”. Nu există niciun motiv ca acest principiu să nu se aplice în acest caz.

2. Introducere

2.1. Un RMBS este creat de un intermediar, în general o bancă de investiții, care își constituie un pachet („pool”) de credite ipotecare – în general mii de diferite împrumuturi – cumulate într-un fond fiduciar. Acesta emite titluri de valoare garantate de pachetul de ipoteci și utilizează încasările din vânzarea titlurilor de valoare pentru a achiziționa pachetul de ipoteci. Plățile lunare încasate (dobânda și valoarea nominală) în contul ipotecilor individuale sunt utilizate ca plăți (de dobânzi și valori nominale) către investitorii în titluri de valoare garantate prin ipoteci. Pentru a transforma acest pachet de credite dubioase cu grad ridicat de risc („subprime”) în produse financiare cu rating AAA există trei mecanisme: (i) titlurile de valoare garantate prin ipoteci (RMBS) sunt emise în tranșe, oferind o ierarhie în termeni de siguranță și randament, (ii) suprasedurizarea („over collateralisation”), care face ca valoarea pachetului de credite ipotecare să depășească valoarea titlurilor de valoare garantate prin ipoteci, (iii) marja netă, astfel încât dobânda percepută pe pachetul de credite ipotecare să depășească valoarea dobânzii care trebuie plătită la titlurile de valoare garantate prin ipoteci. În plus, la bază a stat și ipoteza creșterii continue a prețurilor locuințelor.

2.2. Un CDO („Collateralised Debt Obligations” – obligațiuni garantate prin creanțe) este similar din punct de vedere conceptual, cu deosebirea că utilizează titluri de creanță, nu ipoteci. Utilizarea titlurilor de valoare garantate prin ipoteci (RMBS) în fondul de obligațiuni garantate prin creanțe (CDO) a crescut de la 43,3 % în 2003 la 71,3 % în 2006, adăugând, de fapt un nivel de risc

suplimentar celui original. Comisia „Securities and Exchange Commission” (SEC) din Statele Unite a găsit un e-mail intern dintr-o agenție de rating care se referea la piața CDO și o califica drept „monstruoasă”. „Să sperăm că vom fi cu toții înstăriți și pensionari când se va prăbuși acest castel din cărți de joc”.

2.3. O fază crucială în crearea și vânzarea unui titlu RMBS „subprime” sau CDO îl constituie stabilirea unui rating al creditului pentru fiecare tranșă provenită din fondul fiduciar. În august 2007, SEC a lansat o analiză a rolului agențiilor de rating în turbulențele produse. Analiza s-a concentrat pe modul în care agențiile de rating au evaluat titlurile RMBS și CDO. Principalele aspecte analizate au fost:

- politicile, procedurile și practicile de rating, incluzând modele, metodologii, ipoteze, criterii și protocoale;
- adecvarea publicării celor de mai sus;
- măsura în care agențiile de rating și-au respectat propriile proceduri;
- eficacitatea procedurilor privind conflictele de interese;
- măsura în care ratingurile au fost influențate de conflictele de interese.

2.4. Rezultatele generale raportate au fost următoarele:

- începând din 2002, numărul și complexitatea titlurilor RMBS și CDO a crescut substanțial; unele agenții de rating s-au luptat să gestioneze creșterea, în special în ceea ce privește titlurile CDO, ceea ce a făcut ca procesul de rating să fie incomplet;
- nu au fost întotdeauna comunicate aspecte semnificative ale procesului de rating, cum ar fi criteriile de rating; în lipsa unui model, s-au efectuat ajustări fără o justificare documentată;
- nicio agenție de rating nu a dispus de proceduri documentate pentru ratingul titlurilor RMBS și CDO și nici de politici specifice și proceduri de identificare sau abordare a greșelilor apărute în modelele sau metodologiile lor;
- la stabilirea ratingului, agențiile au început să aplice noi practici de examinare a informațiilor primite de la emitenți, dar înainte ele nu fuseseră obligate să verifice informațiile conținute în portofoliile de titluri RMBS și nici nu insistaseră ca emitenții să își îndeplinească obligația de diligență cu privire la aceste portofolii;
- agențiile nu au documentat întotdeauna fazele semnificative ale procesului de rating – inclusiv justificările pentru devierile de la propriile modele și pentru acțiunile și deciziile comisiei de rating;
- procesul de supraveghere a ratingurilor în curs utilizate de agențiile de rating pare a fi mai puțin riguros decât procesul utilizat pentru ratingurile inițiale; lipsa de resurse a influențat regularitatea activității de supraveghere, această activitate suferind de o slabă documentare și de lipsa procedurilor scrise;

- g) au fost identificate probleme privind gestiunea conflictelor de interese și influența acestora asupra procesului de rating; participanții cheie la procesul de rating au fost autorizați să participe la discuțiile privind onorariile;
- h) procesul de audit intern a variat substanțial de la o agenție de rating la alta; numai una dintre aceste trei agenții a fost considerată ca dispunând de instrumente adecvate de verificare a modului în care se respectă normele.

2.5. Există un conflict intrinsec în modelul de afaceri al acestui sector, întrucât emitentul de creanțe plătește pentru a obține un rating, dar, în cazul produselor structurate, acest conflict este sporit, pentru că (i) intermediarul este cel care configurează operațiunea, astfel încât aceasta poate fi structurată cu o anumită flexibilitate pentru a optimiza ratingurile, iar intermediarul poate de asemenea să aleagă agenția care va acorda un rating favorabil și (ii) există o mare concentrație de intermediari.

2.6. Dintr-un eșantion de 642 de operațiuni RMBS, 12 intermediari au gestionat peste 80 %; dintr-un eșantion de 368 de operațiuni CDO, 11 intermediari au gestionat 80 %; 12 dintre cei 13 principali subscripitori de titluri RMBS erau și principalii 12 subscripitori de titluri CDO. Efectul conjugat al influenței intermediarilor asupra alegerii agenției de rating, pe de o parte, și al concentrației ridicate de intermediari care exercită această influență, pe de altă parte, a multiplicat, se pare, conflictele de interese inerente modelului de remunerare „emitentul plătește”.

2.7. SEC și-a publicat rezultatele în iulie 2008, după ce angajase deja consultări privind propunerile sale de reglementare. La 3 decembrie 2008, s-au publicat în Statele Unite noi regulamente. La 12 noiembrie 2008, Comisia Europeană și-a publicat proiectul de regulament – (COM 2008) 704 final, la care se referă prezentul aviz.

2.8. Investigațiile nu s-au limitat la autoritățile de reglementare. La 18 octombrie 2008, Financial Times (FT) a publicat un articol privind rolul agenției de rating Moody's în criza creditelor ipotecare „subprime”, pe care Moody's nu l-a contestat. Punctele 2.9 și 2.12 oferă câteva elemente principale ale articolului.

2.9. Moody's a devenit societate pe acțiuni în 2000. După cotarea la bursă, schimbarea a fost radicală. Societatea s-a orientat brusc către profit. Cadrele de conducere au căpătat drepturi de opțiune pe acțiuni. Întregul centru de greutate s-a deplasat. Moody's a publicat marje de profit mai ridicate decât orice altă societate conform indicelui S&P 500, menținându-și această poziție timp de cinci. Acțiunile sale au crescut cu 500 % în primii patru ani de tranzacționare, într-o perioadă în care restul pieței era în scădere. În zece ani, câștigurile agenției Moody's au crescut cu 900 %.

2.10. În primii ani ai acestui mileniu, era aproape imposibil ca o operațiune CDO să primească un rating AAA din partea agenției Moody's dacă garanția colaterală era constituită exclusiv din credite ipotecare. Agenția aplica de multă vreme un criteriu de „diversificare”, care împiedica titlurile cu garanție omogenă să

obțină nivelul de rating cel mai ridicat. Ca urmare, Moody's a pierdut cote de piață, întrucât cele două societăți concurente nu au aplicat această normă prudențială. În 2004, Moody's a renunțat la această normă, iar cotele sale de piață au crescut vertiginos.

2.11. În 2006, Moody's a început să atribuie un rating produselor financiare CPDO – „constant proportion debt obligations” (instrumente financiare sintetice, bazate pe efectul de levier). Moody's a atribuit calificative de categoria AAA. Fitch, care nu a fost solicitat să evalueze produse de acest tip, afirmă că, după modelele sale, aceste obligațiuni depășesc cu greu nivelul „junk” (obligațiune speculativă). Produsele CPDO au devenit cunoscute ca instrumentul financiar cel mai lucrativ dintre cele gestionate vreodată de agenția Moody's. La începutul anului 2007, a fost descoperită o greșeală în codul informatic utilizat în simularea randamentului acestor produse. Ca urmare, a reieșit că produsele financiare CPDO au primit un rating de patru ori mai mare decât cel real. Greșeala nu a fost comunicată investitorilor sau clienților. Codul informatic a fost revizuit astfel încât rezultatul să fie din nou un rating AAA. Ulterior, când Financial Times a dezvăluit greșeala, au început să se aplice proceduri disciplinare interne.

2.12. La jumătatea anului 2007, scăderea prețurilor în sectorul imobiliar era evidentă în Statele Unite. În acel moment, Moody's a înțeles că modelele sale nu erau adecvate și, în august 2007, a început să devalorizeze obligațiunile garantate cu ipotecă, după care au început turbulențele. În ultimele luni ale anului, Moody's a devalorizat mai multe obligațiuni decât în toți cei 19 ani anteriori. Moody's a susținut cu tărie că nu a existat nicio modalitate de a prevedea începutul crizei creditelor, dar agenția nu-și mai actualizase din 2002 ipotezele statistice de bază privind piața creditelor ipotecare din Statele Unite. În 2006, personalul intern a dezbătut această problemă, dar lipseau resursele care ar fi permis examinările și reevaluările necesare.

2.13. Atât dovezile concrete furnizate de SEC, cât și elementele anecdotice oferite de Financial Times dovedesc că se impun multe schimbări dacă se dorește ca agențiile de rating să-și îndeplinească rolul la nivelul de calitate așteptat.

3. Sinteza propunerii de regulament

Cadrul de înregistrare și de supraveghere

3.1. Articolul 2 prevede că regulamentul se aplică acelor ratinguri de credite care sunt utilizate în scopuri de reglementare, în timp ce articolul 4 prevede că instituțiile financiare pot folosi în scopuri de reglementare numai acele ratinguri care sunt acordate de agenții de rating stabilite în Comunitate și înregistrate în conformitate cu prezentul regulament.

3.2. Agențiile de rating pot solicita înregistrarea pentru a se asigura că ratingurile pe care le acordă pot fi folosite în scopuri de reglementare cu condiția să fie persoane juridice stabilite în Comunitate. Autoritățile competente ale statului membru de origine înregistrează agențiile de rating care îndeplinesc condițiile prevăzute de prezentul regulament. Înregistrarea este valabilă pe întreg teritoriul Comunității.

3.3. Cererea de înregistrare inițială trebuie depusă la CESR (Comitetul autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare) care o va transmite autorităților competente ale statului membru de origine (articolul 13), unde va fi examinată (articolul 14) și apoi înregistrată sau refuzată de statul membru de origine, în urma consultării cu CESR (articolul 15). Există dispoziții privind retragerea înregistrării dacă agenția de rating devine neconformă (articolul 17). Agențiile de rating trebuie să depună o cerere de înregistrare în termen de șase luni de la data la care intră în vigoare prezentul regulament. (articolul 35).

3.4. Articolul 20 descrie competențele autorităților competente, care nu trebuie să afecteze conținutul ratingurilor creditelor. Acestea au, totuși, dreptul:

- de a consulta orice document, indiferent de forma acestuia, și de a primi sau face o copie a acestuia;
- de a solicita informații de la orice persoană și, în cazul în care este necesar, de a convoca și audia orice persoană pentru a obține informații;
- de a efectua inspecții la fața locului, cu sau fără avertisment prealabil;
- de a solicita înregistrări ale convorbirilor telefonice și ale schimburilor de date.

3.5. Articolul 21 evidențiază măsurile de supraveghere de care dispun autoritățile competente. Acestea includ retragerea înregistrării, interdicția temporară de acordare a ratingurilor creditelor, suspendarea utilizării ratingurilor creditelor, emiterea unor anunțuri publice în cazul încălcării obligațiilor prevăzute de prezentul regulament și intentarea unei acțiuni penale.

3.6. Articolele 22 și 28 cuprind dispoziții privind cooperarea dintre autorităților competente, astfel încât înregistrarea și supravegherea să fie eficiente în întreaga piață internă. Articolele 29 și 30 cuprind dispoziții privind cooperarea cu țările terțe.

3.7. Articolul 31 privește sancțiunile care trebuie aplicate de către autoritățile competente. Acesta prevede că sancțiunile trebuie, cel puțin, să acopere cazurile de erori profesionale grave și de neîndeplinire a obligației de diligență. Sancțiunile prevăzute trebuie să fie eficiente, proporționale și cu efect de descurajare.

Independența și evitarea conflictelor de interese

3.8. Articolul 5 alineatul (1) prevede că o agenție de rating se asigură că acordarea unui rating de credit nu este afectată de existența sau potențiala existență a unui conflict de interese. Secțiunile A (cerințe organizaționale) și B (cerințe operaționale) din Anexa 1 prevăd mecanisme de verificare și echilibrare importante.

3.9. Din punct de vedere organizațional, responsabilitatea revine consiliului de supraveghere. Cadrele superioare de conducere trebuie să aibă o bună reputație. Consiliul trebuie să includă cel puțin trei directori neexecutivi independenți. Remunerarea

acestora nu este legată de performanța comercială a agenției. Mandatele lor au o durată prestabilită care nu depășește cinci ani. Mandatele nu pot fi reînnoite și posibilitatea de revocare a directorilor în interiorul mandatului este limitată. Majoritatea membrilor consiliului trebuie să aibă suficientă experiență și cel puțin unul dintre directorii neexecutivi trebuie să aibă cunoștințe aprofundate în domeniul creditelor structurate și al piețelor valorilor mobiliare.

3.10. Directorii neexecutivi independenți au sarcini specifice privind supravegherea politicii și procesului de rating și evitarea conflictelor de interese. Politicile și procedurile trebuie să se conformeze regulamentului. Opiniile directorilor independenți cu privire la aceste teme sunt prezentate consiliului în mod periodic și sunt comunicate autorității competente de fiecare dată când aceasta le solicită. Pentru ca directorii independenți să lucreze eficient, sistemele de rating trebuie să fie stabilite corespunzător, să dispună de mecanisme de control intern și să fie supuse unor revizuri independente.

3.11. Din punct de vedere operațional, orice agenție de rating identifică și elimină sau, după caz, gestionează și divulgă orice conflict de interese. Sunt explicitate atât conflictele personale, cât și cele colective. De exemplu, o agenție de rating nu furnizează consultanță sau servicii de consiliere entității evaluate sau unei părți terțe legate de aceasta cu privire la structura socială sau juridică, activele sau pasivele entității sau ale părții terțe. De asemenea, o agenție de rating se asigură că analiștii nu fac propuneri sau recomandări, în mod formal sau informal, referitoare la modul în care este conceput instrumentul financiar structurat căruia agenția urmează să îi acorde un rating.

3.12. Orice agenție de rating al creditelor ține evidența și piste de audit ale activităților sale, inclusiv acordurile sale comerciale și tehnice cu entitatea căreia i se acordă ratingul. Aceste înregistrări ar trebui păstrate și comunicate la cerere autorităților competente.

Angajați

3.13. Articolul 6 prevede că angajații implicați în procesul de rating trebuie să aibă nivelul necesar de cunoștințe și de experiență necesar, trebuie să nu fie implicați în negocieri comerciale cu entitățile cărora li se acordă ratingul, trebuie să nu lucreze cu nicio entitate pe o perioadă mai scurtă de doi ani și mai mare de patru ani, iar remunerarea acestora trebuie să nu se realizeze pe baza veniturilor pe care agenția de rating le obține de la entitățile cărora li se acordă ratinguri.

3.14. Anexa 1 secțiunea C prevede o serie de norme suplimentare referitoare la angajați. Aceasta interzice angajaților agențiilor de rating sau celorlalți angajați implicați în proces să posede sau să se angajeze în tranzacții cu instrumentele financiare ale unei entități căreia îi acordă rating ori să solicite cadouri sau alte foloase din partea entității respective. Alte dispoziții sunt legate de confidențialitate și de siguranța informației.

3.15. Două dintre aceste dispoziții sunt legate de angajarea ulterioară a unui analist în cadrul unei entități pentru care acesta a lucrat în cadrul procesului de rating. De asemenea, se prevede că, în cazul în care un analist se alătură unei entități evaluate, agenția de rating trebuie să verifice munca depusă de acest analist în cursul celor doi ani care au precedat plecarea sa.

Metodologiile de rating

3.16. Articolul 7 prevede că agențiile de rating trebuie să publice metodologiile, modelele și ipotezele principale pe care le utilizează în procesul de rating. Agențiile adoptă toate măsurile necesare pentru ca informațiile pe care le utilizează pentru acordarea creditelor să fie de o calitate suficientă și să provină din surse fiabile.

3.17. Agențiile de rating monitorizează ratingurile creditelor și le revizuieste dacă este necesar. În cazul în care metodologiile de rating, modelele sau ipotezele principale se schimbă, agențiile de rating trebuie să comunice consecințele probabile, să revizuiască ratingurile afectate și să reia procesul de rating în noile circumstanțe.

Publicarea și prezentarea ratingurilor creditelor

3.18. Articolul 8 prevede că agențiile de rating publică toate ratingurile creditelor, precum și orice decizie de a întrerupe un proces de rating, în mod neselectiv și în timp util.

3.19. Anexa 1 secțiunea D cere agențiilor de rating să publice următoarele:

- dacă ratingul creditului a fost comunicat entității în cauză înaintea de a fi dat publicității și, în caz afirmativ, dacă a fost modificat ca urmare a acestei comunicări;
- metodologia principală care a servit la realizarea ratingului;
- semnificația fiecărei categorii de rating;
- data la care ratingul creditului a fost publicat pentru prima oară și cea la care a fost actualizat pentru ultima oară.

De asemenea, agenția de rating indică în mod clar toate atributele și limitele ratingului, în special în ceea ce privește calitatea informațiilor disponibile și a verificării acestora.

3.20. În cazul lipsei unor date fiabile sau a structurii complexe a unui nou tip de instrument ori în cazul în care calitatea informațiilor disponibile este nesatisfăcătoare sau ridică dubii serioase cu privire la capacitatea agenției de a acorda un rating credibil, agenția se abține de la acordarea ratingului sau retrage ratingul, dacă acesta există deja.

3.21. Atunci când publică un rating, orice agenție de rating explică principalele elemente implicate. Concret, în cazul în care o agenție de rating atribuie un rating unui instrument financiar structurat, aceasta include informații referitoare la analiza pierderilor și a fluxurilor de trezorerie pe care a realizat-o.

3.22. De asemenea, pentru instrumentele financiare structurate, agenția de rating explică cum a evaluat gradul de îndeplinire a obligației de diligență cu privire la activele de bază (de exemplu, ținerea unui registru al creditorilor cu grad ridicat de risc). Dacă s-a bazat pe evaluarea unei terțe părți, trebuie să indice în ce mod rezultatul unei astfel de evaluări a influențat ratingul.

3.23. Articolul 8 se referă de asemenea la faptul că ratingurile pentru instrumentele financiare structurate nu sunt comparabile cu ratingurile pentru titlurile de creanță convenționale. Prin urmare, agențiile de rating trebuie să adopte diferite simboluri, abandonând alfabetul obișnuit sau, ca soluție alternativă, să atașeze o explicație detaliată referitoare la metodologia de rating diferită, utilizată pentru aceste instrumente, și la modul în care profilul de risc diferă de instrumentele convenționale.

Publicații generale și periodice

3.24. Publicațiile solicitate în articolele 9 și 10 sunt detaliate la Anexa 1 secțiunea E. Furnizarea informațiilor cu caracter general trebuie să fie actualizată și accesibilă publicului în orice moment. Informațiile specifice legate de cele mai importante elemente de reglementare, precum conflicte de interese, politica de publicare, condițiile de remunerare, metodologiile de rating, modelele și principalele ipoteze, schimbările de politici și de proceduri etc.

3.25. Publicațiile periodice trebuie să includă, o dată la șase luni, date privind rata de neplată, iar o dată pe an - date privind clienții.

3.26. În plus, se solicită publicarea anuală a unui raport privind transparența. Acesta cuprinde informații privind structura juridică și structura proprietății asupra capitalului agenției de rating, o descriere a sistemului său intern de control al calității, statistici referitoare la alocarea angajaților, o descriere a politicii de păstrare a evidențelor, concluziile controlului său anual referitor la respectarea obligației de independență, descrierea politicii de rotație a personalului între clienți, informații privind sursele de venit și o declarație privind guvernanta.

4. Punctul de vedere al CESE

4.1. Agențiile de rating ocupă o poziție privilegiată în sectorul serviciilor financiare, având în vedere că entitățile reglementate din sector trebuie să dețină valori imobiliare cu caracteristici de valoare imobiliară (investiție). De ambele părți ale Atlanticului, autoritățile au ales să recunoască foarte puține agenții de rating în scop de reglementare. CESE încurajează Comisia să utilizeze noul proces de înregistrare pentru a deschide accesul la activități de rating noilor agenții de profil, în special promovând crearea unei agenții europene independente, și să modifice reglementarea financiară, astfel încât să fie recunoscute, în scopuri de reglementare, ratingurile oricărei agenții înregistrate în UE.

4.2. Reglementarea serviciilor financiare a constituit principala motivație a existenței unui oligopol al agențiilor de rating, dată fiind încrederea acordată ratingurilor în ceea ce privește rezervele de capital. CESE îndeamnă instanțele legislative ale UE să nu acorde o încredere nepotrivită ratingurilor, în special în urma experienței recente, care a demonstrat lipsa de valoare a acestora.

4.3. În plus, CESE solicită Comisiei să abordeze problema exonerării de responsabilitate a agențiilor de rating. Acestea prevăd, de regulă, că „orice utilizator al informațiilor cuprinse în prezentul document nu ar trebui să se bazeze pe niciun rating de credit sau pe nicio altă opinie cuprinsă în prezentul document pentru a lua o decizie privind investițiile”. A susține ideea că ratingurile sunt numai o opinie pe care nu se poate conta compromite conceptul de capital propriu, după cum a demonstrat actuala criză. Noul regulament ar trebui să prevadă obligația ca agențiile de rating să-și asume responsabilitatea ratingurilor pe care le produc.

4.4. CESE nu se opune propunerii ca agențiile de rating să fie persoane juridice stabilite în UE, iar statul membru gazdă să fie instanța de reglementare. Cu toate acestea, CESE nu se opune a priori ideii de creare a unei noi autorități de supraveghere la nivelul UE, dacă dispozițiile privind cooperarea între statele membre se dovedesc insuficiente.

4.5. CESE își exprimă deplina satisfacție cu privire la faptul că regulamentul propus este unul ambițios, după cum se menționează la articolele 21 și 31 (punctele 3.5 și 3.7 din prezentul document). Lipsa unor astfel de sancțiuni a făcut obiectul unor critici severe la adresa unor regulamente comparabile din Statele Unite. Este important să se aplice sancțiuni cu aceeași severitate în toate statele membre. CESE consideră că aceste măsuri ar trebui coordonate de către Comitetul autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare.

4.6. Regulamentele organizaționale și operaționale propuse sunt bine concepute. Solicitarea privind numirea a trei directori neexecutivi independenți este în acord cu codul de guvernare corporativă adoptat în Marea Britanie și în alte țări. Rolul directorilor neexecutivi independenți va fi hotărâtor. Rezultatele și conduita acestora vor determina succesul normelor organizaționale. CESE consideră că ar trebui să devină obligatoriu ca toate numirile în posturi neexecutive să primească aprobarea preliminară a autorității competente. În sistemul propus, această aprobare este indispensabilă.

4.7. Fitch este, în proporție de 80 %, în proprietatea societății Fimalac SA, care, la rândul său, este în proprietatea societății Marc de Lacharrière în proporție de 73 %. Agenția S&P face parte din grupul de întreprinderi McGraw Hill. Până în anul 2000, Moody's făcea parte din grupul Dun and Bradstreet. Dovezile obținute în urma anchetei întreprinse de Financial Times sugerează că, după anul 2000, profesionalismul istoric al companiei Moody's ar fi fost compromis de imperative bursiere. CESE solicită autorităților competente ale statelor membre, ca în cadrul competențelor acestora de supraveghere organizațională, să urmărească îndeaproape relația dintre activitățile de rating și așteptările părților interesate. Trebuie acordată o atenție specială structurii primelor de merit acordate conducerii executive.

4.8. Din punct de vedere operațional, interdicțiile prezentate în paragraful 3.11 sunt fundamentale pentru controlarea și evitarea celui mai important element al conflictelor de interese detectate. O agenție de rating nu mai are dreptul să evalueze o afacere în legătură cu care a fost solicitată pentru consiliere.

4.9. Normele privind angajații sunt de asemenea menite să elimine conflictele de interese. Ca și în cazul auditorilor externi, un analist se poate asocia cu un client pentru o perioadă de timp limitată, deși limita de patru ani se poate prelungi la cinci ani. Ca și în cazul auditorilor și al tuturor ramurilor serviciilor financiare, analiștii nu pot deține participații sau acțiuni ale unei societăți căreia îi acordă rating. CESE își exprimă satisfacția cu privire la faptul că aceste norme prudențiale vor fi respectate de acum înainte de agențiile de rating.

4.10. CESE sprijină cu fermitate dispozițiile articolului 7 și va aborda abuzurile evidente descoperite în urma investigațiilor SEC. Publicarea metodologiilor va permite să se observe cu ușurință dacă ratingurile au fost realizate prin proceduri scurtcircuitate sau pe căi ocolite. În plus, agenția de rating este obligată în prezent să-și verifice sursele de informare și să se asigure că acestea sunt suficient de fiabile pentru a permite stabilirea ratingului. La fel de importante sunt normele de schimbare a metodelor și a ipotezelor, care, dacă ar fi fost în vigoare, ar fi putut scoate în evidență greșelile de evaluare a RMBS cu mult timp înainte de anul 2007. CESE propune ca respectarea articolului 7 să fie monitorizată îndeaproape și, dacă este necesar, dispozițiile acestuia să fie consolidate.

4.11. Articolul 8 închide cercul, prevăzând publicarea modului în care fiecare agenție de rating a aplicat, în cazul fiecărei afaceri, normele menționate la articolul 7. CESE își exprimă deplina satisfacție cu privire la faptul că UE va merge mai departe decât SUA în ceea ce privește produsele structurate, solicitând ca, într-un fel sau altul, eventualele aspecte toxice ale acestor produse să le fie semnalate potențialilor investitori.

4.12. Obiecțiile privind adoptarea unei serii distincte de simboluri de rating pentru produsele structurate se referă, în primul rând, la probabilitatea ca, după devalorizările masive care au avut loc, obligațiunile care poartă aceste simboluri distincte să fie considerate investiții de calitate inferioară. În opinia CESE, acesta nu ar fi un lucru rău, până la restabilirea reputației acestor obligațiuni.

4.13. Activitatea COREPER a subliniat faptul că regulamentul propus nu abordează în mod specific ratingurile elaborate în țările terțe. CESE sprijină propunerea COREPER ca astfel de ratinguri să fie utilizate în scop de reglementare în UE atunci când sunt aprobate de o agenție de rating deja înregistrată în UE, cu următoarele condiții:

- cele două agenții implicate să facă parte din același grup;
- agenția din afara UE să fie supusă unor norme similare celor din UE;
- să existe un motiv obiectiv pentru ca țara terță să emită ratinguri;
- să existe o relație de cooperare între autoritățile competente relevante.

4.14. Diversele moduri de publicare în scopul reglementării și al informării pieței par satisfăcătoare, cu două rezerve:

— rata de neplată este importantă, întrucât oferă o măsură a calității sau, altfel spus, a activității de rating a fiecărei agenții de rating. În Statele Unite, sunt prevăzute exigențe specifice: agențiile de rating trebuie să publice statisticile de performanță pentru unu, trei și zece ani pentru fiecare categorie de rating, astfel încât să se observe măsura în care ratingurile lor au prevăzut incapacitatea de plată. CESE

dorește ca dispozițiile regulamentului UE privind acest aspect să fie foarte specifice în acest sens;

— de asemenea, în prezent este obligatorie identificarea acelor clienți care reprezintă peste 5 % din cifra de afaceri anuală a entității evaluate. Acest prag este poate prea scăzut. CESE solicită Comitetului autorităților europene de reglementare a piețelor valorilor mobiliare să analizeze în continuare acest element.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Sociale European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Plan de acțiune privind punerea în aplicare a strategiei UE în materie de sănătate animală”

COM(2008) 545 final

(aviz suplimentar)

(2009/C 277/26)

Raportor unic: **dl Leif Erland NIELSEN**

La 24 februarie 2009, în conformitate cu articolul 29 litera A din Normele de aplicare a Regulamentului de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz suplimentar cu privire la

Comunicarea Comisiei Europene către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Plan de acțiune privind punerea în aplicare a strategiei UE în materie de sănătate animală”

COM(2008) 545 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 aprilie 2009. Raportor unic: dl Leif Erland NIELSEN.

În cea de-a 453-a sesiune plenară, care a avut loc la 13 și 14 mai 2009 (ședința din 13 mai), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 189 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 11 abțineri.

1. Concluzii

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută propunerea Comisiei privind punerea în aplicare a strategiei UE în materie de sănătate animală și apreciază faptul că observațiile Comitetului referitoare la propunerea privind noua strategie au fost luate în considerare în mare măsură de către Comisie. CESE își reafirmă solicitarea ca UE să își intensifice eforturile de prevenire, monitorizare și combatere a epizootiilor periculoase, dintre care o mare parte reprezintă în continuare o amenințare globală. De aceea, CESE speră în continuare că viitoarele dispoziții ale UE vor reprezenta, într-o măsură cât mai mare, un exemplu pentru ceilalți parteneri comerciali. Comisia ar trebui să ajute statele terțe să înțeleagă clar noile prevederi legislative ale UE și să utilizeze expertiza și resursele statelor membre pentru rezolvarea crizelor. În ceea ce privește țările în curs de dezvoltare, ar trebui depuse eforturi mai mari, iar ca primă prioritate ar trebui stabiliți indicatori, deoarece aceștia au o importanță fundamentală. În afară de aceasta, este important să se mențină fondurile veterinare și să se armonizeze cofinanțarea din partea statelor membre, pentru a se evita denaturările concurenței.

2. Context

2.1. În 2007, CESE a aprobat propunerea Comisiei privind o nouă strategie în materie de sănătate animală pentru

perioada 2007-2013 ⁽¹⁾. Prezentul plan de acțiune reprezintă o formulare concretă a strategiei cu un calendar pentru 31 de inițiative individuale ⁽²⁾, care ar trebui puse în aplicare în cadrul a patru domenii de acțiune (stabilirea priorităților, cadrul legislativ, prevenire și cercetare) până în 2013. Cele mai importante elemente sunt o nouă legislație a UE în materie de sănătate animală, precum și revizuirea distribuției costurilor și competențelor. La acestea se adaugă intenția UE, avută în vedere pe termen lung, de a deveni membru al Organizației Mondiale pentru Sănătatea Animalelor (OIE), măsurile împotriva barierelor igienice la export, clasificarea pe categorii și evaluarea riscurilor legate de bolile animalelor și de riscurile chimice, linii directoare pentru biosecuritate în șeptel și la frontiere, dezvoltarea sistemelor electronice de informații, extinderea băncilor de antigeni și vaccinuri ale UE, elaborarea de noi medicamente și vaccinuri, precum și monitorizarea rezistenței agenților zoonotici la antibiotice. Obiectivul mai general este simplificarea și îmbunătățirea prevederilor juridice actuale și a celor noi, precum și garantarea unor dispoziții mai eficiente. Prin urmare Comisia dorește să evalueze sistematic fiecare propunere în parte și să analizeze alternativele posibile, pentru a asigura prevederi juridice mai bune și mai simple.

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei privind o nouă strategie în materie de sănătate animală pentru Uniunea Europeană (2007-2013) desfășurată sub deviza „Prevenirea este mai eficientă decât vindecarea” [COM(2007) 539 final] și avizul CESE din 16.1.2008, JO C 151, 17.6.2008.

⁽²⁾ Comunicarea Comisiei [COM(2008) 545] include 21 de inițiative, însă planificarea internă prevede 31 de inițiative. A se vedea de exemplu: http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/pillars/action_en.htm.

3. Observații generale

3.1. Planul de acțiune este relevant și fundamentat și CESE apreciază deschiderea mare și dorința de colaborare care au influențat procesul până acum, inclusiv luarea în considerare de către Comisie a observațiilor formulate de CESE. Ar trebui însă continuate delimitarea și evaluarea domeniilor care ar trebui cuprinse în planul de acțiune. În acest context ar trebui să se realizeze o evaluare comparativă a potențialului de risc al acestor boli pentru oameni, a suferințelor pe care acestea le cauzează animalelor și a urmărilor economice pentru producători și pentru întreprinderi.

3.2. Așa cum CESE a constatat deja anterior, pentru credibilitatea UE este decisiv ca instituțiile UE și statele membre să respecte termenele stabilite de ele însele pentru propunerea, aprobarea și punerea în aplicare ale dispozițiilor concrete, ceea ce, din păcate, în prezent, reprezintă mai degrabă excepția, și nu regula. Din acest motiv, stabilirea de către Comisie a unor termene cel puțin realiste pentru propriile propuneri și rapoarte și respectarea de către aceasta a termenelor în practică sunt importante.

3.3. În ceea ce privește termenele pentru fiecare măsură în parte, ar trebui prin urmare să se menționeze clar că „planificarea orientativă menționată pentru” inițiativele legislative, respectiv „data orientativă pentru finalizare” se referă la prezentarea propunerii și nu la decizia finală, aceasta din urmă fiind rezultatul procesului decizional lung care are loc ulterior. Extrem de neclară este afirmația conform căreia acțiunile specifice referitoare la bunăstarea animalelor sunt descrise deja în Planul de acțiune corespunzător din 2006 ⁽³⁾, care formează în prezent parte integrantă a strategiei UE în materie de sănătate animală, întrucât calendarul multora dintre aceste acțiuni a fost depășit deja la scurt timp de la prezentarea planului de acțiune.

3.4. Este de o importanță decisivă ca măsurile individuale să conducă la un nivel mai mare de protecție și să fie mai eficiente. În acest context trebuie să se țină seama de principiul proporționalității, precum și de eforturile depuse în vederea simplificării și îmbunătățirii cadrului legislativ. În afară de aceasta, este important ca măsurile de monitorizare a strategiei în materie de sănătate animală să fie adoptate în colaborare deschisă cu statele membre și cu părțile interesate, printre altele, prin planul de comunicare și prin intermediul Comitetului consultativ privind sănătatea animalelor.

4. Observații specifice

4.1. CESE susține obiectivul general al creării unui cadru legislativ care să definească principiile și cerințele comune privind sănătatea animalelor și să indice punctele de contact cu legislația în vigoare în domenii precum protecția animalelor, siguranța alimentară, sistemul de sănătate și politica agrară. Simplificarea și îmbunătățirea eficienței legislației vor contribui și la crearea unui domeniu politic coerent și deschis, însă presupun o abordare transsectorială, precum și luarea în considerare a importanței

siguranței alimentare, sănătății animalelor și a combaterii epidemiilor. Trebuie utilizate sinergiile din aceste domenii, iar protecția animalelor ar trebui luată în considerare în măsură mai mare și într-o fază mai timpurie, acolo unde este cazul, ca parte componentă a sănătății animalelor.

4.2. Clasificarea pe categorii a bolilor animalelor și definirea „nivelului de risc acceptabil” reprezintă o mare provocare pentru cooperarea dintre parteneri. Activitatea ar trebui mai întâi să se desfășoare pe o bază științifică, astfel încât bolile să fie încadrate pe categorii în funcție de criterii epidemiologice și de posibilitățile de control. Totodată este totuși necesar să fie evaluate efectele economice și comerciale ale bolilor.

4.3. Conform planului de acțiune, intervențiile și resursele vor „fi concentrate asupra bolilor de interes public major”. Acestea sunt, firește, bolile care reprezintă o amenințare pentru sănătatea oamenilor, însă în categoria „de interes public” și la finanțarea aferentă trebuie încadrate și bolile care au efecte economice serioase asupra acestei ramuri economice și, astfel, asupra economiei statelor membre.

4.4. În afară de aceasta, în ceea ce privește simplificarea și revizuirea legislației existente relevante, este decisiv să se prevadă o mai mare armonizare a normelor UE și a recomandărilor OIE. Totodată trebuie evitate restricțiile inoportune ale concurenței între statele membre și față de țările terțe. În ceea ce privește elaborarea noilor prevederi legale pentru medicina veterinară și pentru protecția animalelor, UE trebuie, prin urmare, să depună eforturi pentru a facilita înțelegerea acestor prevederi de către țările terțe și pentru a armoniza prevederile cât de mult posibil.

4.5. „Modelul eficient și responsabil de repartizare a costurilor”, care este avut în vedere, ar trebui să se bazeze în continuare pe o finanțare comună din partea UE și a statelor membre, dar și pe răspunderea acestei ramuri economice, precum și pe costurile efective pentru prevenirea și combaterea bolilor. Finanțarea de către UE prin intermediul fondului veterinar trebuie prin urmare menținută, însă cofinanțarea de către statele membre ar trebui armonizată pentru a evita denaturările concurenței în urma distribuirii diferite a finanțării între actorii publici și privați. Ar trebui să existe posibilități de rambursare a costurilor directe și indirecte, astfel încât stimulentele pentru declararea epizootiilor periculoase să fie păstrate neapărat în viitoarea strategie în materie de sănătate animală. După cum constată Comisia, va fi necesară analiza temeinică a posibilităților existente, înainte de elaborarea propunerilor referitoare la un model armonizat de repartizare a costurilor.

4.6. Sectorul furajelor este de mare importanță pentru sănătatea animalelor și, prin urmare, abordarea problemelor legate de furaje este importantă pentru combaterea epidemiilor. CESE regretă lipsa unei justificări mai exacte pentru propunerea de a introduce garanții financiare în sectorul furajelor - aparent nu s-a ținut seama de concluziile raportului privind garanțiile financiare în sectorul hranei furajere ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ Plan de acțiune comunitară pentru protecția și bunăstarea animalelor [COM(2006) 13 final] și avizul CESE din 26.10.2006, JO C 324, 30.12.2006.

⁽⁴⁾ Anexa la documentul COM(2007) 469 privind garanțiile financiare în sectorul hranei pentru animale și explicarea acordurilor existente.

4.7. Așa cum CESE a mai evidențiat anterior, având în vedere, printre altele, gradul de acceptare a acestora în rândul populației, ar trebui utilizate vaccinuri în cadrul combaterii epizootiilor, dacă acest lucru poate duce la evitarea sau la limitarea sacrificării animalelor sănătoase. Așa cum constată și Comisia, decizia privind vaccinarea ar trebui luată însă pe baza situației concrete și pe baza unor principii și factori recunoscuți, cum ar fi accesibilitatea și eficacitatea vaccinului, testele validate, orientările internaționale și posibilele restricții comerciale, eficiența costurilor, ca și posibilele riscuri legate de utilizarea vaccinurilor.

4.8. În acest context sunt necesare progrese suplimentare în materie de cercetare și dezvoltare, iar Comisia trebuie să depună eforturi dincolo de granițele UE în vederea înțelegerii generale a politicii de vaccinare a UE, pentru a reduce numărul cazurilor de îndoieli apărute la export.

4.9. Până acum, combaterea crizelor acute a revenit în mare măsură fiecărui stat membru în parte și statelor terțe afectate și, în acest context, este decisiv ca problema să fie și în viitor rezolvată în comun de părțile implicate. Actuala diviziune a muncii are anumite avantaje, motiv pentru care trebuie menținut dreptul de a purta negocieri individuale, cu condiția informării permanente a Comisiei.

4.10. În cele mai multe exploatații agricole se iau, în prezent, diferite măsuri care reprezintă o combinație de acțiuni concrete, rutină și gândire sănătoasă. Dacă aceste măsuri voluntare de combatere a epidemiilor, puse în aplicare la inițiativa producătorilor sau pe baza sfaturilor asociațiilor, ar fi luate în cursul instituirii unui model de repartizare a costurilor, ar putea apărea o mare nesiguranță juridică.

4.11. Chiar dacă inițial pare evident că trebuie evaluat dacă crescătorii de animale au luat toate măsurile necesare, în fiecare caz, pentru a evita introducerea și răspândirea unei epizootii, este problematic să se decidă pe baza acestei evaluări dacă o compensație este necesară. Având în vedere cunoștințele insuficiente despre efectele măsurilor de prevenire pentru diferitele specii de

animale, este în prezent foarte periculos să se pună în aplicare astfel de reguli. De aceea, este necesar să se desfășoare activități de cercetare și dezvoltare, pentru a se determina posibilitățile corespunzătoare și modul de punere în practică a acestora.

4.12. Regulile de bază privind biosecuritatea ar trebui elaborate pe cale legislativă, putând fi completate cu reguli mai specifice sub formă de linii directe adaptate diferitelor specii de animale sau de forme de producție (de exemplu, agricultura ca activitate lucrativă secundară). În afară de aceasta, este necesară o activitate de informare permanentă în cadrul colaborării dintre autorități și asociațiile din diferite sectoare.

4.13. Cercetarea, dezvoltarea și consultanța sunt decisive pentru îndeplinirea obiectivelor strategiei. De obicei, activitatea de cercetare aduce beneficii abia în momentul în care este aplicată în producție, consultanță și control. De aceea, transferul de cunoștințe este un domeniu de acțiune important. Din acest punct de vedere, „agenda strategică de cercetare” nu acordă suficientă atenție prevenirii prin măsuri care nu implică medicina veterinară. De aceea, asociațiile crescătorilor de animale ar trebui să fie implicate mai mult în găsirea soluțiilor decât se pare că intenționează Comisia.

4.14. În unele state membre există temeri tot mai mari că normele vor fi stabilite în funcție de cel mai mic divizor comun. În măsura în care nu dăunează intereselor Comunității, statele membre în parte ar trebui să își poată asuma un rol de pionierat. Astfel se poate acumula experiență, care mai târziu ar putea eventual fi utilă celorlalte state membre. Astfel, Comisia intenționează, de exemplu, să prezinte abia în 2011 o propunere privind identificarea electronică a bovinelor (în loc de identificarea prin semnele metalice puse pe urechea bovinelor), după care va urma un proces decizional care va necesita mult timp. Având în vedere avantajele clare, sub forma economisirii volumului de muncă pentru exploatații, ale unei înregistrări mai bune a animalelor tratate și ale unei analize care devine astfel mai sigură, precum și ale unei mai mari siguranțe a producției, ar trebui să fie posibilă introducerea mai rapidă a identificării electronice.

Bruxelles, 13 mai 2009

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

2009/C 277/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a cadrului pentru implementarea sistemelor de transport inteligente în domeniul transportului rutier și pentru interfețele cu alte moduri de transport COM(2008) 887 final – 2008/0263 (COD)	85
2009/C 277/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui program de ajutor pentru redresare economică prin acordarea de asistență financiară comunitară pentru proiecte din domeniul energiei COM(2009) 35 final – 2009/0010 (COD)	90
2009/C 277/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu: „Inițiativa privind materiile prime – satisfacerea necesităților noastre esențiale pentru asigurarea creșterii economice și locurilor de muncă în Europa” COM(2008) 699 final	92
2009/C 277/20	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei intitulată „Răspunsul la criza din industria europeană a automobilelor” COM(2009) 104 final	98
2009/C 277/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Consiliului privind liniile directoare ale politicilor de ocupare a forței de muncă ale statelor membre COM(2008) 869 final – 2008/0252 (CNS)	100
2009/C 277/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 92/85/CEE a Consiliului privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și a sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează COM(2008) 637 final – 2008/0193 (COD)	102
2009/C 277/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2003/48/CE privind impozitarea veniturilor din economii sub forma plăților de dobânzi COM(2008) 727 final – 2008/0215 (CNS)	109
2009/C 277/24	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, cu privire la evaziunea fiscală legată de import și de alte tranzacții transfrontaliere COM(2008) 805 final – 2008/0228 (CNS)	112
2009/C 277/25	Avizul Comitetului Economic și Social European privind agențiile de rating al creditelor COM(2008) 704 final – 2008/0217 (COD)	117
2009/C 277/26	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Plan de acțiune privind punerea în aplicare a strategiei UE în materie de sănătate animală” COM(2008) 545 final	125

Prețul abonamentului în 2009
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 000 EUR pe an (*)
Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	100 EUR pe lună (*)
Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, versiunea tipărită + CD-ROM, ediție anuală (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	700 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	70 EUR pe lună
Jurnalul Oficial al UE, seria C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	400 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	40 EUR pe lună
Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, CD-ROM, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	500 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), CD-ROM, ediție bisăptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	360 EUR pe an (= 30 EUR pe lună)
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

(*) Preț cu amănuntul:

- până la 32 de pagini: 6 EUR
- de la 33 la 64 de pagini: 12 EUR
- peste 64 de pagini: preț fixat după caz

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informări).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, *Jurnalele Oficiale* publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur CD-ROM multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un „Anunț pentru cititori” inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Distribuire și abonamente

Publicațiile destinate vânzării, editate de Oficiul pentru Publicații, pot fi procurate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă un acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
 2985 Luxembourg
 LUXEMBURG

RO